

**T.C.
BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANABİLİM DALI**

**İSTANBUL BASININDA
KORE SAVAŞI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Tuncay KARACAOVA

**Tez Danışmanı
Yrd. Doç. Dr. Zeki ÇEVİK**

Balıkesir, 2010

T.C.
BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TEZ ONAYI

Enstitümüzün Tarih Anabilim Dalı'nda 200712517003 numaralı Tuncay KARACAOVA'nın hazırladığı "İstanbul Basınında Kore Savaşı" konulu YÜKSEK LİSANS tezi ile ilgili TEZ SAVUNMA SINAVI, Lisansüstü Eğitim Öğretim ve Sınav Yönetmeliği uyarınca 24.09.2010 tarihinde yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda tezin onayına OY BİRLİĞİ/OY ÇOKLUĞU ile karar verilmiştir.

Başkanı Prof. Dr. Melih AYIŞIĞI İmza.....
Unvanı, Adı-Soyadı

Üye Yrd. Doç. Dr. Zeli ÇEVİK İmza.....
Unvanı, Adı-Soyadı (Danışman)

Üye Yard. Doç. Dr. Fuat ÖZEL İmza.....
Unvanı, Adı-Soyadı (Danışman)

Üye..... İmza.....
Unvanı, Adı-Soyadı (Danışman)

Üye..... İmza.....
Unvanı, Adı-Soyadı (Danışman)

Üye..... İmza.....
Unvanı, Adı-Soyadı (Danışman)

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduklarını onaylarım.

14. / 10. / 2010

Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ

Kore Savaşı, daha henüz İkinci Dünya Savaşının yorgunluğunu üzerinden atamamış, yaralarını sarıp, normale dönememiş dünya için Üçüncü Dünya Savaşının fitilini ateşleyecek bir kıvılcım olma korkusu yaratmış bir kaos olmuştur.

Türkiye için ise ilkleri yaratmış bir olaydır. 28 yıldır savaşmamış Türkiye Cumhuriyeti Ordusu ilk kez denizaşırı bir sefer çıkmış, binlerce kilometre uzakta bilmediği topraklarda, daha önce kullanmadığı silahlarla, diğer ülke orduları ile birlikte savaşmış, büyük başarılarla imza atarak Kore savaşının kaderini değiştirmiş ve müttefik komutanların takdirlerini kazanmıştır.

Türk siyaseti için ise, büyük bir sınav olmuş ve henüz üç aylık olan hükümet, eski alışkanlıklara bağlı kalarak, meclisi ve muhalefeti devre dışı bırakmış ve Kore'ye asker gönderme konusunu oldubittiye getirmiştir. Muhalefet ve basın da buna gücü oranında şiddetle karşı çıkmış, hükümetin iyi bir demokrasi sınavı veremediğini savunmuştur.

Bu araştırmamızda, Kore Savaşına İstanbul basını penceresinden bakarak, olayların gelişimi, Türk halkı ve basının olaylara bakışı ve yorumlamaları irdelenerek, Kore Savaşı'nın Türkiye Cumhuriyeti üzerindeki yansımaları ve etkileri tespit edilmeye çalışılmıştır.

Çalışmamızda, Kore Savaşı çıkmadan önceki uluslararası ortama değinilerek, savaşın nedenleri ve Türkiye'nin savaşa asker göndermesi gerekçeleriyle açıklanmıştır. Ayrıca, askerlerin hazırlık safhaları, eğitimleri, ikmalleri, gidiş ve dönüşlerindeki güzergâhlar ve cephedeki başarılarının basına yansımaları da incelenmiştir.

İstanbul Basınında Kore Savaşı başlıklı çalışmamız, beş bölümden oluşmaktadır. I. Bölümde, İkinci Dünya Savaşı sonrasında oluşan uluslararası ortam ile Türkiye'deki genel durum. II. Bölümde, Kore'nin siyasi tarihi, jeopolitik önemi, savaşın çıkış nedenleri, Türkiye'nin Kore'ye asker gönderme kararını alması. III. Bölümde, Türk Hükümetinin Kore'ye asker gönderme kararına muhalefetin tepkisi, kararın TBMM'de görüşülmesi ve bunların basına yansımaları. IV. Bölümde, Türk askerinin Kore'ye gidişine kadar savaşlar ve Kore'ye intikali işlenmiştir.

Araştırmamızın son bölümü olan V. bölümünde ise, Türk askerinin Kore'deki savaşları ve İstanbul basınının bu savaşlara ilgisine yer verilmiştir. Bu bölüm içinde Türk askerinin Kore'ye gönderilmesi sırasında basında duyulan heyecan ve askerlerimizin başarılarının, dünya ve İstanbul basınındaki yankıları ele alınmıştır. Ayrıca Türk halkının, Kore'de savaşan askerlerimize göstermiş olduğu ilgi, İstanbul basınından elde edilen bilgiler ışığında ele alınarak değerlendirilmiştir.

Bana bu konuyu öneren ve kaynak konusunda yardımcı olan, çalışmamla ilgili görüş ve önerilerini benimle paylaşan hocam Yrd. Doç. Dr. Sayın Zeki Çevik'e, araştırma sürecinde ilgi ve desteğini her zaman yanımda hissettiğim Prof. Dr. Sayın Metin Ayışığı'na, teşekkürlerimi sunmayı bir borç bilirim.

Tuncay KARACAOVA
Balıkesir / 2010

ÖZET

İSTANBUL BASININDA KORE SAVAŞI

KARACAOVA, Tuncay
Yüksek Lisans, Tarih Anabilim Dalı
Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Zeki ÇEVİK
2010, 197 sayfa

İkinci Dünya Savaşı sonrasında komünist rejimini Dünya'ya yayarak, kendi sömürge alanını yaratmaya çalışan Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği, savaştan bitkin olarak çıkan Avrupa ve Uzakdoğu ülkelerini tehdit etmeye başlamıştır. Bu tehditten Türkiye Cumhuriyeti de nasibini almış, Boğazlar ve Doğu Anadolu üzerindeki tarihi Rus istekleri ile yeniden yüz yüze gelmiştir.

Bu tehditlerden bunalan Türkiye Cumhuriyeti, İkinci Dünya Savaşı'nda Müttefiklerin yanında yer alma konusunda kararsız kalınca, ihanet etmiş konumuna düştüğü için savaş sonrası yalnız bırakılmış ve Avrupa'dan aradığı desteği bulamamıştır. Destek için Atlantik ötesine yönelmiş ve bu desteği Amerika Birleşik Devletlerinde aramıştır.

İşte Türkiye Cumhuriyeti'nin Kore'ye asker gönderme kararında biraz da Müttefiklere ihanet etmediğini ispat etme, batı cephesinde yer alma çabası vardır.

Türkiye Cumhuriyeti Kore'de Birleşmiş Milletler üyeliğinin gereğini yerine getirerek NATO üyeliği içinde güvenilir bir müttefik olduğunu ispatlamıştır.

İstanbul basını ise sansürlerden, iktidar baskılarından kurtularak henüz emekleme döneminde iken Kore Savaşı olayı ile karşı karşıya kalmış ve başarılı bir sınav vermiştir. Kore Savaşı ve Türkiye Cumhuriyeti'nin Kore'ye asker gönderme konusunu tarafsız olarak irdelemiş, Türk Tugayını Kore'ye gönderilmesinden itibaren yalnız bırakmamış, yaptığı muharebeleri takip etmiş, cepheden haberler vererek halkı bilgilendirme görevini yerine getirmiştir.

Anahtar Kelimeler: Birleşmiş Milletler, NATO, Kore Savaşı, İstanbul Basını ve Türk Tugayı.

ABSTRACT

THE KOREAN WAR IN THE ISTANBUL MEDIA

KARACAOVA, Tuncay
MSc Thesis, History Management,
Adviser: Assistant Prof. Dr. Zeki ÇEVİK
2010, 197 pages

Korea has been a target of invasions throughout the history due to its geopolitical importance. After the Second World War, Korea was divided into two along the 38th parallel and occupied by United States in the southern part and by Soviet Union in the northern part. This partitioning has later become a controversy called Korean Conflict.

The first armed conflict of the cold war was North Korean invasion of the Republic of South Korea which was started in 25 June 1950. Communist North Korean attack caused United Nations (UN) to call for support from its members for South Korea in the name of world peace. In response to UN's call, Turkish government sent armed forces consisting of 5000 troops to South Korea which was criticized by the oppositional parties of the era.

By sending a brigade to South Korea, Turkey has proven her side near the democratic nations that also had an influence on her becoming a NATO member. Istanbul media followed the Turkish army forces closely in South Korea; some news papers even deployed reporters on the battle field. Turkish nation has been taking pride in this event and Turkish soldiers fought in this battle are considered heroes.

Key Words: United Nations, NATO, Korean War, The İstanbul Media and Turkish Brigade.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	III
ÖZET	V
ABSTRACT	VI
İÇİNDEKİLER	VII
KISALTMALAR	XII
1. GİRİŞ	1
1.1. Problem	1
1.2. Amaç	2
1.3. Önem	3
1.4. Varsayımlar	3
1.5. Sınırlılıklar	3
2. İLGİLİ ALANYAZIN	4
2.1. Kuramsal Çerçeve	4
2.2. İlgili Araştırmalar	4
3. YÖNTEM	5
3.1. Araştırmanın Modeli	6
3.2. Bilgi Toplama Kaynakları	6
3.3. Bilgilerin Toplanması ve Değerlendirilmesi	6
4. BULGULAR VE YORUM	7
4.1. İKİNCİ DÜNYA SAVAŞI SONRASINDA ULUSLAR ARASI ORTAM VE TÜRKİYE'DE GENEL DURUM	7
4.1.1. İKİNCİ DÜNYA SAVAŞI SONRASINDA ULUSLAR ARASI ORTAM	7
4.1.2. İKİNCİ DÜNYA SAVAŞI SONRASINDA TÜRKİYE	11
4.1.3. TÜRKİYE ÜZERİNDE SOVYET RUSYA'NIN TEHDİT VE BASKILARI	13
4.1.4. SOVYET RUSYA'NIN TEHDİT VE BASKISI KARŞISINDA ABD'NİN TÜRKİYE'Yİ DESTEKLEMESİ	16
4.1.4.1. Truman Doktrini ve Marshall Yardımı	19
4.1.5. NATO'NUN KURULUŞU VE TÜRKİYE'NİN NATO'YA ALINIŞI	23
4.2. KORE'NİN SİYASİ TARİHİ	29

4.2.1. İKİNCİ DÜNYA SAVAŞINA KADAR KORE	29
4.2.1.1. Kore'de Çin-Japon rekabeti	31
4.2.1.2. Rus-Japon Savaşı 1904-1905	32
4.2.1.3. Birinci Dünya Savaşında Kore	33
4.2.2. İKİNCİ DÜNYA SAVAŞINDA VE SONRASINDA KORE SORUNU	35
4.2.2.1. İkinci Dünya Savaşı'ndan Sonra Kore Sorunu	37
4.2.2.1.1. Kore Sorunun Birleşmiş Milletlere Götürülmesi	38
4.2.2.2. Kore'de İki Farklı Hükümetin Kurulması	39
4.2.2.2.1. Güney Kore Seçimleri ve Kore Cumhuriyeti'nin Kurulması ..	39
4.2.2.2.2. Kuzey Kore'de Demokratik Halk Cumhuriyeti'nin Kurulması	40
4.2.2.3. Kore'nin Tahliyesi	41
4.2.2.4. Kore Savaşı Öncesinde Kore'de Siyasi, Hukuki ve Askeri Durum	42
4.3. SAVAŞIN BAŞLAMASI VE TÜRK HÜKÜMETİ'NİN KORE'YE ASKER GÖNDERMESİNE KADAR MEYDANA GELEN OLAYLARIN İSTANBUL BASININA YANSIMALARI	45
4.3.1. KORE SAVAŞININ NEDENLERİ.....	45
4.3.2. KORE SAVAŞININ BAŞLAMASI VE İLK TEPKİLER	47
4.3.3. 1950-1960 YILLARI ARASINDA İSTANBUL GAZETELERİ VE ÖNEMLİ YAZARLARI	54
4.3.3.1. Milliyet	54
4.3.3.2. Hürriyet	56
4.3.3.3. Vatan	58
4.3.3.4. Cumhuriyet	59
4.3.3.5. Akşam	60
4.3.3.6. Yeni İstanbul	61
4.3.3.7. Dünya	62
4.3.3.8. İstanbul Ekspres	63
4.3.3.9. Tercüman	63
4.3.3.10. Yeni Sabah	64

4.3.4. TÜRK HÜKÜMETİNİN KORE'YE ASKER GÖNDERMESİNE KADAR MEYDANA GELEN OLAYLARIN İSTANBUL BASININA YANSIMALARI	65
4.3.4.1. Kore'ye Yapılacak Yardımın Şekli Konusunda İstanbul Basınında Yer Alan Tartışmalar	69
4.3.4.2. Yalova Toplantısı ve Kore'ye Asker Gönderme Kararının Alınması	72
4.3.5. TÜRKİYE'NİN SAVAŞA KATILMASININ NEDENLERİ KONUSUNDA İSTANBUL BASINININ GÖRÜŞLERİ	74
4.3.6. ASKER GÖNDERME KARARINA MUHALEFETİN TEPKİSİNİN İSTANBUL BASININA YANSIMASI	82
4.3.6.1. Cumhuriyet Halk Partisinin Tepkisi	82
4.3.6.2. Millet Partisinin Tepkisi	85
4.3.6.3. Barışsevenler Cemiyetinin Beyannamesi	87
4.3.7. DEMOKRAT PARTİNİN ELEŞTİRİLERE CEVABININ İSTANBUL BASININA YANSIMALARI	90
4.3.8. HALKIN, SİVİL TOPLUM KURULUŞLARININ VE İSTANBUL BASINININ KARARA TEPKİSİNİN YANSIMALARI	96
4.3.9. ASKER GÖNDERME KARARININ MECLİSTE GÖRÜŞÜLMESİ	100
4.4. TÜRK ASKERİ'NİN KORE'YE GİDİŞİNE KADARKİ SAVAŞLAR VE KORE'YE İNTİKALİNİN İSTANBUL BASININDAKİ YANSIMALARI	108
4.4.1. TÜRK ASKERİNİN KORE'YE GİDİŞİNE KADARKİ SAVAŞLAR	108
4.4.1.1. Kuzey Kore Kuvvetlerinin Seoul'ü Ele Geçirerek Güneye İlerleyişi	108
4.4.1.2. ABD. Birliklerinin Kore'ye Gelişi	109
4.4.1.3. Pusan Kıyıbaşı Savaşları	110
4.4.1.4. İnchon Çıkarması	110
4.4.1.5. BM. Ordusunun 38. Paraleli Geçerek Kuzey Kore'de İlerlemesi	111

4.4.1.6. BM. Ordusunun 24 Kasım 1950'de Başlattığı Genel Taarruz ve Komünist Çin'in Müdahalesi Üzerine Geri Çekilmesi	113
4.4.2. KORE'YE GİDECEK TÜRK ASKERLERİ'NİN HAZIRLANIŞI VE KORE'YE İNTİKALİ	115
4.4.2.1. Türk Tugayı'nın Teşkili	115
4.4.2.2. Birliklerin Hazırlanması	117
4.4.2.3. Kore'ye Gidecek Türk Tugayı'nın Takip Ettiği Güzergah	120
4.4.2.4. Türk Tugayı'nın İntikali, Yeniden Donatılması ve Hazırlanması	124
4.4.2.5. Türk Tugayı'nın Cepheye İntikali	126
4.5. TÜRK ASKERLERİ'NİN KORE'DEKİ SAVAŞLARI VE İSTANBUL BASININA YANSIMALARI	129
4.5.1. TÜRK ASKERLERİ'NİN KORE'DEKİ SAVAŞLARI	129
4.5.1.1. Kunuri Savaşları ve Yankıları	129
4.5.1.2. Kumyangjangni Savaşı ve Yankıları	136
4.5.1.3. Türk Tugayı'nın Amerika ve Güney Kore Tarafından Ödüllendirilmesi	141
4.5.1.4. Kunuri ve Kumyangjangni Savaşlarından Sonra 1953 Yılına Kadar Meydana Gelen Gelişmeler	142
4.5.1.5. Mütareke Görüşmeleri ve Savaşın Genel Kayıpları	149
4.5.2. TÜRK HALKININ KORE'DE SAVAŞAN TÜRK ASKERLERİNE GÖSTERDİĞİ İLGİNİN İSTANBUL BASINA YANSIMASI	151
4.5.2.1. Kore'ye Gitmek İsteyen Gönüllüler	153
4.5.2.2. Kore Şehit ve Gazileri İçin Yapılan Törenlerin İstanbul Basınına Yansımaları	155
4.5.2.3. Kore'ye gönderilen Hediyeler	157
4.5.3. YURDA DÖNEN KORE GAZİLERİNE GÖSTERİLEN İLGİNİN İSTANBUL BASININA YANSIMASI	158
5. SONUÇ VE ÖNERİLER	162
5.1. SONUÇLAR	162
5.2. ÖNERİLER	165
KAYNAKÇA	166

EKLER	171
--------------------	------------

KISALTMALAR

ABD	:	Amerika Birleşik Devletleri
a.g.e.	:	Adı geçen eser
ASBFD	:	Ankara Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi
ATASE	:	Askeri Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı Arşivi
AÜSBF	:	Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi
B.	:	Belge No.
Bkz.	:	Bakınız
BM	:	Birleşmiş Milletler
Çev.	:	Çeviren
C.	:	Cilt
CHP	:	Cumhuriyet Halk Partisi
DP	:	Demokrat Parti
D.	:	Dönem
Ed.	:	Editör
EDOK	:	Eğitim Doktrin ve Okullar Komutanlığı
GSMH	:	Gayri Safi Milli Hâsıla
G.	:	Gömlek No.
K.	:	Kutu No.
KSK	:	Kore Savaşı Koleksiyonu
NATO	:	Kuzey Atlantik Savunma Paktı (North Atlantic Treaty Organization)
S.	:	Sayı.
s.	:	Sayfa.
ss.	:	Sayfadan sayfaya.
TBMM	:	Türkiye Büyük Millet Meclisi
TBMMTD	:	Türkiye Büyük Millet Meclisi Tutanak Dergisi
TTK	:	Türk Tarih Kurumu
v.d.	:	Ve diğerleri
vd	:	Ve devamı
Yay.	:	Yayını / Yayınları
y.y.	:	Yayın yeri yok

1. GİRİŞ

Bu bölümde araştırma konusunun daha iyi anlaşılmasını sağlamak amacıyla araştırmanın problemi, amacı, önemi, varsayımları ve sınırlılıkları üzerinde durulacaktır.

1.1. Problem

Araştırma konumuzu oluşturan Kore Savaşı, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra meydana gelmiş, uluslararası öneme sahip bir savaştır.

Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği, İkinci Dünya Savaşı akabinde Avrupa ve Uzakdoğu'nun savaştan bitkin bir şekilde çıkmasından istifade etmek istemiştir. Rusya'nın, meydana boş bularak tarihi emellerini gerçekleştirmek istemesi ve bu kapsamda Türkiye Cumhuriyetinden de çeşitli toprak ve imtiyaz taleplerinde bulunması, Türk Hükümetini zora sokmuş ve uluslar arası ilişkilerde kendine yeni müttefikler bulmak zorunda bırakmıştır. Türk Hükümeti bu arayış içinde iken gerginleşen ortam Kore'de patlak vermiş ve 25 Haziran 1950 tarihinde Kuzey Kore Ordularının baskın tarzında harekâtı ile Kore Savaşı başlamıştır.

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti, batı dünyası yanında yer aldığını uluslar arası kamuoyuna kanıtlamak, olası Rus taarruzlarına karşı arkasında güçlü bir destek bulmak adına, Kore Savaşından istifade etmiş ve Kore'ye Amerika Birleşik Devletleri'nden sonra Kore'ye asker gönderme kararı alan ikinci ülke olmuştur.

Çalışmamızda, Türkiye Cumhuriyeti ordularının katıldığı ilk çok uluslu savaş olan Kore Savaşının oluşumu, gelişimi, sonuçları ve bunların basına yansımaları İstanbul basınına göre ele alınıp değerlendirilmiştir. Basın, bir ülkenin aynası niteliğindedir. Nesnel bir basından, bir ülkenin, sosyal, siyasi,

askeri, dini, tarihi, ekonomik, ulusal ve uluslararası gelişmeleri takip etmek mümkündür. Bu bağlamda araştırmamızda, konuyla ilgili olarak dönemin İstanbul basınından ve muhtelif kaynaklardan aşağıdaki sorulara cevap aranacaktır.

1. Kore, tarihi gelişiminde hangi devletlerin egemenliğı altında hüküm sürmüştür?
2. Bu süreç içerisinde meydana gelen değışim ve gelişmeler nelerdir?
3. Uzakdoğı açısından Kore'nin, stratejik önemi nedir?
4. Kore Savaşı'nın nedenleri nelerdir ve Türkiye, neden Kore'ye asker göndermiştir?
5. Türkiye'nin, Kore'ye asker göndermesinin yurtiçindeki yankıları ve bunun İstanbul basınına yansımaları ne olmuştur?
6. Soğuk Savaş Döneminin ilk sıcak çatışmasında Türkiye, Kore Savaşı'na girmekle neler beklemiştir?
7. Türkiye, NATO üyeliğı için Kore'ye asker göndermek zorunda mıydı? Kore'ye, asker göndermeseydi, NATO'ya üye olamayacak mıydı?
8. Türkiye, kaç kişilik mevcutla Kore Savaşı'na katıldı ve savaş sonunda kaybı ve kazancı ne oldu?

1.2. Amaç

Bu araştırma ile Türkiye'nin, Kore Savaşına katılmasının İstanbul Basınına yansımalarının ortaya konulması amaçlanmıştır. Bu çerçevede, savaş öncesinde Türkiye'nin, içinde bulunduğı koşullar genel hatları ile ele alınıp, savaşın gelişimi, sonucu ve Türkiye'nin kazancının ve kaybının basındaki yansımaları ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bu amaç

doğrultusunda, 1950-1953 yılları arasında yayınlanan İstanbul Gazeteleri'nde, Kore Savaşı ile ilgili bilgi ve belgeler tasnif edilmiştir. Bununla birlikte ATASE Arşiv vesikaları ile ikinci el literatürden de yararlanılmıştır.

1.3. Önem

Kore Savaşı ile ilgili yapılan çalışmalar daha çok savaşın gelişimi ile ilgili bilgiler taşımaktadır. Mevcut çalışmalar arasında, savaşın İstanbul basına yansımaları hakkında detaylı bilgilerin verildiği spesifik nitelikli çalışmalar yeteri kadar mevcut değildir. Bu çalışmada, daha ayrıntılı bilgiler verebilmek için İstanbul basında Kore Savaşı incelediğinden, yirminci yüzyıldaki uluslararası gelişmelerin Türkiye'ye yansması açısından büyük önem taşımaktadır. Savaşa dâhil olan Türkiye, Soğuk Savaş sürecinde belki bir zorunluluk gereği batı dünyasının yanında yer almak zorunda kalmıştır. Bu sürecin basındaki yansımalarını göstermesi açısından da ayrı bir öneme sahiptir. Bunun yanı sıra konuyla ilgili olarak basında çıkan haberler değerlendirildiğinden, bir yerde de halkın, Türkiye'nin Kore'ye asker göndermeye bakışını göstermesi açısından da son derece önemlidir.

1.4. Varsayımlar

İstanbul Basında Kore Savaşı adlı çalışmamızda sağlanan bilgiler, birbirleriyle doğrulamaya dönük mukayese yapıldığında, güvenilir ve geçerli bilgiler sunar. Çalışmamızda kullandığımız, dönemin İstanbul gazetelerinde Kore Savaşı ile ilgili çıkan haber, başlık, makaleler; arşiv vesikaları ve ikinci el eserler gibi yazılı kaynaklar, konumuzu açıklamaya yeterlidir.

1.5. Sınırlılıklar

Bu araştırma, veri kaynağı olarak 1950-1953 yılları arasında İstanbul'da çıkan gazetelere ulaşabildiklerimiz ile süreli yayınlar, makaleler, kitaplar, dergiler, lisansüstü tezler, bildiriler, konuşma metinleri ve sözlükler gibi yazılı bilgi kaynakları ile sınırlıdır. İstanbul basınında çıkan gazetelere dayanılarak, savaşın Türkiye'ye yansımaları ve Türkiye'nin savaşa dâhil olarak yeni dünya düzeninde hangi tarafta yer alacağı açıklanırken, Türkiye'nin NATO'ya dâhil olma süreci de ortaya konulmuştur.

2. İLGİLİ ALANYAZIN

2. 1. Kuramsal Çerçeve

XX. yüzyılın ikinci yarısında dünya, savaş sonrası yeni bir düzen içerisine girmişti. Bu yapılanma içerisinde dünya, birinin liderliğini ABD'nin, diğerinin liderliğini Sovyet Rusya'nın yaptığı iki kutuplu bir hal aldı. Bu yapılanma içerisinde Türkiye de Sovyetlerin tehdit ve baskılarına karşı, kendisini batı dünyasının yanında yer almaya mecbur gördü. Savunması için NATO'ya üye olmak istemekteydi. Bu çerçevede, soğuk savaşın ilk sıcak çatışmasında Türkiye, Kore'ye askeri birlik gönderme kararını verdi. Bu kararı ve Kore Savaşını, İstanbul basını gözüyle ele alıp, diğer vesika ve yazılı eserlerle mukayese ederek değerlendirmeye çalıştık. Bu anlamda İstanbul'da çıkan ulusal gazeteler temel kaynağımızı teşkil etmiştir.

2. 2. İlgili Araştırmalar

Bu bölümde çalışmanın konusuyla ilgili yapılmış olan araştırmalar ve ulaşılan sonuçlar özetlenmeye çalışılacaktır. İstanbul basını, Kore Savaşı'na başından beri yakın bir ilgi göstermiş, bu ilgi asker gönderme kararından sonra artarak devam etmiştir. Kore Savaşı'nın İstanbul Basını'nda ne şekilde değerlendirildiğini yansıtmayı amaçlayan bu araştırmamızda, dönemin

gazetelerine ağırlık verilmiştir. Özellikle bu dönemde çıkan Cumhuriyet, Hürriyet, Zafer, Milliyet, Akşam, Yeni Sabah gazetelerinde Kore Savaşı ile ilgili haber ve yazılara geniş yer verilmiş, diğer gazetelerden de yararlanılmıştır. Bu gazeteler araştırmamızın da temel kaynağını oluşturmuştur. Bununla birlikte ATASE Arşivi'nden ve Meclis Tutanaklarından da yararlanılmıştır.

Araştırmamızda yararlandığımız bir diğer kaynak çeşidi ise, Kore Savaşı'nı inceleyen araştırma kitapları olmuştur. Özellikle Genelkurmay Harp Tarihi Başkanlığı'nın resmi yayınlarında, Türk askerinin Kore'deki savaşları hakkında geniş ve kapsamlı bilgi verilmiştir. Kore Savaşı ile ilgili ayrıntılı bilgi veren bu kitaplar araştırmamızda yararlandığımız diğer önemli kaynakları oluşturmuştur. Ayrıca, yararlanılan bir diğer kaynakta Mim Kemal Öke'nin (2000), Unutulan Savaşın Kronolojisi, Türkler ve Kore adlı eseridir. Öke bu eserinde, İstanbul basınından az da olsa faydalanmıştır. Bu açıdan eser, araştırmamızda yol gösterici bir kaynak olmuştur.

Çalışmamızda yararlandığımız bir diğer kaynak türü de savaşa katılan askerlerin yazdığı anılardır. Bu kitaplarda, Türk askerinin Kore'deki savaşlarının yanı sıra İstanbul basınının Türk askerine göstermiş olduğu ilgiyi yansıtan bilgiler de yer almaktadır. Bu açıdan I. Türk Tugayı Komutanı Tuğgeneral Tahsin Yazıcının Kore I.Türk Tugayında Hatıralarım (1963) adlı eseri ile 241. Piyade Alayı Komutanı Albay Celal Dora'nın Kore Savaşı'nda Türkler (1960) adlı eseri çalışmamızda başvuru kaynağı olarak değerlendirilmiştir. Bu temel başvuru kaynaklarının yanı sıra makale, dergi, broşür, bildiri ve süreli yayınlardan da yararlanılmıştır.

3. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, bilgi toplama kaynakları, bilgilerin toplanması ve değerlendirilmesi konularında açıklamalara yer verilecektir.

3. 1. ARAŞTIRMANIN MODELİ

AraŐtırmada tarama modeli kullanılmıştır. Çalışmamızda İstanbul basınına göre Kore Savaşı incelendiğinden, 1950-53 yılları arasında İstanbul'da çıkan gazeteler taranarak, gazetelerden gerekli olan bilgi, belge, haber ve yorumlar alınmıştır. Bunun yanı sıra araştırma modeli hakkında var olan kütüphane ve arşiv kaynaklarından da yararlanılmıştır.

3. 2. BİLGİ TOPLAMA KAYNAKLARI

ÇalıŐmamızın temel kaynağı olan İstanbul basını, incelediğimiz dönem olan 1950-1953 yılları arası esas alınarak sınırlandırılmıŐtır. Bu sınırlandırmada, Hürriyet, Cumhuriyet, Milliyet, Akşam, Zafer gibi tirajı yüksek gazetelere ağırlık verilmiŐtır. Ayrıca, konumuz ile ilgili olarak yararlanılabilecek birincil-ikincil kaynaklar, kitap, makale, lügat, sözlük kaynakları tespit edilmiŐtır. Bu kaynaklardan elde edilen bulguların tasnifinden sonra, Kore Savaşının İstanbul basınına yansıyan kısımları hakkında bilgiler vermeye çalışılmıştır.

3. 3. BİLGİLERİN TOPLANMASI VE DEĞERLENDİRİLMESİ

Çalışmamız, araştırma sahamız olan 1950-53 yıllarında İstanbul basınında çıkan gazetelerin belirlenip taranması ve Kore Savaşı ile ilgili mevcut çalışmaların belirlenmesiyle başlamıştır. Bu süreç içersinde taranan gazetelerden elde edilen bilgiler, konularına göre tasnif edilmiŐtır. Tasnif alıŐması bittikten sonra elde edilen bulgular, mevcut çalıŐmalarla mukayese edilerek yazım aŐamasına geilmiŐtır. Ayrıca, çalıŐmamızı doğrudan ve dolaylı olarak ilgilendiren kaynaklar da araŐtırılarak, derlenmiŐtır.

4. BULGULAR VE YORUM

BİRİNCİ BÖLÜM

İKİNCİ DÜNYA SAVAŞI SONRASINDA ULUSLARARASI ORTAM VE TÜRKİYE'DE GENEL DURUM

4.1.1. İKİNCİ DÜNYA SAVAŞI SONRASINDA ULUSLARARASI ORTAM

Birinci Dünya Savaşı sonunda kazanan devletler tarafından mağlup devletlere, cezalandırmak amacı ile zorla imzalatırılan antlaşmalar, adalet prensiplerine uygun olmadığından, hiçbir tarihi ve coğrafi esasa dayanmadığından daha büyük bir felakete sebep olmuştur. Birincisinden sadece yirmi yıl sonra başlayan ve insanlık tarihinin gördüğü en yakıcı ve yıkıcı savaşlardan biri olan İkinci Dünya Savaşı, sona erdiğinde birincisi ile kıyaslanamayacak bir şekilde yıkıcı etki bir yarattı (Armaoğlu, 1991a, s. 419). Gerçek anlamda yeryüzündeki ilk küresel savaş olan İkinci Dünya Savaşı, dünya siyasetinde Avrupa dönemini sona erdirdi. Harp silah ve araçlarında meydana gelen gelişmeler ve kitle imha silahlarının yoğun olarak kullanılması sonucu insan kayıpları ve yıkım daha büyük olmuştur. Birinci Dünya Savaşı'na toplam 36 ülke katılırken, İkinci Dünya Savaşı'na ise 61 devlet katıldı. Birincisinde askeri harekât 4 milyon km²'lik bir alana yayılmışken, ikincisinde tam 22 milyon km²'yi kapsadı. Bununla birlikte birincisinde 70 milyon insan silah kullanmışken, ikincisinde silah kullananların sayısı 110 milyondur. Birinci Dünya Savaşı'nda 10 milyon kişi ölürken, ikincisinde ise 32 milyon kişi öldü ve 35 milyon kişi de yaralandı (Ataöv, 1969, s. 1).

İkinci Dünya Savaşı sonu dünyası; hem Avrupa açısından, hem de uluslararası sistem açısından çok büyük değişikliklere tanık oldu. Batı dünyasında, Birinci Savaş sonunda kendi içinde Demokrasiler ve Faşistler diye bölünen ve SSCB ve ABD gibi rakipleri ortaya çıkmaya başlayan Avrupa bu savaş sonunda başatlığını tamamen yitirdi ve bir dünya sistemi olmaktan çıkarak, bir dünya alt-sistemine indirildi (Oran, 2004, s. 480).

II. Dünya Savaşı'nda Avrupa'da Almanya ve İtalya'nın, Uzakdoğu'da Japonya'nın yenilmesiyle kuvvet dengelerinde boşluklar meydana geldi. Boşalan bu güç dengelerini, savaştan galip ve süper güç olarak çıkan ve Avrupa'ya göre iki kenar devlet olan ABD ve Sovyet Rusya doldurmaya, etki bölgelerini genişletmeye başladı. Savaş öncesinde Almanya'nın coğrafi konumunun da etkisiyle benimsediği *kara hâkimiyeti teorisi*¹, savaştan sonra yerini *kenar kuşak teorisine*² bıraktı.

Savaş sonrası Sovyet Rusya, büyük ve güçlü ordularını daha da takviye ederek, silah sanayini güçlendirdi. Bu durum ise Avrupa Devletleri ile Sovyet Rusya arasındaki askerî dengesizliği arttırdı (Uçarol, 1995, s. 658-59).

ABD, savaşı kendi topraklarında yaşamadığı için 1930'lu yıllardan kalma ekonomisindeki sıkıntılardan da kurtularak, dünyanın en güçlü devleti haline geldi. 1945 yılında İkinci Dünya Savaşı son bulduğunda, Amerika o kadar güçlüydü ki bütün dünya ekonomik üretiminin %35'i Amerika'ya aitti. Bunun sonucu olarak ta ABD'nin dünyaya, kendi tercihlerine göre şekil

¹ İngiliz coğrafyacı H. John Mackinder tarafından ortaya konan bu teoriye göre, Asya, Afrika ve Avrupa kıtaları "Dünya Adası" olarak adlandırılmakta, Doğu Sibirya-Volga Havzası arasında uzanan ve sadece Ural Dağları ile kesilen büyük ova "Merkez Bölge"yi oluşturmaktaydı. Bu teoriye göre, "Doğu Avrupa'ya egemen olan, Dünya Adası'nı denetler, Dünya Adası'na egemen olan dünyayı denetler". Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz. (Oran, 2004, s. 562).

² Teori köklerini Mackinder'den alan bu görüşü Amerikalı Jeopolitikçi Spykman ortaya koydu. Bu teoriye göre, Mackinder'in teorisindeki merkez bölgeyi (Doğu Sibirya-Volga Havzası ile Ural Dağları arası) Almanya, Avusturya, Türkiye, Hindistan ve Çin kenar kuşak ülkeleri Avrasya'yı denetler. Avrasya'yı denetleyen dünyayı denetler. Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz. (Oran, 2004, s. 562).

vermesi kaçınılmaz görünüyordu (Kissinger H.,200,s.3). Diğer taraftan Sovyet Rusya ise geniş alana yayılan coğrafyası ve güçlü ordusuyla beraber savaştan galip olarak çıktı ve ikinci büyük güç oldu. Savaş sonrasında, Batı Avrupalı müttefiklerin tükenmesi bu iki gücün dünya güç dengeleri içerisinde, boşluğu doldurmalarına neden oldu (Gürkaynak, 2004, s.29-30).

Uluslararası siyasi boşluğu fırsat bilen Sovyet Rusya, Çarlık Rusyası'ndan beri amaç edindiği genişleme ve yayılma siyasetini gerçekleştirmek üzere harekete geçti (Armaoğlu, 1991a, s. 420). Bu çerçevede Sovyet Rusya, 1948 yılına kadar Polonya, Bulgaristan, Romanya, Macaristan, Çekoslovakya ve Doğu Almanya'ya komünist rejimleri yerleştirmeyi başardı. Yugoslavya ve Arnavutluk'ta ise savaş sona erdiğinde zaten komünistler iktidarı ele geçirmiş durumdaydılar. Bununla birlikte savaş sırasında Estonya, Litvanya, Letonya ve Finlandiya'nın bazı kısımları da Sovyet Rusya nüfuzu altına girmişti. Diğer taraftan 1945'te Mançurya ve Kuzey Kore'yi işgal eden Sovyetler, Çin, Çinhindi, Malezya, Birmanya ve Filipinler'deki komünist hareketleriyle de tüm Doğu ve Güneydoğu Asya'da etkinlik sağlamış oldu (Yılmaz, 1998, s. 236).

Bu gelişmeler yaşanırken, İkinci Dünya Savaşı'nın getirdiği sorunları çözümlenmek üzere Müttefik Devletleri arasındaki konferanslar sürmekteydi. Müttefikler ile Sovyet Rusya arasında İkinci Dünya Savaşı süresince devam eden işbirliğinin özellikle Mart 1947'de Moskova'da yapılan konferans sonunda artık yürümeyeceği anlaşıldı. 29 Temmuz 1946'da Paris Barış Antlaşması'nın gerçekleştirilmiş olmasına rağmen, dünyada genel bir barışın sağlanması konusunda başarılı olunamadı. Konferanslar boyunca (1945-1951), Sovyet Rusya'nın yayılma siyaseti ve müttefiklerin bu siyasete karşı almış oldukları tavırlar sonucunda dünyada yeni sorunlar, yeni siyasi gelişmeler, Doğu ve Batı Blokları olmak üzere yeni bloklar oluştu (Uçarol, 1995, s. 660-664).

Savaş sonrası uluslararası gelişmelerde üzerinde durulması gereken bir diğer önemli gelişmede Birleşmiş Milletler'in kurulması idi. İkinci Dünya Savaşı'nda bir arada mücadele etmek zorunda kalan ABD ve Sovyet Rusya, Birleşmiş Milletler'in kurulmasında da birlikte hareket ettiler. BM Antlaşması iki ana düşünceye dayanmaktaydı. Bunlardan birincisi, BM'nin beş daimi üyesi olan Çin, Fransa, İngiltere, ABD ve Sovyet Rusya sorunların çözümünde birbirlerinin onayını alarak işbirliği içerisinde olacaklardı. İkincisi ise, Sovyet Rusya ve diğer ülkelerin hiçbiri topraklarını genişletme arzusunda olmayacaklardı(Güven, 2007, s. 30). Ancak savaştan sonra uluslararası ortamda yaşanan gelişmeler, bu ana düşüncelerin doğru olmadığını gösterecekti.

Savaşın hemen ertesinde Sovyet Rusya'nın yayılma ve genişleme politikası, Ortadoğu'da İran, Türkiye ve Yunanistan üzerindeki tehditleri, Avrupa'da Sovyet uydusu haline gelen Doğu Avrupa Devletleri, Uzakdoğu'da Çin'in komünistlerin eline geçmesi, Sovyet Rusya'nın ordusunu güçlendirmesi, savaş sonrası kendi kıtasına dönmeyi planlayan ABD'yi harekete geçirdi. ABD birkaç yıl içerisinde Sovyet Rusya'yı durdurmayı başardı. Bu durum, dünyanın doğu ve batı olmak üzere iki bloğa ayrılmasına neden oldu ve meydana gelen bu gelişmeler dünyayı soğuk savaşa³ sürükledi. Soğuk savaş döneminde Batı ve Sovyet Rusya arasındaki mücadele, uluslararası ilişkilerin askerî, ekonomik, diplomatik, ideolojik vs. her safhasında yaşandı (Köni, 2000, s. 7-8).

Bundan sonraki süreçte dünya, soğuk savaş döneminde (1945-1990) iki zıt kutuplu oluşumun birbirleri arasındaki mücadeleye sahne olacaktı.

İki Kutuplu sistem; İkinci Dünya Savaşından sonra uluslar arası sistem de tanınmayacak kadar değişti.

³ Soğuk Savaş kavramı; İkinci Dünya Savaşı sonrası temelde ABD ve Sovyet Rusya arasında gelişen düşmanca ilişkileri ve ideolojik çatışmayı tanımlamak üzere kullanılmaktadır. Bu çatışma kendisini, açık olarak askerî eylemlerde değil, ekonomik ambargo, propaganda ve silahlanma yarışı olarak gösterdi. Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz. (Oran, 2004, s. 536).

Siyasal açıdan; o zamana kadar kurulan örgütlerin en evrensel olan Birleşmiş Milletler 1945'te kuruldu. Fakat evrenselliği yalnızca Genel Kurul'daydı. Veto'nun geçerli olduğu Güvenlik Konseyi tamamen büyük devletlerin o günkü dengesini yansıtacak biçimde kurulmuştu. Genel Kurul'daki ABD ağırlığı ise, BM'nin genel dengesini bu ülke lehine bozmaktaydı.

Askeri açıdan; Avrupa'da Nazi ve Faşistleri yenen batı Avrupa değil, ABD ve SSCB olmuştu. Doğal olarak, bu ikisi etrafında bir kümelenme gerçekleşti. Bu iki kutuplu sistem kesin çizgileri ile yirminci yüzyıl dünya politikasına egemen oldu ve en katı dönemi, ikisi arasında 1947'den sonra somutlaşan " Soğuk Savaş"ın en hızlı olduğu 1950'lerin ortalarına kadar yaşandı.

Ekonomik açıdan ise; gerek coğrafi bakımdan, gerekse kapitalist ekonominin dünya çapında geçerli tek sistem olması açısından, bir tarafı öbürüne oranla çok daha güçlü olan bu iki kutuplu sistem, daha savaş bitmeden ABD'nin yaptığı bir girişimle dalgalandı. ABD, Bretton Woods'da bir konferans toplamıştı. Konferansta ABD'nin istediği uluslararası ekonomik sistem kabul edildi. Bu sistemle uluslar arası ekonomiye ABD egemen oluyor, Uluslararası para fonu kuruluyor ve üye ülkeler rezervlerini dolar olarak tutmaya başlıyorlardı. (Oran, 2004, s. 480-481).

4.1. 2. İKİNCİ DÜNYA SAVAŞI SONRASINDA TÜRKİYE

İkinci Dünya Savaşı bittiğinde Türkiye, Kurtuluş Savaşı'nın ardından giriştiği çağdaşlaşma hareketi ile ekonomik, siyasî ve sosyal birçok alanda ilerleme kaydetmiş olmasına rağmen, elde edilen netice modern bir ülkenin ihtiyaçlarını gidermek adına oldukça zayıftı. Bu nedenle savaş sonunda Türkiye'nin karşılaştığı en ciddi sorunlardan biri savaş esnasında sarsılmış

olan ülke ekonomisinin düzeltilmesi ve geliştirilmesi oldu (Gönlübol, Ulman, Bilge ve Sezer, 1996, s. 431).

Türkiye, daha Lozan Antlaşması aşamasında İngiltere Dışişleri Bakanı tarafından İnönü'ye *“Önüne koydukları önerileri reddettiği takdirde, Türkiye'nin kalkınması için bir tek Amerikan doları ve İngiliz sterlinini bulmanın kolay olmayacağı”* şeklindeki çıkışı, Atatürk dönemi boyunca bir şekilde kendini göstermişti. Kapitülasyonların kaldırılması, sonraki yıllarda Türkiye'nin kalkınması için verdiği mücadele, dış sermaye kullanımı için olumsuz bir zemin oluşturdu (Deringil, 2001, s. 16). Bu durum Türkiye'nin Kurtuluş Savaşı sonrası nasıl bir ekonomik savaş ile karşı karşıya kaldığını da göstermekteydi.

1939'da Türkiye nüfusunun %70'i tarımla uğraşmaktaydı. 1940 yılında yapılan nüfus sayımına göre, 17.820.950 olan nüfusun 13.475.000'i kırsal kesimde yaşamaktaydı. Tarımın GSMH'daki payı % 45, sanayi mallarının ise % 14.9 oranındaydı (Parasız, 1998, s. 57). Bunun yanı sıra genç emek gücünün savaş nedeni ile silâh altına alınması, üretim hacmini düşürürken, ithalat olanaklarını azalttı ve iç tüketimi sınırlandırdı. Ayrıca yetiştirilen ürünün düşük fiyattan devlete satılmasının zorunlu hale getirilmesi, dış ticarete de sadece ikili antlaşmaların yapıldığı ülkelerle sınırlı bir şekilde ticaret yapılması (Parasız, 1998, s. 58), Türkiye'nin İkinci Dünya Savaşı yıllarında içinde bulunduğu yalnızlığı ve ağır ekonomik koşulları göstermesi açısından önemlidir.

Türkiye, dış politikada ne pahasına olursa olsun savaşın dışında kalmayı ilke edindi. Bu yüksek politik manevralar gerektiren bir durumdu. Bu husus, bir dünya savaşı ile Kurtuluş Savaşı tecrübesi kazanmış, Türk diplomasi kadroları için başarılabilirdi ve öyle de oldu (Deringil, 2001, s. 264-265).

Bu çerçevede Türkiye, savaş yıllarında öyle zamanlar yaşadı ki, İngiltere ile müttefik, Almanya ile dost olma konumuna geldi (Deringil, 2001, s. 51). Savaşa müttefiklerin yanında girilmesi için inanılmaz baskılara maruz kaldı (Nadi, 1979, s. 229-233). Ancak yaşanan bütün baskılara rağmen, 1939-1945 yılları arasında İsmet İnönü ve Türk diplomatları, Türkiye'yi savaşın dışında tutmakta bir dış politika felsefesi oluşturdular (Deringil, 2001, s. 1). Öz (1996)'ün dediği gibi, işin inceliklerine göre denge oyunu içinde bıçağın sırtında siyaset yapıldı.

Savaş koşullarının ağırlığı ve içine düşülen yalnızlık, Türkiye'yi savaşın sonlarına doğru batı demokrasilerinin yanında yerini almasına zorladı. 4-11 Şubat 1945'te yapılan Yalta Konferansı'nda müttefik devletlerin aldıkları karar doğrultusunda, henüz Birleşmiş Milletler Bildirgesi'ni imza etmemiş devletlerin, San Francisco Konferansı'na katılabilmeleri için 1 Mart 1945'ten önce Almanya ve Japonya'ya savaş ilan etmeleri ve 1 Ocak 1942 yılına ait BM Bildirgesi'ni⁴ imza etmeleri gerekmektedir. Türkiye'de bunu yaparak 23 Şubat 1945'te şekil olarak Almanya ve Japonya'ya savaş ilan etti. Üç gün sonra da yani 26 Şubat'ta da BM Kurucu Üyeleri arasına girdi (Gönlübol v.d., 1996, s. 184). Böylece demokrasiye yönelişin ilk meyveleri toplanmaya başlanmış olurken, bu kuruluşa Türkiye aleyhinde genişleme politikası izleyen Sovyet Rusya'nın da katılmış olmasının bir handikap olduğu görülecekti.

4.1.3. TÜRKİYE ÜZERİNDE SOVYET RUSYA'NIN TEHDİT VE BASKILARI

İngiltere, ABD ve Sovyet Rusya, Şubat 1945'te Yalta Konferansı'nda bir araya geldi. Bu konferansın ardından Sovyet Rusya, 19 Mart 1945 tarihinde Türkiye'ye bir nota vererek 1925 tarihli Dostluk ve Saldırmazlık Antlaşması'nı, savaştan sonra gelişen yeni duruma uygun olmadığı ve esaslı değişiklikleri gerektirdiği için feshettiğini açıkladı (Ülman, 1961, s. 51). Bu

⁴ 1 Ocak 1942 tarihli BM Bildirgesi'ni imzalayan devletlerarasında, ABD, İngiltere, Rusya, Çin, Avustralya, Belçika, Küba, Kostarika, Çekoslovakya, Dominik Cumhuriyeti, Salvador, Yunanistan, Guatemala, Haiti, Honduras, Hindistan, Lüksemburg, Hollanda, Kanada, Yeni Zelanda, Nikaragua, Norveç, Panama, Polonya, Güney Afrika Birliği ve Yugoslavya idi. Bkz. (Akalın, 2003, s. 53).

gelişme üzerine Türkiye, savaş dönemindeki İngiltere'nin desteğini sağlamak istediye de, savaş sonrasında yıkık durumda bulunan İngiltere'den gerekli desteği göremedi.

İngiltere'den gerekli yardımı bulamayan Türkiye, Sovyet Rusya ile uygun bir şekilde anlaşma yolunu aradı. Sovyetlerle anlaşmaya varmak isteyen Türk yetkililer, 19 Mart notasına karşılık 4 Nisan'da cevabi notayı verdi. Bu notada Türk yetkililer, iki ülke arasındaki ilişkilerin devam ettirilmesini istediklerini, feshedilen anlaşmanın yerine günün şartlarına göre uygun bir antlaşmanın yapılmasının kabul edileceğini ve bu konuda Sovyet Rusya'nın önerilerinin beklendiğini belirttiler.

Türkiye'nin notasına Sovyet Rusya'nın yanıtı 7 Haziran 1945'de geldi. 7 Haziran günü Sovyet Rusya Dışişleri Bakanı Molotov, Türkiye'nin Moskova Büyükelçisi Selim Sarper'e, yeni bir antlaşma yapabilmek için Sovyet Rusya'nın önerilerini bildirdi. Sovyet Rusya'nın Türkiye'nin kabul etmesini istediği şartlar, açıkça Türkiye'nin egemenlik ve bağımsızlık haklarını ihlal eden şartlar taşımaktaydı. Buna göre Molotov'un Sarper'e ilettiği şartlar,

2. 1921 tarihli Moskova Antlaşması'nın Sovyet Rusya'nın lehine değiştirilerek Kars ve Ardahan'ın Sovyetlere verilmesi.
3. Sovyet Rusya'nın Boğazların savunmasına da ortak olup, burada kendisine kara ve deniz üslerinin verilmesi.
4. Montreux sözleşmesi'nin belirlemiş olduğu Boğazlar rejiminin Sovyet Rusya ile Türkiye arasında yapılacak yeni bir ikili antlaşmaya göre değiştirilmesi (Toker, 1971, s. 25-29 ; Gönülbol v.d., 1996, 193).

Kars ve Ardahan'ın Sovyet Rusya'ya verilmesinin talep edilmesine rağmen, Sovyet Rusya'nın ekseriyetle üzerinde durduğu konu Boğazlardı. Molotov, Sovyet Rusya'nın Boğazlar üzerindeki taleplerinin yerine getirilmesi için Kars ve Ardahan konusunu bir pazarlık konusu olarak kullanmak istemişti

(Oran, 2004, s. 502). Sarper, Sovyet Rusya'nın taleplerini Ankara'ya sormadan doğrudan reddetti. Sarper ile Molotov 18 Haziran'da yeniden görüşülse de Sovyet Rusya'nın talepleri değişmedi. Böylece Türkiye, Sovyet Rusya'nın toprak taleplerinden kolay kolay vazgeçmeyeceğini ve Türkiye için büyük bir tehdit oluşturduğunu görmüş oldu.

Sovyet Rusya'nın yükselen tehdit ve baskıları karşısında Cumhurbaşkanı İsmet İnönü, *"Türkiye'nin bir karış toprağını bile vermeyeceğini, gerekirse şerefiyle öleceklerini"* (Gürsel, 1968, s. 223) söylemekteydi.

Türkiye, Sovyet tehdit ve baskısı karşısında kendini tek başına savunamayacağını anlayınca, Batı devletlerinden destek aramaya başladı. Bunun için Türkiye'nin ilk desteğini aradığı ülke İngiltere oldu. Ancak savaştan ağır kayıplarla çıkmış olan İngiltere'nin Türkiye'ye yardımcı olabilmesi mümkün değildi. Bunun üzerine Türkiye, savaştan güçlü bir devlet olarak çıkmayı başaran ABD'den yardım arama yolunu seçti. Ama bu dönemde ABD, Sovyet Rusya'nın bu durumuna bir tepki göstermemekteydi. Çünkü henüz Amerikan kamuoyu Sovyet Rusya gerçeğinin farkında değildi. Amerikalıların önceliği, savaşta ülkelerinden çok uzakta görev almış olan askerlerinin ülkelere geri dönmeydi. Bunun yanı sıra Amerikan yönetimi, savaş sonu dünyanın barış ve güvenliğinin uluslararası işbirliği ile sağlanabileceğine inanmaktaydı. Bu nedenlerle Amerika, Sovyet Rusya'nın 7 Haziran 1945'teki istekleri karşısında sessiz kalmayı tercih etti. (Ülman, 1961, s. 57-58). Bunlarla birlikte Sovyet Rusya'nın savaş sonrası yayılcı politikasını sezmiş olan İngiltere, Türkiye'ye diplomatik destek sözü verip, Sovyet Rusya'ya da meseleyi Postdam Konferansı'na götüreceğini bildirdi (Gürün, 1983, s. 153).

17 Temmuz - 2 Ağustos 1945 tarihleri arasında İngiltere, Sovyet Rusya ve ABD arasında düzenlenen Postdam Konferansı'nda görüşülen önemli konulardan birisi de Türk Boğazları konusuydu. 18 Temmuz gecesi

yemekte Stalin, Churchill'e; Türkiye ile Sovyet Rusya arasındaki bir ittifakın ancak aralarındaki anlaşmazlıkların çözülmesiyle mümkün olacağını, fakat Türkiye'nin Kars ve Ardahan'ı Rusya'ya geri vermeyi ve Montreux'u tartışmayı reddettiğini söyledi. Daha sonra 23 Temmuz gecesi başka bir yemekte Stalin, Churchill'e dönüp "Eğer Marmara'da bize hâkim bir pozisyon vermeniz mümkün değilse, o zaman Dedeağaç'ta bir üs alamaz mıyız?" diye sorarak Boğazların denetimiyle ilgili niyetini açıkça belli etti. Churchill, Boğazlarda Sovyet Rusya'nın istediği şekilde bir düzenlemeyi desteklediğini ama bunun Türkiye'nin toprak bütünlüğünü koruma koşuluna bağlı olduğunu belirtti ve değişikliğin çok taraflı yapılması gerektiğinin altını çizdi. Sovyet Rusya'nın Boğazlardaki üs isteğini de reddetti. Konferans sonunda ortak bir karara ulaşılamadı. Konunun, her bir tarafın Türkiye ile doğrudan görüşmeler yoluyla ele alınması ve her üç devletin de görüşlerini ayrı ayrı Türkiye'ye bildirmeleri kararlaştırıldı (Oran, 2004, s. 502-03).

4.1.4. SOVYET RUSYA'NIN TEHDİT VE BASKISI KARŞISINDA ABD'NİN TÜRKİYE'Yİ DESTEKLEMESİ

Postdam Konferansı'ndan kısa bir süre sonra Sovyet Rusya politikalarından rahatsız olan ABD, Boğazlarla ilgili politikasını değiştirmeye ve Türkiye'yi desteklemeye başladı. Bu politika değişikliğinin çeşitli nedenleri bulunmaktaydı. ABD'li askerî uzmanlar, Başkan Truman'ı uyararak Sovyet Rusya'nın istediği gibi Boğazlar rejimi değiştirilirse ve Boğazlara uluslararası bir su yolu statüsü verilirse, bu yolun her iki tarafında geniş bir alanın silahsızlandırılması gerekeceğini ve bunun da Türkiye'nin savunmasını çok zayıflatacağını bildirdiler ve bunun üzerine ABD Başkanı, Boğazlar konusunda yeni bir tutum takınmaya başladı (Ülman, 1961, s. 61).

Politika değişikliğinin ikinci nedeni ise, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Sovyet Rusya'nın, İran'a yerleşmek istemesiydi. Savaş sırasında İran, İngiltere ve Sovyet Rusya tarafından işgal edilmişti. 1942 yılının Ocak ayında

aralarında yaptıkları antlaşma gereğince, savaş bitiminden altı ay sonra kendi askerlerini İran'dan çekeceklerdi. Ancak savaş bitip de İran'dan geri çekilme tarihi yaklaşırken, Sovyet Rusya askerlerini geri çekmeyip, antlaşmanın aksine burada asker sayısını artırmaya başladı. Bunun üzerine ABD, Sovyet Rusya'dan İran'daki askerlerini, 1 Ocak 1946'dan itibaren geri çekmesini istedi. Ancak Rusya buna yanaşmadı. Bu durumu gören ABD yöneticileri, savaştan sonra oluşan Sovyet Rusya'nın politikasından endişe duymaya başladı. Bunun yanı sıra İran petrolü Sovyet Rusya'nın kontrolüne geçerse bu durum dünya hammadde dengelerini değiştirebilirdi. Bunun sonucunda da Batı, kendisi için çok gerekli olan İran petrolünden mahrum kalmış olabilirdi. Başkan Truman'a göre, İran Sovyet Rusya'nın kontrolüne girerse Türkiye üzerindeki Sovyet baskısı artarak devam edecek ve Türkiye'nin buna direnme gücü azalacaktı. Ayrıca Sovyet Rusya'nın genişlemesini hızlandıracağından endişe duyması etkili oldu (Ülman, 1961, ss. 69-72).

Sovyet Rusya, Yalta Konferansı sonrasında üzerinde anlaşıldığı gibi davranmayıp, Polonya ve işgali altındaki diğer ülkelerden askerlerini çekmeyerek bu bölgelerde bir komünist ittifak kurma çabalarına girişmesi ABD'yi rahatsız etmeye başladı (Sönmezoğlu, 2006, s. 33-34).

Bu gelişmelerin yaşandığı günlerde, 1944 yılında ABD'de vefat eden Türkiye'nin ABD Büyükelçisi Münir Ertegün'ün cenazesinin Türkiye'ye gönderilmesi konusu gündeme geldi. ABD, 6 Mart 1946'da Ertegün'ün cenazesini Amerikan Donanması'nın en büyük savaş gemilerinden biri olan Missouri Savaş Gemisi ile İstanbul'a gönderilmesine karar verdiğini ve cenazenin Mart ayının sonlarına doğru hareket edeceğini bildirdi. Aynı gün ABD, Sovyet Rusya'ya askerlerini İran'dan çekmesi için de bir nota verdi. ABD'nin, Missouri Savaş Gemisi'ni, Ertegün'ün cenazesini getirmek amacıyla Akdeniz'e göndermesi, aslında ABD'nin Sovyet Rusya'ya karşı tavır aldığı kesin bir göstergesiydi (Ülman, 1961, s. 73-74). Bu gelişmeyle Amerika, Rusya'ya gözdağı verirken Türkiye'nin de Boğazlarıyla birlikte toprak bütünlüğünü savunmaya başladığını göstermiş oldu.

Missouri'nin ziyaretini izleyen günlerde Türk-Amerikan ilişkilerinin daha sıcak bir döneme girmesini sağlayan gelişmelerden birisi de 7 Mayıs 1946'da yapılan bir antlaşmayla ABD'nin, Türkiye'nin İkinci Dünya Savaşı sırasında "Ödünç Verme ve Kiralama Yasası" yoluyla aldığı borçlarını silmesiydi. Böylece ABD, Avrupa'daki müttefiklerine yaptığı gibi, savaş sonrasında ekonomik sıkıntılar çekmekte olan Türkiye'nin de sırtından ağır bir yükü kaldırmış olmaktaydı (Oran, 2004, s. 525).

Ancak ABD'nin bu yeni stratejisi Sovyet Rusya'nın Türkiye üzerindeki taleplerinden vazgeçmesine yetmedi. Sovyet Rusya, Türkiye'ye 7 Ağustos 1946'da yeni bir nota verdi ve notanın birer örneklerini de İngiltere ve ABD'ye gönderdi.(Armaoğlu, 1991b, ss. 143-147). Notada genel olarak şu görüşlere verilmektedir:

1. Boğazlar, bütün devletlerin ticaret gemilerine açık olacak.
2. Boğazlar, Karadeniz devletlerinin savaş gemilerine sürekli açık olacak.
3. Boğazlar, özel olarak tespit edilecek haller dışında Karadeniz'e sahili olmayan devletlerin savaş gemilerine kapalı olacak.
4. Boğazlardan geçiş rejimini düzenleme yetkisi, Türkiye ile Karadeniz devletlerine ait olacak.
5. Boğazlar, Türkiye ile Sovyet Rusya tarafından ortaklaşa savunulacak.

Türk Hükümeti, Sovyet Rusya'nın notasını yanıtlamadan önce, bu konudaki fikirlerini öğrenmek üzere ABD'ye görüşlerini sordu. ABD, Ortadoğu ve Akdeniz'de daha büyük sorunlar yaşamamak için Sovyet Rusya'ya karşı

daha sert bir politika takip edilmesine karar verdi ve Akdeniz'e bir filo göndereceğini açıkladı (Armaoğlu, 1991b, s. 148).

ABD'nin Türkiye lehine değişmekte olan bu tutumuna karşı Sovyet Rusya, Türkiye'ye yönelik isteklerini tekrar etmeye devam etti. Sovyet Rusya, ısrarlı bir şekilde taleplerini tekrar eden notayı 24 Eylül'de Türkiye'ye verdi (Armaoğlu, 1991b, s. 150). Türkiye, Sovyet Rusya isteklerini kesin bir dille reddetti.

Sovyet Rusya, bu tarihten sonra da Türkiye üzerindeki taleplerini kabul ettirebilmek için Türkiye'ye tehdit ve baskı yapmaya devam etti. Sovyet baskısı Türkiye'nin dış politikasında batıya ve özellikle de ABD'ye yakınlaşmasına neden oldu. Türkiye, Sovyet Rusya'ya karşı güvenliğini korumak ve bu yıllarda kötüleşen ekonomisini düzeltebilmek için ABD'nin ekonomik ve askerî desteğini doğrudan sağlayabilme amacını taşıyan diplomatik faaliyetlerini yoğunlaştırdı.

4.1.4.1. Truman Doktrini ve Marshall Yardımı

ABD ve İngiltere'nin diplomatik desteğini alan Türkiye, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Sovyet Rusya'nın yoğun baskısına karşı koyabilmek için, savaş yıllarında olduğu gibi ordusunu savaş durumunda tutmak zorunda kaldı. Savaş sonrasında normal düzene geçerek sanayisini kurmayı hedefleyen Türkiye, maruz kaldığı ağır ekonomik yük karşısında bir yandan savaş tehlikesine karşı elinde bulundurduğu 245 milyon dolarlık altın ve döviz rezervini kullanmak yerine, uzun vadeli iç borçlanmaya, diğer yandan da dış kaynaklı kredi arayışına yöneldi (Ülman, 1961, s. 90).

Bunun yanı sıra Türkiye'yi bekleyen iki önemli sorun vardı ki, bunlar Türkiye'nin hemen tek başına çözüme kavuşturabileceği sorunlar değildi. Bu sorunlardan birincisi, savaş sırasında yükselen ihracat fiyatlarını savaşın bitimiyle normal seviyeye indirmek, ikincisi ise bir yandan orduyu savaş

mevcudu üzerinde tutarken, diğer yandan endüstrisini modernleştirmek ve yeni istihdam alanları oluşturmaktı(Ülman, 1961, s. 90).

Türk kamuoyunun sonraki yıllarda sert tartışmalarına sebep olacak dış kaynaklı kredi arayışı ilk olarak İthalat-İhracat Bankacılığı aracılığıyla ABD'den 300 milyon dolarlık kredi isteğiyle yapıldı. Bu bir bakıma zorunluluktu⁵. Çünkü savaş boyunca ekonomik desteğine devam etmiş olan ABD, savaş sonrasında bu desteği kesti. İngiltere'de savaşın getirdiği ekonomik yıpranmayı aşabilmek adına giriştiği yeniden yapılanma kapsamında Mart 1947'den itibaren Yunanistan ve Türkiye'ye yaptığı yardımları keseceğini bir nota ile ABD'ye bildirdi. Notada özetle, İngiltere'nin kendi ekonomik açmazı nedeniyle Ortadoğu'daki çıkarlarına yeterince sahip çıkamayacağı, bunun yanı sıra Türkiye ve Yunanistan'ın mutlaka ABD tarafından desteklenmesi gerektiğinin altı çizilmekteydi (Ülman, 1961, s. 70).

Bu günlerde İngiltere ve ABD'nin ortak endişesi, Yunanistan'da devam etmekte olan iç savaş ve karışıklıktan sonra aşırı solcu kesimin iş başına gelmesiydi. Bu durumda Sovyet Rusya etki alanının içine Yunanistan'ı da alacak bir biçimde güneye doğru genişleyebilirdi. Başkan Truman'a göre, Sovyet Rusya Yunanistan'dan sonra Türkiye'yi de denetimi altına alacak olursa, ABD ve Batı Avrupa için yaşamsal öneme sahip olan Ortadoğu, Sovyetlerin etki alanına girebilirdi (Sander, 1998, s. 258).

Bundan sonraki süreçte, ABD'nin ne pahasına olursa olsun Türkiye ve Yunanistan'ı desteklemeye karar verdiğine şüphe yoktu. ABD'nin Türkiye ve Yunanistan'a yardım edebilmesi için Kongre'yi ikna etmesi gereken Başkan Truman, 12 Mart 1947'de Kongre'de bu konuyla ilgili bir konuşma yaptı⁶.

⁵ İsmet İnönü'nün 1960'lı yıllarda Sadi Koçuş ile yaptığı bir söyleyişte, "Neden ABD tercih edildi ?" sorusuna verdiği cevap ilginçti. "Kötünün iyisini tercih etmek zorunda idik" (Koçuş, 1979, s. 193). Ayrıca Aydemir (1979, s. 304), Menderes'in Dramı adlı eserinde, henüz ordusunu terhis etmemiş Sovyet Rusya'nın Türkiye'den lüzumsuz yere yaptığı toprak talepleri karşısında Batı Bloğu'na yönelişinin bir zorunluluk olduğunun altını çizmektedir.

⁶ Konuşmanın tam metni için bkz. (Armaoğlu, 1991b, ss. 152-158)

Tarihe “*Truman Doktrin*”i olarak geçecek olan Kongre’deki konuşmasında Başkan, Kongre’den üç istekte bulunmaktaydı. Bu istekler:

1. Türkiye ve Yunanistan’a yardım amacıyla 30 Haziran 1948’e kadar geçerli olmak şartıyla 400 milyon dolarlık bütçe,
2. Yunanistan ve Türkiye’ye sivil ve askerî Amerikan personelin gönderilmesi,
3. Seçilecek Türk ve Yunan personelin ABD’de eğitilmesiydi (Ertem, 2009, s. 387).

Truman Doktrin’i, ABD’nin çevreleme stratejisinin yani Sovyet yayılmasını durdurma planının ilk belirtisiydi (Ulman, 1961, s. 100). ABD’nin özgür dünyanın liderliğini ilan ettiği bu doktrinle dünya, ABD ile Sovyet Rusya’nın başını çektiği iki kutba ayrılmış oldu. Türkiye’de ikiye bölünen dünyada yerini Batı tarafında aldı.

Başkan Truman’ın istekleri yaklaşık iki ay Kongre’de tartışıldıktan sonra kabul edildi ve ardından yapılan antlaşmalar sonucu Türkiye’ye 100 milyon dolar⁷, Yunanistan’a ise 300 milyon dolar tutarında yardım yapılacaktı. Bunu ABD ile Türkiye arasında imzalanan ikili antlaşmalar gereği, askerî, ekonomik ve siyasî yardımlar takip edecekti.

İkinci Dünya Savaşı sonunda Batı Avrupa Ülkeleri’nin durumu ekonomik yönden çok kötüydü. Altı yıl süren savaş ülkelerin ekonomik kaynaklarını tüketmişti. Savaş bütün ülkelerde ağır tahribata neden olmuştu. Ekonomileri harekete geçirecek kaynak yoktu. Üstüne üstlük komünist

⁷ Truman Doktrinini kapsamında Türkiye’ye Yunanistan’a yapılan yardımın üçte biri oranında yardım yapılmasının nedeni olarak, savaşa girmeyen Türkiye’nin çok fazla yıkıma uğramadığı ve halen hazinesinde 250 milyon dolarlık altın rezerviyle birlikte verilen yardımlarla kalkınmasını tamamlayabileceğine ve ordusunu modernleştirebileceğine olan inanç gösterilmekteydi. 100 milyon dolarlık yardımın dağılımı ise şu şekildeydi: 5 milyon dolar Karayollarına, 14 milyon dolar Donanmaya, 26 milyon dolar Hava Kuvvetlerine, 48 milyon dolar Kara Kuvvetlerine ve 5 milyon doları da Tersanelerin onarımı içindi (Akalin, 2003, s. 224-227)

ideolojinin bir kurtarıcı olarak algılanmaya başlanması ve Sovyet Rusya'nın Batı Avrupa'nın sınırlarına varan genişleme çabaları, ABD tarafından çevreleme siyaseti ile engellenmeye çalışıldı. Bunun ilk belirtisi olan Truman Doktrini'ni, ABD Dışişleri Bakanı George Marshall'ın adıyla anılan Marshall Yardımı izledi.

Marshall Yardımı, savaştan ekonomik ve sosyal açıdan büyük sıkıntılarla çıkan Avrupa Devletleri'nin kalkınmasını sağlamak için ABD tarafından ortaya atıldı. Dışişleri Bakanı Marshall, 5 Haziran 1947'de Harvard Üniversitesi'nde yaptığı konuşmasında, Avrupa ülkelerinin ekonomik kalkınmalarını planlamak için bir araya gelmelerini istedi. Ayrıca ortak bir plan hazırlanması durumunda ABD'nin her türlü yardımı yapmaya hazır olduğunu söyledi. Bunun üzerine İngiltere ve Fransa'nın başını çektiği 16 Avrupa Ülkesi 12 Temmuz 1947'de Paris'te toplanarak Avrupa Devletleri'nin ortak ihtiyaçlarını içeren müşterek bir rapor hazırladılar.

Hazırlanan rapor üzerine Senato, ABD Dış Yardım Kanunu'nu 2 Nisan 1948'de kabul etti. Aynı günlerde Marshall Yardımını kabul eden 16 Avrupa ülkesi 16 Nisan 1948'de Avrupa İktisadî Teşkilatı'nı kurdu. Oluşturulan bir ana (İktisadî İşbirliği Komitesi) ve dört tali komite (Gıda ve Tarım, Demir Çelik, Akaryakıt, Ulaştırma ve Enerji) ile yardım işlerinin koordinasyonu amaçlandı. 1948-51 yılları arasında 13.169 milyar dolar olarak gerçekleşen yardımdan İngiltere, Fransa ve Batı Almanya en büyük yardımı gören ülkeler oldu (Gönlübol v.d., 1996, s. 448).

Türkiye'de Marshall yardımından faydalanmasına rağmen ilk yıllarda yardımın miktarı çok az seviyede kaldı (Soysal, 1997, s. 46). Çok partili sisteme geçişin bir ürünü olarak daha yeni yeni ses vermeye başlayan muhalefetin, Marshall yardımından yeterince yararlanamadığına ilişkin eleştirilerine Nihat Erim Ulus Gazetesi'ndeki köşesinde yazdığı bir yazıda, *"Marshall Yardımı'nı her isteyen ülkeye ABD'nin para dağıtması suretiyle gerçekleşmediğinden"* bahisle *"...hiçbir devlet bana 300 milyon dolar lazım"*

diyerek almamıştır. Bilakis parça parça planlar hazırlanmıştır. Bu planlarla birliğe dâhil diğer memleketlerin aynı konuda yapmakta olduğu işler karşılaştırılmıştır. Çünkü ekonomik işbirliğin bir amacı da Avrupa memleketleri ekonomilerini bir bütün olarak düzenlemektir” dedikten sonra sözü Türkiye’ye getirip “...itiraf etmek lazımdır ki plan ve proje hazırlamakta fazla tecrübemiz yoktur. Birkaç senedir hem yabancı misafir mühendis firmalardan faydalanmakta, hem de kendimiz bu tür çalışmalar oluşturmaktayız... Bayındırlık Bakanlığı’nda çalışan Amerikan Yol Heyeti teknik hazırlıklar safhasında bize yepyeni ufuklar açmıştır. ABD’nin bize en önemli yardımı teknik eleman vermesi ve yetiştirmesidir” (Erim, 2 Ekim 1950) diyerek Türkiye’nin yetişmiş insan gücü bakımından da ne denli geri kaldığının örneklerini vermektedir. Bununla birlikte Türkiye, 1948-51 yıllarında toplam 351.700.000 dolarlık bir yardım aldı (Gönlübol v.d., 1996, s. 449).

Marshall yardım planına karşılık olarak Sovyet Rusya da hem Doğu Avrupa ülkelerine plana dâhil olmamaları konusunda baskı yaptı ve hem de uyduları ile arasındaki ikili ilişkileri ve işbirliğini sıkılaştırmak için “Molotov Planı” adını verdikleri ikili ticaret sistemini kurdu (Armaoğlu, 1991a, s. 444).

Türkiye, Truman Doktrini ve Marshall Yardımı sürecinde ABD’den sağladığı destekle, Sovyet Rusya’nın isteklerini geri çevirebildi. Bu süreç, bir dönem için Sovyet Rusya’ya karşı ülkenin güvenliğini sağladı. Yapılan askerî yardımla Türk Ordusu’nun modernizasyonu sağlandı. Ayrıca tarıma yapılan yardımla, tarımda kullanılan malzemenin kalitesi ve teknolojisinin yükselmesine, üretimin artmasına önemli katkı sağladı. Bunların yanı sıra yapılan yardımların sosyal yaşama da büyük etkileri olduğu bir gerçektir.

4.1.5. NATO’NUN KURULUŞU VE TÜRKİYE’NİN NATO’YA ALINIŞI

ABD, Truman Doktrin’i ve Marshall Yardım Planı ile Sovyet Rusya’nın İran üzerinden Ortadoğu, Boğazlar ve Yunanistan üzerinden de Doğu

Akdeniz'e inmesini engellemeyi amaçlamaktaydı (Armaoğlu, 1991a, s. 448). 1948 Şubat'ında Prag darbesi ve Haziran'da meydana gelen Berlin Ablukası, Sovyet Rusya ile işbirliği içinde barış dolu bir dünya yaratmanın mümkün olmadığını gösterdi. Bazı çevrelerce ifade edilen Sovyet Rusya'nın kendi hayat sahasını emniyete almak için haklı nedene dayanan genişleme çabası (Ataöv, 1969, s. 133), gerçekte Rusya'nın mümkün olduğu kadar geniş bir bölgeyi kontrol altına alma amacına yönelikti. Bunlara ilave olarak barışı koruma ve sürdürmek adına kurulan BM'in de Rusya'nın vetoları yüzünden işleyemez duruma gelmesi (Gönlübol v.d., 1996, s. 224), ABD'nin çevreleme siyasetine başvurması için görünen nedenlerdi. 17 Mart 1948'de İngiltere, Fransa, Belçika, Hollanda ve Lüksemburg arasında imzalanan Brüksel Antlaşması, olası saldırıya karşı kuvvetleri birleştirmeyi amaçlamaktaydı. Bu siyasetin en etkili halkasını da 4 Nisan 1949'da kurulan NATO⁸ (Kuzey Atlantik Savunma Paketi) oluşturdu.

NATO'nun kuruluşu Sovyet Rusya'nın baskısını, ekonomik zorlukları aşmak ve demokrasisini geliştirmek isteyen Türkiye'de geniş yankı buldu. Ancak başlangıçta Türkiye, bütün ısrarlı tutumuna rağmen bu oluşuma alınmadı. Bu yalnız bırakılma Türk kamuoyunda "*Acaba yine mi yalnız bırakıldık*" endişelerine neden oldu. Başlangıçtan itibaren güvenlik ve selametini Batı Bloğu yanında olmakta gören Türk hükümetinin bütün ağırlığı NATO'ya üye olmak adına çalışmaya başlayacağı bir dönem başladı (Gönlübol, 1996, s. 266). Türk Hükümeti'ne göre NATO üyeliği modern Türkiye'nin siyasî, iktisadî ve askerî kazanımlarına büyük katkı sağlayacaktı (Sander, 1998, s. 267).

NATO'nun kuruluşundan bir hafta sonra yani 11 Nisan'da Türk Dışişleri Bakanı Necmettin Sadak, ABD Dışişleri Bakanı Acheson ve Başkan

⁸ NATO Antlaşması meşruiyetini BM Antlaşmasının 51. maddesinden almaktaydı. Anlaşma ilgili madde hükümlerine göre, Kuzey Atlantik Bölgesinde uluslararası barış ve güvenliği devam ettirmeyi, istikrar ve refahı geliştirmeyi hedeflemekteydi. Ayrıca anlaşmayı imzalayan devletler, aralarından birine saldırı yapıldığı takdirde hepsine saldırı yapılmış sayacaklardı. Antlaşmayı imzalayan devletler ise Amerika, İngiltere, Fransa, Kanada, İtalya, Belçika, Hollanda, Lüksemburg, Danimarka, Norveç, İzlanda ve Portekiz'dir. Buna 1952'de Türkiye ve Yunanistan, 1954'te Federal Almanya, 1982'de İspanya dâhil olacaktır (Soysal, 1997, s. 75)

Truman ile yaptığı görüşmenin ardından *“Türkiye'nin NATO'ya üye olmak için talepte bulunmadığını”* ifade ederek *“Türkiye NATO üyesi değildir. Fakat kendisini üye memleketlerin siyasetine sıkı sıkıya bağlı saymaktadır”* diyerek görünürde Türkiye'nin NATO'ya girmek gibi bir zorunluluk içinde olmadığını ifade etmekteydi. Kısa bir süre sonra ise *“İtalya gibi Türkiye'nin de Akdeniz ülkesi olmasına rağmen NATO'ya alınmamasının bir çelişki olduğunu”* (Soysal, 1997, s. 77) söyleyerek gerçek düşüncesini ortaya koyacaktı.

NATO ile güvenlik yönünden güç birleşmesine giden Avrupa Devletleri, bu kez de savaş nedeniyle kaybedilen siyasî prestiji yeniden kazanmak adına 5 Mayıs 1949'da Brüksel Antlaşması'nın bir ileri aşaması olan Avrupa Konseyi'ni kurdular. Türkiye bu oluşuma da alınmayınca Atatürk'ten bu tarafa sürdürdüğü batılılaşma sürecinde yalnız bırakıldığı düşüncesine iyice kapıldı. Fakat çok geçmeden 8 Ağustos'ta İzlanda, Yunanistan ve Türkiye Avrupa Konseyi'ne davet edildi. Bu davet, Türkiye'yi memnun etmekle birlikte muhalefet tarafından NATO'ya alınmayışın tesellisi olarak yorumlandı (Gönlübol, 1996, s. 227).

Dışişleri Bakanı Sadak, Avrupa Konseyi'ne davet edilmemiz üzerine *“Dış siyasetimizin ağırlık merkezi Batı dünyasıdır. İngiltere ve Fransa ile ittifakımız ABD ile gittikçe artan dostluğumuz ve menfaat birliğimiz dış siyasetimizin istikametini batıya çevirmiştir. Avrupa Konseyi içinde bir Avrupa Devleti olarak yer almamız bu uzun ve devamlı siyasetimizin zaruri bir neticesidir”* (Sarınay, 1988, s. 82) diyerek Türk Hükümeti'nin konuya verdiği önemi ve memnuniyeti ifade etmekteydi.

Türkiye, her platformda güvenliğini garanti edecek girişimlerini sürdürmeye devam etti. NATO'nun dışında kalmanın ardından muhtemel bir Akdeniz ittifakının gerçekleşmesi için 24 Mart 1950'de İtalya ile Dostluk ve Hakemlik Antlaşması imzaladı (Sarınay, 1988, s. 83). Ancak ABD ve İngiltere'nin, NATO'nun oluşturulma amacına ve Türkiye'nin üyeliğine farklı

yaklaşmaları bu girişimleri uzunca bir süre cevapsız bıraktı⁹. Yine de Türkiye ısrarlı girişimlerini resmi başvuruya dökmekte gecikmedi. 1950 seçimleri Türkiye'nin NATO'ya başvuru yapması açısından teşvik edici oldu. Türkiye'nin NATO'ya üyeliğini muhalefette bulunan DP, hem güvenlik ve hem de Batı ile ilişkilerin geliştirilmesi açısından bir zorunluluk olarak görmekteydi. Bu nedenle iktidarı, "Türkiye'yi Batılı Demokratik Cephe'nin dışında bırakmakla suçlamaktaydı (Sarıнай, 1988, s. 93). Bu eleştirileri dikkate alan iktidar partisi CHP, bir taraftan güvenlik endişesi, diğer taraftan da iç politika endişesiyle NATO'ya üyelik için ilk başvuruyu 11 Mayıs 1950'de yaptı.

14 Mayıs 1950'de Türkiye'de yapılan seçimler sonucunda CHP, iktidarı, DP'ye devretti. Türkiye'de iktidar değişti, ama takip edilen dış politikaya ilişkin esaslar hiç değişmedi. Muhalefet ve iktidar aynı dış politikayı takip etmekteydi. Türkiye'nin Üçüncü Cumhurbaşkanı seçilen Celal Bayar'ın da ajandasında çözüm bekleyen meselelerin en başında güvenlik sorununun halledilmesi gelmekteydi. Yeni Cumhurbaşkanı Bayar, İkinci Cumhurbaşkanı İnönü'ye yaptığı iade-i ziyaretinde lafı bir ara dış politika ve NATO konusuna getirip "*NATO'ya neden girmediniz ?*" diye sorar. İnönü alıngan bir tavırla, "*Almak istediler de biz mi girmedik, Celal Bey?*" cevabını alınca rahatlar. Celal Bayar, bundan sonra olanları hatıratında İnönü ile görüşmesini anlatırken kendi maksadını izah ettiğini, NATO'ya girip girmemek konusunda İnönü'nün esas fikrini öğrenmek istediğini söylediğini ve İnönü'den yukarıdaki cevabı aldığıında İnönü'nün de kendisi ile aynı fikirde olduğunu öğrendiği için huzur duyduğunu anlatır. İnönü'nün evinden ayrılır ayrılmaz, Başvekil Andan Menderes'i bulur ve kendisiyle konuyu uzunlamasına ve derinlemesine görüşür. Başvekil'in aynı görüşte olduğunu, Sovyet Rusya'nın belli istekleri karşısında yalnız kalmamak için kolektif bir emniyetin zorunluluğuna inandığını söyler (Bozdağ, 1986, s.97).

⁹ İngiltere, Akdeniz savunma sisteminden kendi hayati çıkarları adına Mısır, Irak vb. gibi Ortadoğu ülkelerini de içine alan bir pakt anlamaktaydı. Buna mukabil İsrail'in Arap topraklarında yeni bir ülke olarak ortaya çıkmasının sorumlusu Araplarca Batı dünyasının görünmesi ve İsrail'i tanıyan ilk Müslüman devletin de Türkiye olması nedeni ile Arap dünyası ile Türkiye ve İngiltere'nin aralarının gergin olması bu düşünceyi çıkmaza sokmaktaydı (Sarıнай, 1988, s. 84). 1950 yılı başlarında Amerika ise İngiltere'nin Ortadoğu hesapları içinde yer almamaktaydı. Daha ziyade Asya'daki komünist faaliyetleri nedeniyle dikkatlerini buraya yöneltmişti (Akalın, 2003, s. 264)

Bunun üzerine toplanan Bakanlar Kurulu'nda alınan karar, bütün yolların denenerek NATO'ya girme çalışmalarına hız verilmesi oldu. Türkiye, üyelik için ikinci resmi başvuruyu 11 Ağustos 1950'de yaptı (Gönlübol v.d., 1996, s. 229).

Yeni hükümetin NATO'ya üye olmak adına çalışmalarına hız verdiği bu günlerde patlak veren Kore Savaşı, üyelik için bir vesile oldu ve BM adına bir Tugay gücündeki askeri Kore'ye gönderme kararı alındı. Türkiye, bu kararıyla ABD'den sonra Kore'ye kara askeri gönderme kararı alan ikinci ülke oldu. Kore Savaşı'nda Türk askerinin gösterdiği kahramanlıklar, Amerikan kamuoyunda süregelen Türk aleyhtarlığını tersine çevirdi ve ABD, 1951 yılından itibaren Türkiye'nin NATO'ya üyeliğini desteklemeye başladı.

ABD'nin bu politik manevrasında kendisi açısından da bir takım siyasî ve askerî şartların değişmiş olduğu görülmekteydi. Doğu bloğu ülkelerin hızla silahlanması sonucu, NATO Başkomutanlığınca teşkilatın güneydoğu kanadının güvenlik ihtiyacı ortaya çıktı. Bunun yanı sıra ABD Hava Kuvvetleri uzmanlarınca, hava hareketlerinde en yakın ve önemli hava üssü sağlayabilecek ülkenin Türkiye olabileceği hakkında görüşler ileri sürüldü (Gönlübol v.d., 1996, s. 230). Ayrıca Türkiye'nin, Balkanları, Kafkasları ve Ortadoğu'yu birbirine bağlayıcı jeopolitik önemi gibi faktörler, ABD politik karar vericilerinin ve kamuoyunun, Türkiye algılamasının olumsuzdan olumluya dönmesine neden oldu. Bunun sonucunda ABD, 15 Mayıs 1951'de Türkiye ve Yunanistan'ın NATO'ya alınmasını üye ülkelere teklif etti¹⁰.

Türkiye'nin, İngiltere ve ABD nezdinde ısrarlı bir şekilde yürüttüğü NATO'ya üyelik için çözüm arayışları, ABD'nin baskısı sonucunda neticelendi. İngiltere ve itiraz eden diğer ülkelerinde olurlarının alınması

¹⁰ Bu süreçten sonra Türkiye'nin NATO'ya üyeliği konusunda en fazla itiraz eden ülke İngiltere oldu. Çünkü İngiltere, Ortadoğu'daki çıkarlarını korumak adına Türkiye'nin kendisine bağlı olarak kurulacak Ortadoğu Komutanlığı emrine verilmesi gerektiğini ifade etmekteydi. Oysa gerek Türk kamuoyunda ve gerekse ABD kamuoyunda oluşan hava artık Türkiye'nin batı savunması için kaçınılmaz derecede önemli olduğu yönündeydi. Bir İngiliz yetkilinin de ifade ettiği gibi artık Birleşik Krallık hükümlerinin güç değildi, bir şekilde Birleşik Devletlere boyun eğme zarureti doğmuştu. Bu konuda geniş bilgi için bkz. (Akalın, 2003, s. 253,301)

üzerine NATO Bakanlar Konseyi'nin 15-20 Eylül 1951'de yaptığı yedinci toplantıda, Türkiye ve Yunanistan'ın NATO'ya üye olarak alınmasına oy birliği ile karar verildi. Resmi açıklama Türkiye ve Yunanistan'ın NATO içindeki konumlarının belirlenmesinden sonra 15 Ekim'de Londra'daki NATO merkezinde iki ülkenin üyeliklerini içeren ek protokolün yayınlanması ile yapıldı ve üye devletlerin metni onayından sonra yürürlüğe girdi (Sarıncı, 1988, s. 97-98).

TBMM'nin Kuzey Atlantik Antlaşması'na üyelik onayını 18 Şubat 1952'de yapmasıyla, Türkiye NATO'ya resmen üye oldu ve akabinde NATO'nun 20-25 Şubat 1952'de Portekiz'in Başkenti Lizbon'da yaptığı toplantısına Başbakan düzeyinde tam üye sıfatı ile katıldı¹¹.

¹¹ Türk basınının NATO'ya bakışı ile Türkiye-ABD ilişkileri arasında bir paralellik bulunmaktadır. Soğuk Savaş'ın ilk dönemlerinde basında, NATO'ya üyelik hakkında olumlu görüşler büyük bir destek bulmaktaydı. Muhafız sesler ise yok denecek kadar azdı. 1949'da NATO'nun kuruluşundan Türkiye'nin üye olduğu 1952 yılına kadar basının en önemli dış politika maddesi NATO'ya üyelik meselesi idi. 1952'de NATO'ya üyelik neredeyse basının tamamı tarafından memnuniyetle karşılandı. Dönemin basını, üyeliği, "hür dünya Türkiye ve Yunanistan'ın katılımını memnuniyetle karşıladı" ya da "Rusya'ya karşı çelik cephe" gibi başlıklarla karşıladı. (Erhan, Erdem, Embel, 2004, s. 52-53).

İKİNCİ BÖLÜM

KORE'NİN SİYASİ TARİHİ

4.2.1. İKİNCİ DÜNYA SAVAŞINA KADAR KORE

Asya kıtası ile Japonya arasında bulunduğu jeopolitik konumu nedeniyle tarih boyunca işgal ve istila edilen Kore, Asya'nın doğusunda büyük bir yarımadadır. Jeopolitik konumu Kore'yi, İlk Çağlardan itibaren Asya kıtası ile Japon adaları arasında büyük bir köprü ve aynı zamanda bir savaş alanı haline getirmiştir (Erkilet, Bıyıklıoğlu ve Arun, 1975, s. 5).

33-43. Kuzey paralelleri ile 124-130. doğu meridyen daireleri arasında bulunan Kore yarımadası; doğuda Japon Denizi, batıda Sarı Deniz, güneyde Japonya'dan ayıran Kore Boğazı ile çevrili olup kuzeyde Komünist Çin ve Sovyet Rusya ile komşudur (Yazıcı, 1963, s. 7; Doğan, 2004, s. 8).

Çin Mançuryası'ndan güneydoğuya uzanan Kore Yarımadası'nın güney ucuyla Japonya arasındaki mesafe 120 mil kadardır. Bu açıdan Japonlar yarımadaı kalplerine dayanan bir hançer olarak görmektedirler. Bu yarımada Asya'ya geçmek isteyenler için bir köprübaşı olabildiği gibi Japon adalarına geçmek isteyenler için de bir atlama taşı olarak kullanılabilir. Bu sebeple ne Çin, ne Rusya ne de Japonya Kore'yi ihmal edememişlerdir (Sel, 1979, s. 9). Kore yarımadası, yüzyıllarca etrafını çeviren bu üç büyük ülkenin toprakları arasında bir tampon vazifesi görüp, Çin medeniyetinin Japonya'ya uzanması için köprübaşı rolü oynamıştır. Ayrıca Kore, Asya imparatorlukları içinde kavşak noktasında yer alması nedeniyle tarihi boyunca güçlü

komşularının ve denizaşırı güçlerin, saldırılarına ve işgallerine maruz kalmıştır. Kore, saydığımız bu özellikleri nedeniyle asırlarca savaş alanı olmaktan kendini kurtaramamıştır (Denizli, 1994, s. 6; Öke, 2000, s. 7).

Kore'nin Çin medeniyeti kadar eski bir medeniyete sahip olduğu son yapılan araştırmalar sonucunda ortaya çıkmıştır. Kore'nin eski dönemlerini anlatan mitolojik öykülere göre, Kore'nin ilk kurucusu Tangoon'dur. Tangoon ülkesine "sabah serinliği" anlamına gelen Chosen adını vermiştir. Kore'nin kuruluş tarihi kesin olmamakla birlikte M.Ö 2333'lere kadar gitmektedir. (Erkilet v.d., 1975, s. 5).

VII. yüzyıldan itibaren Koreliler, Çin müdahalesine maruz kalmaya başlayınca Kore krallıklarından Sinyo Krallığı hariç diğerleri bağımsızlıklarını kaybetti. Çin, hâkimiyetini tanıyan Sinyo Krallığı'na diğer iki krallığın iç idaresini bıraktı. Bu birleşmeyle Kore, VIII-X. yüzyıllarda yüksek bir kültüre kavuştu (Güven, 2007, s. 84).

Ortaçağ'da Kore, Çin ve Japonlardan başka bir de Türk-Moğol İmparatorluğu'nun işgaline uğradı. Türk-Moğol İmparatoru Cengiz Han, Cebe ve Subetey'in emrinde Kore'ye birlikler gönderdi. Fakat Cengiz Han Türkistan'da sıkışınca, 1211 yılında Kore'ye gönderdiği kuvvetleri geri çekmek zorunda kaldı. Cengiz Han'ın başlattığı Kore seferi ve istilası, oğlu Okatay ile torunu Kubilay döneminde tamamlanabildi. Cengiz Han'ın ölümünden sonra yerine geçen oğlu Okatay döneminde, Çin'in kuzeyindeki Kin Devleti işgal edildi ve buranın ardından yeniden Kore'ye yönelen Moğollar, Korai Devleti'nin başkenti Kai-yeng'i kuşatıp egemenliği altına aldı (Yazıcı, 1963, s. 5). Artık Kubilay, Çin, Tibet ve Kore'nin hakaniydi (Erkilet v.d., 1975, s. 7-8).

XVI. yüzyılın sonlarında coğrafi keşiflerle birlikte Güneydoğu Asya'nın Batılılar tarafından sömürge haline getirilmesi, Asya tarihinde yeni bir dönemi başlatmış oldu. XVIII. Yüzyıl ortalarında, buharlı gemilerin kullanılması da

Batılıların, Amerika'nın ve Rusya'nın Pasifik kıyısındaki Uzakdoğu ülkeleri ile ilişki kurmasını kolaylaştırdı. Güneydoğu Asya'nın iskelesi olan Kore, Avrupa ve Amerika'nın ticaret politikasında önemli bir yer tuttu. Bu sebeple XIX. Yüzyıl ortalarından itibaren Batılı devletler, Amerika ve Japonya, Kore ile ticarî ilişkiler kurmaya çalıştı (Erkilet v.d., 1975, s. 11).

Uzakdoğu'yu ticaretlerine açmak isteyen Batılı devletlere karşı, Çin himayesine dayanarak direnen Kore, 26 Şubat 1876 tarihli ticaret antlaşması ile ilk defa Japon ticaretine açıldı. Bu antlaşmayla Kore, dış dünya ile de ilişki kurma imkânı bulmuş oldu (Denizli, 1994, s. 13).

Japonlardan sonra Kore, Amerika ve İngiltere ile 1882'de, Rusya, İtalya ve Almanya ile 1884'te ve Fransa ile de 1886'da ticaret antlaşmaları imzaladı. Çin, Kore'yi yalnız Japonların ve Rusların eline bırakmamak maksadıyla Kore'nin Japonlardan sonra Batılı devletlerle de ticaret antlaşmaları imzalamasını istemişti. Batılı devletler, Çin ile Kore arasında asırların ürünü özel bir ilişkinin varlığını kabul ederken Japonya ise Kore'nin Çin ile arasındaki ilişkiyi yıkmaya, onu güçsüz ve yalnız bırakmaya çalışmıştı (Erkilet v.d., 1975, s. 11).

4.2.1.1. Kore'de Çin-Japon Rekabeti

Kore'deki rekabetin asıl nedeni Kore'nin verimsiz toprakları ya da yoksul halkı değildi. Yalu Nehri'nin gerisindeki zengin ve geniş topraklara sahip Mançurya idi. Mançurya, zengin demir ve kömür madenlerine, su enerjisine, ziraat ve orman ürünlerine sahip bir bölgeydi. (Sel, 1979, s. 10).

Kore, gelişmekte olan Japon ekonomisi için hem hammadde kaynağı, hem de iyi bir pazar olabilirdi. Ayrıca Kore, Japonya'nın ileride Asya'ya yayılabilmesi için önemli bir noktada bulunmaktaydı. Ancak Japonya'nın Asya'ya yayılabilmesi için ilk olarak Kore'ye ayak basması gerekmektedir.

Bunun yanı sıra Asya'dan Japonya'ya gelebilecek tehlikelere karşı Kore'nin jeopolitik konumundan faydalanabilirdi (Armaoğlu, 1991a, s. 92). Bu çerçevede Japonya ve Çin politikalarının Kore üzerinde çakışmasının Çin-Japon savaşına sebebiyet vermesi kaçınılmazdı.

Çin ve Japonya Kore üzerindeki anlaşmazlıklarını çözmek üzere 18 Nisan 1885'te aralarında bir antlaşma yaptı. İmzaladıkları bu antlaşmayla Kore'den askerlerini çekmeyi, bu ülkede ajanlar kullanmamayı, ayrıca Kore'de olası bir karışıklık esnasında birbirlerine haber vermeden müdahalede bulunmamayı kabul etmişlerdi. Bu antlaşma Japonya'yı Çin ile aynı şartlar altına sokmuş ve bu durum Japonya açısından siyasî bir zafer olarak sayılmıştı. Çünkü Japonya, Kore üzerinde askerî müdahale ve işgal hakkı elde etmişti.

25 Temmuz 1894'te Kore Kralı, Japonya'nın baskısıyla Çin ile yapılmış olan antlaşmaları yürürlükten kaldırdığını ilan edip, Japonya'ya Kore'deki Çin askerlerini çıkarma görevini verdi. Bu durum Japonya için kaçınılmaz tarihi bir fırsattı. Çok geçmeden 1 Ağustos 1894'te Japonya ile Çin arasında savaş başladı. Kore'ye çıkarma yapan Japonlar, 16 Eylül 1894'te Pyongyang Zaferi ile Kore ve Mançurya'yı işgal etmiş olurken, aralarında 17 Nisan 1895'te Shimoneseki Antlaşması imzalandı (Erkilet v.d., 1975, s. 11-13).

Çin ve Japonya aralarında yapmış oldukları bu antlaşmayla Japonya, Mançurya'nın Pechili Körfezi'ndeki Liaotung Yarımadası ile daha güneydeki Pescadores Adalarını ele geçirdi. 1894-1895 Çin-Japonya Savaşı, Uzakdoğu politikası açısından önemli sonuçlar ortaya çıkardı. Japonya bu savaşın sonucunda, Uzakdoğu'daki kuvvetler dengesine dâhil olurken bundan sonra Uzakdoğu politikasında hesaba katılması gereken bir unsur olduğunu kanıtlamış oldu (Armaoğlu, 1991a, s. 93).

4.2.1.2. Rus-Japon Savaşı 1904-1905

Japonya, Shimoneseki Antlaşması ile Çin'in içlerine kadar girerek çeşitli imtiyazlar elde etmişti. Japonya'nın elde ettiği bu kazançlar en çok Rusya'yı telaşlandırmaktaydı. Çünkü Japonya'nın Mançurya'ya yerleşmesi Rusya'nın Kuzey Çin ve Mançurya üzerindeki planlarını alt üst etmekteydi. Bunun üzerine Ruslar diplomasi yoluyla, Japonları Çin'den uzaklaştırma yoluna gitti. Japonya'ya karşı Fransa ve Almanya kendi çıkarları doğrultusunda Rusya'nın yanında yer aldı. Bu durum ise Japonya'yı Çin'den çekilmek zorunda bıraktı (Balcıoğlu, 2005, s. 39).

1900 yılı Haziran ayında Çin'deki yabancılara karşı yapılan Boxer İsyanı sırasında Rusya da Mançurya'ya asker sevk etmişti. Rusya, demiryollarını ve madenleri korumak için Mançurya'ya asker sevk ettiğini bildirmesine rağmen asıl amacı Mançurya'ya iyice yerleşmekti (Armaoğlu, 1991a, s. 94).

Japonlar, Mançurya gibi Kore'nin de Rus nüfuzuna girmesinden endişelenmeye başlayınca Rusya'ya 1896 yılında Kore'yi 38. paralelle ikiye bölmeyi teklif etti. Ancak Rusya bu teklifi kabul etmedi ve daha sonra aralarında Kore'ye ekonomik ve mali işlerinde serbestlik tanıyan bir antlaşma imzalandı. Kore fiilen bağımsız kaldı. Ancak kendini savunacak ve idare edecek kadar güçlü değildi. Bu durumu gören Ruslar, Kore kıyılarında balık avlama ve Yalu bölgesindeki ormanlardan faydalanma imtiyazını elde etti. Japonlar da balık avlama ve maden arama imtiyazının yanı sıra Kore'de iki de banka açtı. (Erkilet v.d., 1975, s. 13-15).

Rusya'nın Mançurya bölgesine yerleşmeye çalışması Uzakdoğu sömürgeleri açısından İngiltere'yi de rahatsız etmekteydi. Gelişen olaylar Rusya'ya karşı İngiltere ve Japonya'yı birbirine yaklaştırdı. Her ikisi de Rusya'dan Mançurya bölgesindeki askerlerini geri çekmesini ve bu toprakları yeniden Çin'in egemenliğine bırakmasını istemişti. Rusya'nın bu isteği

oyalama yollu bir politikayla geçiştirmeye çalışması, Rusya ile Japonya arasında bir savaşın çıkmasına neden oldu (Armaoğlu, 1991a, s. 94).

Japon donanması 8-9 şubat 1904'te Mançurya'nın güney ucundaki Port Arthur Limanı'na baskın yapıp burada iki Rus kruvazörünü torpilledi. Inchon'dan karaya çıkan Japon orduları, kuzeye ilerleyerek Yalu Nehri kesiminde Rusları yenilgiye uğrattı (Sel, 1979, s. 10).

Rusya savaşı kaybedince 5 Eylül 1905'te Portsmouth Antlaşması'nı imzalamak zorunda kaldı. Kore hükümetiyle 7 Kasım 1905'te yapmış olduğu antlaşmayla Kore'nin iç ve dış politikasına egemen oldu. 24 Temmuz 1907 ve 22 Ağustos 1909'da yapılan antlaşmalarla Kore'nin iç ve dış idaresi Seul'deki Japon komiserine bırakıldı. 22 Ağustos 1910'da Japon İmparatoru'nun bir emirnamesiyle Chosen Eyaleti adı altında resmen Japonya'ya katıldı (Erkilet v.d., 1975, s. 15). Kore'nin bir Japonya eyaleti haline gelmesiyle birlikte Japonlar, Kore'ye yatırımlarını arttırarak gerçek bir Japon eyaleti şeklinde teşkilatlandırıdılar (Artuç, 1980, s. 9).

4.2.1.3. Birinci Dünya Savaşı'nda Kore

Birinci Dünya Savaşı'nda Japonlar, İtilaf Devletleri tarafında yer aldığı için Koreliler Wilson Prensipleri gereği self determinasyon (kendi kendini yönetme) talebinde bulunamamıştı (Öke, 2000, s. 8). Bağımsızlık isteklerinin alevlendiği, imparatorlukların tarihe karıştığı XX. yüzyılda Kore, koyu bir işgalin karanlığı altında kaldı. Bunun yanı sıra Koreliler, Kore toprakları dışında biri Dr. Syngman Rhee, diğerleri Kim Kao idaresinde iki geçici hükümet kurdu (Artuç, 1980, s. 21).

Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra 1 Mart 1919'da Kore halkı, bağımsızlığını ilan etti. Bu bağımsızlık hareketini bastırmak için Japonlar, 32 bin kişiyi hapsedti, bin kişiyi öldürdü ve 100 bin kişiyi de yaraladı. 1919-20'de

milliyetçi Koreliler, Şanghay'da Kore Cumhuriyeti Geçici Hükümeti adıyla bir hükümet kurup, Kore'nin bağımsızlığı için çalışmaya başladı¹². 1922'de Sovyet Rusya, Kore Komünist Partisi'ni tanıdı. 1936'da da milliyetçilerle komünistler birleşerek Kore'nin kurtarılması için "Milli Cephe"yi kurdu. 1937'de ise Orta Çin kesiminde Kim Yak-San idaresinde "Kore Gönüllü Tugayı" kuruldu. Ayrıca binlerce Koreli de Mançurya'da 8. Çin Ordusu içinde Japonlara karşı mücadeleye başladı ((Erkilet v.d., 1975, s. 15-16 ; Öke, 2000, s. 21).

Kore Geçici Hükümeti'ndeki bir değişiklik sonucunda Kim Kao başkan oldu. Daha önce Syngman Rhee'yi takip etmiş solcu milliyetçiler de Şanghay'dan ayrılarak "Kore Ulusu Kurtuluş Birliği" adı altında yeni bir örgüt kurarak, Kuzey Kore'de mücadeleye başladılar (Güven, 2007, s. 88).

Japonya, Kore'yi ucuz iş gücü ve hammadde kaynağı olarak görmekteydi¹³. Bununla beraber Japonya, Kore'nin gelişmesi için de planlı olarak çalıştı. Dönemi içinde Asya'nın en gelişmiş elektrik santrallerini burada kurdu. Yine bu dönemde Kore'yi Mançurya için üs haline getirdi. Bunun için hava alanları, deniz üsleri kurdu. Hudutta tahkimat yaptı (Denizli, 1994, s. 18).

4.2.2. İKİNCİ DÜNYA SAVAŞI'NDA VE SONRASINDA KORE SORUNU

Kore sorunu, İkinci Dünya Savaşı içinde ilk defa 1 Ağustos 1943'te Kahire Konferansı'nda ele alındı. Çankayşek, Churchill ve Roosevelt tarafından hazırlanan ve imzalanan konferans bildirgesinin Kore ile ilgili maddesinde "*Kore halkının içinde bulunduğu tutsaklığı yakından bilen üç büyük devlet (Çin, İngiltere ve Amerika) Kore'nin vakti gelince özgürlük ve bağımsızlığına kavuşturulmasına karar vermiştir*" denmekteydi (Denizli, 1994,

¹² Bu hükümet içinde Dr. Syngman Rhee gibi ABD yanlısı olanlar olduğu gibi Li-Tung-Hui gibi Sovyet Rusya yanlısı olanlarda vardı. Bu dönemde Çin ihtilalinin de etkisiyle milliyetçiler sola kayarak Kore Komünist Partisi oldukça önem kazanmıştı. (Güven, 2007, s. 87).

¹³ Hammaddelerin çok az bir kısmı Kore'de işlenmekteydi. Kuzey Kore'de kıtlık olduğu zamanlarda bile Güney Kore'nin pirinci Japonya'ya götürülmekteydi. Bkz., (Denizli, 1994, s. 15).

s. 15). Fakat Kore için düşünölen ya uluslararası mandaterlik ya da büyük devletlerin vekâletinin kurulmasıydı (Öke, 2000, s. 21-22). Diğer taraftan Amerika, Uzakdoğu'da savaşın bitirilmesi için Sovyet Rusya ile işbirliği yapılmasına inanmaktaydı. Bu çerçevede Amerikan Dışışleri Bakanlığı, Kore'nin tek bir devlet tarafından özgürlüğüne kavuşturulmasının sakıncalı olduğunu Yalta Konferansı'na gitmeden başkanlarına bildirdi. Kore için önce müttefikler arası bir idareye kavuşturulması, sonra da uluslararası bir vekâlet sisteminin oluşturulması düşünölmekteydi (Artuç, 1980, s. 24).

Kahire Konferansı'nın yapıldığı esnada Sovyet Rusya henüz Uzakdoğu'daki savaşa dâhil olmamıştı. Müttefik devletlerin liderleri, 4-11 Şubat 1945'te Kırım'da yapılan Yalta Konferansı'nda Sovyet Rusya'nın Uzakdoğu'daki savaşa katılacağını anlamaları üzerine, müttefik yüksek komutanları, Kore'den Japonları uzaklaştırma görevinin Amerikan ve Rus orduları tarafından yapılması konusunda anlaştılar. Ancak bu karar Postdam Konferansı'ndan sonra açıklanacaktı.

7 Temmuz-2 Ağustos 1945 tarihleri arasında yapılan Postdam Konferansı'nda Amerika, İngiltere ve Milliyetçi Çin Liderleri, Kahire'de Kore için verilen kararın uygulanacağını, yeni Kore'nin bağımsız bir devlet olarak kurulacağını doğruladılar. Rusya'da, Japonya'ya savaş ilan ettikten sonra Postdam Konferansı kararlarına katıldığını açıkladı. Müttefikler Postdam Konferansı kararınca Japonya'ya yapılan kayıtsız şartsız teslim olma teklifi Japonya tarafından kabul edilmeyince, Japonya'ya iki atom bombası atıldı (Gürün, 1983, s. 135-36). Almanya'nın teslim olduğunu ve Sovyet Rusya'nın da kendisine savaş açtığını gören Japonya, 10 Ağustos 1945 tarihinde teslim olacağını Müttefiklere bildirdi (Erkilet v.d., 1975, s. 17).

Rusya, Japonya'ya savaş ilan ettikten sonra vakit kaybetmeksizin Mançurya'yı işgal etmeye başladı (Armaoğlu, 1991a, s. 406). Böylece Rusya, Uzakdoğu'daki amaçlarını gerçekeştirme fırsatı bulmuş olmaktaydı. Müttefikler teslim şartları yerine getirilinceye kadar Japon topraklarında

kalacaklarını Japonya'ya bildirdi. Japon teslim belgesi, Müttefikler adına Başkomutan Mac Arthur tarafından 2 Eylül 1945'te imzalandı. Amerikan birlikleri 8 Eylül'de Tokyo'ya girdi. 24 Ekim'de bütün Japon orduları teslim oldu.

11 Ağustos 1945'te ABD Savunma Bakanı, Amerika Dışişleri Bakanlığı'na 38. paralelin kuzeyindeki Japon askerlerinin Sovyetlere, güneyindekilerin de Amerikan Komutanlığı'na teslim olmalarını önermişti. Bu öneri ABD Başkanı tarafından onaylandı. Böylece Sovyet kuvvetleri 12 Ağustos 1945'te Kuzey Kore'ye, ABD kuvvetleri 8 Eylül 1945'te Güney Kore'ye girerek Japon askerlerini teslim aldı. Bu teslim alma şekli nedeniyle Kore, Sovyet Rusya ve ABD tarafından işgal edilmiş olmaktaydı (Erkilet v.d., 1975, s. 18).

38. paralel Postdam Konferansı'nda belirlenmişti. Bu hat, daha önce de Ruslar ve Japonlar arasında bir paylaşım hattı olarak belirlenmeye çalışılmışsa da bu gerçekleşmemişti. Kore'yi ikiye bölen bu hat, gerçekte doğal bir sınırı teşkil etmemekteydi. Çünkü o dönemde Kuzey Kore'de nüfus 10 milyon, Güney Kore'de ise 20 milyon civarındaydı. Her iki bölünmüş ülkenin halkı da aynı dili konuşan, aynı kültürü paylaşan bir millettir. İki yabancıymış gibi ortadan ikiye bölünmüştü (Artuç, 1980, s. 23).

4.2.2.1. İkinci Dünya Savaşı'ndan Sonra Kore Sorunu

Amerikalıların, Eylül 1945'te Güney Kore'yi işgal ederek burada askerî bir idare kurmalarına karşılık, Sovyetler de Kuzey Kore'de 8 Mayıs 1946'da geçici bir komünist hükümeti kurdu¹⁴. Amerika, Kore'de uluslararası bir vekâletin gerçekleştirilebileceğine olan inancını 16-22 Aralık 1945'te yapılan Moskova toplantısında karşı tarafa bildirdi (Öke, 2000, s. 10). İngiltere, Amerika, Sovyet Rusya ve Çin'in Dışişleri Bakanları'nın katıldığı Moskova

¹⁴ Sovyet ordularının Kuzey Kore'ye girdikleri 12 Ağustos 1945 günü, Kore'de Kuzey Kore Halk Cumhuriyeti kurulmuştu. Bu hükümetin başına Kim-Du-Bong getirilmiş, Kuzey Kore ordularının başkomutanı Kim İl-Sung da başkan olmuştu. Bkz.(Erkilet v.d., 1975, s. 19).

toplantısında, Kore’de demokratik bir hükümet kurulması için dört büyük devlete tavsiyelerde bulunmak üzere, Kore’deki Amerikan ve Sovyet komutanlarından oluşan bir karma komisyonun kurulmasına karar verildi (Ama ve Aslanoğlu, 1951, s. 22-23).

Moskova’da varılan antlaşmayla oluşturulan Sovyet-Amerikan Karma Komisyonu, daha işin başındayken ciddi sıkıntılarla karşılaştı. 28 Ocak 1946’da Rus tarafının, Kore’nin birleştirilmesi için tartışmaları başlatmaya Moskova’dan emir aldığını belirtmesi, Amerikalıları tedirgin etti. Sovyetlerin birleşmeden anladığı, Kore’nin tamamen komünistleştirilmesiydi. 20 Mart’ta Seoul’de yapılan toplantıda Sovyet heyeti, geçici bir Kore hükümetinin kurulması için komünist parti ve kuruluşlarının görüşlerinin alınması fikrini ileri sürdü. Amerikan tarafı ise bu teklifi kabul etmedi. Çünkü bu teklif, çoğunluğun temsil hakkını engelleyerek, Kore’nin komünistlerin eline teslim edilmesi anlamına gelmekteydi (Ama ve Aslanoğlu, 1951, s. 23).

Komisyon bu konuda başarısız olunca Amerika, yeniden dört büyük devletin toplanmasını ve sorunların yeniden görüşülmesini önerdi. Bu sefer de Rusya, bu teklifi kabul etmedi (Erkilet v.d., 1975, s. 21).

4.2.2.1.1. Kore Sorununun Birleşmiş Milletler’e Götürülmesi

Amerika, ilk aşama da Kore sorununu müttefikler arası görüşmelerle çözmeye çalışmışsa da bunda başarılı olamayınca sorunu, BM’ye götürdü.

Kore sorunu, BM Genel Kurulu’nun ikinci devre toplantısında gündeme getirildi. Sorun, ABD Dışişleri Bakanı M. G. Marshall tarafından BM Genel Kurulu’na 17 Eylül 1947’de sunulup açıklandıktan sonra, üye devletlerin karar vermesi istendi. Kore sorunu, Sovyet Rusya’nın karşı çıkmasına rağmen 17 Kasım 1947 günü, altı çekimser oya karşılık kırk üç oyla kabul edildi. Kabul edilen BM kararına göre, Geçici Kore Komisyon’u kuruldu. Bu komisyon, Kore’de çalışacak, serbestçe dolaşabilecek ve Kore halkı ile görüşmelerde bulunabilecekti. Ayrıca Kore’de seçimler, Geçici Kore Komisyonu’nun

gözetim ve denetimi altında 31 Mart 1948'de yapılacaktı (Güven, 2007, s. 92).

Sovyet Rusya, Genel Kurul'un bu kararına, Kuzey Kore'nin azınlıkta kalacağı gerekçesiyle başından sonuna kadar muhalefet etti¹⁵. Yeni kurulan BM Geçici Komisyonu, 7 Ocak 1948'de Kore'ye gitti ve ardından 12 Ocak'ta Seoul'da ilk toplantısını yaptı. Kore'deki Sovyet Rusya Komutanlığı, Geçici Komisyonu Kuzey Kore'ye sokmayacağını ve hazırlayacağı raporlarını kabul etmeyeceğini açıkladı (Yazıcı, 1963, s. 8). Sovyet Rusya, BM Geçici Komisyonu ile işbirliği yapmadığı gibi komisyonun, 38. paralelin kuzeyine geçmesine de izin vermedi (Uçarol, 1995, s. 671). Komisyon sadece Güney Kore'de görev yapabildi.

4.2.2.2. Kore'de İki Farklı Hükümetin Kurulması

Aslında ABD ve Sovyet Rusya, başlangıçta verdikleri sözü unutmuş değillerdi. Ancak, her iki tarafında yorumları birbirine tezattı. ABD çok partili bir rejim altında Kore'nin birleşmesini isterken, Sovyet Rusya ise komünist rejim altında birleşmiş bir Kore'yi istemekteydi (Yazıcı, 1963, s. 8).

4.2.2.2.1. Güney Kore Seçimleri ve Kore Cumhuriyeti'nin Kurulması

Kuzey Kore'de görev yapamayan komisyonun, BM'nin denetim ve gözetimi altında yalnız Güney Kore'de seçimleri yapmaktan başka çaresi kalmamıştı. Güney Kore'de seçimlerin yapılması konusunda, mevcut siyasi partiler arasında farklı görüşler bulunmaktaydı. Hankook'un Demokrat Partisi ve Syngman Rhee'nin siyasî taraftarları Güney Kore'de ayrı seçim yapılmasından yanaydılar. Kore İstiklal Partisi ise Kore'de yapılacak ayrı bir

¹⁵ Kuzey Kore'de kalan yaklaşık 10 milyonluk nüfus Kore nüfusunun % 30'unu oluşturmaktaydı. Kore nüfusunun çoğu Güney Kore'de idi. Yapılacak genel bir seçimde, komünistlerin azınlıkta kalacağı kesindi. Bu durum Sovyet Rusya'nın isteklerinin gerçekleşmeyeceği anlamına geldiği için Rusya başından itibaren bu plana karşı çıktı. Bkz. (EDOK, (2002), s. 9).

seçimin ülkeyi böleceği düşüncesindeydi. İlimli partiler de aynı görüşteydi. Solcu parti ve örgütler ise tüm ülkede genel seçim yapılmasını istemekteydi. Bu nedenle sadece Güney Kore'de yapılacak olan seçime katılmayacaklarını açıklamışlardı (Güven, 2007, s. 93).

Güney Kore'de seçimler pek çok kurum ve kişinin karşı çıkmasına rağmen, 10 Mayıs 1948'de BM Geçici Kore Komisyonu'nun gözetimi ve denetimi altında yapıldı. Seçime katılım oranı %75 olarak gerçekleşti. Yapılan seçimlerde 198 milletvekili seçilerek Güney Kore Millet Meclisi toplandı. Kore Anayasası hazırlanarak 12 Temmuz 1948'de kabul edildi (Erkilet v.d., 1975, s. 23-24). Kabul edilen anayasaya göre 17 Temmuz 1948'de Kore Cumhuriyeti ilan edildi (Uçarol, 1995, s. 671). 5 Ağustos'ta hükümet kuruldu ve Cumhurbaşkanlığına Syngman Rhee seçildi. BM Kurulu, Kore Cumhuriyetini, Kore'nin tek meşru hükümeti olarak kuruluşundan altı ay sonra tanıdı. Bununla birlikte hükümeti ilk tanıyanlar arasında, Milliyetçi Çin, ABD ve Filipinler de vardı.

4.2.2.2.2. Kuzey Kore'de Demokratik Halk Cumhuriyeti'nin Kurulması

Güney Kore'de hükümet kurulurken Kuzey'de de hükümet kurma çalışmalarına başlandı. Mayıs 1945 başlarında Kuzey Kore'de idareyi ele alan Halk Şurası, 10 Mayıs 1948'de kabul edilen Demokratik Kore Halk Cumhuriyeti Anayasası'nı 9 Temmuz'da uygulama kararı aldı. 25 Ağustos'ta halkın çoğunluğunun katılımıyla gerçekleşen genel seçimler yapılarak, 212 milletvekili çıkarıldı. Seçilen milletvekilleri Kore Halkı'nın Yüksek Şurası'nı teşkil ederek, 9 Eylül 1948'de Demokratik Kore Halk Cumhuriyeti kuruldu. Rus uyruklu bir subay olan Kim İl-Sung Başbakan seçildi¹⁶. Bu hükümeti ilk olarak Sovyet Rusya, Polonya ve Çekoslovakya tanıdı.

¹⁶ Bu cumhuriyeti kuranlar, Japon işgali sırasında Sovyet Rusya'ya sığınan ve komünist eğitim almış olan Korelilerdi. Başkanlığa getirilen Kim İl-Sung savaşta Sovyet Rusya ordusunda yüzbaşı rütbesinde görev yapmış, Sovyet Rusya'ya bağlı bir kişiydi. Bkz. (Sel, 1979, s. 27).

Bu gelişmelerle birlikte artık Kore Yarımadası'nın güneyinde BM'in, kuzeyinde ise Sovyet Rusya'nın desteğinde iki farklı hükümet vardı. Her iki hükümet de BM Genel Kurulu'nda Kore'yi temsil etmek ve bu sıfatla görüşmelere katılmak için BM'e başvurdu (Erkilet v.d., 1975, s. 24-25).

4.2.2.3. Kore'nin Tahliyesi

Kore'de birbirinden farklı iki hükümet kurulduktan sonra BM Genel Kurulu'nun 14 Mayıs 1947 tarihli kararına göre, Sovyet Rusya ve ABD ordularının Kore'yi boşaltması gerekmektedir. Sovyet Rusya, Kore'den yabancı askerî güçlerin geri çekilmesi konusunda istekliydi. Kore'nin boşaltılması konusunu BM'de Kore sorunun görüşülmesi esnasında Sovyet Rusya'nın teklif etmesi, ABD'yi tedirgin etmişti. İşgalci konumda kalmak istemeyen ABD Dışişleri Bakanlığı, 20 Eylül 1948'de Kore'deki askeri güçlerini geri çekeceğini bildirdi. Amerika'nın çekilme kararı Güney Kore Meclisi'nde bir ay sonra görüşüldü ve Amerikalıların kalması istendi. Fakat Aralık ayında Paris'te toplanan BM Genel Kurulu'nda, Kore'den bütün yabancı güçlerin geri çekilmesi kararlaştırıldı ve ABD 1949'dan itibaren Kore'den askerlerini çekmeye başladı (Öke, 2000, s. 24-26).

BM Geçici Kore Komisyonu'nun 29 Haziran 1949 tarihli raporunda, Amerikan kuvvetlerinin Güney Kore'den çekildikleri haber verilmekteydi. Ancak Güney Kore Ordusu'nun yetiştirilmesine yardımcı olmak üzere 500 kişilik Amerikan askerî danışman kurulu bırakıldı (Artuç, 1980, s. 26). Sovyet Rusya ise 1948 yılının son aylarında Kuzey Kore'den çekileceğini BM'ye bildirdi. Ancak, geri çekilmenin BM Geçici Kore Komisyonu'nun denetiminde yapılmasına karşı çıktı. Bu işgal kuvvetleri Sibiryaya ve Mançuryaya birkaç mil geri çekildi ve yerlerine içinde polis kuvvetleri de bulunan 200 bin kişiye yakın bir kuvvet bırakıldı. Sovyet Rusya, bu birlikleri Japon ve Sovyet silahları, Sovyet tank ve uçakları ile donattı (Ama ve Aslanoğlu, 1951, s. 24). Bu kuvvetlerle Kuzey Kore Ordusu, sızma ve gerilla hareketleriyle Güney'i taciz etmeye başlayacaktı.

4.2.2.4. Kore Savaşı Öncesi Kore'de Siyasî, Hukukî ve Askerî Durum

Kore'de iki ayrı hükümet kurulup Sovyet Rusya ve ABD orduları Kore'yi boşalttıktan sonra BM Geçici Komisyonu, Kore'nin geleceği hakkındaki görüşlerini, Aralık 1948'de BM Genel Kurulu'na gönderdi. Genel Kurul'da 12 Aralık'ta Geçici Komisyon'un yerini BM Kore Komisyonu aldı. Yeni komisyonun görevi; Kore'nin birleştirilmesi için her türlü yardım ve tavsiyelerde bulunmak, bölünmüşlükten kaynaklanan ekonomik aksaklıkları ortadan kaldırmak, Kore halkının özgür iradesine dayanan temsili rejimin ülkenin tamamına yayılması için görüşler hazırlamak ve işgal kuvvetlerinin çekilmelerini takip etmektir. Ayrıca Güney Kore Cumhuriyeti Hükümetini bütün Kore'nin hükümeti olarak tanıdı. BM'ye üye ülkelere, Güney Kore'yi tanımaları tavsiyesinde bulundu (Erkilet v.d., 1975, s. 26).

Sovyet Rusya ve Kuzey Kore'nin takındığı olumsuz tavır, Kore Komisyonu'nun çalışmalarını engelledi. Komisyon, bir rapor hazırlayarak Kore'nin birleştirilmesi ihtimalinin giderek azaldığını BM'e bildirdi. Bunun üzerine Kore sorunu yeniden BM gündemine geldi. BM, Kore Komisyonu'na, bu durumun takip edilerek bildirilmesini ve her iki Kore'nin birleştirilmesi için talimat verdi (Güven, 2007, s. 96). Talimata göre harekete geçen komisyon, 2-28 Şubat 1949 tarihleri arasında Seoul'da birçok toplantı yaptı. Kore'nin birleştirilmesi için Sovyet Rusya ve Kuzey Kore nezdinde girişimlerde bulundu. Ancak ne Sovyet Rusya ne de Kuzey Kore, Komisyon'un girişimlerine cevap verdi. Böylece Komisyon'un Kore'nin birleştirilmesi için hiçbir şey yapamayacağı anlaşılmış oldu.

Dünyanın diğer taraflarında olduğu gibi Kore'de de çözüm, Amerika ve Sovyet Rusya'nın başını çektiği iki karşıt grubun anlaşmasına bağlıydı. Ancak, uzlaşmak bir yana dursun, yan yana gelmeye bile tahammülleri yoktu. Kore Cumhuriyeti ve Demokratik Kore Halk Cumhuriyeti'nin 1949 yılında

BM'e yapmış oldukları üyelik başvuruları ise yeni bir anlaşmazlığa neden olmaması için reddedildi (Artuç, 1980, s. 27).

Savaş öncesinde taraflar arasında ikili antlaşmalar da yapıldı. Amerika ile Güney Kore Cumhuriyeti arasında, önce 31 Aralık 1948'de askerî yardım ve güvenlik antlaşması, 26 Ocak 1950'de yine askerî yardım konusunda bir antlaşma daha yapıldı¹⁷ (Haytoğlu, 2002, s. 79). Diğer taraftan da Sovyet Rusya ile Kuzey Kore Demokratik Halk Cumhuriyeti arasında 20 Mart 1949'da on yıllık bir yardım paketi antlaşması imzalandı (Erkilet v.d., 1975, s. 30). Yapılan antlaşmalardan da açıkça anlaşıldığı üzere Güney Kore'yi Amerikalılar, Kuzey Kore'yi ise Sovyet Rusya desteklemekteydi. Ayrıca Kuzey Kore'nin arkasında, giderek ağırlığını hissettirmeye başlayan Çin Halk Cumhuriyeti de bulunmaktaydı.

Sovyet Rusya'nın Mançurya'yı Çin'e bırakmasından sonra Çin ile arasındaki ilişkileri düzeldi ve 14 Şubat 1950'de aralarında otuz yıllık karşılıklı savunma ve dostluk antlaşması imzaladılar. Bu antlaşmayla Sovyet Rusya, Komünist Çin'e beş yılda 300 milyon dolarlık yardımı üstlenmiş oldu. Çin'in Dışişleri Bakanı antlaşma hakkında şunları söylemekteydi: "*Sovyet Rusya ve Çin bundan sonra yenilmesi olanaksız 700 milyonluk bir kuvvet haline gelmiş bulunmaktadır*" (Elmas, 2004, s. 17).

Bir yandan antlaşmalar yapılırken, diğer yandan iki düşman kuvvetin ordularının silahlandırılması işine hız verildi. Rus hâkimiyetine daha fazla toprak ve insan katacak yeni bir uydu devletin hazırlanması için Rus topçusu, Rus uçakları ve Rus tanklarından oluşan kuvvetli bir Kuzey Kore ordusu oluşturuldu. Savaşın hemen öncesinde Kuzey Kore'nin 13 piyade tümeni, 105. zırhlı tümen, 73 tanklık bir tank alayı, 100'den fazla uçak, 32 parçadan oluşan bir deniz filosu vardı (Elmas, 2004, s. 21). Bunun dışında Sovyet Rusya, propagandaya da ağırlık vererek Güney Kore üzerinde müthiş bir

¹⁷ Yapılan bu antlaşmaya göre Güney Kore'ye 10 milyon dolarlık askeri malzeme verildi. Ayrıca 31 Ocak 1950 tarihinde de 60 milyon dolarlık bir askerî yardımın daha yapılacağı kabul edildi. Bkz. (Denizli, 1994, s. 20).

baskı oluşturdu. Güney Kore Lideri'nin totaliter tutumunu kendileri adına kazanca çevirdi. Güneye sızan kuzeyli ajanlar ve kırsal alana yayılan gerillalar için elverişli bir ortam oluşturuldu. Böylelikle güneydeki komünist sempatizanlarının sayısında artış görüldü (Denizli, 1994, s. 21-22). Savaş ncesi Güney Kore'de 600 bin komünist sempatizanı, 10 bin Komünist Partisi yesi bulunmaktaydı (Sunalp,1954, s. 91).

Böylece Sovyet Rusya, Uzakdoğu'da g dengesi bakımından ne geçerek Komünist Blok kurmuştu. Artık Amerikalıların Kore'den atılma zamanı gelmişti. Bu gerçekleştiği takdirde Amerikalılar Japonya'dan da rahatlıkla atılabilir ve böylelikle Uzakdoğu'nun tek sahibi olunabilirdi (Armaoğlu, 1991a, s. 455).

Kore'nin kuzeyinde yukarıdaki gelişmeler yaşanırken güneyinde ise benzer gelişmelerin yaşandığını ifade etmek mümkün değildi. Savaş ncesinde Güney Kore'de donatım ve eğitim bakımından yalnız polis fonksiyonu yapabilecek düzeyde bir ordu bulunmaktaydı (Kissinger, 2002, s. 457). 1950 Haziran'ında Güney Kore Ordusu, 6 zayıf Piyade Tümeni'nden teşkil edilirken, Deniz Kuvvetleri ise hafif harp ve yardımcı gemilerden meydana gelmekteydi (Yılmaz, 1993, s. 54). Teizat olarak Japonlardan ele geçen silah ve malzemelerden başka Amerikalıların Güney Kore'yi terk ederken bıraktıkları silah ve cephane ile donatılmış ise de tank, uçak ve teknik araç bakımından Kuzey Kore'ye göre oldukça zayıftı (Elmas, 2004, s. 20).

Güney Kore Ordusu, ancak savaşın başlamasından sonra teşkilatlanmasını yapabilmiş, 1951'in ortalarına doğru 10 Tmenlik bir orduya sahip olabilmişti (Sunalp, 1954, s. 42).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SAVAŞIN BAŞLAMASI VE TÜRK HÜKÜMETİ'NİN KORE'YE ASKER GÖNDERMESİNE KADAR MEYDANA GELEN OLAYLARIN İSTANBUL BASININA YANSIMALARI

4.3.1. KORE SAVAŞI'NIN NEDENLERİ

İkinci Dünya Savaşı'ndan galip çıkan müttefikler arasındaki anlaşmazlıklar, dünyayı, kapitalist ve komünist olmak üzere iki farklı kutba ayırdı. Kıtalar, şehirler, ülkeler ve hatta milletler dahi ikiye bölündü. Devletlerarasındaki bu sürtüşmeler, askerî bloklaşmalara neden oldu. Batı Bloğu 1949'da NATO'yu kurarken, bundan altı yıl sonra Doğu Bloğu da Varşova Pakti'nı kuracaktı.

1949 yılında NATO'nun kurulmasıyla Avrupa'daki Sovyet yayılmasının önüne güçlü ve kararlı bir set çekilmiş oldu. Bu nedenle Sovyet yayılması yönünü Avrupa'dan Asya'ya çevirmek zorunda kaldı. Güney Kore'de ve Japonya'da Amerikan kuvvetlerinin bulunduğu düşünülürse, Amerika'nın stratejik bakımdan kuvvetli bir durumda olduğu açıktı. Sovyet Rusya, komünistler Çin'de duruma hâkim olana kadar bu duruma ses çıkarmadı. Ancak Çin, 1949 yılının sonunda komünist rejimin idaresi altına girince, Sovyet Rusya'nın Asya'daki pozisyonu kuvvetlenmiş oldu (Armaoğlu, 1991a, s. 454-55).

Çin Komünist Partisi Lideri Mao'nun Çin'deki başarısı, başta Çin Hindi, Filipinler ve Endonezya olmak üzere tüm Asya'da devrimci hareketleri teşvik etti. Bu durum ilk bakışta Sovyet Rusya'nın stratejisine uygun görünmekteydi. Ancak, Mao'nun komünist modelinin başarı kazanması, Stalin'in dünya komünist liderliğini tartışılır bir konuma getirebilirdi (Sander, 1998, s. 248). Bu durum Asya'da hedefleri olan Sovyet Rusya'yı tedirgin etmekteydi.

Kore'de Sovyet Rusya ve Komünist Çin tarafından desteklenip kışkırtılan Demokratik Kore Halk Cumhuriyeti, tüm Kore'yi komünist rejim altında birleştirmek istemekteydi. Bu birleştirmeyi silah kullanarak gerçekleştirmek için büyük bir taarruz ordusu hazırladı. 1949 yılında Kim İl-Sung, bütün Kore'de seçimlerin yapılmasından sonra ülkeyi birleştirmeyi hedeflediğini açıkladı. 38. paralelin güneyine yönelik sızma ve gerilla hareketlerine başladı. Pyongyang Hükümeti, BM Genel Sekreteri'ne Kore'yi zorla da olsa birleştirmeyi amaçladıklarını açıkça belirtti (Öke, 2000, s. 15).

Güney Kore'de ise seçim sonucunda yönetime gelen Syngman Rhee iktidarı, ekonomi, demokrasi gibi birçok büyük sorunlarla uğraşmaktaydı. Demokratik Kore Halk Cumhuriyeti'nin uğraştığı tek sorun ise Syngman Rhee yönetimini devirmektir. Bunun için de sınır baskınları, sabotajlar, gerilla çalışması ve propaganda faaliyetlerine ağırlık verdi. Kuzeyliler tarafından yapılan her türlü sızmaya, şantaja ve siyasi olaya karşın, Syngman Rhee, Güneylilerin Sovyet Rusya'nın aleti olacak bir birleşmeyi reddetmesini sağladı (Erkilet v.d., 1975, s. 15).

Güney Kore'ye Amerika'nın askerî ve ekonomik yardımları da bir anlam ifade etmemekteydi. Amerika'nın Avrupa'dan Asya'ya uzanan alan üzerinde türlü sorunlarla baş etmesi gerekmektedir. Bu nedenle Kore'deki sorun, Amerika açısından ikinci hatta üçüncü derecede önemliydi. Amerikan siyasetçiler bir tek savaş ihtimali düşünmekteydiler ve ordularını da ona göre hazırlamaktaydılar. O da yeni bir dünya savaşı olacaktı. Avrupa büyük bir savaş olmadan parçalanamazdı. Ancak, Asya uçurumun kenarındaydı (Sel, 1979, s. 28).

Sovyet Rusya denetimindeki Kuzey Kore'nin, kısa ve başarılı bir savaşı, Amerika ile barış görüşmelerinde bulunan Japonya'yı korkutup Amerika'ya üs vermekten caydırabilir, Asya'da ilerleyen Mao'nun genişleme eğilimini ve ününü sınırlandırabilirdi. Ayrıca bu savaş, Stalin'in Batı'ya karşı anlamlı bir hareketi olabilirdi (Sander, 1998, s. 248).

Rus, Çin ve Kuzey Kore liderleri, Ocak 1950'de Pekin'de yaptıkları bir toplantıda Güney Kore'nin işgalini görüştüler. Savaş için hazırlıklara başlandı. Kış boyunca 38. paralel dairesi yakınlarına, Rusya'dan gemilerle taşınan askeri malzemelerin konması için büyük depolar yapıldı. 105. Zırhlı Tugay Personeli T-34 Rus Tankları üzerinde eğitime tabi tutulurken, kuzeyli havacılar da Yak uçakları üzerinde eğitime başladı.

8 Haziran 1950 günü, Kuzey Kore'nin başkenti olan Pyongyang'ta gazeteler, Demokrasi Mücahitleri Cephesi Merkez Komitesi'nin bir bildirisini yayınladı. Bu bildiride, Kuzey ve Güney Kore'de yapılacak seçimler sonucunda kurulacak olan birleşik Kore Meclisi'ni, Kore'nin Japon işgalinden kurtuluşunun beşinci yıldönümünden önce, Seoul'da toplamaya çalışacağından söz etmekteydi. Aynı bildiri Rus haber ajansı TASS tarafından İzvestia Gazetesi'nin 10 Haziran 1950 tarihli sayısında yayınlandı. Bu gazetenin batılılar tarafından görüldüğü bir gerçektir. Kuzey Kore, Uzakdoğu'da bütün dünyayı kendisiyle uğraştıracak ve binlerce insanın hayatına mal olacak bir savaşın çıkacağını hissettirmişti (Sel, 1979, s. 3-4).

BM Kore Komisyonu, 10 Haziran 1950 günü Kuzey ve Güney Kore arasındaki ilişkileri düzeltmek için Kuzey Kore temsilcileri ile 38. paralel üzerinde buluştu. Buluşmada Kore'nin barış yoluyla birleştirilmesini ileri süren Kuzey Kore buna rağmen, on beş gün sonra savaş ilan etmeden 38. paralel üzerinden baskın şeklinde taarruza geçerek Kore'nin barış yoluyla birleştirilmesi ümidine de son vermiş oldu (Esen, 1990, s. 12).

4.3.2. KORE SAVAŞI'NIN BAŞLAMASI VE İLK TEPKİLER

Kuzey Kore topçu birlikleri, 25 Haziran 1950 günü sabaha karşı saat 04:00'ten itibaren Güney Kore'ye ateş etmeye başladı. Saat 08:00'den itibaren Kuzey Kore piyadeleri, 38. paralelin güneyine dokuz ayrı yerden girmeye başladı. Saat 11:00'de Kuzey Kore, Güney Kore askerlerinin 38. paralel boyundaki sınırı geçtiklerini ileri sürerek, Güney Kore Cumhuriyeti'ne resmen savaş ilan etti (Gürkan, 1953, s. 6; Orga, 1958, s. 49; Denizli, 1994, s. 26). Savaşı Kuzey Kore başlatmıştı. Onlara göre savaşa Güney Kore neden olmuştu. Ancak Kuzey Kore'nin bu asılsız iddiasına inanan kimse olmayacaktı.

Kuzey Kore Ordusu'nun, tank ve topçu birlikleriyle giriştikleri harekâtın ileri hatları Yak tipi Rus uçakları ile korunmaktaydı (Cumhuriyet, 26 Haziran 1950). Harekâtın 38. paralel boyunca yapılması, her şeyin önceden planlandığı ve Kuzey Kore Ordusu'nun, Güney Kore'yi ABD'nin elinden kurtarıp, Kore'yi tek bir bayrak ve rejim altında birleştirmek amacıyla olduğunu kanıtlamaktaydı (Erkilet v.d., 1975, s. 23-25 ; Armaoğlu, 1991a, s. 456).

Sabahın erken saatlerinde Amerika Büyükelçisi John J. Muccio ve Amerikan Askerî Ataşesi, durumu Amerika Dışişleri Bakanlığı'na ve Müşterek Kurmay Başkanlığı'na bildirdiler. Büyükelçi mesajında, taarruzun yapılaş şekliinden bunun Güney Kore Cumhuriyeti'ne karşı topyekûn bir saldırı olduğunu bildirmekteydi. Kore'deki BM Komisyonu'ndan da New York'taki BM Karargâhı'na bir mesaj gönderildi. BM Sekreteri Trygve Lie, durumu telefonla ABD'ye bildirdi. Alınan haberler Washington'da sürpriz olarak karşılandı. Taarruzun başladığı 25 Haziran ile ABD'nin savaşa müdahale etmeye karar verdiği 30 Haziran'a kadar ABD'de tam bir şaşkınlık yaşandı. (Öke, 2000, s. 27). Baskın tarzındaki bu saldırıya, sadece Güney Kore değil, ABD ve hür dünya da hazırlıksız yakalandı.

Seoul'deki Amerikan kaynaklarından saldırı haberi alındığında, Amerikalı yetkililer yine de karamsarlığa kapılmaya gerek olmadığını düşünmekteydi. Amerikan Dışişleri Bakanlığı bir durum değerlendirmesi yaparak, meseleyi BM Güvenlik Konseyi'ne götürdü. Amerika bu saldırının arkasında Sovyet Rusya'nın olduğundan emindi. Onlara göre, Rusya'yı buna yönelten neden ise, Amerika'nın Japonya'yı kendi safına çekmesi ihtimaliydi. Amerika, bu aşamada BM'ye yaslanmaktan başka çare bulamadı (Öke, 2000, s. 13-14).

BM Genel Sekreteri, Amerika'nın da desteğini alarak BM Güvenlik Konseyi'ni 25 Haziran 1950'de olağanüstü toplantıya çağırdı¹⁸. Yalnızca bir tarafsız delegesi bulunan Güvenlik Konseyi, Kore sorununu görüşerek bir karar aldı. Konseyin hemen karar almasında BM Genel Sekreteri Trygve Lie etkili oldu (Artuç, 1980, s. 34). Bununla birlikte Sovyet Rusya delegesinin toplantıya katılmaması da etkili faktörler arasındaydı¹⁹.

Amerikan delegesi Ernest Gross, Kore'de meydana gelen olayların dünyayı tehdit ettiğini, BM'nin temellerini sarstığını ve bu saldırının BM tarafından kurulmuş küçük bir devlete karşı yapıldığını açıklayarak şu teklifte bulundu (Cumhuriyet, 29 Haziran 1950);

1. Kuzey Kore'nin çarpışmayı durdurması
2. Kuvvetlerini 38. paralelin kuzeyine çekmesi
3. Bu çekilmenin BM Kore Komisyonu tarafından kontrolü
4. Bu teklife BM üyelerinin katılmaları

¹⁸ ABD Başkanı Truman da Missouri'de hafta sonu tatilini yarıda kesip, derhal Washington'a dönerek toplantıya katıldı. Bkz., (Milliyet, 26 Haziran 1950).

¹⁹ Sovyet Rusya delegesi 10 Ocak 1950'de Komünist Çin, BM'ye üye kabul edilinceye kadar konsey toplantılarına katılmayacağını açıklayarak toplantıyı terk etmiş ve bu tarihten sonra da toplantılara katılmamıştır. Bkz. (Erkilet v.d., 1975, s. 49-50 ; Sel, 1979, s. 47-48).

5. BM'ye dâhil hükümetlerin Kuzey Kore'ye bir yardımda bulunmama-ları.

BM Güvenlik Konseyi, bu teklif üzerine dokuz lehte bir çekimser oyla şu kararı aldı²⁰: Çarpışmaya son verilmesi, Kuzey Kore birliklerini 38. paralelin kuzeyine çekmesi, bütün üyelerin BM'nin bu kararına uymalarına yardımcı olması ve Kuzey Kore'ye yardımda bulunmaktan kaçınmaları (Ulus, 26 Haziran 1950 ; Erkilet v.d., 1975, s. 49).

26 Haziran'da Kore'den gelen haberlerde, Kuzey Korelilerin BM'nin kararlarını ve barış için çabalarını hiçe sayarak taarruz hareketlerine devam ettikleri bildirilmekteydi. Bunun üzerine ABD Başkanı Truman, Güvenlik Konseyi'nin 25 Haziran 1950 tarihli kararına uyararak Uzakdoğu Amerikan Komutanı Mac Arthur'a, saldırıya uğrayan Güney Kore'ye silah ve askerî malzeme vermesi konusunda yetki verdi (Erkilet v.d., 1975, s. 49-50). Bundan sonraki gelişmeler BM'nin tasarrufuna verildi.

27 Haziran gecesi BM Güvenlik Konseyi yeniden toplandı. Bu toplantısında, Amerika'nın teklifiyle bölgede uluslararası barışı ve güvenliği sağlamak için BM'ye üye devletlerin Güney Kore Cumhuriyeti'ne gereken yardımda bulunmaları önerildi (Sel, 1979, s. 53). Amerika, alınan bu kararla olayı, BM çatısı altında meşru bir zemine oturtmuş oldu.

Güvenlik Konseyi'nin Kore sorununa değin kuvvet kullanma kararı olağanüstü koşullara dayanmaktaydı. Sovyet Rusya, o tarihe kadar veto yetkisini kullanarak Konseyi işlemez hale getirdi. Sovyetlerin delegesi toplantılarda hazır bulunsaydı, konseyin Kore ile ilgili bu kararları alması mümkün olmayacaktı. Bu kararların ardından Sovyet Rusya, delegesini bir daha geri çekmemek üzere BM Güvenlik Konseyi'nde hazır bulunduracaktı (Nalcioğlu, 1997, s. 13).

²⁰ BM Güvenlik Konseyi'nde Amerikan delegesinin yaptığı teklife; ABD, Milliyetçi Çin, Küba, Ekvator, Mısır, Fransa, Hindistan, Norveç ve İngiltere lehte oy kullanırken Yugoslavya ise çekimser kalmıştır.

Sovyet Rusya, Güvenlik Konseyi'nin aldığı bu karara tepki gösterdi. Kararın altı oyla alındığını, konseyin kararı için yedi oy gerektiğini ileri sürerek, alınan bu kararı boykot etti. Ayrıca karar alınırken konseyin daimi üyeleri, yani Amerika, İngiltere, Fransa, Sovyet Rusya ve Çin tarafından alınması gerektiğini ileri sürdü. Buna karşılık Sovyet Rusya ve Komünist Çin delegeleri bu toplantıya katılmamıştı. Bu nedenle Güvenlik Konseyi'nin almış olduğu kararlar yasal ve geçerli değildi (Artuç, 1980, s. 38).

BM Genel Sekreteri, 28 Haziran 1950'de bütün üye devletlere Güvenlik Konseyi'nin, 27 Haziran 1950 tarihli kararını, yani Güney Kore Cumhuriyeti'ne gereken yardımda bulunmalarını bildirdi. Bu karar, Türkiye'nin de içinde bulunduğu 53 devlet tarafından prensip olarak kabul edildi.

29 Haziran'da Amerika Savunma Bakanı Johnson ve diğer devlet büyükleri ile Başkan Truman bir toplantı yaptı ve bu toplantının sonucunda Uzakdoğu Komutanı Mac Arthur'a yeni bir takım direktifler verildi. Buna göre, Güney Kore Ordusu'nun muharebe ve ikmal hizmetlerine devam ederek Amerikan birliklerini kullanması Pusan-Chinhae Bölgesi'ndeki hava ve deniz üslerinin elde bulundurulması için askeri birliklerin kullanılması, deniz ve hava kuvvetlerine bağlı uçakların kullanılması, ama Sovyet Rusya ve Çin sınırına yaklaşılmaması konusunda yeni yetkiler verildi. Ayrıca, Sovyet Rusya, Kore'ye müdahale etse bile Sovyetlerle savaşa girilmesi konusunda bir kararın verilmediği belirtildi. Amerika, Rusya ve Çin'in geniş arazisinde büyük bir savaştan sakınmaktaydı (Sel, 1979, s. 53-54).

Amerika Kore'de askerî bir müdahaleye tam anlamıyla hazır değildi, ama yine de Amerikan hava ve deniz kuvvetleri 30 Haziran 1950'de Kore'deki görevlerine başladı. Bunun arkasından kara kuvvetleri de

kullanılmaya başlandı²¹. Amerika bu birlikleri kullanarak Kuzey Korelileri 38. paralele doğru geri püskürtmek niyetindeydi.

Kore Savaşı'na ilk askeri yardım BM'nin çağrısına uyan Amerika'dan geldi. Savaş boyunca da en fazla asker, malzeme ve para yardımıyla bulunan devlet yine Amerika oldu. BM bayrağı altında barışı yeniden tesis etmek için Amerika'dan başka 15 üye devlet, saldırıya uğrayan Kore Cumhuriyeti'ne asker gönderirken, 40'tan fazla üye devlet de malzeme yardımında bulundu. Bunlardan 26'sı sığılma birlikleri, deniz ve hava taşıt araçları ile ikmal maddeleri gönderdi. Bunların dışında yiyecek, çeşitli hammadde ve ilaç yardımında bulunan devletler de oldu. Liberya kauçuk, İsrail ilaç, Şili bakır ve güherçile, Tayland pirinç verdi. Kore'ye, İngiltere, Kanada, Türkiye, Avustralya, Tayland, Filipinler, Fransa, Yeni Zelanda, Yunanistan, Hollanda, Kolombiya, Belçika, Habeşistan, Güney Afrika ve Lüksemburg ise asker gönderen ülkeler arasındaydı (Dora, 1960, s. 8; Sel, 1979, s. 341-342).

BM Güvenlik Konseyi, BM'ye üye devletlerin 25 ve 27 Haziran tarihli kararları çabuk ve etkili bir şekilde kabul etmelerinden duyduğu memnuniyeti belirterek 7 Temmuz 1950 tarihinde yeni bir karar verdi. Yeni verilen karara göre, BM başından beri Kore sorununa çözüm bulmaya çalışmış olan Amerika'nın, BM Kore Silahlı Kuvvetleri Komutanlığı'nı eline alıp, BM Ordusu'nun başına bir komutan atmasını istedi. Amerika bu sorumluluğu kabul ederek Uzakdoğu'daki Komutanı Mac Arthur'u bu göreve getirdi (Denizli, 1994, s. 29).

Kore Savaşı'na katılan devletler, kendi bayraklarının yanında BM bayrağını da kullandılar. BM Güvenlik Konseyi'nin 25 ve 27 Haziran 1950 tarihli kararları, hür milletler açısından önemli bir dönüm noktasıydı. Çünkü bu kararlarla BM, kendinden önceki Milletler Cemiyeti'nin yapmadığını yaptı

²¹ Japonya'daki 24. Amerikan Tümeni savaşın başlamasından 10 gün sonra yani 5 Temmuz'da Kore'ye çıkarak Güney Kore ordusu ile savaşa katıldı. Bkz., (Erkilet v.d., 1975, s. 53-54).

ve dünya barışını tehdit eden bir durumda, olaya el koymasını bildi. Barış karşıtı harekete ilk defa BM, kendi bayrağı altında bir ordu kurarak karşı çıktı.

Ulus Gazetesi yazarı Nihat Erim, BM bayrağı altında bir ordu kurulması hakkında gazetesindeki köşesinde, Birleşmiş Milletler bayrağının, Birleşmiş Milletler ve insanlık tarihinde ilk defa, bir harp karargâhına dikildiğinden ve Birleşmiş Milletler kurulduğundan beri ilk defa silahlı bir sefer açıldığından bahsederek, Kore Harbinin, insanlık tarihinde çok mühim bir dönüm noktası teşkil edeceğini yazmıştır. (Ulus, 18 Temmuz 1950).

Alınan kararlarla, Kore’de BM bayrağı altında savaşacak güçlü bir ordu kurma çabası başarılı oldu. Amerika’nın komünizme karşı diğer özgür uluslara yapacağı yardım, Kore’ye bu milletlerin yapacağı yardımlarla ilişkilendirildi. Türk basınında, BM’nin Kore’ye yardıma ilişkin kararına katılmayan devletlerin, Marshall Planı’ndan almış oldukları yardımın kesilebileceği yorumu yapıldı (Milliyet, 2 Aralık 1950).

Bu arada Kuzey Kore’nin Güney Kore’ye yaptığı ani baskın Batı Avrupa basınında da geniş yankı uyandırdı. Londra, Paris, Roma ve birçok Avrupa başkentinde konunun askerî ve siyasî uzmanları toplantı üzerine toplantı yapmaya başladı (Ayın Tarihi, 25 Haziran 1950, ss. 139-151).

İstanbul basını da yabancı ajanslardan geçen haberleri, günü gününe takip etmekteydi. Bu çerçevede BM Geçici Kore Komisyonu görevinden yeni dönen Kasım Gülek: *“Mesele çok ciddidir. Ancak, üçüncü dünya savaşını çıkaracak derecede değil”* (Cumhuriyet, 26 Haziran 1950) derken, Cumhuriyet gazetesi yazarı Nadir Nadi’de gazetesindeki köşesinde: *“...Hem çarpışan tarafların arkasındaki güçler gizlenemeyecek kadar ortadadır hem de olayların cereyan ettiği bölge Uzakdoğu için stratejik öneminin çok büyük olduğu bir bölgedir”* (Nadi, 27 Haziran 1950) şeklinde açıklamada bulundu. Ayrıca basın, Kuzey Kore’nin saldırılarının ardında Sovyet Rusya’nın bulunduğu konusunda söz birliği etmiş gibiydi (Cumhuriyet, Milliyet, Ulus, 26

Haziran 1950.) Yapılan analizler, “Uzakdoğu’daki demirperdenin Kuzey Kore’ye çekildiği, bu suretle faaliyetlerinin Batı dünyasının gözünden gizlendiği, Güney Kore’nin işgal edilmesiyle Rusya’nın Japonya’ya karşı mükemmel bir atlama taşı elde edeceği” (Coşar, 26 Haziran 1950) şeklindeydi.

Bunun yanı sıra Amerika’nın Kore sorunundaki kararlığı İstanbul basınında memnuniyetle karşılanarak Akşam gazetesinde yapılan yorumda; Kore Harbini hazırlayanların, tahrik edenlerin, beş yıldır ilk defa hesaplarında aldandığı belirtilerek, bu denemenin Amerika’yı ayaklandırdığı ve Kore hudutlarını aşan bir siyasetin belirlenmesine sebep olduğu belirtilmiştir. Ayrıca bu olay sonucunda; her tecavüzün karşısında Amerika’yı bulacağı ve Amerika’nın her tecavüzü karşılayacak kuvvette olmak için her türlü fedakarlığı göze aldığını dosta düşmana ispatladığı ve bu konuda kimsenin şüphesinin kalmadığı belirtilmiş, bu bakımdan Kore tecavüzünün dünya barışı için hayırlı olduğu vurgulanmıştır(Akşam, 25 Temmuz 1950).

4.3.3. 1950 – 1960 YILLARINDA İSTANBUL GAZETELERİ VE ÖNEMLİ YAZARLARI

4.3.3.1. Milliyet

Türk basın tarihinde önemli bir yeri olan Milliyet’in ilk sayısı 3 Mayıs 1950 tarihinde yayımlandı. Gazeteyi Ali Naci Karacan kurdu. Karacan hem gazetenin sahibiydi, hem de başyazarı. Bedii Faik, Tasvir’den ayrılarak Milliyet’e geçmiş ufak fıkralar yazıyordu. Arif Oruç’un da gazetede Ayhan takma adı ile bir romanı çıkıyordu.

Gazetede zengin bir kadro oluşturulmuştu. Şu imzalar okunuyordu; Ali İhsan Göğüş, Refik Halit, Halit Kıvanç, Kadri Kayabal, Turhan Aytul, Mahmut Erhan, Yılmaz Çetiner, Nizamettin Nazif, Tarık Buğra, Fatin Fuat, Necdet

Baytok, Faruk Demirtaş, Bedirhan Çınar, Sacit Öget, Fasih İnal, Mişel Perlman, [İsmail Hami](#), [Ulunay](#) bulunuyordu.

Dört yıl sonra da kadroya yazı işleri müdürü olarak Abdi İpekçi katıldı. Abdi'nin gazeteye girmesi yeni bir dönemin başlangıcı oldu. [Abdi İpekçi](#) [1954](#)'te yazı işleri müdürü olunca Milliyet gazetesi Türkiye'nin en etkili siyasi gazetelerinden biri haline geldi. [Peyami Safa](#), [Reşat Ekrem](#), [Çetin Altan](#) gibi yazarlar da Milliyet'te yazmaya başladı. Milliyet kurulduğunda önce zamanın iktidar partisi olan Demokrat Parti'yi destekliyordu, daha sonra giderek sola kaydı. Tirajı 20 binlerden, 100 binlere çıktı. Batı tarzı gazetecilik, Abdi İpekçi'nin dengeli başyazıları, haftalık röportajları, Ali Gevgili'nin entelektüel yazıları ve açikoturumları Milliyet'i Babiâli'de saygın bir gazete durumuna getirdi.

Aynı dönemde Peyami Safa, Ulunay ve Ercüment Ekrem Talu da gazetede yazmaya başladılar. Ulunay 1954'ten 1968'de ölümüne kadar sürekli olarak Milliyet'te yazdı. Bedri Koraman da kadroya girdi.

Abdi İpekçi 1954'te yeni bir yönetim kadrosu oluşturarak Hasan Yılmaer ve Turhan Aytul ile çalışmaya yöneldi. Spor kadrosunun başına Namık Sevik'i getirdi. Nemci Tanyolaç, Halit Kıvanç, Babür Ardahan, Kahraman Bapçum spor servisini oluşturuyorlardı. Gündüz Kılıç, Şükrü Gülesin, Eşref Aykaç ve Turgay da ayrıca spor sayfasını doldurdular. Turhan Selçuk da Abdi İpekçi'nin çağrısı üzerine Yeni İstanbul'dan Milliyet'e geçti.

Ali Naci Karacan 6 Temmuz 1955'te ölünce, oğlu Ercüment Karacan gazetenin patronu oldu. Abdi İpekçi ile Ercüment Karacan uyumlu bir şekilde çalışmaya devam etti. Çetin Altan Haziran 1955'te Akşam'dan ayrılarak Peyami Safa'nın ayrılması ile Milliyet'teki köşesine geçti. İlhami Sosyal da Ankara Bürosunun başına gönderildi.

O yıllarda Vatan'dan ayrılan Ali Gevgilili gazeteye sürekli yazılar yazıyordu. Hasan Pulur Mart 1958'de Akşam'dan ayrılarak Milliyet'e geçti ve "Olaylar ve İnsanlar" köşesine yeni bir canlılık kazandırdı.

Yine aynı dönemde Nail Güreli, Doğan Heper, Sami Kohen, Halit Çapın ve Mete Akyol da yazı işleri kadrosunda yer aldılar. Gazetenin tirajı 27 Mayıs 1960'tan sonra 150 bine yükseldi. Gazete artık Molla Fenari Sokağı'ndaki binasına sığmıyordu, Nuruosmaniye Caddesi'nde yapılan yeni bir binaya taşındı.

4.3.3.2. Hürriyet

Gazete, 1948'de Sedat Simavi tarafından kurulmuş ve 1 Mayıs 1948'de yayımlanmaya başlamıştır. İlk renkli fotoğrafı basma, ilk seri ilan yayımlama gibi fark yaratan uygulamalarla okurun dikkatini çeken Hürriyet, Türkiye'de yüksek tirajlı halk gazetesi kavramının içini doldurdu.

1950-1960 döneminde Hürriyet, yıldan yıla gelişen ve yüksek tirajlara ulaşan bir gazeteydi. İlk çıktığı 1948 yılında 30 binlik bir tirajla çalışan Hürriyet'in baskısı 1950'de 83 bine, 1953'te 148 bine ulaştı. Sonraki yıllarda bir milyonu buldu. Bu yükselişte spor haberlerine geniş yer ayrılmasının ve maçların büyük fotoğraflarla gösterilmesinin, Refik Halit Karay'ın romanlarının, Sait Faik'in, Kemal Tahir'in, Faruk Nazif'in, Reşat Nuri'nin yazılarının, Ratip Tahir ve Şevki Çankaya'nın karikatür ve çizimlerinin, Ali Ersan'ın fotoğraflarının muhakkak ki payı oldu. Gazetenin Emin Karakuş yönetimindeki Ankara bürosu da yansız haberlerle bu yükselişe katkıda bulundu.

İlk yıllarda başyazıları Sedat Simavi yazıyor ve bunlar gazeteye bir canlılık kazandırıyor. Sedat Simavi'nin ele aldığı en önemli konu Kıbrıs sorunu oldu. Daha önceleri Türkiye'de bir Kıbrıs sorunu yoktu. Bunu ilk kez Sedat Simavi ortaya attı.

O yıllarda Hürriyet'te çalışan Hikmet Bil'in yazdığına göre, Sedat Simavi ilk olarak 1948 yaz aylarında Adana gemisi ile bir Akdeniz turuna katıldığı sıralarda kayıkla Limasol'a çıkmış ve orada konuştuğu Türkler'in durumlarından etkilenererek Kıbrıs sorununu ele almıştır.

İlk kez 18 Ağustos 1948'deki başyazısında Kıbrıs Adası üzerinde hak talebinde bulunması gerektiği öneren Sedat Simavi, ondan sonra da 23 Ekim 1948'de "Kıbrıs Türkleri", 26 Aralık 1948'de "Kıbrıs İçin",13 Eylül 1949'da"Kıbrıs Türklerinin Cephesi", 15 Aralık 1949'da"Kıbrıs'tan Gelen Telgraf", 13 Ekim 1953'te "Kıbrıs ve Muhalefet" başlıklı yazıları yazdı. Sedat Simavi bu yazılarında hükümetin Kıbrıs'la ilgilenmemesini eleştiriyor, Kıbrıs'ın Anavatan'ın bir parçası olduğunu öne sürüyor, Kıbrıs Türklerini Ada'da Yunanlılara karşı cephe oluşturmaya çağırıyor ve okuyucunun milli duygularına seslenerek hükümeti bir Kıbrıs politikası izlemeye çağırıyordu. Hükümet hiç böyle bir politikadan yana değildi. Dışişleri Bakanı Fuat Köprülü o tarihlerde "Türkiye'nin Kıbrıs meselesi diye bir meselesi yoktur." demişti. Ne var ki Sedat Simavi Hürriyet'te başlattığı kampanya ile Kıbrıs sorununu hükümetin gündemine getirtmeyi başardı.

DP'yi iktidara getiren 1950 seçimlerinden önce Hürriyet coşkunlukla DP'yi destekliyordu. Seçimlerden sonra ise CHP'nin üzerine gitmedi ve muhalefetin gelişmesinden yana oldu.

O sırada Kore Savaşı çıkmıştı. Hürriyet, hükümetin Meclis'in kararı olmadan Kore'ye asker göndermesini eleştirdi.

Hürriyet Atatürk devrimleri konusunda da çok duyarlı idi. Partilerin bu ilkeler çevresinde birleşmelerini ve devrimlerin seçim politikalarına alet edilmemeleri gerektiğini savunuyordu.

Türkiye'nin NATO'ya girmesi için büyük bir kampanya düzenledi.

CHP'nin mallarına el konulmasına karşı çıktı, Menderes'i uyarmaya çalıştı.

DP artık Sedat Simavi'nin karşısındaydı. Dönemin Dışişleri Bakanı, Sedat Simavi'ye karşı hakaret davası açtı. Prof. Vasfi Raşit Sevig, Adil Aşçıoğlu ve Hikmet Bil, İkinci Ağır Ceza'da Sedat Simavi'yi savundular. Dava beraatle sonuçlandı. Ama bütün bu olaylar kendisini çok yıpratmış ve sağlık durumu büsbütün bozulmuştu. 11 Aralık 1953'te Hürriyet kara başlıklarla Sedat Simavi'nin ölümünü bildirdi.

Sedat Simavi Türkiye'de çağdaş ve popüler gazeteciliğin babasıydı. Düşüncelerinden hiç ödün vermeden Hürriyet'in gelişmesini ve Türkiye'nin en büyük gazetesi olmasını sağladı.

Sedat Simavi'nin 1953'te ölmesinden sonra yönetimi ortaklaşa üstlenen oğulları Haldun Simavi ve Erol Simavi döneminde de, gazete aynı çizgiyi sürdürmüştür.

4.3.3.3. Vatan

Tarihte Vatan adıyla çıkan 3 gazete vardır. İlki 1923'de Ahmet Emin Yalman, Ahmet Şükrü Esmer, Enis Tahsin Til tarafından çıkarıldı. Başyazarı Ahmet Emin Yalman başlangıçtaki meclis yanlısı yazılarını değiştirip muhalefet edince gazete kapatıldı.

İkinci Vatan 1940'ta çıktı. Bu defa Ahmet Emin Yalman demokrasi yazılarıyla dikkat çekti. Bu dönemde Vatan Gazetesi 7 Aralık 1942 tarihinde Charlie Chaplin'in New York radyosunda Hitler'i eleştiren konuşmasını haber olarak yayımladı. Chaplin, konuşmasında "Öyle bir dünyada yaşıyoruz ki, biz de kime inanacağımızı şaşırdık. Eşeklere mi insanlara mı?" Hitler'e 'eşek' diyen Chaplin'i haber yapan Vatan gazetesi, haberin yanında de Hitler'i

eşçe benzeten bir karikatüre yer verdi. Bu haberin yayımından sonra Vatan Gazetesi 60 gün süreyle kapatıldı.

1945 – 1950 döneminde Vatan, Demokrat Partiyi desteklerdi. Liderleri sık sık Vatan'a giderek Ahmet Yalman'la tartışıyorlardı. 1950 seçimleri Yalman için de büyük bir zaferdir. Ama 1950 – 60 yılları da Yalman için büyük bir düş kırıklığı dönemi sayılır. Vatan bu kez de DP'ye karşı muhalefetin sesini yansıttı.

O yıllarda Vatan gazetesinin yazar kadrosunda; Burhan Arpad, Selami Akpınar, Recep Bilginer, Sadun Tanju, Mustaaif Ekmekçi, Ecvet Güresin, Ali Gevgili, Mehmed Kemal, Sinan Korle, Ferruh Doğan, Bedri Koraman, Altan Erbulak, Mustafa Eremektar, Adnan Veli, Mithat Perin, Hasan Pulur, Emil Galip Sandalcı, Gökşin Sipahioğlu, İhsan Ada, Esin Talu, Fasih İnal, Nail Güreli, Orhan Karaveli, Türkan Tükel, Con Kemal, Zihni Kanmaz, Yılmaz Çetiner, Coşkun Kırca, Cavit Yamaç, Altemur Kılıç, Tunç Yalman, Şakir Eczacıbaşı, Rezzan Yalman, Hıfzı Topuz bulunmaktadır.

Ayrıca Samet Ağaoğlu, Tefvik Rüştü Aras, Şevket Süreyya Aydemir, Ali Fuat Başgil, Burhan Belge, Ali Fuat Cebesoy, Mümtaz Faik Fenik, Adviye Fenik, Fevzi Lütfi Karaosmanoğlu, Refik Koraltan, Sıddık Sami Onar, Rauf Orbay, Kemal Tahir, Hamdullah Suphi Tanrıöver, Ekrem Hayri Üstündağ, Cihat Baban, Bülent Ecevit, Tarık Zafer Tunaya ve Behçet Kemal Çağlar'ın da zaman zaman yazıları yayınlanmıştır.

4.3.3.4. Cumhuriyet

Kuruluşundan II. Dünya Savaşı'na kadar CHP'yi destekledi, Yunus Nadi 1939 seçimleriyle meclisteydi, 6 dönem İzmir, Mentеше, Muğla milletvekilliği yaptı. Abidin Daver ile Yunus Nadi 1943'de aday gösterilmediler. II. Dünya Savaşı'ndaki tutum sebebiyle Yunus Nadi CHP'den DP'yi desteklemeye yöneldi. 28 Haziran 1945'de Yunus Nadi vefat etti. Mirası

Cumhuriyet Gazetecilik ve Matbaacılık A.Ş.'ne geçti. Gazetenin başyazılarını, ölümüne değin Yunus Nadi, ondan sonra da oğlu Nadir Nadi yazdı.

1950 – 1960 döneminde Türkiye’de çok partili rejimin sağlam temellere oturtulamaması önce Cumhuriyeti etkiledi. Çok partili döneme geçişte Demokrat Parti’yi destekledi; başyazarı Nadir Nadi de 1950’de DP listesinden bağımsız milletvekili seçildi. İlk başlarda DP’yi tutan gazete yavaş yavaş muhalefete geçti. 1954’ten sonra DP iktidarına karşı sert bir muhalefet yürüttü. Başbakan Menderes Basından gelen önerileri büyük tepkilerle karşılıyordu. Gazetenin başyazarı Nadir Nadi artık DP saflarında değildi. Menderes basın üzerindeki baskılarını yoğunlaştırırken, adına “Besleme basın” denen gazeteleri desteklemekten geri kalmıyordu. DP iktidarı günden güne çöküyor ve şiddet eylemlerine başvuruyordu.

Cumhuriyet gazetesinin o günlerde ki yazar kadrosu, Nadir Nadi, Cevat Fehmi Başkurt, Mahmut Makal, Ali İhsan Göğüş bulunuyordu.

4.3.3.5. Akşam

1918’de Necmettin Sadak, Kazım Şinasi Dersan, Falih Rıfki Atay, Ali Naci Karacan’ın 200'er lira sermaye koyarak kurdukları gazetenin yazı işleri müdürleri Muammer Senihi, Enis Tahsin Til idi. İlk sayısı küçük boy ve tek yapraklı. Milli mücadeleyi destekledi.

Uzun yıllar başyazarlığı Necmettin Sadak (Sivas milletvekili, dışişleri bakanı) yaptı. Falih Rıfki Atay milli mücadeleye karşı çıkanları eleştirdi, 1923’te Hakimiyeti Milliye’ye geçti.

1950 seçimlerinden sonra Akşam tarafsız bir politika izlemeye yöneldi. Dışişleri Bakanlığı sırasında başyazıları bırakmış olan Necmettin Sadak gazeteye dönmedi. Zaman zaman uğruyor, ama günlük politikaya karışmıyordu. DP yöneticileri ile özellikle, Celal Bayar’la, Adnan Menderes’le,

Refik Koraltan'la ve Fuat Köprülü'yle kökü çok eskiye dayanan dostluk ilişkileri vardı; dostluklarını hiç bozmak istemedi ve her türlü provokasyondan kaçındı.

Yazar kadrosu Vala Nuretti, n Va-Nu, Cemal Refik, Şevket Rado, Hıfzı Topuz, Cemalettin Bildik, Mustafa Ragıp Esatlı, Şahap Balcıoğlu ve Re-Ha adıyla ufak fıkralar yazan Refik Halit Karay'dan oluşuyordu. Yazı işlerinin başında deneyimli gazeteci Enis Tahsin Til vardı. Bir süre Semih Balcıoğlu, sonra da Ferruh Doğan ve Mustafa Eremektar (Mıstık) karikatür çizdi. Ayrıca Çetin Altan da bir süre gazeteye Ankara'dan ufak fıkralar yazmıştı.

1965'e kadar CHP'yi tuttu.1957 tarihinde Malik Yolaç tarafından satın alındı ve Osman N.Karacan'ın Yayın Yönetiminde Çetin Altan ve İlhami Soysal'ın yazılarıyla sola kaydı.

4.3.3.6. Yeni İstanbul

1918'de kısa bir süre bu adla çıkan Abdullah Cevdet'in Yeni İstanbul'undan sonra bu gazeteyi Aralık 1949'da Habip Edip Törehan adında bir işadamı çıkardı. Habip Edip, Mülkiye'yi bitirdikten sonra bir süre öğretim üyeliği yapmış, sonra Almanya'da çeşitli işler yaparak büyük kazançlar elde etmişti. İkinci Dünya Savaşı yıllarında İsviçre'ye yerleşen Törehan orada da başarılı ticaret işleri yaptıktan sonra yurda döndü ve Tünel'de yaptırdığı bir binada Yeni İstanbul gazetesini kurdu.

Büyük reklâmlarla yayın hayatına başlayan gazetenin genel müdürü Faruk Santer, yazı işleri müdürleri de spor yazarlığından gelme Sacit Öget ve Muzaffer Soysal'dı.

Başyazıları önce Habip Edip yazıyordu. Bedii Faik ve Falih Rıfkı Atay da bir süre sonra Yeni İstanbul'a geçtiler. M.Necmi, Reşat Nuri Drago, Fikret Adil, Hüseyin Avni Şanda, Ömer Sami Coşar, Refik Halit Karay, Baki Suha

Edipoğlu, İlhan Tarus, Tarık Buğra, Azra Erhat, İlhan Selçuk, Hikmet Saim, Abdülhak Şinasi Hisar, ve Vedat Nedim Tör de gazetede çalıştılar. Abdi İpekçi, Beyoğlu muhabiri olarak görev aldı. Gazetenin Ankara muhabirliğine de Mehmet Kemal Kurşunluoğlu getirildi.

Turhan Selçuk'un karikatürleri Yeni İstanbul'da yayınlandı.

1950'li yılların sonunda gazeteyi ünlü bir müteahhit ve işadamı olarak tanınan Kemal Uzan aldı ve Yeni İstanbul Çağaloğlu'na taşındı.

4.3.3.7. Dünya

Dünya gazetesi 1952'de günlük siyasi gazete olarak kuruldu. İlk nüshası 1 Mart 1952 yılında basıldı. CHP İstanbul'da ciddi bir muhalefet gazetesi yaratmak istiyordu. Gazetenin kurucusu ve başyazarı yıllarca Ulus'un başyazarlığını yapmış ünlü "kalemşör", Atatürk'ün yakın arkadaşı Falih Rıfki Atay'dı. Falih Rıfki Atay, Atatürkçüydü, CHP'liydi ve DP muhalifi idi.

1952'de Terzi İzzet, Kemal Dönertaş, Hüsnü Mirze, İsmet Kısmet, Ali Muhittin Hacıbekir, Ragıp Sarımahmutoğlu, Ali Sohtorik, Mehmet Kazancı ve Falih Rıfki Atay'ın katkılarıyla 125 bin lira sermayeli bir ortaklık kuruldu. Atatürk'e ait olduğu söylenen bir baskı makinesi de bu iş için İstanbul'a getirildi. Gazete Çağaloğlu'nda Akşam gazetesinin arkasındaki Acı Musluk Sokakta kurulan matbaa da yayına başladı.

Yazı işleri kadrosu Yekta Ragıp Önen, Muzaffer Aşkın ve Sami Karaören'den oluşuyordu. Kadroda İhsan Barlas, Adnan Benk, Hayri Alpar, Orhan Birgit, Ferruh Doğan, Hikmet Çağlayan ve Celalaettin Çetin görev aldı. Bir süre sonra da Bedii Faik gazeteye girdi ve Dünya'nın ikinci adamı oldu. Kemal Çilingiroğlu idare müdürlüğüne atandı. Yine aynı dönemlerde Ali İhsan Göğüş yazı işleri müdürlüğüne getirildi.

Gazete siyasal çevrelerde büyük bir saygınlık kazandı ama, Falih Rıfkı Atay ve Bedii Faik'in zamanla Adnan Menderes ile yakın ilişkiler kurması CHP'de hoş karşılanmadı. Kurucular kendi hisselerini önce Falih Rıfkı Atay'la Bedii Faik'e devrettiler, sonra da hisseler ikisi arasında bölüştü.

4.3.3.8. İstanbul Ekspres

Bu gazeteyi 1951 yılında Mithat Perin kurdu. 1917'de doğan Perin, Galatasaray Lisesi'nden sonra Yüksek Ticaret Okulu'nu bitirdi. Gazeteciliğe 1938'de Son Posta'da başladı. Sonra Vatan, Tasvir-i Efkar, Demokrat İzmir ve Son Havadis'te çalıştı. İstanbul Ekspres'i kurarken yanına Osman Karaca'yı aldı. Abdi İpekçi de Yeni İstanbul'dan İstanbul Ekspres'e geçti. Cevdet Perin ve Fûruzan Hüsrev Tökin gazetede yazıyorlardı. Gökşin Sipahioğlu'da gazeteciliğe 1952'de İstanbul Ekspres'te başladı.

İstanbul Ekspres büyük fotoğraflar ve büyük manşetlerle heyecanlı bir akşam gazetesi oldu ve yüksek tirajlara ulaştı. Manşet ve fotoğraf düzeninde yenilikler yapan gazete, çoksatan akşam gazetesiydi.

Atatürk'ün Selanik'teki evinin bombalandığını bildiren ve 6-7 Eylül olaylarına yol açan ikinci baskısıyla İstanbul Ekspres büyük heyecan yarattı ve büyük olaylara neden oldu.

4.3.3.9. Tercüman

Tercüman 1950 yılında Cihat Baban'ın çevresinde toplanan dört işadaminin girişimiyle çıkartıldı. Bu ortaklardan biri Beyoğlu'nda Tanca Kundura mağazasının sahibi Semih Tanca, ikincisi eski milletvekillerinden Cemal Hünel, üçüncüsü İktisat doktoru, işadamı ve Galatasaray Lisesi'nin eski başmuavini İzzet Zeki Baraz, dördüncüsü de bir bankanın eski müfettişlerinden Reha Özakın'dı. İmtiyaz sahibi Semih Tanca idi. Başyazarı

Cahit Baban, yazı işleri müdürü de Tevfik Erol'du. Gazete Beşiktaş'ta Nuri Demirbağ'ın tesislerinde basılıyordu.

Kadroya Yakup Kadri Karaosmanoğlu, Kadircan Kafli, Semih Tuğrul, Haldun Taner ve Murat Sertoğlualındı. Dinsel tefrikalarla gazetenin tirajı 160 bine ulaştı. Gazete daha sonra madenci Cemal Hünel'in eline geçti. O da gazeteyi Vatan'da hissesi olan Nihat Karaveli'ye 500 bin liraya sattı. Ama Nihat Karaveli de gazeteyi sürdüremedi ve Temmuz 1961'de Tercüman'ı Ragıp Kutman adında bir işadamına 50 bin liraya devretti.

4.3.3.10. Yeni Sabah

Yeni Sabah gazetesi İlhami Safa ve Cemalettin Saraçoğlu ortaklığında 1938'de kuruldu. Başyazıları Hüseyin Cahit, sonra Cemalettin Saraçoğlu yazdı. Refi Cevat Ulunay, Sabri Esat Siyavuşgil, Kadircan Kafli, Şükrü Baban yazı kadrosundaydı.

Gazeteyi 1948'de satın alan Safa Kılıçlıoğlu, Demokrat Parti yöneticileriyle ve özellikle Adnan Menderes'le çok yakın ilişkiler içindeydi, hükümetten destek görüyordu. 1950'lerde Hürriyet ve Yeni Sabah iki büyük gazeteydi. Osman Karaca, Oğuz Akkan, Nezih Demirkent, Müşerref Hekimoğlu, Nezihe Araz, Hakkı Devrim, Altan Erbulak, Oğuz Aral, Esin Talu, Ali Oraloğlu, Ratip Tahir Burak bu dönem yazı kadrosundaydı. DP'nin kapattığı gazeteler arasındaydı.

Yeni Sabah 1955'te tiraj bakımından Hürriyet'ten sonra Türkiye'nin ikinci gazetesi durumundaydı. Gazeteyi uzun zaman Osman Karaca yönetti, sonra Oğuz Akkan ve son olarak da Nezih Demirkent genel yayın yönetmenliği yaptı., Müşerref Hekimoğlu, Nezihe Araz, Hakkı Devrim, Ulunay Siyavuşgil, Ratip Tahir, Altan Erbulak, Oğuz Aral, Esin Talu, Ali Oraloğlu uzun süre kadroda yer aldılar.

Esat Mahmut Karakurt'un " Moskova ve Kutuplar Dahil Bütün Dünya Ülkeleri" dizisi Kasım 1953'te Yeni Sabah'la Vatan, Milliyet ve Dünya arasında polemiklere yol açtı. Diziyi ilan eden afişlerdeki Moskova sözcüğü tutucu ve milliyetçi çevreleri kızdırdı. Karakurt'un Erikler Çiçek Açtı adlı romanı da gazeteye büyük tiraj kazandırdı.

Bu dönemde gazetede gerek iktidara, gerek muhalefete karşı sert yazılar yayınlanmış, Vatan ve Dünya gazeteleriyle polemiklere girilmiştir. Vatan ve Dünya ile polemiklere giren Yeni Sabah, Esat Mahmut Karakurt'un dizi romanlarıyla tirajını artırmıştı. 11-13 Ocak 1961'de üç gün gazete çıkarılmaması eyleminde öncülük etti. Safa Kılıçlıoğlu 1964 Haziranında Yeni Sabah 'ı kapattı, Meydan dergisi ve Meydan Larousse 'yi yayımladı.

4.3.4 TÜRK HÜKÜMETİ'NİN KORE'YE ASKER GÖNDERMESİNE KADAR MEYDANA GELEN OLAYLARIN İSTANBUL BASININA YANSIMALARI

25 Haziran 1950 günü, aniden Kuzey Kore'nin Güney Kore'ye saldırısı bütün dünyada heyecanla karşılandı. Çünkü Uzakdoğu'da ikiye bölünmüş küçük bir milletin kavgaya tutuşması, çok farklı bir anlam taşımaktaydı. Bu savaş, soğuk savaş döneminin ilk sıcak savaşı olması nedeniyle tarihte bir ilk olacaktı. Bir başka açıdan, komünizmin kapitalizme meydan okumasıydı. Kuzey Kore'nin arkasında Sovyet Rusya ve Çin, Güney Kore'nin arkasında ise ABD ve BM yer almaktaydı. Kore'de başlayan bir yangın bütün dünyayı etkisi altına alabilirdi. Hatta yeni bir dünya savaşına neden olabilirdi. Bu nedenle derhal kontrol altına alınması gerekmekteydi (Artuç, 1980: s. 3).

Kore Savaşı başlar başlamaz İstanbul basını da gelişen olayları yakın bir ilgi ile izlemeye başladı. BM Kore Komisyonu'nda görev yapmış olan CHP Genel Sekreteri Kasım Gülek, savaşın başlamasına müteakip Korelilere gönderdiği mesajında; Kore Cumhuriyetine yapılan bu tecavüzü öğrenmekle çok üzüntü duyduğunu, ancak Kore'nin kahraman askerlerini ve ordu organizasyonunuzu çok iyi bildiği için bu sulhun feci ihlaline karşı

duracaklarına ve düşmanı geri püskürteceklerine tam bir inancı olduğunu belirtmiştir. Kendisini aynı zamanda BM teşekkülünün ve üye devletlerin derhal tedbirler alarak sulhun idamesi için mücadelelerinde kendilerine hem maddi hem de manevi yardımda bulunacağına da emin olduğunu bildirerek, Korelileri en derin dostluk hisleri ile selamlamıştır. (Ulus, 28 Haziran 1950).

Güney Kore'nin Kuzey Kore tarafından işgaliyle ilgili olarak Cumhuriyet Gazetesi yazarlarından Nadir Nadi yaptığı yorumunda;...General Mac Arthur'un komutasına emanet edilen bu bölgede Birleşik Devletler böyle mühim bir noktayı fedaya elbette razı olmayacağını söylemiş, Güney Kore'den uzaklaşmayı göze almanın, Uzak Şarkı, Güney Asya'yı, Uslu Okyanus'un büyük bir kısmını düşmana kaptırmak ve hepsinden daha mühim Bolşevik emellerine yeni bir hız vermek demek olacağını söylemiştir. Bu takdirde Kore teşebbüsünün yakın zamanda öteki dünya köşelerinde de akisler uyandıracığını, Balkanlarda, Orta Avrupa'da, Baltık Bölgesi'nde veya Ortadoğu'da da Sovyetler küstahlıklarını arttıracığını, bunun da bitti sanılan harbin birden bire alevlenmesine yol açacağını sözlerine eklemiştir. Kore'deki çarpışmaları fırsat bilerek Amerika Birleşik Devletleri'nin şahlanan Rus iştahlarına karşı şiddetli bir tepki göstereceğini ümit ettiğini, böylece, yalnız bir yoklama evresinden ibaret olan kızıl teşebbüsü yerinde bağlamak, hiç değilse bunu ona çok pahalıya mal etmek mümkün olacaktır demiştir (Nadi, 27 Haziran 1950).

İstanbul basınında savaşın gelişimiyle birlikte bir yandan merak, bir yandan da endişe hâkim olmaya başladı. Savaş haberlerinin, radyo ve gazetelerde yayınlandığı ilk gün, bu haberler Türk halkında büyük bir heyecana neden oldu. Bu konuda 26 Haziran 1950 tarihli Cumhuriyet Gazetesi'nin manşetinde, "*Savaş Haberi Ankara'da Büyük Heyecan Uyandırdı*" yer almaktaydı²². Bununla birlikte basında savaşın, dünyada bir

²² Haberin başlığının altında, "*Kore'de harbin patlaması bütün dünyada olduğu gibi memleketimizde de büyük heyecan uyandırmış ve radyoda harp haberini işiten Ankaralılar, gazete ve ajansa telefon ederek bu hadisenin bir üçüncü dünya harbine müncer olup olmayacağını merakla sormuşlardır*" (Cumhuriyet, 26 Haziran 1950) açıklaması yer almaktaydı.

Üçüncü Dünya Savaşı'na sebep olup olmayacağı sorgulanmaktaydı (Coşar, 26 Haziran 1950; Fenik, 26 Haziran 1950). Yine Cumhuriyet Gazetesi yazarlarından Abidin Daver köşesinde, Kore Savaşı konusunda ABD'nin ve BM'nin işi gayet ciddi ve sıkı tutmasından başka çare olmadığını belirterek, savaştan sıçrayacak bir kıvılcımın Üçüncü Dünya Savaşı'nı çıkarabileceğini yazmaktaydı (Daver, 11 Temmuz 1950).

Dönemin Dışişleri Bakanı Mehmet Fuat Köprülü ise *“Ahdî olarak teminat altına alınamayan coğrafi sahaların, ihtiraslarını serbest bırakmak suretiyle tecavüze uğratılabileceğini, bu hadise bir kez daha göstermektedir”* (Cumhuriyet, 28 Haziran 1950) şeklindeki beyanıyla Dışişleri Bakanı, uluslararası antlaşmalara atıfta bulunurken, bazı aydınlarda geçmiş hükümetlerin ülke güvenliği için neler yaptıklarını sorgulamaktaydı.

Bunun yanı sıra Milliyet Gazetesi'nde İsmail Hami Danişment, yeni bir dünya savaşının çıkma olasılığına karşı duyduğu endişelerini köşesinde; maazallah harp olursa Türkiye'nin hali ne olur? Herhangi bir hava taarruzunda yağacak zehirli gaz, tahrip, yangın ve belki de mikrop; atom ve hidrojen bombaları karşısında büyük şehirlerimizin ve halkımızın hali ne olacaktır? diye sorarak, önceki hükümetlere çatmış ve şimdiye kadar gelip geçen halk hükümetleri acaba ne yapmışlardır? Günün birinde bir tehlike işareti verildiği zaman acaba halk kitleleri CHP'nin halk evlerine mi, abidelerine mi, açık hava tiyatrolarına mı, kapalı spor salonlarına mı, her koltuğu adeta taht-ı saltanat gibi beş bin liraya mal olacağından bahsedilen muhteşem meclis binasına mı, milyonluk stadyumlara mı, elli milyona mal olacağı söylenen fakülte binasına mı, yoksa kaç milyona mal olacağını Allah'tan başka kimsenin bilmediği Anıt Kabre mi sığacaktır? diye İsmet İnönü devrinde İkinci Dünya Savaşı tecrübesi yaşanmasına rağmen sivil halkı modern savaşın etkilerinden koruyacak tedbirlerin alınması yerine boş yatırımlar yapılmasını eleştirmiştir (Danişment, 30 Haziran 1950).

Kore Savaşı'nın çıkmasıyla birlikte basında aydınlar arasında tartışılan Üçüncü Dünya Savaşı çıkması ihtimali beraberinde Amerikan yardımlarının artırılması fikrini de doğurdu. Güney Kore'nin yaklaşık beş yıldan beri ABD tarafından desteklenmiş olmasına rağmen, nüfusunun yarısı kadar olan Kuzey Kore tarafından gerçekleştirilen taarruzla işgal edilmesine dikkat çekilerek, bu çerçevede Türkiye'ye yapılan yardımın yetersizliğinden bahsedildi (Daver, 30 Haziran 1950). Cumhuriyet Gazetesi'nin 18 Temmuz 1950 tarihli "*Sembolik Yardım mı?*" başlıklı yazısında ise Türkiye ile Yunanistan'a yapılan askeri yardımlarda Yunanistan'ın Türkiye'ye tercih edildiği, Yunanistan'a daha fazla silah ve malzeme yardımı yapıldığı belirtilmiştir. Devamında; Amerika'nın da kabul ve daima tekrar ettiği gibi Türkiye'nin Yakın ve Orta Doğu'da demokrasinin kalesi olduğunu, Türkiye'nin bu fevkalade stratejik vaziyeti ile askeri yardımdan Yunanistan'dan daha fazla faydalanması gerektiği halde bunun tamamı ile aksi bir yol tutulmuş olmasının, hayret uyandırdığını yazmıştır. Sovyet Rusya ve peyklerinin bir taarruzu ile Türkiye yıkıldığı takdirde Yunanistan iki hafta içinde istila edileceğini ve kızıl selin, Akdeniz'e, Süveyş Kanalı'na ve Kızıldeniz'e dayanacağını, Ortadoğu'daki o kıymetli petrol kaynaklarının elden gideceğini, Üçüncü bir dünya harbinin patlaması ihtimalinin çok kuvvetlendiği bir sırada, Türkiye kalesinin zayıf kalmasının nasıl düşünölebileceğini sormuştur. Kore Harbinin, eksik tedbirlerin nasıl fena neticeler verdiğini gösterdiğini, kaldı ki Türkiye bir taarruza uğrarsa Kızıl Kore gibi bir peykin değil, peyklerle birlikte bizzat Sovyet Rusya'nın tecavüzü karşısında kalacağı tespitini yapmıştır. Bu nedenle böyle bir vaziyette Türkiye kalesinin dayanabilmesi için sembolik değil, ciddi ve esaslı yardımların yapılması gerektiğini vurgulamıştır (Cumhuriyet 18 Temmuz 1950).

Tüm dünyada olduğu gibi Türkiye'de de hâkim olan savaş endişesi ülke ekonomisini de etkilemeye başladı. Bu konudaki rahatsızlık Hürriyet Gazetesi'nin 15 Temmuz 1950 tarihli nüshasında "*Kore Savaşı ve Kriz*" başlığı ile incelenmiş ve piyasadaki açık gözlerin Kore Harbi'ni bahane ederek ortalığa bir harp havası estirmek istedikleri, havadan beş on para

kıvırmak için yaratılan bu havanın iktisadi bünyemizi tahrip ettiği tespiti yapılmıştır. Kore'de çıkan savaşın bizimle hiçbir alakası olmadığı ve piyasalarımızın oynamasına vesile olmaması gerektiği vurgulanmıştır. Aynı yazıda Hükümete de öneride bulunarak, sadece bu endişelerle İngiltere dışişleri bakanlığının, Kore harbinin mahalli bir harp olduğuna inandığını resmi bir ağızla bildirdiğini, İngiltere hükümetini Fransa hükümeti de takip ettiğini ve aynı kanaatte olduğunu ilan etti yazılmıştır. Basın olarak kendilerinin de hükümetten buna benzer bir hareket beklediğini, piyasanın bazı açık gözlerin arzularına alet edilmesine mani olunmasını istediklerini, aksi halde iktisadi piyasamıza derin yaralar açacağı, hükümetin, bu meseleyi bir an evvel ele alması, iyi ya da kötü piyasaya hâkim olmasının gerektiği tespiti yapılmıştır. (Hürriyet, 15 Temmuz 1950)

4.3.4.1. Kore'ye Yapılacak Yardımın Şekli Konusunda İstanbul Basının-da Yer Alan Tartışmalar

İzmir Milletvekili Cihat Baban'ın, BM'ye üye bir devlet olarak Türkiye'nin Kore konusunda izlemiş olduğu siyaseti, Dışişleri Bakanı'nın açıklamasını istemesi üzerine, TBMM 30 Haziran 1950 tarihli oturumunda Kore olayını görüştü. Meclis kürsüsüne gelen Dışişleri Bakanı Köprülü, Kore'deki olayları kısaca değerlendirdi ve BM Güvenlik Konseyi'nin 25 ve 27 Haziran 1950 tarihli kararlarını²³ içeren telgraflarını okudu Daha sonra konuşmasına devam etmiştir. Dış siyasette, BM şartına bütün kuvvet ve samimiyet ile iştirak etmenin Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti'nin sarsılmaz bir esasını teşkil ettiğini vurgulamıştır. Bu şartın men'i ve ruhu dâhilinde, yeni yeryüzünde sulhu ve emniyeti müdafaa, taarruza karşı mukavemet ve bütün milletlerin istiklallerine, toprak bütünlüklerine riayet, bütün insanlığın saadetini, refahını temin, takip ede geldikleri dış politikanın esası olduğunu belirtmiştir. Bu son vaziyet karşısında, eğer BM derhal fiili bir harekete

²³ BM'nin 25 ve 27 Haziran 1950 tarihli kararları için bkz., "Kore Savaşı'nın başlaması ve ilk tepkiler"e. Ayrıca BM Güvenlik Konseyi, tarafından çekilen telgraflar için bkz., **TBBMTD**, 1950, Dönem 9, C.I, s. 311-312.

geçmiş olmasaydı, yalnız bu bölge için değil, dünyanın bütün bölgeleri için de yeni emniyetsizlik kaynağı olacak ve dünya sulhu temelinden sarsılacağını söylemiştir. Bundan dolayı BM'nin bu kararını tatbik hususunda bütün kuvvetlerini derhal fiili harekete geçiren Birleşik Amerika Hükümeti'nin hareketini büyük bir memnuniyetle karşılamanın, barışsever bütün milletlerin vazifesi olduğunu belirtmiştir (Öztürk, 1999, s. 533-534).

Bu konuşmasının akabinde Köprülü, Türk hükümeti adına BM Genel Sekreteri Trygve Lie'nin telgrafına verilen cevabı okudu. Bu cevapta şöyle demektedir: *"...Türkiye Cumhuriyeti'nin Birleşmiş Milletler Kurulu'nda bir üye olmak sıfatıyla deruhte eylemiş bulunduğu taahhütleri şart hükümleri dâhilinde azami samimiyetle yerine getirmeye amade olduğunu bildirmeye müsaarat eder ve bu vesileyle derin saygılarımı sunarım"* (Öztürk, 1999, s. 534). Bakanın Meclisteki beyanından sonra İzmir Milletvekili Dr. Ekrem Hayri Üstündağ ve yedi arkadaşının, Cumhuriyet Hükümeti'nin BM esprisi dâhilindeki barış anlayışını Meclis'in tasvip ettiğini bildiren önergesi milletvekillerinin çoğunluğunca kabul edildi (TBMM Tutanak Dergisi [TBMMTD], 1950, s. 313). Meclis bu konuda milli birlik gösterisinde bulundu. Bu durum, o dönemde dış politika konularında uygulanan bir gelenektir. O anda hiç kimse işin Kore'ye asker gönderme kararına kadar gideceğini düşünmemişti (Toker, 1990, s. 77).

Nadir Nadi, Cumhuriyet Gazetesi köşesinde Köprülü'nün telgrafını yorumladığı yazısında, milletlerarası münasebetlerde şiddet politikasını konu dışı bulan Türkiye Cumhuriyeti'nin, dünyanın neresinde olursa olsun barış cephesini vurmaya hedef tutan böyle bir hareketi elbette hoş göremeyeceğini, Hükümetin BM Genel Sekreteri'nin telgrafına verdiği cevabında milletimizin samimi duygularına tercüman olmuş vurgulamıştır. Ayrıca Hükümetin bu gibi sulh bozucu hareketler karşısında yalnız platonik temennilerle yetinmeyeceğini, BM Anayasası gereğince üzerine aldığı vecibeleri öteki milletlerle beraber yerine getirmeye çalıştığını kesin olarak bildirmiştir (Nadi, 1 Temmuz 1950).

Türkiye’de Kore Savaşı’nın başlamasıyla birlikte basında, çeşitli endişelerin duyulmasının yanı sıra Kore’ye yapılacak yardımın niteliği ve boyutu tartışıldı. Bir takım çevreler yapılacak yardımın sembolik olmasını savunurken bazıları ise esaslı yardımdan yanaydı. Medeni ve demokratik bir millet olarak Türkiye’nin yapması gereken yardımın şekli nasıl olmalıydı?

Hürriyet Gazetesi’ne göre, Türkiye Marshall Planı’ndan yardım aldığı için BM’nin yardım çağrısına uymak bizim için bir zorunluluktan ve yapılacak yardımda Türkiye’nin Marshall Planı’ndan aldığı yardım kadar olmalıydı. “... bizden istenilen yardım sembolik yardımdır. Çünkü bizim Asya’nın öbür ucuna asker göndermemiz mevzu bahis olamaz. Bu sene bereketli olduğu söylenen mahsulümüzden, yerli ilaçlarımızdan, tütün gibi diğer ürünlerimizden elbette Korelileri de istifade ettirmek isteriz” (Hürriyet, 2 Temmuz 1950) denilmekteydi. Abidin Daver ise Cumhuriyet Gazetesi’ndeki köşesinde Hürriyet’te çıkan bu yazıyı şöyle eleştirmekteydi: “Bizden yardım isteyen Amerika değil, azası bulunduğumuz Birleşmiş Milletler Kurulu’dur. Bu yardım işinin Amerika tarafından yapılan Marshall Planı ile alakası yoktur. Marshall Planı’ndan gördüğümüz yardım deveye kulak kalabilir” (Daver, 8 Temmuz 1950). Bununla birlikte Daver’e göre, sembolik bir yardım yapmak, Türkiye’nin de bir taarruza uğradığı zaman bize sembolik yardım yapılmasına neden olabilirdi. Ancak Türkiye’nin mutlaka Kore’ye asker göndermesi gerektiğini de belirtmemişti. Hükümetin, BM Konseyi ile görüşükten sonra imkân ve şartlar dâhilinde yardım yapılması gerektiğini kaydetti.

CHP iktidarının son Dışişleri Bakanı Necmettin Sadak, Akşam Gazetesi’ndeki başyazısında, Kore’ye yapılacak yardımın gücümüz oranında ve maddi olmaması gerektiği yönündeki kanaatlerini belirtmiştir. Yardımın BM’e dâhil altmış milletin hepsi için manevî veya sembolik kalması, fakat tecavüz bölgesine yakın ve ellerinde vasıta ve imkânlar bulunan devletler için maddî, fiili olması gerektiğini söylemiştir. Ayrıca bir Doğu Akdeniz devletinin Pasifik’e, işe yarar derecede ciddi yardımda bulunmasının, bugünkü şartlar

altında akla sığar, tatbiki mümkün bir şey olmadığını, biz Kore'ye kuvvet ayırmağa kalkışsak bile, dost ve müttefiklerimizin razı olmayacaklarına emin olduğunu vurgulayarak, Türkiye kime yardım edebilir ve Türkiye'ye kimin yardımı işe yarar? diye sormuştur. Sadak, 16 Temmuz 1950).

Sadak'ın bahsettiği bu girişimi, DP İstanbul Milletvekillerinden Senihi Yürüten'in oğlu başlattı. Tefik Yürüten, gazetelere gönderdiği bir mektupta komünistlere karşı fiilen savaşmak için *"Tecavüze Uğrayan Hür Milletlere Türkiye'den Yardım"* adında bir cemiyet kurmak için çalışmalarına başladığını bildirdi. Mektubun sonunda şöyle demektedir: *"Dünya istikbali ve cihan barışının muhafaza ve idamesi uğrunda müstevlilere karşı Kore'de Cenup Koreli ve Amerikalı kardeşlerimizle beraber savaşmak isteyen vatandaşlarımızın adresime başvurmalarını rica ederim"* (Cumhuriyet, Milliyet, 2 Temmuz 1950). Bu çağrı üzerine Türkiye'nin her yerinden bu gönüllü hareketine katılmak için müracaatların yapıldığı ve bu müracaatların hızlı bir şekilde çoğaldığı bildirildi. Cumhuriyet Gazetesi'nin 4 Temmuz 1950 tarihli sayısında Kore'ye gönüllü olarak gitmek isteyenlerin sayısının 3.000'e ulaştığı haberi yer almaktaydı²⁴.

Gönüllü toplayarak Kore'ye asker gönderme girişiminin, hükümetin asker gönderme kararından önce gerçekleşmiş olması dikkat çekiciydi. Hükümet asker gönderme kararı almadan önce Kore'ye yapılacak yardım konusunda halkın kararını vermiş olduğu açık bir şekilde görülmekteydi.

4.3.4.2. Yalova Toplantısı ve Kore'ye Asker Gönderme Kararının Alınması

İstanbul Basını'nda Kore'ye yapılacak yardımın ne şekilde olacağı konusunda tartışmaların sürdüğü bir sırada, 18 Temmuz 1950'de Yalova'da

²⁴ Milletvekili Yürüten'in oğlunun bu girişimi, Türk Ceza Kanunu'nun 128. maddesine göre suç sayılması ve hakkında takibata girişilmesi üzerine gönüllü asker girişimi sona erdi (**Milliyet**, 5 Temmuz 1950; Cumhuriyet, 6 Temmuz 1950).

Başbakan Adnan Menderes'in yazlığında Cumhurbaşkanı Celal Bayar'ın Başkanlığı'nda bir toplantı yapıldı (Oran, 2004, s. 480). Toplantıya, Başbakan Adnan Menderes, Devlet Bakanı Başbakan Yardımcısı Samet Ağaoğlu, Dışişleri Bakanı Mehmet Fuat Köprülü, Milli Savunma Bakanı Refik Şevket İnce, Genelkurmay Başkanı Nuri Yamut, Hava Kuvvetleri Komutanı Korgeneral Muzaffer Gökşenin, Deniz Kuvvetleri Komutanı Tümamiral Sadık Altıncan, Genelkurmay Harekât Dairesi Başkanı Tümgeneral Yusuf Egeli katıldı. Başbakan Menderes toplantı sonrası gazetecilerin soruları üzerine "*Kuvvetlerimizin takviyesi ve tensiki hususunda alınacak yeni tedbirler müzakere edilmiştir*" (Hürriyet, 19 Temmuz 1950) açıklamasında bulundu. Kore'ye asker gönderilmesi konusunda karar alındığına dair herhangi bir ipucu verilmedi. Ancak, basın asker gönderme konusunun görüşüldüğünden emindi (Akşam, Cumhuriyet, Milliyet, 19 Temmuz 1950; Bozdağ, 1986, s. 118-119).

Zafer Gazetesi, Başbakan'ın yaptığı bu kısacık açıklama üzerine, Yalova toplantısında çok önemli konuların konuşulup, önemli kararların alındığını belirtmekteydi (Zafer, 19 Temmuz 1950). Milliyet Gazetesi ise 18 Temmuz'da Yalova'daki toplantıda "*dış siyasette enerjik hareketimize uygun bir yol takip edilecek kararların alınmış olduğunu*" (Milliyet, 19 Temmuz 1950) yazmaktaydı.

Türkiye'de bu gelişmeler yaşanırken, Kore'de işler kötü gitmeye başladı. BM Ordusu'nun takviye edilmesi gerekmekteydi. Fakat BM çağrısına uyarak asker gönderen herhangi bir üye devlet yoktu. BM Genel Sekreteri, yaptığı çağrının üye ülkelerde gerekli ilgiyi görmediğini söylerken, katkının azlığından yakınmaktaydı (Toker, 1990, s. 79).

Kore'de savaşın başlamasından tam bir ay sonra yani 25 Temmuz akşamı, Bakanlar Kurulu Ankara'da Cumhurbaşkanı Celal Bayar'ın başkanlığında toplandı. Toplantıya Bakanların yanı sıra TBMM Başkanı Refik Koraltan ve Genelkurmay Başkanı Orgeneral Nuri Yamut da katıldı. Toplantı

gündeminde BM Genel Sekreteri'nin yardım talebine verilecek cevap vardı. Toplantıda alınan karar doğrultusunda Dışışleri Bakanı tarafından BM Genel Sekreteri'ne bir telgraf çekilmiştir. Bu telgrafta; BM Paktı'ndan doğan taahhütlerine ve Güvenlik Konseyi'nin kararlarına uymayı vecibe bilen Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti'nin Kore hakkında yardım talebini itina ile tetkik ettiğini ve Kore'de hizmet etmek üzere 4.500 mevcutlu silahlı bir savaş birliğini Birleşmiş Milletler emrine vermeye karar verdiği belirtilmiştir (Akşam, Cumhuriyet, Milliyet, Zafer, 26 Temmuz 1950; Yazıcı, 1963, s. 33; Toker, 1990, s. 80).

4.3.5. TÜRKİYE'NİN SAVAŞA KATILMASININ NEDENLERİ KONUSUNDA İSTANBUL BASINININ GÖRÜŞLERİ

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Türkiye'nin dış politikada en önemli sorunu, savaş sonrası içine düştüğü yalnızlıktı. Bu süreçte özellikle Sovyet Rusya'nın Türkiye üzerindeki istek, tehdit ve baskıları, Türkiye'nin Batı'ya yaklaşmasına neden olmuştu. Türkiye'ye yönelik Sovyet tehdit ve baskıları, İkinci Dünya Savaşı'nın son günlerinde ortaya çıktı. Sovyetlerin istekleri Yalta ve Postdam Konferanslarında görüşülüp tartışılarak reddedildi²⁵.

Sovyet Rusya, isteklerinin reddedilmesi üzerine, 1945 yılının ortalarından itibaren, Türkiye'ye siyasi baskı yapmaya başladı. Sovyet radyo ve gazetelerinde, Türk toprakları üzerinde çeşitli talepleri içeren yayınlar yapılmaya başlandı. Bütün yaşananlara rağmen Türkiye, komşusu Sovyet Rusya ile iyi ilişkiler sürdürmeye çalışmaktaydı. Ancak, istekleri karşısında büyük endişe de duymaktaydı. Bunun için Türkiye, silahlı bir saldırıya uğradığı takdirde, tek başına da olsa, bu saldırıya karşı koyma kararlılığında olduğunu tüm dünyaya bildirdi (Gönlübol v.d., 1996, s. 193). O dönemde Türkiye'de, bütün kamuoyu ağız birliği etmişçesine aynı kararlılıktan söz etmekteydi.

²⁵ Sovyet istek ve tehditleri için bkz. Truman doktrini ve Marshall Yardımı'na.

14 Ağustos 1946'da TBMM'de okunan hükümet programında, Recep Peker hükümeti, Türkiye'nin toprak bütünlüğü ve egemenliğini her şeyin üzerinde tutacağını, Cumhuriyet Ordusu'nun Türk topraklarının dokunulmazlığı ve güvenliğini, devletin şerefi ve haklarını korumak için iş başında bulunduğunu belirttikten sonra, Boğazların ortaklaşa savunulması konusundaki Sovyet Rus isteklerini reddetmiştir (Ulus, 15 Ağustos 1946).

Dönemin muhalefeti de bu konuda hükümeti destekleyen demeçlerde bulunmuştur. DP Genel Başkanlığı'ndan yapılan açıklamada; Boğazlar hakkındaki notanın memleketimizin istiklal ve hâkimiyeti esasına aykırı olduğu ve bu notada ileri sürülen tekliflerin milletimizin hiçbir ferdi tarafından kabul edilmeyeceği belirtilmiştir. Ayrıca, Demokrat Parti'nin, programında da beyan ettiği üzere, memleketimizin istiklaline yönelecek en küçük bir teşebbüsü dahi katiyen kabul edemeyeceği ve bu esasta hükümetle tamamen birlikte hareket etmek azminde bulunduğu beyan edilmiştir (Cumhuriyet, 13 Ağustos 1946)

Sovyet istekleri konusunda, basında da benzer görüşler savunulmaktaydı. Tasvir gazetesi yazarlarından Ziyad Ebüzziya'da köşesinde Sovyet Rus istekleriyle ilgili olarak açıkladığı görüşlerinde; Asırlara dayanan bir mazinin verdiği hakla ve aziz şehitlerimizin kanı pahasına Misak-ı Millimize uygun olarak çizdiğimiz sınırlar dâhilinde, bir karış toprağın bile yabancılara verilmesi veya buralarda yabancılara üs hakkı tanınması, kabul edilmek şöyle dursun, bizim için üzerinde münakaşa edilmeyecek mevzudur. Bunu bizim kadar, dost da düşmanda bilir. Bütün dünya için temenni edilecek şey, bu hakikatin, fiilen de ispatına lüzum hâsıl olmamasıdır. Böyle bir mecburiyet karşısında kalırsak, güvendiğimiz tek kuvvet kendi varlığımız ve milli birliğimizdir, diyerek, Sovyet Rusya'nın isteklerinin kabul edilemez olduğunu belirtiyordu (Ebüzziya, 6 Ağustos 1945).

Hüseyin Cahit Yalçın, Türkiye'nin o dönemde düştüğü yalnızlığa değinerek, Türkiye'nin son yüzyılda Rusların defalarca bu tip isteklerine

maruz kaldığını, en zayıf ve siyasi açıdan en yalnız kaldığı dönemlerde bile Türk halkının, düşmanın baskısına boyun eğmeyerek hakkını ve şerefini silahıyla koruduğunu belirtmiştir (Yalçın, 17 Ağustos 1946).

Abidin Daver'de Cumhuriyet gazetesinde konuyla ilgili olarak, "...*Boğazlar meselesinde düşünülecek emniyet Türkiye'nin emniyetidir. Hayati iştirak kabul edemeyiz. Aksini iddia etmek ve istemek, Türkiye'ye müsaade et de boğazına bir ilmek takayım, canım istediği zamanda ipi çekip seni boğayım demektir*" (Daver, 30 Eylül 1946) derken, Rusların Boğazlar konusundaki isteklerinin kesinlikle reddedileceğini vurgulamaktaydı.

Yine Cumhuriyet Gazetesi yazarlarından Nadir Nadi'de köşesindeki yazısında, Boğazlarda Sovyetler Birliği'ne üs vermenin, ülkenin anahtarlarını onlara teslim etmek olacağını belirterek tepki göstermekteydi (Nadir, 14 Ağustos 1946).

Hamdi Nüşet Çançar ise Sovyet Rusya'nın istekleri konusunda; Garb demokrasilerine karşı ileri sürülen bir şüphe bahanesiyle Sovyetlerin toprakları etrafında çepeçevre mümkün olduğu kadar geniş bir emniyet kordonu yaratmak, şimal denizine, Baltık denizine, Akdeniz'e, Basra Körfezine geniş nüfuz veya istila pencereleri açmak... Bu iki nokta, hedeflerin iç kısmıdır, içerde ise teklifleri daha menfidir. Mütemadi istekler ileri sürerek her türlü müspet çalışma imkânlarını reddederek, Avrupa'da ve dünyada barışın bir türlü kurulmamasını, sefaletin, ıstırap ve açlığın son haddini bulmasına çalışmak ve sonra vaziyetin kâfi miktarda olgunlaştığına kanaat getirip kendi emniyet kordonu içinden fırlayarak her şeyi kabule hazır olan bütün dünyayı komünistliğin cehennemine katmak. Sovyetlerin hedefi işte budur. Türkiye'ye verilen nota ile emniyet kordonunun son halkasını da tamamlamak istemektedir diyerek tespitini yapmış. Fakat Türkiye'nin de kolayca yutulamaz bir demir leblebi olduğunu vurgulamıştır(Çançar, 18 Ağustos 1946).

Görüldüğü gibi Sovyet Rusya'nın istekleri ve bu isteklerle ilgili notaları, Türk basınında haklı ve kararlı bir tepkiye neden olmuştur.

İkinci Dünya Savaşı sonrasında Boğazlar ve bazı doğu illeri üzerindeki Sovyet istekleri ile karşılaşan Türkiye, dünya savaşından kuvvetli bir devlet olarak çıkan kuzey komşusu karşısında büyük bir endişe duymaya başladı. Türkiye, silahlı bir Sovyet saldırısına karşı tek başına dayanması mümkün olmayacağı için o sırada dünyanın en güçlü devleti olan ABD'nin desteğini aradı (Ülman, Eylül 1968, s. 216) .

Türkiye, üzerindeki Sovyet Rus tehdidi arttıkça ABD'ye yaptığı baskıyı artırdı. Bunun sonucunda 7 Mayıs 1946'da yapılan bir anlaşmayla Türkiye'nin ödünç verme ve Kiralama Kanunu'ndan doğan bütün borçları silinerek, Türkiye'nin ekonomik durumunun düzeltilmesi için ilk adım atıldı. Amerika, demokratik rejimi benimseyen ülkelerin ekonomik darboğazlar sonucunda komünizm tehlikesine maruz kalmalarını engellemek için Amerikan Başkanı'nın adıyla anılan bir ekonomik politika geliştirdi. Truman Doktrini, hür dünyaya yardımı hedeflemekteydi. 12 Mart 1947'de Başkan Truman, Amerikan Kongresi'ne bu düşünce çerçevesinde Türkiye ve Yunanistan'a yönelik yardım paketini sundu (Öke, 2000, s. 3).

Türkiye'ye Amerikan yardımı, Truman Doktrini dolayısıyla 100 milyon dolarlık askerî yardımla başladı. Askerî niteliği ağırlıklı olan doktrinin ekonomik yönü ise, Avrupa Ekonomik İşbirliği Örgütü çerçevesindeki Marshall Planı hazırlandı. Türkiye'nin Truman Doktrini ve Marshall Planı'ndan yardım almaya başlaması, Türk dış politikasının, Batı'ya ve özellikle de Amerika'ya bağlanmasının ilk adımını meydana getirmekteydi. Bu adım, Türkiye ile Amerika arasındaki çok yönlü ve sıkı bir işbirliğinin de ilk adımını oluşturmaktaydı (Ülman ve Sander, Mart 1972, s. 19).

1949 yılında Amerikan politikasında yeni bir dönem başladı. Bu dönemi başlatan, Sovyet Rus yayılmasının önünde Batılı devletleri içine alan

askerî bir ittifakın yani, 4 Nisan 1949'da NATO'nun kurulması idi. Batılı Devletlerin olası bir Sovyet saldırısına karşı örgütlenmeleri, Sovyet tehdidi altında bulunan Türkiye'de büyük bir ilgi uyandırdı. O günlerde Türk basınında, Türkiye'nin NATO oluşumunun dışında kalmasından duyulan endişeye geniş yer verilmekteydi²⁶.

Türkiye, 1949'da Amerika'nın öncülüğünde kurulan NATO'ya üye olmak istemekteydi. 1945'te başlayan Sovyet Rusya isteklerinin yarattığı tedirginliği hala ensesinde hissetmekteydi. Truman Doktrini ve Marshall Yardımı sayesinde, Amerika ile işbirliği artmış olmasına rağmen, bu durum, Sovyet isteklerinden doğan endişeyi azaltmamaktaydı. İkinci Dünya Savaşı sırasında izlenen gerçekçi politika sonucunda, savaş sonrası dünyada yalnız kalma korkusu baş gösterdi. Bunun için Türkiye, Batılı Devletler ve Kuzey Amerika ülkelerinden oluşan güvenlik kalkanı içinde yer alarak, yalnızlıktan kurtulmak istemekteydi. Bu sayede ülke topraklarının savunulması kolaylaşacak ve Türk Ordusu modernize edilebilecekti. Bu dönemde NATO'ya üye olmak Türkiye'nin çağdaşlaşma anlayışının bir gereği olarak düşünülmekteydi. Ayrıca NATO oluşumunun dışında kalınması, Türkiye'nin Amerika'dan sağladığı yardımların kesileceği endişesine neden oldu. Türkiye, NATO üyesi olarak mevcut yardımları korumak ve yeni yardım programlarına dahil olmak istemekteydi (Erhan, 2004, s. 543-44).

Bu çerçevede tehdit, baskı ve yalnızlıktan kurtulmak isteyen Türkiye, NATO'ya girmek için ilk başvurusunu 11 Mayıs 1950'de yaptı. Dönemin Hükümeti'nin Kore'ye asker gönderme kararının temelinde NATO'ya girme isteği yatmaktaydı. Kore'ye asker gönderildiği takdirde hem Türkiye'nin Batının özgür düşüncelerine bağlılığı ortaya çıkacak hem de Amerikan Kongresi bu hareketten etkilenerek, Türkiye'nin NATO'ya alınması konusunda diğer üyeleri ikna edebilecekti. Başbakan Menderes, Ahmet Emin Yalman ile yaptığı görüşmede BM'nin Kore'ye yapılacak yardım konusundaki taleplerine değindikten sonra konuşmasına devam ederek; Ortak güvenlik

²⁶ Kuruluş aşamasında Türkiye'nin NATO'ya dâhil edilmemesi hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Nato'nun Kuruluşu ve Türkiye'nin Nato'ya Alınışı'na.

ruhunu yürütmek ve yükseltmek bakımından bu, bizim hesabımıza yaman bir fırsattır. NATO'ya kabul edilmemize de köprü olabilir. İngiltere ve diğer milletler bunu baştan savma karşılarlar ve suya düşürürlerse, fırsat bizim için de, hür dünya içinde elden gider. İşte bu sebeple herkesten evvel çağrıya olumlu bir cevap vermek ve diğer milletleri olmuş bitmiş bir durum karşısında bırakmak istiyoruz, diyerek Kore'ye asker gönderme konusunu NATO üyeliği ile ilişkilendiriyordu. (Yalman, 1997, s. 1536)

Ayrıca 25 Temmuz 1950'de Türkiye'de bulunan Amerikalı Senatör Cain'in, basın mensuplarıyla yaptığı görüşmede, "*Türkiye'nin Kore Harbine fiili surette yardımı, Atlantik Paktına girmesini sağlayacaktır*" şeklinde bir açıklama yapması bu düşünceleri doğrular nitelikteydi (Toker, 1990, s. 77).

Bununla birlikte, bazı çevrelerde senatörün bu açıklaması ile asker gönderme kararı arasındaki ilişki merak uyandırdı. Bu konu, Cumhuriyet gazetesinde eleştirildi. Gazetenin "Haklı Haksız" başlığı altındaki yazısında: Amerikan Senatörü Cain'in, yurdumuza gelmesinin üzerinden 24 saat geçmeden Hükümetin Ankara'da toplanıp asker gönderme kararı almasının gerekçesini sormuş ve iktidardan, gerek muhalefete, gerek halk efkârına karşı daha dikkatli bir alaka beklendiğini yazmıştır (Cumhuriyet, 29 Temmuz 1950).

Bu konuda Arcayürek (1983) "Demokrasinin İlk Yılları" adlı eserinde ise bu senatörü Amerikan Hükümeti'nin, Türkiye'nin Kore'ye asker göndermesi için Başbakan Menderes'i ikna etmekle görevlendirdiğini iddia etmekteydi.

Senatör Cain'in Türkiye'nin Kore'ye asker göndermesinin Atlantik Paktı'na alınmasını sağlayabileceği şeklindeki sözleri üzerine Paris gazetelerinde, "*Türkiye Hükümeti'ne Kore'ye asker göndermeyi Amerika tavsiye etmiş ve bu sayede Türkiye'nin Atlantik Paktı'na girmesinin kolaylaşacağı bildirilmiştir*" şeklinde haberler yer almıştır (Sadak, 9 Ağustos

1950). Ayrıca Türkiye'nin asker gönderme kararından kısa bir süre sonra NATO'ya girmek için Ankara'daki Amerika, İngiltere ve Fransa Büyükelçiliklerine başvurması iki olay arasında bir ilişki kurulmasına neden oldu.

O dönemde Paris'te bulunan Necmettin Sadak, Akşam Gazetesi'ndeki yazısında, Paris basınında çıkan haberlerin Türkiye'nin gerçeklerini yansıtmayacağını ifade ederek; iki hadisenin ayrı ayrı şeyler olduğunu, aralarında sebep ve netice bağlarının olamayacağını çünkü Türkiye'nin dost ve müttefik devletlerle her türlü mühim dünya ahvali hakkında daima fikir alışverişinde bulunması ne kadar tabii ise kendi siyasi kararlarında tamamiyle bağımsız hareket etmesinin o derece kuvvetli bir geleneği olduğunu belirtmişti. Siz şunu yaparsanız, biz de sizi Atlantik Paktı'na alırız gibi şartları Türkiye Hükümeti kabul etmeyeceği gibi bize şunu yaparsanız, bizde Kore'ye asker göndeririz tarzında pazarlığa girişmenin Cumhuriyet hükümetlerinin siyaseti olmadığını, böyle bir hareketin girişilen fedakârlığın değerini de düşüreceğini vurgulamıştır (Sadak, 9 Ağustos 1950).

İç politikada özgürlüğün sembolü haline gelen DP'nin, uluslararası alanda da insan hak ve hürriyetlerinin, milli iradenin ve milletlerin kendi kaderlerini tayin etme hakkını kullanmalarının, bir numaralı savunucusu olduğunu belirten Öke, Türkler ve Kore adlı eserinde konuyla ilgili olarak yaptığı değerlendirmede; Demokrat Partinin, yurttan sulhun nasıl hürriyetlerin doya doya kullanıldığı bir ortamda yerleşeceğine inanıyorsa, bu ilkelerin, evrensellik kazanmasıyla da ancak cihanda sulhun kurabileceğine ve kalıcı olabileceğine emin olduğunu belirtmiştir. Bu görüş çerçevesinde Demokrat Parti Türkiye'si'nin dış politikada demokrat milletlerin yanında saf tutması, bu ideali paylaşan Amerika'nın yakın dostu ve destekçisi olması ve küçük mazlum devletleri saldırgan totaliter düşmanlardan kurtarması kadar tabii bir şeyin olamayacağını vurgulamıştır (Öke, 2000, s. 38-39).

Ali Naci Karacan, Milliyet Gazetesi'ndeki köşesinde, Kore'ye asker göndermemiz gerektiği yönünde görüş belirterek, eğer Kore hadisesi üçüncü bir dünya harbine sebebiyet verecekse Türkiye'nin bu sefer bu dünya harbinin dışında kalmasına iki sebeple imkânın olmadığını ve İkinci Dünya Harbine bizden uzakta Orta Avrupa'da bulunan Almanya'nın sebebiyet verdiğini, Üçüncü Dünya Harbi'ne sebebiyet verirse kendisiyle yüzlerce kilometrelik müşterek hududumuz ve topraklarımız üzerinde ihtiraslarını birkaç defa açığa vurmuş bulunan Sovyet Rusya vereceğini belirtmiştir. Siyasî ve askerî şartlar tamamen değiştiğine göre üçüncü dünya harbinde, ikinci dünya harbinde olduğu gibi muharip devletlerin karşısında bir avutma politikası yapamayacağımızı, bir tarafa iltihak etmek zorunda olduğumuzu, Kendi kuvvetimize güvenerek, Üçüncü dünya harbinin dışında kalmamızın, mantıken ve memleketimizi yutmak isteyen Rusya ile kurt ile kuzu gibi aynı komünist ağın içinde bağdaşa bilmenin aklen mümkün olmadığı vurgulayarak istesek de istemesek de hayati zaruret olarak Birleşmiş Milletler safında yer tutmak mecburiyetinde olduğumuz tespitini yapmıştır (Karacan, 28 Temmuz 1950).

DP Hükümeti'nin 25 Temmuz 1950'de aldığı asker gönderme kararı İstanbul Basını'nda bomba etkisi yarattı. Sabah erken saatlerden itibaren, yurdun her tarafından, öğrenci ve gençlik örgütlerinden, çeşitli kuruluşlardan ve halktan hükümeti tasvip eden telgraflar Başbakanlık'a gönderildi.

Türkiye'nin Kore'ye asker gönderme kararı cesurca alınmış bir karardı. Türkiye, Kurtuluş Savaşı'ndan sonra ilk kez bir silahlı mücadeleye girmekteydi. Türk halkının adını bile duymadığı, Türkiye'den binlerce kilometre uzaklıktaki bir yere asker göndermesi, kendisi bir saldırıya uğradığı için değil, BM Güvenlik Konseyi'nin aldığı karara uyararak, saldırıya uğrayan bir devlete insani yardım amacıyla idi. BM'ye üye olan birçok ülkede Kore'ye yapılacak yardımın şeklinin ne olması gerektiği düşünülürken, Türkiye, hatırı sayılır bir kuvvetle Amerika'dan sonra Kore'ye asker gönderen ikinci devlet oldu (Burçak, 1998, s. 61-62).

İkinci Dünya Savaşı'nın en zor koşulları içinde dahi Türkiye'yi izlediği dış politika ile savaşın dışında tutmayı başardığını her fırsatta dile getiren CHP'nin, asker gönderme kararı karşısındaki tutumu nasıl olacaktı.

4.3.6. ASKER GÖNDERME KARARINA MUHALEFETİN TEPKİSİNİN İSTANBUL BASININA YANSIMASI

4.3.6.1. Cumhuriyet Halk Partisi'nin Tepkisi

DP Hükümeti'nin Kore'ye asker gönderme kararını görüşmek üzere, CHP Genel İdare Kurulu, Genel Başkan İsmet İnönü başkanlığında 26 Temmuz 1950'de toplandı (Yazıcı, 1963, s. 34; Burçak, 1998, s. 62). Hükümetin kararı hakkında Genel Sekreter Kasım Gülek tarafından Türk kamuoyuna açıklanan CHP'nin görüşünde; Birleşmiş Milletlere karşı olan vecibelerimizin CHP tarafından tanındığı, dünyada sulhun ancak Birleşmiş Milletlerin koruma cephesiyle temin edilebileceğine inanıldığı vurgulanarak, üye devletlerin, birbirlerine olan taarruzu samimi olarak hepsine yapılmış bilerek derhal harekete geçerse sulhun müdafaa olunacağı belirtilmiştir. Ancak Asker gönderme konusunda CHP'nin fikrinin: Birleşmiş Milletlerin hücumu uğrayabilecek bütün cephelerin mesuliyetini üzerine alarak her aza devletin yapacağı yardımı tayin etmesi, müşterek cephe sorumluluğunun bu şekilde sağlanması olduğu ancak bugünkü durumda Birleşmiş Milletlere karşı olan vecibelerin nasıl yerine getirileceğini hükümetin Millet Meclisinde görüşmeden ve kendilerinin fikirleri sorulmadan yalnız başına takdir ettiği ifade edilmiştir. Halbuki, konu ile Parti Başkanı İnönü veya yetki sahibi herhangi bir CHP şahsiyetinin bu karar hakkında hiçbir fikir ve mütalaasının alınmadığı oysa büyük memleket meselelerinde, özellikle memleket savunması ve savaş ihtimallerinde hükümetin muhalefet partisi ile fikir birliği sağlamanın, memleketin birliğini sağlamak için esas tedbir olduğu belirtilmiştir. İktidarın bu ihtiyacı takdir etmesi ve gelecek için muhalefetin

memlekette saf dışı edilecek bir mani değil memleket hayrına yapıcı olarak işbirliği temin etmek için en tesirli unsur olduğunu anlamış olmasını temenni ederiz, diyerek Hükümete serzenişte bulunulmuştur (Akşam, Cumhuriyet, Milliyet, 27 Temmuz 1950).

Görüldüğü gibi CHP, Kore'ye asker göndermeye değil, karar alınırken TBMM'ye ve kendisine danışılmamasını eleştirmiştir. Bu konuda CHP Genel Başkanı İsmet İnönü de Hürriyet Gazetesi'ne bir demeç vermiştir. İnönü bu demeçte; BM'nin Kore olayı karşısındaki tutumunu eleştirerek, herhangi bir saldırı karşısında yapılacak yardımın cinsi ve miktarının üye devletlere bırakılmasının yanlış olduğunu, yarın Türkiye bir saldırıya uğrarsa kimin ne kadar yardım yapacağının bilinmesini ona göre planlama yapılmasını ifade etmiştir. Ortak cephe oluşturmanın bir takım şartları olduğunu ve bunların yerine getirilmesini istemiştir. Bunlar yerine getirilmediği için kendisinin memleket savunması konusunda bir takım endişeleri olduğunu ve hükümetin bu konuda tedbirler almasını istemiştir. İnönü ayrıca uzun bir müddet iktidarda kalmış bir partinin başkanı sıfatı ile kendisine danışılmaması bir yana hükümetin TBMM'nin dahi oyunu almadığını, hâlbuki büyük memleket meselelerinde özellikle vatan savunması ve savaş olasılıkları durumlarında hükümetin muhalefet ile fikir birliği sağlaması gerektiğini vurgulamıştır. Buna örnek olarak ta kendilerinin İkinci Dünya Savaşı esnasında bırakın savaş ilan etmeyi, Almanya ile ekonomik ilişkileri keserken bile meclisin fikrini sordukları belirtmiştir.(Hürriyet, 28 Temmuz 1950).

Dönemin Başbakanı Adnan Menderes, Ahmet Emin Yalman ile yaptığı görüşmede asker gönderme kararı konusunda Meclis'e danışmanın işleri uzatacağını ve çeşitli dedikodulara neden olacağını ileri sürmüş ve zaman kaybetmeden karar vermeleri gerektiğini belirtmiştir (Yalman, 1997, s. 1536). Toker (1990), "Demokrasimizin İsmet Paşalı Yılları" adlı eserinde CHP'ye danışılmamasını, DP büyüklerinin, İsmet Paşa kompleksine bağlamaktadır. Ayrıca, CHP ile işbirliği yapılmasının, o dönemde halkta, işleri hala İnönü

yapıyor izlenimi yaratmasından Menderes'in çekincesi olarak değerlendirilmektedir (Toker, 1990, s. 85).

CHP'nin yayın organlarında, hükümetin asker gönderme kararıyla Anayasa'yı ihlal ettiği savunuldu. Kore Savaşı'na 4.500 kişilik bir kuvvet göndermenin savaş ilanı olduğu ve milleti böyle derinden etkileyen bir kararın alınmasının sadece TBMM'nin yetkisi dâhilinde olduğu belirtilerek, hükümetin Anayasa'nın 26. maddesini ihlal ettiği iddia edildi²⁷.

Muhalefetin asker gönderme kararını bir takım hukuki temellere dayandırması üzerine İstanbul basınında tanınmış hukukçuların görüşlerine başvuruldu. Bu hukukçulardan Prof. Sadri M. Arsal, konuyla ilgili olarak Milliyet gazetesine şu açıklamayı yapmıştı: *"Bu karar mutlak surette lazım ve müstaceldi. Kore hakkında hükümetin aldığı karar faydalıdır. Meclisin tasvibi meselesine gelince, öyle müstacel şeyler vardır ki, hükümet derhal karar lüzumunu hisseder. İlk önce bizim böyle bir karar almış olmamız, çok isabetli bir görüşün ifadesi olmuştur"* (Milliyet, 28 Temmuz 1950).

Kore'ye asker gönderilmesine karşı muhalefetten, özellikle de CHP'den gelen eleştirilerde, Türkiye'nin asker göndermesinin, Sovyet Rusya'nın bize karşı olan düşmanlığını tahrik edebileceği ve böyle bir durumda da BM teşkilatının, Türkiye'ye yapacağı yardımın antlaşmalarla garanti altına alınmış olması gerektiği de savunulmaktaydı. Bunun yanı sıra İngiltere ve Fransa gibi büyük devletlerle, NATO ile güvenliklerini garanti altına almış olan devletler yardım konusunda isteksiz kalırken, Türkiye'nin böyle bir maceraya atılması doğru bulunmadı. Türkiye'nin bir saldırıya maruz kalacağı ihtimalinin bulunduğu o dönemde, 4.500 kişilik bir askeri kuvvetin

²⁷ CHP'nin yayın organlarının bahsetmiş olduğu Anayasa'nın 26. maddesi şöyleydi: "Kanun koymak, kanunlarda değişiklik yapmak, kanunları yorumlamak, kanunları kaldırmak, Devletlerle sözleşme, antlaşma ve barış yapmak, harp ilan etmek, devletin bütçe ve kesin hesap kanunlarını incelemek ve onamak, para basmak, tekelli ve akçalı yüklenme sözleşmelerini ve imtiyazlarını onamak ve bozmak, genel ve özel af ilan etmek, cezaları hafifletmek ve değiştirmek, kanun soruşturmalarını ve kanun cezalarını ertelemek, mahkemelerden çıkıp kesinleşen ölüm cezası hükümlerini yerine getirmek gibi görevleri ancak Büyük Millet Meclisi kendisi yapar. **Düster**, Üçüncü Tertip, C. XXVI. s. 170.

Kore'ye gönderilmesi uygun görülmeyip, vatan savunmasında tek bir erimize dahi ihtiyacımız olabileceği ileri sürüldü (Cumhuriyet, 28 Temmuz 1950).

Bu eleştirilere cevap yine basından geldi. Cumhuriyet Gazetesi yazarlarından Abidin Daver köşesinde, Sovyet Rusya'nın Türkiye'ye saldırmak istediğinde, Kore Savaşı'na asker göndermemiz dışında da bahaneler bulabileceğini ileri sürerken bunun yanı sıra Sovyet Rusya'nın Kore Savaşı'na fiilen karışmadığını da belirtmekteydi. Türkiye'nin, Sovyet saldırısına uğraması durumunda da BM'nin özellikle de Amerika'nın yardımımıza koşacağı kesindi. Bir saldırı karşısında bir milyon asker çıkarabilecek güce sahip olan Türkiye'nin, 4.500 kişiyi Kore'ye göndermekle askeri gücünün azalacağı düşüncesine katılmamakla birlikte böyle bir yardımın Amerikan kamuoyunda meydana getireceği etkiye değinen Daver, *"Amerikalılar kendilerine yardım bahsinde ilk adımı atan Türkiye'ye askerî, iktisadî yardım hususunda daha cömert davranmak icap ettiğini anlayacaklardır"* (Daver, 28 Temmuz 1950) diye durumu değerlendirmekteydi.

4.3.6.2. Millet Partisi'nin Tepkisi

CHP'den sonra bir başka muhalefet partisi olan Millet Partisi de asker gönderme kararını eleştirmekteydi. Karar hakkındaki görüşler, Parti Genel Başkanı Hikmet Bayur tarafından açıklandı. Bayur, hükümetin kararını gazetelerden öğrendiğini belirttikten sonra, Cumhuriyet Devrinde ilk defa olarak Türk askeri fiilen savaşa gönderilirken hükümetin bu hususta Büyük Millet Meclisi'ni toplayıp keyfiyeti ona arz etmek lüzumunu dahi duymamasını, keza ne muhalefete bir haber vermek ve ondan mütalaa sormak yoluna girilmemiş ne de hiçbir suretle halk efkârının buna hazırlamak ihtiyacının hissedilmemesini eleştirmiş, hâlbuki BM kararı üzerine böyle bir askeri operasyonun dünyada ilk defa yapıldığını, bunun usulünün de Büyük Millet Meclisi ile birlikte tespit etmenin mecburi olduğunu ifade etti.

Hikmet Bayur ayrıca Hükümeti öngörüsüzlükle suçlayarak, Kore Savaşı'nın çıkmasının ve BM'nin, üye olan devletlerden yardım istemesinin haziran ayı sonunda, yani meclis toplu iken gerçekleştiğini, Hükümet bu keyfiyeti meclise getirmeyi düşünmediği gibi meclis tatil devresine girdikten on beş gün sonra asker sevk kararını almak zorunda kalabileceğini tahmin dahi edemediğini belirtmiştir.

Artık bu vakitten sonra hükümetin derhal meclisi toplantıya davet etmesini ve her türlü partililik duygusunun üzerinde bir görüş birliğine varılarak karar alınmasını istemiştir.

Ayrıca kendilerinin Türk askerinin her zaman olduğu gibi yine kendisine verilen görevi en iyi şekilde yerine getireceğinden emin olduklarını ve esas nedenlerini bilmedikleri hükümetin Kore'ye Amerika'dan sonra ilk kara kuvveti gönderen devlet olmak kararının memleket için hayırlı olmasını dilemiştir (Cumhuriyet, 27 Temmuz 1950).

Hikmet Bayur, Kudret Gazetesi'ndeki yazısında da Türkiye'nin güvenliği konusuna dikkat çekerek hükümetin aldığı kararı eleştirmiştir. Türkiye Cumhuriyeti'nin coğrafyasından kaynaklanan bazı handikaplarının olduğunu doğu ve batısının aynı cephe devletleri ile sarıldığını, Rusya ve Bulgaristan'ın birlikte saldırması halinde Amerika'nın Kore Savaşı'na girdiği ölçüde dahi işe karışmasının bizi tatmin edemeyeceğini esasen onun kara ordularının çok az olduğunun bilindiği hatta Amerika'nın Bulgaristan, Romanya ve Macaristan'ı atom bombaları ile sulamasının dahi Türkiye için yeterli bir yardım sayılamayacağını vurgulamıştır.

Eğer, Hükümet bu gibi meseleleri inceleyip Amerika'dan gereken teminatı almamışsa Kore savaşına kara kuvvetleriyle katılan ilk devlet olmamızın eksik tedbirlerle girişilmiş yanlış bir iş sayılacağını, çünkü bizim her bakımdan topun ağzında bulunduğumuz için örnek olmanın bize düşmeyeceğini belirtmiştir. (Bayur, 27 Temmuz 1950).

Bayur, tüm bu açıklamalarıyla hükümeti üç noktada hatalı bulmaktaydı. Bu noktalardan birincisi, hükümetin Meclis'i toplantıya çağdırmaması, ikincisi, muhalefete danışmayı düşünmemesi ve üçüncüsü ise kamuoyunun böyle bir konuda hazırlanmasının ihmal edilmesiydi. Bununla birlikte Bayur, ülkenin güvenliğinin garanti altına alınması durumunda, bu hataların affedilebilir olduğunu da söylemekteydi (Cumhuriyet, 28 Temmuz 1950).

4.3.6.3. Barışseverler Cemiyeti'nin Beyannamesi

Türkiye'nin Kore'ye asker göndermesine en şiddetli şekilde karşı çıkan, sol bir örgüt olan Barışseverler Cemiyeti idi (Öke, 2000, s. 43). Merkezi Stockholm'de bulunan Barışseverler Cemiyeti, İstanbul'da asker gönderme kararını protesto eden bir bildiri yayınladı. Halka dağıtılan bu bildirin hükümet tarafından toplattırılması üzerine cemiyet üyeleri, telgrafla aynı bildiri TBMM Başkanlığı'na gönderdiler (Toker, 1990, s. 82).

Barışseverler Cemiyeti Başkanı Behice Boran ve Genel Sekreter Adnan Cemgil imzalı bu bildiri hükümetin kararı ile ilgili olarak şunlar belirtilmekteydi: Hükümetin almış olduğu karar Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'na ve BM Anayasası'na aykırıdır. Asker gönderme kararı ile Türk hükümeti savaş kararı almıştır. Bu bakımdan hükümet Anayasa'ya aykırı hareket etmiştir. Türkiye'nin Kore'deki savaşa askeri bir birlikle katılması yerine, Hindistan Hükümeti'nin yaptığı gibi barış için yapılacak çalışmalara katılması ve bu şekilde savaşın durdurulması ve dünya barışının sağlanması istenmiştir. Son olarak da cemiyet, menfaatlerimize ve BM Anayasası'na aykırı olan bu kararın bir an önce iptal edilmesi için TBMM'nin olağanüstü toplantıya çağırılması isteğinde bulunmuştur (Yazıcı, 1963, s. 37-38).

Başbakan Menderes, Cemiyet'in TBMM'ye çektiği telgrafla ilgili olarak basına bir açıklama yaptı. Başbakan, yaptığı açıklama ile bu cemiyetin kökünün dışarıda olduğunu, onların sevdikleri barışın nasıl bir barış olduğunu bildiklerini ve Kore'deki komünist saldırıları karşılamaya giderken aynı saldırılarla karşılaşmanın manası anlamakta ve kararını vermekte Türk kamuoyunun yanılmayacağını söylemiştir. Ayrıca kendilerinin hükümet olarak komünistlikle etkili bir mücadele gerçekleştireceklerini, hiçbir kimse ve kuruluşun hürriyeti yok etmelerine müsaade etmeyeceklerini, vaktiyle bunlara karşı mücadele tam tesirini gösterememiş ise bunun eski iktidarın önemli mevkilerinde kendilerine dost ve himaye edici kişiler bulmuş olmalarından kaynaklandığını ve bu gerçeğin de memleketçe bilinmekte olduğunu ifade etmiştir. Kendi idarelerinde bu gibi hallerin asla görülmeyeceğini, bu konuda Hükümet ve parti olarak tam manasıyla kararlı olduklarını, kanunların yasakladığı konuları şayet hüküm noksanlarından istifade suretiyle devam ettirebiliyorlarsa yeni hükümler ve yaptırımlar bulmak suretiyle de hele şu nazik zamanlarda memlekete büsbütün zararlı olduğu aşikar bu gibi hareketleri mutlaka önleyeceklerini vurgulamıştır (Aydın Tarihi, Temmuz 1950, s. 73-74).

Dışişleri Bakanı Köprülü de Cemiyetin bildirisi ile ilgili olarak tepkisini dile getirerek, bu tür beyanatların tamamen komünizm propagandası olduğunu ve komünist basının işi olduğunu, bunu yapanların maksatlarının milletlerin mukavemet kudretlerini içinden yıkmak ve böylece kolaylıkla yabancı ideolojilerin elinde esir olmalarını sağlamaktır demiştir. Kendilerinin verdiği kararın, barış olasılıklarını olan bir karar olduğunu belirtmiştir. Ayrıca Barışseverler Cemiyeti Başkanı Behice Boran'ın Ankara Dil ve Tarih Fakültesi'nde öğrencilere solcu fikirler aşılama suçundan mahkemesinin devam ettiğini, birkaç gün evvel birkaç kişi tarafından kurulmuş olan cemiyetin bütün barışçı Türk halkının Kore meselesindeki en samimi hissine tercüman olduğuna inanmak mümkün müdür? diye sormuştur. (Cumhuriyet, 31 Temmuz 1950).

Hükümetin, komünizm karşıtı açıklamalarının ardından, basında Barışseverler aleyhinde açıklamalar yer aldı. Milliyet Gazetesi'ndeki köşesinde Ali Naci Karacan, Barışseverler Cemiyeti'nin verdiği beyanata sert bir dille eleştirmiş ve kendisini hayrete düşüren şeyin memleketimizdeki komünistlerin parlak fikirleri değil, asıl hayrete düşürenin Türkiye'yi Bulgaristan, Romanya, Macaristan'ın durumuna düşürmek isteyen bu cins mikropların memleket bünyesi içinde DP iktidara geldikten sonra dahi hala yaşayabilmesi ve ortalığı zehirlemek olanağı bulabilmesi olduğunu yazmıştır. Herhangi bir savaş durumunda beşinci kol rolü oynamaya memur bir düşman kolunun Türkiye hudutları içinde bu kabil tahriklere ve bozgunculuklara kalkabilmesine ne aklen, ne hukuken cevaz yoktur diyerek tepkisini ortaya koymuştur.(Karacan, 1 Ağustos 1950).

Barışseverler Cemiyeti Başkanı Behice Boran, Genel Sekreter Adnan Cemgil, bildiriye basan matbaacı Cemal Onur, cemiyet üyelerinden Vahdettin Barut, Osman Fuat Toprakoğlu, Reşat Güranan ve diğer cemiyet üyeleriyle beyanname dağıtma işine ismi karışanlar, milli menfaatlere aykırı ve milli mukavemeti sarsacak mahiyette fiil ve harekette bulunmak suçuyla tutuklandıktan sonra, Ankara'daki Askeri Garnizon Mahkemesi'ne yargılanmak üzere gönderildi (Milliyet, 2 Ağustos 1950).

Hükümetin Kore'ye asker gönderme kararına karşı yıkıcı harekette bulunan beyannameler dağıtma suçuyla tutuklanan Barışseverler Cemiyeti kurucularının, Askeri-Siyasi Mahkemede yapılan duruşmalarının ardından, sanıklardan Behice Boran, Adnan Cemgil, Muvakkar Güran, Vahdet Barut, Nevzat Cemal Özmeriç, Osman Fuat Toprakoğlu üçer yıl dokuz ay, Naci Osman'da bir yıl, altı ay, yirmi bir gün hapse mahkûm edildiler. Sanıklardan matbaacı Talat Tıkan ve Cemal Anıl ise beraat etti (Zafer; Cumhuriyet, 31 Aralık 1950).

Sanıkların cezaya itirazı üzerine Askeri Yargıtay, suç esasını oluşturan beyannamenin Basın Kanunu'nun tarifleri içine giren bir yazı olması

nedeniyle yargılamanın toplu basın mahkemesinin görev dâhiline girdiğini belirterek, Barışseverler Cemiyeti üyelerinin mahkûmiyet kararlarının bozulmasına ve tahliyelerine karar verdi (Cumhuriyet, 8 Nisan 1951).

4.3.7. DEMOKRAT PARTİ'NİN ELEŞTİRİLERE CEVABININ İSTANBUL BASININA YANSIMALARI

Demokrat Parti Genel Başkanı, Başbakan Adnan Menderes ve Dışişleri Bakanı Fuat Köprülü, muhalefetin ve basının kararla ilgili eleştirilerine karşı demeçler vererek kararın haklılığını savundular.

Başbakan Menderes, muhalefetin asker gönderme kararı ile ilgili eleştirilerini cevaplandığı demecinde; Hükümetlerinin aldığı kararın bir harp kararı değil, barışı koruma girişimi ve kararı olduğunu, diğer barışsever milletlerinde kendileri gibi kararlar alarak, tecavüzlerin önlenebileceğini ve bu yolla barışın korunabileceğini ve bu kararın hükümetçe bütün yönleri ile bilinerek ve inanılarak verilmiş olduğunu, aynı durum karşısında bin defa kalsalar, her defasında yine aynı kararı vereceklerini belirtmiştir. Başbakan ayrıca Kore'ye asker göndermemize karşı olanlara da, hükümetin almış olduğu kararın, BM Anayasası ve aynı zamanda Türk Kanunlarına uygun olduğunu, meclisi toplantıya davet etmek konusunun siyasi bir zorunluluk olduğu iddiasına da mesele ilk ortaya çıktığında ve BM Genel Sekreteri hükümete müracaat ettiği zaman, hükümetçe buna verilen cevaplar 30 Haziran 1950 tarihli toplantısında meclise arz edilmiş olduğunu ve Dışişleri Bakanı tarafından verilen bilgiler ve açıklamalarla meclis tarafından meselenin bilinmeyen hiçbir noktasının kalmadığını, bu nedenle kararın meclisin bilgisi ve onayı dışında alınmış olduğu iddiası tamamen yersiz olduğunu söylemiştir.

Sonuç olarak Hükümetin kararının asil milletimizin ruh ve idaresine tamamıyla uygun olduğuna inandıklarını ve bu sebeple milletin, hükümetin bu

kararını tam bir onayla karşılayacağına ve karşılamış olduğuna emin bulduklarını ifade etmiştir. (Cumhuriyet; Milliyet; Hürriyet; Akşam, 29 Temmuz 1950).

Başbakanın bu açıklamalarına karşı ilk cevap, muhalefet adına CHP Genel Sekreteri Kasım Gülek'ten geldi. Gülek, asker gönderme kararının bir savaş kararı olmadığını söyleyen Başbakan Menderes'in yanıldığını belirterek verilmiş olunan kararın bir savaş kararı olduğu üzerinde durdu. *"CHP'nin Türkiye'nin karşısında bulunduğu tehlikenin önemini ve gönderilen 4.500 askerin, askeri kuvvetimizi eksiltip eksiltmeyeceğini bilmesi lazımdır"* diyen Menderes'e, Gülek, *"...Bizim iktidarda bulunduğumuz dönemdeki tehlike değişmemişse, o zaman açıkça söyleyebiliriz ki, Türkiye 4.500 kişiyi göndermekle kendi cemiyetini azaltmış olacaktır"* demiştir. Ayrıca Gülek, BM Anayasası'nda asker göndermemizi mecbur kılan bir zorunluluğumuzun olmadığını, BM Anayasası'nın 43. maddesinde belirtilen özel antlaşmaların henüz yapılmadığı için maddi yardım ya da silahlı kuvvet yardımı konusunun her üye devletin kendi takdirine bırakıldığını da sözlerine eklemiştir (Cumhuriyet, 29 Temmuz 1950).

Başbakanın açıklamaları karşısında bir diğer muhalefet partisi olan Millet Partisi Genel Başkanı Hikmet Bayur, Kudret Gazetesi'nde Başbakan'ın beyanatını eleştirerek; Bir devlet adamının halk efkârına hitap ederken, alay edercesine kelime oyunları yapmaktan sakınması gerektiğini, Başbakan bir yerde 'hükümetin almış olduğu karar bir harp kararı değildir; sulhu koruma teşebbüs ve karardır' dediğini, Askerimiz fiilen ateşe sürülürken bu tarzda konuşmanın yakışık almayacağını, samimi olarak ancak "Biz taarruz amaçlı bir savaşa değil, savunma amaçlı bir savaşa asker gönderiyoruz" denebileceğini yazmıştır.

Ayrıca Başbakanın, meselenin 30 Haziran'da Meclis'e anlatılmış olduğu sözlerinin de yersiz olduğunu yapılacak yardımın, para ve hastane gibi şeyler de olabileceğini, birçok devletin böyle yaptığını, hükümetin fiilen

savaşmak üzere bir askeri birlik göndereceğini hiçbir suretle Meclis'e açıklamadığını, esasen her şeyin, o sırada hükümetin bunu aklından dahi geçirmedini gösterdiğini, Meclisin dağılmasından on gün sonra asker gönderme kararını alınca hükümetin bu kadarcık ilerisini görmemiş olmakla suçlanmamak için Meclisi toplantıya çağırmadığını ve buna lüzum olmadığı iddiasını ortaya attığını, kendilerinin bu işten önce, hükümetçe bir danışma toplantısına çağırıldığı ve bu toplantıya gitmedikleri söylentisinin dolaştırıldığını, böyle bir şeyin aslının olmadığını kendilerinin bir defa davet edildiğini, onun da bir at yarışı için olduğunu belirtmiştir. (Bayur, 30 Temmuz 1950).

Hükümetin aldığı karara karşı, muhalefetin takındığı tavır karşısında Dışişleri Bakanı Fuat Köprülü ise hükümetin vermiş olduğu kararın komünist basın hariç memleketin her köşesinde ve dünyanın her tarafında büyük bir memnurlukla karşılanıp onay gördüğünü, hükümetin vermiş olduğu kararın barış olasılığını kuvvetlendirecek bir karar olduğunu, muhalefetin böyle bir milli davayı, parti politikası yapmasının hakikaten üzüntü karşılanacak bir durum olduğunu, esasında, meclisin Kore meselesi hakkındaki kararı önceden oy birliği ile verdiğini fakat muhalefetin kendisini Barışseverler Cemiyeti ile aynı safta gördüğü takdirde, hatalarından döneceğini ümit ettiğini belirtmiştir.

Ayrıca bugünkü hükümetin, serbest seçimler sonucunda ezici bir çoğunlukla iktidara gelmiş kuvvetli bir hükümet olduğunu, görev ve sorumluluğunun bilincinde olduğunu, bu nedenle kimsenin endişeye kapılmasına gerek olmadığını ifade etmiştir (Milliyet, 31 Temmuz 1950).

Dışişleri Bakanı Köprülü'nün bu açıklamalarına karşılık Bayur; Ankara'da, İstanbul'da ve yurdun birçok yerinde çıkıp da hükümetin kararını şu veya bu bakımdan eleştirmek suretiyle onu büyük bir memnurlukla karşılamış olmayan gazetelerin toptan komünist ilan edilmiş olduklarından bahsederek, iş başındakilere bu gibi küçüklüklerden vazgeçmelerini ve

yurtsever muhalefetin eleştirilerini cevaplandıramadıkları zaman hiddet veya şaşkınlıktan ancak komünistlerin işine yarayacak yollara sapmaktan sakınmalarını tavsiye etti (Bayur, 1 Ağustos 1950).

DP Hükümeti'nin asker gönderme kararı, muhalefet ve basın tarafından hukuki açıdan Anayasa'ya aykırı bulunmaktaydı. CHP ise, her fırsatta kararın Meclis'ten geçirilmesi gerektiğini savunmaktaydı. Asker gönderme kararı alınmadan yaklaşık on gün önce, TBMM yaz tatiline girdiği için, Kore kararına karşı yapılan ilk yasal girişim, TBMM'yi olağanüstü toplantıya çağırmak oldu. CHP İdare Heyeti'nin 1 Ağustos'ta yapmış olduğu toplantıda, asker gönderme kararının Anayasa'ya aykırı olduğu üzerinde durularak, Meclis'in toplantıya davet edilip edilmeyeceği görüşüldü. 1924 Anayasası'nın 19. maddesi gereğince Meclis'i olağanüstü toplantıya çağırmak için gerekli olan beşte bir çoğunluğun CHP grubu tarafından sağlanamayacağı belirtilerek, bu konuda yapılacak girişimlerin desteklenilmesi konusunda prensip kararı alındı (Cumhuriyet, 2 Ağustos 1950).

Mardin Bağımsız Milletvekili Kemal Türkoğlu ve DP Niğde Milletvekili Necip Bilge, Meclis'i olağanüstü toplantıya çağırmak için teşebbüste bulundular (Burçak, 1998, s. 65). Meclisi olağanüstü toplantıya çağırmak için yapılan girişim, hükümet yanlısı basının eleştirilerine neden oldu. Yeni Sabah Gazetesi'nde bu teşebbüs "Sokak Politikacılığı" olarak nitelendirilirken (Yeni Sabah, 3 Ağustos 1950), Zafer Gazetesi'nin 1 Ağustos 1950 tarihli sayısında ise hiçbir DP'li Milletvekili'nin bu çağrıya uymayacağı yazıldı ve bu hareket "*sakat bir teşebbüs*" olarak değerlendirildi (Zafer, 1 Ağustos 1950).

Vatan Gazetesi yazarlarından Ahmet Emin Yalman konuyla ilgili olarak köşesinde muhalefetin eleştirilerine cevap verdiği yazısında, Meclis toplantısı, usul, şekil, pazarlık diye ortaya atılan mırın kırın belirtilerin, asıl tarihi rolümüze karşı hiç farkında olmadan girişilen bir baltalama, bir bozgunculuk olduğunu, konu ile ilgili şahısların artık gözlerini açıp, bu feci

hatalardan dönmek cesaretini göstermelerini istemiştir. Bir, iki güne kadar kahraman askerlerimiz dünya sahnesinde vazifeye çıktıkları zaman 'Türkler Geliyor' nidasını bütün bir milletin tam bir ahenk ve birlik içinde desteklediğini bütün insanlığın görmesi, duyması gerektiğini, bu birliği bozmaya bu rolü sekteye uğratmaya, istikbal hesabına asil hareketimizden doğacak imkânları sarsmağa, kabaran kahramanlık ve mertlik damarlarımızı uyuşturmağa, hiçbirimizin hakkının olmadığını yazmıştır (Yalman, 3 Ağustos 1950).

Nadir Nadi'de CHP'nin imza toplayarak meseleyi Meclis'e getirme çabalarını eleştirdi. CHP'nin Kore meselesini ele alarak havayı bulandırdığını düşünen Nadi, bu durumu üzüntüyle karşılamaktaydı. Görüşlerinde Başbakan'ın açıklamalarıyla paralellik gösteren Nadi'yi üzen asıl şey, çok nazik bir dış politika meselesinin partiler arası bir iç politika davası haline dönüşmesi tehlikesiydi. Bu nedenle, durumu idare etmekte şekil bakımından acemilik gösteren hükümeti, muhalefet partilerinin mazur görmesini istemekteydi (Nadi, 29 Temmuz 1950).

Meclisi olağanüstü toplantıya çağırma teşebbüsünde bulunan Mardin Bağımsız Milletvekili Kemal Türkoğlu ve DP Niğde Milletvekili Necip Bilge, yeterli sayıya ulaşamadıkları için faaliyetlerini sona erdirdiklerini 9 Ağustos 1950'de bir basın toplantısı ile açıkladılar. Türkoğlu ve Bilge basına yaptıkları açıklamada, hükümetin kararını doğru bulduklarını belirterek, milli menfaatlere uygun olarak hareket ettiklerini savundular (Cumhuriyet, 10 Ağustos 1950).

Muhalefet, TBMM'nin dış politika konusunda bilgisiz bırakılmasından şikâyetçi olurken, hükümetin dış politika da almış olduğu kararla, iç politika arasında bir bağlantı kurdu. Bunun ilk örneği de Kore meselesinin tartışılmasında ortaya çıktı. Basının da öngördüğü gibi yaklaşan belediye seçimleri öncesinde yapılan propagandalarda, iktidar ve muhalefet tarafından Kore meselesi ele alındı.

Bu dönemde yaşanan iki olay CHP aleyhine propaganda unsuru olarak kullanıldı. Bu olaylardan birincisi, Kore Birliğine katılmak üzere İzmir'den ve Balıkesir'den yola çıkan askerlerin bindikleri vagonların üzerine *"Yaşasın İsmet İnönü, İnönü sana layık evlatlar olmaya gidiyoruz. İnönü senin izindeyiz. Adnan Menderes sen düşün"* (Toker, 1990, s. 92) gibi yazılar yazılmasıydı. İkinci olay ise, Türk Hava Kurumu uçaklarının yurt gezisi sırasında attıkları bildirilerde Milli Şef Dönemini yansıtan sözlerin bulunmasıydı.

Başbakan Menderes, bu iki olaya ve asker gönderme kararındaki eleştirilere, radyodaki seçim konuşmasında cevap olarak; Kore'ye asker gönderme kararının, milli duyguların gerekleri bir tarafa bırakılarak, bir tahrik sebebi olarak ele alındığını, uçaklarla vatandaşlara memlekette şeflik sisteminin devam etmekte olduğu veya iade edilmiş bulunduğu kanısını verecek beyannameler atıldığını, bu beyannamelerin o mıntıklar halkını heyecana düşürdüğünü, diğer taraftan Kore'ye gidecek birliklerimizi, nakledecek trenlere orduya siyaset karıştırmak anlamında ve şeflik sisteminin iadesi hasretini ifade edecek içerikte yazılar yazıldığını söylemiştir. Dünya olaylarının hızla kötüye gittiği bir zamanda ve bir askeri birliğimiz yola çıkarılmak üzere iken bu gibi tahriklerin devamını müsamaha ile karşılamak gafletini göstermeyeceklerini, Kore'ye asker gönderilmesi aleyhinde yapılacak propaganda ve tahrikleri hiçbir suretle iyi niyetle karşılamayacaklarını, bu gibi hareketlerin ceza kanunumuzda suç sayıldığını ve ağır cezalarının bulunduğunu belirtmiştir (Milliyet; Cumhuriyet, 25 Ağustos 1950).

Menderes'in asker gönderme konusunda yapılacak tahrik ve propagandaların Türk Ceza Kanunu'na göre suç sayıldığını söylemesine rağmen Kore meselesi, siyasî bir propaganda malzemesi olarak belediye seçimlerinde ve 1951 yılı ara seçimlerde kullanıldı. Başbakan, Kore'ye asker

gönderme kararının ısrarla bir savaş kararı olmadığını yinelemesine rağmen, eleştirilere karşı verilecek olan ceza harp hali için geçerliydi²⁸.

4.3.7. HALKIN, SİVİL TOPLUM KURULUŞLARININ VE İSTANBUL BASINININ KARARA TEPKİSİNİN YANSIMALARI

Muhalefetin eleştirilerine rağmen asker gönderme kararı ülke içinde olumlu etki yarattı. Özellikle karar, komünizme ve irticaya karşı duyarlı olan gençlik kesiminde büyük bir heyecan yarattı. Dönemin öğrenci örgütlerinden biri olan Milli Türk Talebe Federasyonu, kararı şükranla karşıladığını belirttikten sonra, *“Hak ve hürriyet yolunda girilmiş olan bütün taahhütleri yerine getirmeyi vazife addeden bir milletin evlatları olmaktan duyduğumuz gurur sonsuzdur. Türk gençliği, dünya sulhunun tahakkuku için yapılmış bu hamlenin neticesini beklerken; kendisine verilecek her türlü vazifeyi başarmağa hazırdır”* (Cumhuriyet 27 Temmuz 1950) şeklinde beyanatta bulundu. Başbakan’a da gönderilen bu açıklamanın altında, Can Kıracı’nın imzası bulunmaktaydı.

Türk Milli Talebe Birliği de kararla ilgili olarak Menderes’e şu telgrafı gönderdi: *“Hürriyeti boğmak isteyenlere karşı azimle mücadele edeceğinize dair ifade ettiğiniz kararınızı milliyetçi gençlik şükranla karşılamıştır. Bu konuda bize vereceğiniz vazifeler olursa, bütün kudret ve varlığımızla başarmaya çalışacağımızı saygılarımızla bildiririz”* (Deral, 1950, s. 34).

Bunların yanı sıra Türk Gençlik Teşkilatı da Başbakan Menderes’e bir mektup yollayarak hükümetin kararını tasvip ettiğini bildirdi (Deral, 1950, s. 35). Ayrıca İstanbul Üniversitesi Talebe Birliği, komünizme karşı İstanbul’da bir toplantı düzenledi ve bu toplantıya muhalefet partilerinin yetkilileri de

²⁸ Bu konuda Başbakan’ın gözden kaçırdığı nokta, Türk Ceza Kanunu’nun 161. maddesi idi. Bu madde ise şöyleydi: *“Harp esnasında ammenin telaşına mucip olabilecek veya halkın maneviyatını kıracak veyahut düşman karşısında memleketin mukavemetini azaltacak şekilde asılsız veya kasta müstenit havadis yayan veya nakleden kimse 5 seneden az olmamak üzere ağır ceza ile cezalandırılır”* (Milliyet; Cumhuriyet, 25 Ağustos 1950).

katıldı. İstanbul Üniversitesi Talebe Birliği Genel Sekreteri Faik Güven, konuşmasında; Bugün dünyanın, her zamankinden daha çok kızıl emperyalizm tehlikesiyle karşı karşıya olduğunu, bu tehlike karşısında bugün de kızıl başlı yılanı karşı müteyakkız olmamız gerektiğini, son günlerde memleketimizde komünistlerin sistemli bir şekilde propagandaya giriştiklerini gördüklerini, her gün yeni bir komünist dergi ile karşı karşıya geldiklerini, zaman zaman 'Hür Gençlik' vs. gibi isimlerle karşılarına bir takım firavunlar çıktığını belirterek, hükümetten bu mevzuda amansız bir mücadele çıkırını açmasını istediklerini belirtmiştir (Milliyet, 5 Ağustos 1950).

Türk Milli Talebe Federasyonu Başkanı Can Kıracı, yapılan toplantıyı gençliğin içinde komünizm yayılmıştır, diyenlere bir cevap niteliği taşıdığı şeklinde değerlendirdi (Cumhuriyet, 5 Ağustos 1950). Çok geçmeden hükümet komünizme karşı mücadele başlattı. Hükümet, bu mücadelede en büyük desteği basından ve Türk gençliğinden gördü. Sedat Simavi, Hürriyet Gazetesi'ndeki köşesinde hükümetin başlattığı bu mücadele ile ilgili olarak yazdığı yazısında, Türkiye sınırları içerisinde sağcı dahi olsa yabancı ideolojilere hiçbir suretle müsamaha edilmesine taraftar olmadıklarını, bu gibi zararlı akımların memleketi felakete sürükleyeceğini, Menderes hükümetinin komünizm aleyhinde çıkaracağı bütün kararları, alacağı bütün tedbirleri, biz bütün varlıkları ile destekleyeceklerini belirtmiştir (Simavi, 6 Ağustos 1950).

Basının ve halkın desteğini alan hükümet, komünizme karşı kolları sıvadı. Komünizm propagandası yapmak, milli birliği sarsmak ve vatandaşları kışkırtıcı mahiyette neşriyat yapmakla suçlanan İstanbul'da 11, Ankara'da 4 ve İzmir'de iki olmak üzere toplam 17 mecmua ve gazete hakkında kanuni işlem başlatıldı (Cumhuriyet, 5 Ağustos 1950). Ayrıca, Adalet Bakanı Halil Özyörük'ün başkanlığında toplanan komisyon, komünizmle ilgili yeni bir ceza kanunu hazırlamaya girişti. Yapılan toplantıda komünizmin vatana ihanet ile cezalandırılmasında ısrar edildi. Fiil ve hareketleriyle komünistliği ispatlanmış olanların, vatandaşlıktan çıkarılması ve yurt dışına sürülmesi konularında ısrarla duruldu (Milliyet, 12 Ağustos 1950).

Diyanet İşleri Başkanı Hamdi Akseki ise 25 Ağustos 1950'de yaptığı bir basın toplantısında "*Komünistliğe karşı gelebilecek en kuvvetli silah, iman ve ruh kuvvetidir. Hakiki bir müminin, komünistlik fikirleriyle ve irticayla bağdaşabilmesine imkân yoktur*" diyerek komünistliği İslam dininin de reddettiğini belirtmiştir (Cumhuriyet, 26 Ağustos 1950).

Türk basınında ise hükümetin Kore ile ilgili kararını onaylayan ve eleştiren yazılar çıktı. Kararı eleştiren yazarların görüşleri, muhalefetin eleştirileri ile aynı doğrultuda idi.

Son Telgrafta Selim Ragıp Emeç, Kore'ye asker gönderme kararının BM'ye karşı olan sorumluluğumuzun sonucu olduğunu, her namuslu ve sözüne sadık ülkenin verebileceği karar olduğu için, kararın Türkiye'nin şerefini yükselteceğini savunmaktaydı (Emeç, 26 Temmuz 1950).

Aynı meseleye değinen Nadir Nadi'de Cumhuriyet Gazetesi'ndeki köşesinde yazdığı "*Hükümetin Kararı*" adlı yazısında asker gönderilmesi kararını tasvip ettiğini belirttikten sonra yazısına şöyle devam etmekteydi: "... *Hükümet BM emrine sayıca az da olsa silahlı kuvvetlerimizden bir kısmını ayırmaya karar verdi ise, bunu şüphesiz sırf hürriyet ve barış dünyasına karşı beslediği bağlılık duyguları uğruna yapıyordur* (Nadi, 26 Temmuz 1950).

Bu konuda Ali Naci Karacan Milliyet Gazetesi'ndeki köşesindeki yazısında; bu kararın bütün dünyada yaratacağı akislerin genişliği nispetinde tesirli olacağından şüphesi olmadığını, Türkiye'nin derhal verdiği kararlar yalnız BM idealine olan bağlılığı değil, o ideali gerçekleştirmek için icabında yerine getirilmesi kabul edilen taahhütlere sadakatini de gösterdiğini yazmıştır. Türkiye'nin, dünyanın bugünkü siyasi şartları içinde emniyet durumları çok daha az tehlikedeki devletlere kıyasla daha az yardım görmüş olsa bile, Türk milleti'nin son hareketiyle fedakârlık mevzuunda her tehlikeyi göze alarak cepheye ilk koşacak bir ruh ve seciye taşıdığını ve girişilen davanın azametini; BM topluluğu içinde Amerika'dan sonra belki en iyi

kavradığını fiilen ispat ettiğini belirtmiştir. Bu itibar ile alınan kararın bütün dünyada BM ülkelerine doğru bir kamçılama tesiri uyandırmasının tabii netice olarak beklenebileceğini ifade etmiştir (Karacan, 27 Temmuz 1950).

Ahmet Emin Yalman da Vatan Gazetesi'ndeki baş makalesinde konuyla ilgili olarak yaptığı yorumunda Türk Milletine seslenerek; Evlatlarınızı ta Kore'ye kadar yollamaya karar verirken, heyecana kapılmamak ve ayrılığın acısını hep birden duymamak imkânsızdır. Fakat beka mücadelesi için fedakârlığa olan ihtiyacı bizim kadar iyi bilen ve yerinde olan vazifeleri bizim kadar vakar ve şerefle yerine getirmiş millet azdır. Müşterek emniyeti el birliğiyle muhafaza bakımından dünya yüzünün bir tek cephe teşkil etmesine ve her insanın bu cephenin her yerinde dövüşü vazife saymasına biz üzülmez, seviniriz; çünkü bu hal muhakkak diye kabul edilecek saldırı tehdidi karşısında bizimde yalnız kalmayacağımızın teminatıdır, diyordu (Yalman, 26 Temmuz 1950).

Hükümetin kararını tasvip eden gazetelerin yanı sıra eleştiren gazeteler de vardı. Bunlar arasında Hürriyet Gazetesi de yer almaktaydı. Gazetenin başmakalesinde hükümetin yardım kararı hakkında; DP hükümetinin bulunduğu müşkül durumu anladıklarını; fakat bu işte neden yalnız kaldığımızı anlayamadıklarını, Atlantik Paktına dâhil bütün milletler dillerini yutmuş gibi ses çıkarmazken, bizim neden 4.500 mevcutlu bir kıta ile Kore Harbine iştirak edeceğimizi ilan etmek mecburiyetinde kaldığımızı sorarak, Cesaretin de kahramanlığın da bir sınırı olduğunu ancak bu sınırı bu sefer biraz aşmış bulunduğumuzu, bunun DP'nin politikadaki acemiliğine mi, yoksa talihsizliğine mi atfetmeleri gerektiğini bilmediklerini yazmıştır. Ayrıca inşallah Demokrat Parti idarecileri Türk milletinin huzurunda mahcup çıkmazlar diyerek temennilerini dile getirmiştir (Hürriyet, 27 Temmuz 1950).

Kararın hatalı olduğunu söyleyen bir diğer gazete de Yeni Sabah Gazetesi idi. Asker gönderme kararı hakkında gazetede yapılan yorumda; Adnan Menderes Hükümetinin çok hayati bir meselede çok acele bir karar

aldığı, bizim Kore'den daha fazla, bizzat yurdumuzu korumaya mecbur olduğumuzu ve muhtemel düşmanın öyle zayıf sayılacak bir hasım olmadığını, bir tek erin bile, ölüm dirim mücadelesinde, mevki ve kıymeti olduğu belirtilerek, gerçeklerin, genel düşüncelere üstün tutulması gerektiği yazılmıştır. Ayrıca Türk Ordusunu, yurt dışında çok uzak bir bölgede savaşa gönderme kararı verilmeden önce, Büyük Millet Meclisinin bu konudaki görüş ve onayının alınmasının da çok isabetli olacağı, bilhassa muhalefet ve liderlerinin düşüncesinin sorulmasının uygun olacağı değerlendiriliyordu (Yeni Sabah, 27 Temmuz 1950).

4.3.9. ASKER GÖNDERME KARARININ MECLİSTE GÖRÜŞÜLMESİ

DP Hükümeti'nin Kore'ye asker gönderme kararını vermeden on gün önce TBMM yaz tatiline girmişti. Bu nedenle Kore meselesi ile ilgili görüşmeler 1 Kasım 1950'den sonra TBMM'nin 9. döneminde gerçekleşti. Bu görüşmelerin başladığı dönemde Kore'ye gönderilen I. Türk Tugayı Kore'ye ulaşmış ve ilk ciddi mücadelesinde de başarılı olmuştu. Kasım ayının son günlerinde Konya Milletvekili Saffet Gürol, Erzurum Milletvekili Emrullah Nutku ve arkadaşlarının 'Kore'de savaşan kahraman subay ve erlerimize Büyük Millet Meclisi'nin selam ve sevgilerinin bildirilmesine dair önergesi', 27 Kasım 1950'de Meclis'te okunduktan sonra kabul edildi (TBMMTD, 1951, s. 214-215). Kore'ye asker gönderilmesi konusunda Meclis'te görüşülen ilk konu bu oldu.

Mecliste Kore kararı ile ilgili ilk tartışmalar, 6 Aralık'ta "*BM Emrine Verilmek Üzere Askeri Birlikler Halinde Yabancı Ülkelere Gönderilecek Ordu Mensuplarının Aylık Ücretleriyle Çeşitli İstihkakları ve Birliğin Sair Masrafları Hakkında Kanun*"un görüşülmesi sırasında başladı. Avni Doğan, kanunla ilgili kararnamenin, Meclise neden bu kadar geç getirildiğini Başbakan'a sordu (TBMMTD, 1951, III, s. 55). Mardin Milletvekili Kemal Türkoğlu'da aynı konu üzerinde durduktan sonra karar suretinin henüz Meclis'e geldiğini belirterek o zamana kadar harcanılmış olan paranın nereden ve hangi kanuna göre

harcanıldığını sordu. BM Antlaşması'na uyarak asker göndermek gerektiğinde hükümetin Meclis'ten ödenek için de onay alması gerektiğini belirtti. Bu nedenle de kanun tasarısının Kore'ye gönderilmiş olan Türk Tugayı'nı kapsamaması gerektiğini sözlerine ekledi (a.g.e., s. 56).

Trabzon Milletvekili Faik Ahmet Barutçu, BM Antlaşması'nın 43. maddesinde belirtilen, BM emrine silahlı kuvvetler vermek üzere BM Güvenlik Konseyi ile üye devletlerarasında antlaşmalar yapılmadığı için ancak Meclis'in kararıyla asker gönderilebileceğini belirtti. Bu nedenle gerçekleşmiş olan durum karşısında, kanunun, başlığının düzeltilmesini teklif etti (a.g.e., s. 58-60).

Barutçu'dan sonra söz alan Menderes, Kore'ye Türk askerinin BM Antlaşması'nın 42. maddesi uyarınca gönderildiğini belirtti. Ayrıca T.C. Anayasası'nın 26. maddesindeki hükmün harp ilanı için geçerli olduğunu ve ortada bir harp ilanı olmadığına göre, BM Antlaşması'nın 42. maddesine göre Kore'ye asker göndermenin Anayasa'ya aykırı olmadığını sözlerine ekledi (a.g.e., s. 62-63). Barutçu ve Türkoğlu'nun kanunun başlığının değiştirilmesi ile ilgili verdikleri önerenin dikkate alınmaması çoğunlukla kabul edildi (a.g.e., s. 82).

Kore'ye asker gönderilmesi konusunda asıl tartışma gensoru görüşmelerinde yaşandı. Muhalefet böyle bir karar alınırken Meclis'in onayına başvurulması gerektiğini her fırsatta ısrarla savundu. Bu konuda İsmet İnönü'nün hazırladığı önerge 22 Kasım'da Meclis Başkanlığı'na verildi. Bu önergede: "*Dış politika ve memleketin siyasi ve askeri emniyeti meseleleri hakkında Büyük Millet Meclisi'nde umumi bir müzakere açılmasını temin etmek üzere bu meselelere dair iç tüzük hükümlerine göre Başbakan hakkında gensoru açılmasını arz ve teklif ederim*" (Burçak, 1998, s. 65) denilmekteydi. Bundan bir gün sonrada Millet Partisi Kırşehir Milletvekili Osman Bölükbaşı ve Mardin Bağımsız Milletvekili Kemal Türkoğlu'nun gensoru önergesi Meclis Başkanlığı'na verildi. Her iki gensoru önergesi de 1

Aralık günü gündeme alındı. İnönü'nün önergesi Meclis İç Tüzüğü'nün 157. maddesinde istenilen açıklıktan yoksun olduğu için iade edilmesi istenildi. Bölükbaşı ve Türkoğlu'nun birlikte verdikleri gensorunun görüşülüp görüşülmemesi oylanarak, görüşülmesine karar verildi. Hükümet gensoru hakkındaki görüşlerini 11 Aralık'ta açıklayacağını bildirdi.

Bu gensoruda, 4.500 kişilik silahlı bir savaş birliğinin gönderilmesinin kamuoyunu uzun zamandır meşgul ettiği, iktidar ile muhalefet arasında sert tartışmalara neden olduğu, bu konuda halkın bilgilendirilmeyişinin hukuk devleti kurallarına ters düştüğü, BM Antlaşması'nın 43. maddesinde belirtilen antlaşmalar yapılmadığı için hükümetin, kararı 1924 Anayasası'na göre alması gerektiği üzerinde durularak kararın ülke güvenliği sağlanmadan alındığı belirtilmekteydi. Ayrıca, Anayasa'ya aykırı olarak bu kararı alan hükümetin de iş başında kalmasının doğru olmadığı belirtilmekteydi²⁹.

Gensorunun okunmasından sonra kürsüye gelen Başbakan, BM'nin kuruluş amaçlarından bahsetti ve BM Antlaşması'nın 39., 41., 42. ve 43. maddeleri hakkında açıklama yaptı. Menderes BM Antlaşması'nın 43. maddesinde yer alan Güvenlik Konseyi ile üye devletlerarasındaki antlaşmaların Kore Olayı öncesinde henüz gerçekleştirilmediğini ve Konsey'in 43. madde hükümlerinin yerine getirilip getirilmediğine bakmayarak Kuzey Kore'ye karşı fiili harekete başlamayı gerekli gördüğünü ve üye devletlere de haber vererek uygulamaya başladığını söyledi. Hükümetin, kararı verirken kendisiyle aynı durumda bulunan diğer üye devletlerin hukuk anlayışlarını ve devletimizin "*ahde sadakat*" vasfının bir kere daha gerçekleştiğini söyledi.

Konuşmasının devamında 1924 Anayasası'nın 26. maddesine benzer hükümlerin, başka devletlerin anayasasında da bulunduğunu belirtti ve Amerikan kuvvetlerinin savaşa gönderilmesinde bu hükmün engel olmadığını söyledi. Menderes'e göre, "*Kore meselesinde bir savaş hali değil, bir tedip ve*

²⁹ Gensorunun tam metni için bkz. **TBMMTD**, (1951), Dönem 9, C. III, Ankara, TBMM Basımevi, s. 136-137 ; Kazım Öztürk, (1999), **Türk Parlamento Tarihi TBMM IX. Dönem 1950-54**, Ankara, TBMM Vakfı Yay., s. 600-602.

tecziye durumu vardır” (TBMMTD, 1951, III, s. 137-39). Bu nedenle de kararın Anayasa açısından uygun olduğu iddia edilmiştir.

Başbakan Menderes'ten sonra kürsüye gelen gensoru sahiplerinden Bölükbaşı, Kore Meselesi'nin uzun zamandan beri kamuoyunu meşgul etmesine rağmen, üzerinde durulmamasının hassasiyet yarattığını belirterek, Meclis'in çatısı altında her meselenin görüşüleceğini söyledi. Bölükbaşı, konuşmasının devamında BM Genel Sekreteri'nden gelen telgrafa ve Dışişleri'nin gönderdiği telgrafa değinerek, bunların tavsiye niteliğinde olduğunu, Türkiye'nin asker gönderme gibi bir zorunluluğunun olmadığını belirtti. O da BM Antlaşması'nın maddelerine değindi ve ancak bir taahhüdün 43. madde hükmünün gerçekleşmiş olması durumunda ortaya çıkabileceğini savundu (a.g.e., s. 140-43).

Bölükbaşı'ya cevap vermek üzere kürsüye yeniden gelen Başbakan, Bölükbaşı'nın değindiği BM Genel Sekreteri'nden gelen telgrafı okuduktan sonra *“bugün dünyada tartışılmakta olan konu Güvenlik Konseyi'nin böyle bir kararı almaya yetkisinin olup olmadığıdır”* diyerek bu konuda iki tez bulunduğunu belirtti. Başbakan Menderes, Anayasa'nın 26. maddesi ile ilgili olarak; Anayasa'nın 26. maddesinin açık olduğunu, madde de Harp ilanı dediğini, onun yanında harbe götüren herhangi bir olay ve tecavüz tabirinin konmadığını, bir takım amaçlarla metni zorlayarak hükümler çıkarmak değil, metnin yazılı şekliyle uygulama zorunluluğu bulunduğunu belirterek kendilerini sadece harp ilanının ilgilendirdiğini söyledi (a.g.e., s.144-6).

Menderes'ten sonra söz alan Balıkesir Milletvekili Sıtkı Yırcalı, Haziran'dan beri muhalefetin, kapı kapı dolaşarak konuyu propaganda malzemesi yaptığını ima etmiş ve bunun cevabını da muhalefetin belediye seçimlerinde aldığını söylemiştir. Anayasa konusunda ise 1924 Anayasası'nın hazırlandığı dönemde BM'nin henüz kurulmadığını ve bu nedenle Kore'ye yardım gibi bir durumla ilgili Anayasa'da hüküm bulunmadığını belirterek Menderes'in açıklamalarını destekledi (a.g.e., s.148-49).

Diğer gensoru sahibi Türkoğlu ise Başbakan'a, Kore'ye asker gönderilmesi için Bakanlar Kurulu'nca bir kararın olup olmadığını, eğer varsa neden bu kararın Resmi Gazete'de yayımlanmadığını ve kararın nasıl alındığını sormuştu. Menderes, cevabında ise bu soruları garip bulduğunu belirterek, Kore kararının Bakanlar Kurulu'nca alındığını söyledi. Resmi Gazete'de yayımlanmamasına ise Başbakan bunu takip etmez yanıtını verdi (a.g.e., s. 151-52)

Başbakan'ın cevabı üzerine tekrar kürsüye gelen Bölükbaşı, Türkiye'nin emniyeti üzerinde durdu. Eleştirisinin asıl unsuru Kore'ye asker gönderme kararı alırken, Türkiye'nin emniyetini sağlayacak kesin bir girişimde bulunulmamış olması idi. Bölükbaşı, komünist tehdidinin Türkiye için de söz konusu olduğunu, bugün dünya sulhunu hangi kuvvetin tehdit ettiğini herkes bildiğini, dünyanın bu tehlikeye maruz kaldığını, musluk açılmış, oda su ile dolmuş, elimizde bir sünger kurutmaya çalışıyoruz diyerek örnek verdi. Niçin kaynağı kurutmaya yönelik tedbir düşünülmediğini sordu. Tehlikeye yalnız Kore'nin maruz kalmadığını, Türkiye'nin de maruz olduğunu, bu nedenle, bu kuvveti gönderirken herhangi bir tecavüze maruz kaldığımız takdirde karşımızda bulunanlardan nasıl bir yardım göreceğimizi düşünmek zorunda olduğumuzu, Türkiye'nin emniyeti temin edilmedikçe asker gönderilmesine prensip olarak taraftar olmadığını söyledi (a.g.e., s. 164-65).

Bölükbaşı'ndan sonra kürsüye çıkan Dışişleri Bakanı Köprülü, ülke emniyetini, hatta iç emniyetini ülkenin kendisinin temin edebileceğini, dışarıdan ne kadar yardım görürse görsün bozgunculuk propagandalarının güvenliği bozabileceğini söyledi. Ayrıca ortaya çıkan propagandalara rağmen Türk Milleti'nin kararı desteklemiş olduğunu da sözlerine ekledi (a.g.e., s. 169-70).

Meclis'in ikinci oturumunda CHP adına konuşan Faik Ahmet Barutçu, BM Antlaşması'nın konu ile ilgili maddelerini açıkladıktan sonra hükümetin asker gönderme kararını Meclis'e getirmesi üzerinde durarak 1935'te İtalya ve

daha sonra Almanya ile ilişkiler kesilirken Büyük Millet Meclisi'ne danışıldığını belirtti. Ayrıca, meselenin Meclis'te konuşulmasının, görüşülmesinin milli birliğin sağlanmasında etkili olacağı ve olumsuz çeşitli propagandaları da engelleyebileceğini vurguladı (a.g.e., s.174-75).

Meclis'te konuyu hukukî tartışmalar dışına taşıyan ve farklı bir bakış açısı sergileyen konuşmayı Hamdullah Suphi Tanrıöver yaptı. Tanrıöver, geçmişten o güne değin gerçekleşen Sovyet yayılmasına dikkat çekti ve Kurtuluş Savaşı günlerinde olduğu gibi, bu mesele karşısında da iç kavgaları bırakarak, bugünkü tehlike karşısında iki partinin birlikte hareket etmesi gerektiğini vurguladı (a.g.e., s. 181).

Daha sonra söz alan Avni Doğan, 4.500 kişilik birliğimizin kendilerine verilen görevi, milletimize has özelliklerle yerine getirdiğini, yurt içinde ve dışında yarattığı ulvi levha karşısında da hürmetle eğildiklerini söyledi. CHP olarak oluşan duygusal ortamı politikaya alet edip, pay çıkaramayacaklarını belirtti. Doğan, muhalefetin asıl karşı çıktığı noktanın hükümetin asker gönderme sebebini ahdi bir mecburiyete bağlaması olduğunu açıkladı ve şöyle dedi: *"Millet bir selamet göstermişse, millet bu fedakarlığı ulvi maksatlarla yapmışsa, ahdi mecburiyete bağlayarak ucuzlatmayalım"* (a.g.e., s. 189). Ayrıca Doğan, Meclis'in onayı olmadan askerlerimizin yurtdışına yollanmasını kesinlikle onaylamadıklarını da kaydetti.

Avni Doğan'dan sonra kürsüye gelen Ali Fuat Cebesoy, herkesin asker gönderilmesi konusunda hem fikir olduğunu ancak, asıl ayrılığın, kararın Meclis'ten geçirilmemesi olduğunun altını çizdi. Cebesoy'un konuşmasının ardından açıklamaların yeterli olduğuna karar verildi ve verilen bir tavrın üzerine Kore Şehitleri için üç dakikalık saygı duruşunda bulunuldu. Saygı duruşundan sonra yapılan güvenoyunda, hükümetin Kore'ye asker gönderme kararının, Anayasa prensiplerine ve kanunlara uygun olduğu, 311 lehte, 39 muhalif ve 1 çekimser oyla kabul edildi.

Muhalefetin Kore kararı ile ilgili eleştirisi, kararın kendisinden çok kararın alınış şekliyle ilgiliydi. Bu konuda özellikle CHP, hükümetin Anayasa'yı ihlal ettiğini savunmaktaydı. Bu eleştirilerinin dayanağını da 1924 Anayasası'nın 26. maddesi oluşturmaktaydı. Bu maddede, savaş ilanının TBMM'nin yetkisi dâhilinde olduğu belirtilmekteydi. Bu konu ile ilgili olarak, "Dış Politika ve Parlamento" adlı eserinde Mümtaz Soysal; İkinci Dünya Savaşı içinde, Almanya ile diplomatik ve iktisadi ilişkilerin kesilmesi kararının, savaşa yol açabilecek bir adım sayıldığı için Meclis önüne getirildiğini, Kore'ye askeri birlik gönderme meselesinde ise hükümetin bunu bir savaş kararı saymadığı halde, muhalefet kararın bir savaş kararı olduğunda ve dolayısıyla TBMM tarafından alınması gerektiğinde ısrar ettiğini belirtmiştir.

Kendi yorumlamasına göre ise, şimdiye kadar savaşın herkesçe kabul edilebilecek bir tanımlamasının verilmiş olmadığını ancak, Kore'deki BM hareketinin bir savaş sayılması gerekeceğini, fakat, Türk Hükümeti'nin aldığı kararda söz konusu olan meselenin Kore'deki hareketin bir savaş kararı olup olmamasından çok BM Antlaşması'nın 39., 41. ve 42. maddelerine göre BM emrine askeri birlik vermenin bir savaş kararı, yani TBMM'ce alınması gereken bir karar sayılıp sayılmayacağı olduğunu, 1924 Anayasa metninde, silahlı kuvvet kullanılmasıyla ilgili olarak düşünülecek tek hal savaş ilanı halidir. Bu bakımdan Kore'ye askerî birlik gönderme kararının bir savaş ilanı kararı sayılmayacağını ileri sürmek hukuken doğru olabilir. Fakat ortada, başlamış bir savaşa fiilen katılma niyetini taşıyan bir karar bulunduğu da muhakkaktır diyerek, yapılan işin bir savaş kararı, başlamış bir savaşa katılma kararı olduğunu, bunun da TBMM. tarafından alınması gerektiğini savunmuştur. (Soysal, 1964, s. 199-200).

Yapılan eleştirilerden de anlaşıldığı üzere muhalefet, BM Güvenlik Konseyi'nin kararlarının, tavsiye niteliği taşıdığı ve bu nedenle de asker göndermek gibi hukuki bir zorunluluğun bulunmadığı kanaatindeydi. Bu kanaate dayanak olarak da antlaşmanın 43. maddesindeki özel antlaşmaların henüz yapılmaması gösterilmekteydi. Soysal (1964)' göre, 43. madde de sözü

edilen antlaşmalar yapılmadıkça, Kore'ye Türk askerini gönderme kararını, BM Anayasası gereğince alınmış hukuki bir karar saymak doğru olmaz.

Muhalefetin eleştirilerine karşı, kamuoyunun karar karşısındaki tavrı olumlu olmuştu. Kore'deki Türk askerinin başarıları yurda ulaştıkça halkın Kore konusunda duyduğu heyecan da artmaktaydı. Ülkenin her yerinde Kore'deki askerler için dualar ediliyor, şehitler için mevlitler okutuluyordu. Yurdun her köşesinde Türk askerinin kahramanlıkları anlatılıyordu. Yaşanan bu ortam, Kore'ye asker gönderilmesini eleştiren muhalefete de yüklenilmesine neden olmaktaydı.

Meclis'te Kore'deki askerlerimize verilecek tahsisat hakkındaki kanunla ilgili olarak Hükümet'in eleştirilmesi, basında, CHP'nin Kore birliğine tahsisat vermek istemediği şeklinde yorumlara neden oldu. Milliyet Gazetesi'nde CHP'nin karar karşısındaki tutumu ağır bir dille eleştirilerek; eğer Halk Partisi'ni idare edenlerin akılları olsaydı, Menderes Hükümeti tarafından Güvenlik Konseyinin davetine icabet ederek verilen Kore cephesine silahlı kuvvetle iştirak kararına mal bulmuş mağribi gibi itiraz etmezlerdi, akılları olsaydı şeflerini dile getirerek, bakanlarını muhabirliğe sevk ederek, emir kullarını kapı kapı dolaştırarak imza toplamaya, memleketin bütün tarihinde ele geçen müstesna bir fırsatı baltalamaya girişmezlerdi, evet, eğer Halk Partisi'ni idare edenlerde akıl olsaydı, hükümetin Kore cephesine bir alay asker göndermeye karar verdiğini duyunca, bunu bir iç politika oyunu haline koymaya kalkmazlardı, fırsat bu fırsattır diye uluslararası bir hadisenin yakasına yapışmazlar, bütün memleket önünde, evvela kendilerinin, sonrada hiçbir memleket ferdinin inanmadığı, inanmayacağı ve laf ebelikleriyle, küçük mevkie düşmezler, memleketin istiklal ve emniyetine taalluk eden bir dış politika mevzuunu olsun fikir selameti ile ve daha dürüst şekilde muhakeme etmek vasıflarından dahi artık mahrum bu derece acınacak surette ortaya dökmezlerdi, deniliyordu(Karacan, 4 Ağustos 1950).

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

TÜRK ASKERLERİ'NİN KORE'YE GİDİŞİNE KADARKİ SAVAŞLAR VE KORE'YE İNTİKALİ'NİN İSTANBUL BASININDAKİ YANSIMALARI

4.4.1. TÜRK ASKERLERİNİN KORE'YE GİDİŞİNE KADARKİ SAVAŞLAR

Kore Savaşı, 25 Haziran 1950 Pazar günü komünist Kuzey Kore Ordusu'nun hiçbir tahrik sebebi olmadan, Güney Kore topraklarına baskın tarzındaki saldırısıyla başlamıştı (Sel, 1979, s. 3). Kuzey Kore taarruzunun başladığı 25 Haziran ile ABD'nin savaşa müdahale etmeye karar verdiği 30 Haziran'a kadar, ABD'de tam bir şaşkınlık yaşandı. Sadece Güney Kore değil, ABD ve hür dünya baskın tarzındaki bu saldırıya tamamen hazırlıksız yakalanmıştı. ABD ve hür dünya, yapılan taarruza hazırlık safhası içerisindeyken, Kuzey Kore birlikleri Seoul'e yaklaşmaya başlamışlardı.

4.4.1.1. Kuzey Kore Kuvvetlerinin Seoul'u Ele Geçirerek Güneye İlerleyişi

Kuzey Kore kuvvetlerinin 25 Haziran'da başlayan taarruzları güneye doğru hızla devam ederken, karşısındaki kuvvet, zayıf sekiz tükenden ibaret olan Kore Cumhuriyeti Ordusu 38. paralel üzerindeki sınır boyunca dağılık bir haldeydi. Bu birliklerin zırhlı birlik ve hava kuvvetleriyle desteklenmeleri de neredeyse yok gibiydi (Erkilet v.d., 1975, s. 53).

Bu nedenden dolayı, yeter sayıda BM Kuvvetleri Kore'ye gelinceye kadar Kuzeylilerin hızla gelişen taarruzlarına karşı, bu kuvvetlerin ciddi bir mukavemet göstermesi beklenemezdi. Çok geçmeden Kuzey Kore Kuvvetleri, Seoul'un batısındaki Kumpo yarımadasını ele geçirdi ve ardından yarımadanın doğu kıyısında önemli bir ulaşım merkezi olan Kangnung'u da zapt ettiler. Daha sonra Güney Kore'nin Başkenti Seoul'e yöneldiler. Kuzey Kore Hava Kuvvetleri, başkent etrafındaki hava meydanlarına taarruz etti ve 29 Haziran 1950'de Seoul'ü ele geçirdi. Han nehrini geçen Kuzey Kore Kuvvetleri, geniş bir cephe ile Taejon genel yönünde ilerledi ve Güney Kore hatlarını yarıdı. 15 Temmuz'da da Kum Nehri-Chongju hattına vardılar.

Kuzey Kore birliklerinin harekâtı, tabur veya alay kuvvetindeki kolların anayollardan veya dağ yollarından ilerlemesi şeklinde olmaktadır. Doğu kıyısı boyunca ilerleyen düşman birlikleri ise batıdakilerden sarp dağlarla ayrılmışlardı. Ayrıca gerillalarla karışık olarak güneye doğru devam eden mülteci akını da ayrı düzenler alınmasını gerektiren büyük bir problem oldu (Erkilet v.d., 1975, s. 55).

4.4.1.2. ABD Birliklerinin Kore'ye Gelişi

Güney Kore Ordusu, düşmanı durdurmak için mücadele ederken, ABD de Kore için asker hazırlamaya çalışmaktaydı. Bu sıralarda Japonya'da sefer mevcutlu olmayan dört Amerikan tümeni bulunmaktaydı. Bunlardan 5 Temmuz 1950'de ilk yetişen 24. Amerikan Tümeni, Güneylilerle birlikte Kuzeylilerin taarruzunu durdurmaya başladı.

24. Tümen cepheye gelince, Taejon'un 30 km. kadar kuzey batısındaki Chochiwon bölgesinde düşmanın ana ilerleme istikametinin iki tarafına yerleştirildi. Fakat düşmanın zırhlı ve topçu birlikleri ile yaptığı taarruzlarına karşı duramayan 24. Tümen kuşatılmak tehlikesine karşı Taejon'a geri çekildi. Bu tümenden sonra 14 Temmuz'da Japonya'dan

Kore'ye 25. Tümen geçirildi ve Taegu'nun Kuzey bölgesinde toplandı. 21 Temmuz'da planlı bir şekilde Taejon'un 25 km. güneydoğusundaki Yongdong bölgesine çekildiler. Dört günlük bir savunmadan sonra da 26 Temmuz'da Hwanggan'a ve 30 Temmuz'da da Kumchon civarına çekilmek zorunda kaldılar (Hürriyet, 27 Ağustos 1950).

4.4.1.3. Pusan Kıyıbaşı Savaşları

38. paraleli geçerek hızla güneye doğru ilerlemeye başlayan Kuzey Kore Ordusu'nun, Amerikan ve Güney Kore Ordusu'na karşı kazandığı başarılarının esas nedeni, sayıca çok üstün ordusu ve eğitimiydi. Diğer taraftan iki kanadı denize dayanan ve batı kısmı Naktong nehriyle çevrilmiş Pusan Kıyıbaşı mevzii 8. Amerikan Ordusu Komutanlığı emrindeki birliklerce savunulmaktaydı. BM Kuvvetleri denizlere hâkimdi ve Kore Boğazı ile Sarı Deniz kontrolleri altındaydı. Temmuz 1950 sonlarında, BM Komutanlığı'nın emrine Avustralya, Britanya deniz ve hava birlikleriyle Yeni Zelanda, Fransa ve Kanada harp gemileri de katıldı. Ağustos 1950 başlarında, Pusan Kıyıbaşı'nı tesis eden Amerikan kuvvetlerinin karşısında 13 Piyade Tümeni ve 2 tank alayından meydana gelen Kuzey Kore birlikleri taarruzlarına devam etmekteydi. Ağustos'un ilk haftasında 2. ABD Tümeni ile 1. Deniz Tugayı'nın gelmesiyle BM Ordusu'nun direnme gücü de artmış oldu (Erkilet v.d., 1975, s. 57). Kuzey Koreliler, Ağustos 1950 başından Eylül ortasına kadar yaklaşık bir buçuk ay Pusan Kıyıbaşı mevziine bütün kuvvetleriyle saldırdılarsa da Amerikan ve Güney Kore Birliklerinin güçlü direnişi karşısında bir başarı sağlayamadılar.

4.4.1.4. İnchon Çıkarması

Kuzey Kore'nin bir buçuk ay süren yoğun taarruzlarına rağmen Pusan Kıyıbaşı mevzii bir bütün olarak elde bulunduruldu. Bu BM için bir başarı idi.

Esas hedef, Kuzey Kore Ordusu'nun yok edilmesiydi. Pusan Kıyıbaşı mevziinden ve yalnız cepheden bu mümkün değildi. BM kuvvetlerinin yeterli deniz ve hava kuvvetlerine sahip olması, Kuzey Kore birliklerinin gerilerine bir çıkarma yapmaya imkân sağlamaktaydı. Çıkarmaya yapmaya en elverişli yer, Kore yarımadasının batı kıyıları idi. Çıkarma için Seoul'un yakınındaki İnchon kıyıları seçildi. Bu çıkarmanın başarılı olması halinde Pusan önünde taarruz eden Kuzey Kore kuvvetlerinin geri ile olan ana bağlantıları kesilmiş olacaktı. Bu çıkarma 10. Amerikan Kolordusu'nun emir komutasında, 15 Eylül 1950 sabahı başladı. Çıkan birlikler süratle ilerleyerek Kore'nin en büyük havaalanı Kumpo'yu ele geçirdi. 10. Amerikan Kolordusu'nun hedefi, Seoul'un kurtarılmasıydı. Bu şehrin zaptı 480 km. kadar güneyde, Pusan etrafındaki Kuzey Kore kuvvetlerinin irtibat noktalarını kesecekti.

19 Eylül sabahı şehre taarruz eden kuvvetlere karşı Kuzey Kore kuvvetleri şiddetle karşı koydu. 10. Kolordu'nun taarruzunu durdurmak için bütün takviye kuvvetlerini kullandı ve her karış yeri şiddet ve azimle savundu. 10. Kolordu Komutanı yüz binlerce sivil halkın şehirde yaşamakta olmasına rağmen, sokak muharebesi yapılmasını emretmek zorunda kaldı. Başkent kurtarılıncaya kadar on gün şiddetli ve kanlı muharebeler verildi. 28 Eylül 1950 günü Seoul alındı ve Güney Kore Cumhurbaşkanı ile hükümeti 29 Eylül'de başkente girdiler. 10. Kolordu'nun İnchon çıkarması, BM için tam bir başarı ve komünist ordusu içinde ilk büyük yenilgi oldu (Erkilet v.d., 1975, s. 59).

4.4.1.5. BM Ordusu'nun 38. Paraleli Geçerek Kuzey Kore'de İlerlemesi

Pusan Kıyıbaşı'nda bulunan 8. Amerikan Ordusu da 10. Kolordu'nun İnchon'da yaptığı çıkarmayla koordineli olarak, 16 Eylül 1950'de Pusan Kıyıbaşı mevziinden karşısındaki düşmana taarruza geçti. İki taraf arasında şiddetli çatışmalar meydana geldi. BM Orduları'nın yoğun taarruzları karşısında Kuzey Kore Kuvvetleri 18 Eylül 1950'den itibaren işgal ettikleri arazileri terk etmek zorunda kaldılar. 6. Kuzey Kore Tümeni imha edildi ve

binlerce esir alındı. Ayrıca Kuzey Koreliler, bu çatışmalar sonucunda önemli miktarda silah, cephane, top, tank, kamyon ve uçak kaybetti. Bu taarruz sonucunda düşman 38. paralele kadar olan geniş bir araziyi bırakmak zorunda kaldı (Erkilet v.d., 1975, s. 60).

BM Orduları'nın önünde iki seçenek vardı. Birincisi Seoul'un zaptından sonra BM Silahlı Kuvvetleri kuzeye doğru ilerleyerek düşmanı kendi toprağında takip ederek, yeniden tertip ve tanzimine imkân vermeden imha edecek veya 38. paralelin üzerinde birliklerini durduracaktı. Alınacak karar 7 Ekim 1950 günü BM Genel Kurulu'nda konuşulmuş ve uzun tartışmalardan sonra, Mac Arthur gerekli gördüğü takdirde, BM Kuvvetlerinin 38. paraleli geçerek taarruza devam etmesine izin verildi. Bunun üzerine General Mac Arthur, 1. Güney Kore Kolordusu'nu Wonsan Limanını ele geçirmek üzere doğu kıyısı boyunca taarruza devam etmesini, 2. Güney Kore Kolordusu'nun merkez kısmından kuzeye doğru taarruz etmesini, batıda da 1. Amerikan Kolordusu, İngiliz, Avustralya ve Filipin birlikleri de emrinde olarak Seoul'un kuzeyini temizlemesini emretti. 9 Ekim'de 38. paralel geçildi. 10. ABD Kolordusu da Wanson Limanına çıkarma yapmak üzere Pusan'a gitti. Kuzey Kore birlikleri artık BM ordusunun taarruzlarını durduracak değildi. Geniş cepheyle ilerleyen BM Ordusu, zayıf direnmeleri kırarak planlı takip hareketlerine devam etti.

19 Ekim 1950'de 1. Amerikan Süvari Tümeni (Motorlu) Pyongyang'a girerken, bir gün sonra 18. Amerikan Hava İndirme (paraşüt) Alayı da Pyongyang'ın 48 km. kuzeyinde düşman cephesi gerisindeki Sunchon bölgesine indirildi. Bunun neticesinde Kuzey Kore birlikleri çok kötü duruma düştü ve esir sayısı 135.000'e yükseldi. Bilahare 10. Amerikan Kolordusu, 1. Deniz Piyade Tümeni ile 20 Ekim'de Wonsan bölgesine, 7. Tümen'de 29 Ekim'de Hungnam'ın 110 km. kuzeydoğusundaki Iwon bölgesine çıkarılmaya başlandı (Erkilet v.d., 1975, s. 61).

Bu arada BM orduları daha 38. paraleli geçmeden Komünist Çin başkanı Chou-En-Lai Pekin radyosunda *“Komşusu istilaya uğrarken Çin ulusu kayıtsız kalamaz; Çin ulusu her zaman Kore ulusuyla beraber olmuştur: Kore’yi kurtarmak için Kore’yi destekleyecektir”* demiştir. Bu açıklama üzerine yapılan propagandalarda da daha önceleri Japonya’nın yaptığı gibi bu sefer de Amerikalıların Çin’i ve Asya’yı istila edecekleri işlendi. Bu gelişmeler sonucunda Komünist Çin, Mançurya’daki kuvvetlerini artırdı.

Kuzey Kore, Çin sınırını teşkil eden Yalu Nehri boylarındaki Lin Piao komutasındaki 4. Ordular Grubu, 1950 başlarında Formaza ve Hainan adalarına taarruz maksadıyla güneye nakledilmişti. Bu birlikler, adalara taarruzdan vazgeçilince, tekrar Mançurya’ya getirildi. Ekim 1950 başlarında Yalu nehrini geçerek Kuzey Kore ile muharebelere katılan 4. Ordular grubu 38, 39, 40, 41, 42, 45, 46, 55, 56 ve 57. ordulardan meydana gelmekteydi (Erkilet v.d., 1975, s. 62).

4.4.1.6. BM Ordusu’nun 24 Kasım 1950’de Başlattığı Genel Taarruz ve Komünist Çin’in Müdahalesi Üzerine Geri Çekilmesi

Mac Arthur, 24 Kasım 1950’de taarruzun yeniden başlamasını emretti. Birliklere savaşın kazanılmak üzere olduğunu ve bu çaba sonunda askerlerin Noel’den önce anavatana dönebileceklerini belirten bir mesaj çekti. Mac Arthur, taarruz emrini verdiğiinde, çok üstün olan hava kuvvetlerine güvenmekteydi. Fakat çok güvendiği hava kuvvetleri, yaptığı keşifler neticesinde, Yalu civarındaki üç yüz bin Çinli’yi tespit edememişti (Denizli, 1994, s. 44).

BM Ordusu Kuzey Kore’yi tamamen işgal etmek amacıyla, 8. Ordu Sarıdeniz ile Taepyongni-Sachangni ve kuzey uzanımı hattı arasından, 10. Kolordu ve 1. Güney Kore Kolordusu ile bu hattın doğusundan 24 Kasım’da

taarruza geçti. 8. Ordu³⁰ cephesinde Kuzey Kore birlikleri geri çekildiğinden, ileri kısımlar 8-12 km. kadar ilerleme kaydedebildi. 2. Güney Kore Kolordusu ise Tokchon civarındaki mevzilerinde kaldı. 10. ABD Ordusu'nun 7. Tümeniyle, 1. Güney Kore Kolordusu cephelerindeki zayıf düşmanı geri atmaya başardı. Buna karşılık Chosin baraj bölgesinde, 1. ABD Deniz Piyade Tümeni ciddi muharebelere girişti. 3. ABD Tümeni, Hungnam'da toplanmaya devam etti. 8. Ordu'nun direnme görmeden kolayca ilerlemesi ve düşmanın Mançurya'ya çekilmesi, artık barışın yakında gerçekleşeceği kanısını uyandırdı. Bunun üzerine 25 Kasım'da taarruza devam edildi. BM Ordularının karşısında Komünist Çin'in 4. Ordular Grubu vardı ve sayıca üstün durumda idi. 26 Kasım günü 8. Ordu, 1. ve 9. kolorduları ile buldukları hatlardan itibaren devam ettirdikleri taarruzları düşmanın sert direnişiyle karşılaştı.

8. Ordu'nun sağ kanadındaki 2. Güney Kore Kolordusu üstün komünist kuvvetlerinin taarruzlarına uğradı. Bu taarruz neticesinde 2. Güney Kore Kolordusu, Tokchon ve doğusu bölgesine çekilmek zorunda kaldı. 25/27 Kasım geceleri taarruzlarına devam eden komünist kuvvetler 2. Güney Kore Kolordusu'nu 40 km. güneyde Taepyong bölgesine kadar gerilettiler. 28 Kasım'da 8. Ordu Birlikleri, 2. Güney Kore Kolordusu'nun geri çekilmesi dolayısıyla ordunun sağ tarafının açık kalması ve cepheden de gördüğü baskı sonucunda muharebe ederek geri çekilmeye başladı (Erkilet v.d., 1975, s. 64).

Kuzey Kore'ye Komünist Çin kuvvetlerinin daha evvel girdiğinin ve sayıca çok üstün olduklarının bilinmesine rağmen, BM Ordusu'nun bir kuvvet karşılaştırması yapmadan bütün cephe boyunca genel karşı taarruza geçmesi eleştiri konusu oldu.

³⁰ 8. Ordu: 1. ve 2. ABD Kolordularıyla, 2. Güney Kore Kolordusu, 27. İngiliz Tugayı ve 1. Türk Tugayından Oluşmaktaydı (Erkilet v.d., 1975, s. 63).

4.4.2. KORE'YE GİDECEK TÜRK ASKERLERİ'NİN HAZIRLANIŞI VE KORE'YE İNTİKALI

25 Haziran 1950 tarihinde Kuzey Kore birliklerinin 38. paraleli baskın tarzında geçmesiyle başlayan Kore Savaşı, 6 Temmuz 1953 akşamı ateşkesin yürürlüğe girmesine kadar üç sene sürdü. Türk Tugayı'nın 17 Ekim 1950 tarihinden itibaren Kore'ye ulaştığı göz önüne alındığında, üç seneye yakın Türk birlikleri birçok defa çeşitli çatışma ve muharebelere katıldılar.

4.4.2.1. Türk Tugayı'nın Teşkili

29 Haziran 1950 tarihinde, Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti, BM Genel Sekreteri'nin telgrafına verdiği cevapta, *“BM'nin bir üyesi sıfatıyla, samimiyetle, deruhte eylemiş bulunduğu taahhütleri, mevcut hükümler dâhilinde ve azami yerine getirmeye hazır olduğunu”* bildirdi. Bu suretle Türkiye, BM'nin, tecavüze uğrayan Güney Kore'ye yardım edilmesi teklifine, ABD'den sonra ilk olumlu cevap veren devlet oldu.

Bu gelişmelere paralel olarak 25 Temmuz 1950 tarihinde Bakanlar Kurulu toplanarak BM Genel Sekreteri Trigvie Lie'ye, Kore'de hizmet etmek üzere 4500 mevcutlu bir Türk Savaş Birliği'ni BM emrine vermeye hazır olduğunu bildirdi. Bu mevcut 19 Eylül'de İskenderun'a intikalinde 5090 kişi olacaktı (Yazıcı, 1963, s. 33).

Bu suretle Kore'ye gönderilmesi kararlaştırılan askeri birlik, Genelkurmay Başkanlığı'nın 3 Ağustos 1950 tarihli emirleri gereğince Türk Silahlı Kuvvetleri adıyla Ankara'da kurulmaya başlandı. Bu birlik bir komutanlık karargahıyla üç piyade taburlu 241. Piyade Alayı'ndan, üç bataryalı bir topçu taburundan ve gerekli yardımcı birliklerden teşkil edilmiş bir Tugay olacaktı (ATASE Arşivi, KSK, K: 1, G: 41, B: 41-5).

Tugay Komutanlığı'nın Motorlu Karargâhı Ankara'da 28. Tümen tarafından kuruldu. Aynı tümenin Ayaş'ta bulunan 241. Piyade Alayı, Türk Tugayı'nın piyade alayını, Etimesgut'taki 2. Zırhlı Tugay 2. Motorlu Topçu Taburu da Tugayın topçu taburunu teşkil etti. Tugay'ın motorlu istihkam bölüğü, 28. Tümen İstihkam Taburu'nun Motorlu İstihkam Bölüğü, Motorlu Muharebe Takımı, aynı tümenin ulaştırma bölüğü, motorlu uçaksavar bataryası, motorlu tanksavar takımı 1. Uçaksavar Taburu'ndan bir tanksavar takımı alınarak teşkil edildi. 5. Zırhlı Tugayın Sıhhiye Bölüğü ile 28. Tümenin Hafif Bakım Tamirhanesi ve 4. Yurtiçi Bölge Komutanlık bandosu da Tugay Komutanlığı emrine verildi (Erkilet v.d., 1975, s. 68).

Teşkil edilen bu birliğin sefer kadroları, İzmit'teki 23. Tümen, İskenderun'daki 39. Tümen ile İzmir'deki 65. Tümen'den tamamlandı (ATASE Arşivi, KSK, K: 1, G: 41, B: 41-65). Kore'ye gönderilecek askerlerin yalnızca 1929 doğumlu olmaları ve bunlar arasında gönüllü gitmek isteyenlerin tercih edilmeleri uygun görüldü. Kore'ye tercümanlar dışında yedek subay gönderilmemesi ve subay kadrolarının da gönüllülerden tamamlanması istenmekteydi (ATASE Arşivi, KSK, K: 1, G: 41, B: 41-6).

Kore'ye asker gönderilmesine karar verilmesinden sonra oluşturulan birliğe "Birleşmiş Milletler Türk Silahlı Kuvvetleri Komutanlığı" adı verildi. Daha sonraları haberleşme kolaylığının sağlanması için birliğin adı "Kore Türk Komutanlığı" olarak değiştirildi.

Kore Savaşı'na gönderilecek subaylar tam teşekküllü askeri hastanelerde muayene edildiler ve sağlam raporu alanlar Kore'ye gönderilecek askeri birliğe atandılar. Er atamaları kadroların %10 fazlası ile yapıldı (Yalta, 2005, s. 43). bütün personelin sıhhi muayenelerinin en geç 20 Ağustos 1950 tarihine kadar bitirilmesi Genelkurmay Başkanlığı'nca emredildi (ATASE Arşivi, KSK, K: 1, G: 29, B: 29-1).

Esas garnizonu Ayaş'ta olan 241. Piyade Alayı, 8 Ağustos 1950'de sadece 1929 doğumlu ve bunlarla işleme tabi erleri, alay komutanı Kurmay Albay Asım Eren komutasında muvazzaf subayları ve alay sancağı ile silahsız olarak 31 subay, 10 astsubay ve 494 er ile Ankara'ya gelip Sarıkışla'ya yerleşti. Bu mevcut alay için bir çekirdekti ve seferi mevcudunun altı da biriydi. Topçu taburu Sarıkışla'da yeterli yer olmadığından Etimesgut'ta kendi garnizonunda hazırlanmaktaydı. Bu tabur da er mevcudunun yarısını, ikmale memur tümenlerden alacaktı. Tugay birlikleri kadrolarına göre kısmen motorlu, kısmen yarı motorlu ve kısmen de yaya idi (Yazıcı, 1963, s. 60).

Kore'ye gönderilecek Türk Tugayı'na komutan olarak, 18 Ağustos 1950 tarihinde Ankara'daki 2. Zırhlı Tugay Komutanı Tuğgeneral Tahsin Yazıcı atandı. 241. Piyade Alay Komutanlığı'na 17 Ağustos tarihinde Çankırı'daki Piyade Okulu Talimname Kurulu'ndaki Albay Celal Dora atandı. Albay Dora, 25 Ağustos tarihinde Tugay Komutanı Tuğgeneral Yazıcı tarafından 241. Piyade Alayı'na takdim edilerek görevine başladı. Tugayın Kurmay Başkanlığı'na da Kurmay Yarbey Selahattin Tokay, Harekat Eğitim Şube Müdürlüğüne Kurmay Binbaşı Faik Türün atandılar (ATASE Arşivi, KSK, K: 1, G: 22, B: 22-17).

4.4.2.2. Birliklerin Hazırlanması

28 Ağustos 1950'de yüksek komuta makamlarından verilen emir gereğince Kore'ye gidecek birlikte hayvan bulunmayacak ve bu birlikler Kore'ye kendi silah, cephane, donatım ve araçlarıyla giderek orada Amerikan silah ve gereçleri alacaklardı (Dora, 1960, s. 14).

Alayın eğitim ve ikmal hazırlığı için 15 Eylül'e kadar çok kısa bir zaman tahsis edildi. Türk Tugayı'nın Kore'ye kendi silahları ile gitmemesi ve orada Amerikan silahları almaları kararlaştırıldığından, 241. Piyade Alayı

Bölükleri'nden birer miktar subay, astsubay ve ere önceden Amerikan piyade silahları ile eğitim ve atış yaptırıldı. Bununla alayda Amerikan silahları ile öğretim ekibinin yetiştirilmesi amaçlanmaktaydı. Bunun için Alay'a Amerikan Yardım Kurulu'nca Almanya'daki Amerikan birliklerinden getirilen 300 adet M-1 modeli tüfek, bir miktar otomatik tabanca, hafif makinalı tüfek, ağır makinalı tüfekler, roketatarlar verildi. Bu yeni Amerikan silahlarıyla yapılacak eğitim ve atışlarda öğretmenlik vazifesi görmek için 9 Eylül 1950 günü Çankırı Piyade Okulu'ndan, bir Amerikalı piyade binbaşısının idaresinde üç Türk subayından meydana gelen bir eğitim kurulu getirildi (Erkilet v.d., 1975, s. 69).

Bu arada birliklerin hazırlık safhasında bir takım güçlükler de yaşanmaktaydı. Bunlar arasında esas sorun, Tugay personel kadrosunun tamamlanması idi. Üç tünden ikmal erleri ve bütün ordu bölgelerinden kadroları tamamlanmak üzere subay ve astsubaylar gelmekteydi. Ayrıca tam teşekküllü askeri hastaneden rapor almaları gerektiğinden bu işlemlerin yapılmasının yanı sıra birliklerde personel bütünleme işlemi de çok zaman almaktaydı.

Kore'ye gidecek birliklerin noksan personel, araç ve gereçleri sefer kadrosuna göre tamamlanırken, bir yandan da eğitimleri için gerekli tedbirler alınmaya çalışılmaktaydı. Bu amaçla 241. Piyade Alayı'nın muhaberecileri Çankırı Piyade Okulu'na, sıhhiye erleri Cebeci Askeri Hastanesi'ne kısa bir eğitim devresinde bulunmak üzere gönderildiler. Tugayın muhabere bölüğü Mamak / Ankara'ya, istihkam bölüğü Kağıthane / İstanbul'a ve oto bölüğü Aliağa / İzmir'e kısa bir eğitim görmek için 25 Ağustos 1950'de kendi sınıf okullarına gönderildiler (ATASE Arşivi, KSK, K: 1, G: 22, B: 22-3).

Bu birlikler Amerikan subaylarının gözetiminde, elverişli barınma, beslenme ihtiyaçları içinde yeterli eğitim alanları, araç ve gereçle savaşa hazırlanırken, asıl savaşacak olan piyade alayı, Etimesgut'ta yokluk içinde hazırlanmaktaydı (Yalta, 2005, s. 49). Etimesgut'ta kalan alayın subay, astsubay, erbaş ve erlerinin barınma durumları pek iç açıcı değildi.

Garnizonda konuşlu zırlı tugaya bile yeterli olmayan iskân durumuna ilave olarak gelen 5.100 kişilik bir birliğin misafir edilmesi iyice sıkıntı yaratmıştı. Kore Alayı'nı iskân etmek için çadırli ordugâh kurularak bu problem çözülmüş oldu (Dora, 1960, s. 18).

Kore birliğı için depoların kapıları ardına kadar açılmış olmasına rağmen ikmal işleri güçlük içinde yapılmaktaydı. Mesela, çadır veriliyor, ipleri ve direkleri eksik çıkıyordu. Mutfak malzemelerinin kimisi kalaysız durumdaydı. Levazım şubesi kurulmadığından ihtiyaçlar için para alınamıyordu. Başka satın alma komisyonlarıyla ihtiyaçlar pek geç sağlanmaktaydı. Kısacası bu sıkıntılar, Kore Tugayı'nın Ankara'dan İskenderun'a hareket edinceye kadar devam etti ve çeşitli sıkıntılara sebep oldu (Yazıcı, 1963, s. 66).

Etimesgut'ta toplanan 241. Piyade Alayı ve çeşitli birliklerden gelen erbaş ve erler silahsız ve teçhizatsız olarak gönderildiklerinden Etimesgut'ta kadrosuna göre yeniden Türk silahları verilerek birliklerin silahlı ve atış eğitimlerine devam edildi. Aslında Kore'ye gidecek askerler Kore'de Amerikan eşya ve silahları ile donatılacaktı. Ankara'da o sıralarda Amerikan silah ve teçhizatı bulunmadığından sefer depolarından alaya yeniden Türk ordusunun kullandığı silah ve teçhizatlar verildi. Diğer taraftan esas sorun, eğitimi yaptıracak rütbeli şahısların mevcutlarının, Eylül ayının biri olmasına rağmen hala 30 kişiyi geçmemesi idi.

Sabahları iki bölüğü eğitime götüreren subay biraz sonra verilecek ikmal malzemelerini almak için garnizona çağrılmaktaydı. Bu durumda tek subayın eğitimi yaptırdığı bölük, başsız ve eğitimsiz kalmaktaydı. Bu zorlukları bir parça gidermek için Genelkurmay Başkanlığı'nın emriyle Çankırı Piyade Okulu'nda gerillacılık kursunda bulunan 40 subay, öğretmenleri Amerikalı komando Yarbay Francois D'eliscu emrinde olarak 241. Piyade Alayı'nın eğitimine yardımcı olmak üzere vazifelendirildi (Yalta, 2005, s. 49).

Eğitim faaliyetleri, ikmal işleri, yeniden silahlanma, birliklerin teşkili gibi faaliyetler devam ederken, Kore'ye gidecek, 1. Türk Tugayı'nın subay ailelerine hizmet eri verilmesi, Tugay personelinin gündelik gıda kalorisinin beş bine yükseltilmesi ve benzeri hususlarda kararlar alındı. Türk Tugayı'nın Kore'de BM Komutanlığı emrine giriş tarihinden itibaren harp haline mahsus ceza hükümlerine tabi olması ve Tugay personelinin yılda bir defa değiştirilmesi karar altına alındı (Erkilet v.d., 1975, s. 71).

Sınıf okullarına tahminen yirmişer günlük birer kurs görmek üzere ayrılmış olan birliklerin 14 Eylül'de Etimesgut garnizonuna katılmaları ve Tugayın bütün silah, araç ve gereçleriyle İskenderun'a demiryolu ile 25 Eylül 1950 tarihine kadar intikali emredildi. İkmal işlerine, subay, astsubay ve erlerin sıhhi muayene ve aşılarıyla, her türlü hazırlıklarına da bütün hızıyla devam edildi. Tugay ve mensuplarının anavatanla resmi ve şahsi haberleşme faaliyetleri ile ilgilenmek üzere bir "Kore Bürosu" kuruldu (ATASE Arşivi, KSK, K: 8, G: 68, B: 68-1).

Kara Kuvvetleri Komutanlığı'na Kore Türk Tugayı tarafından verilen 18 Eylül tarihli rapora göre, iki askeri memurdan başka diğer personelin tayinleri tamamlanmıştı. Tayinleri yapılan 15 subay ve 27 astsubay henüz birliklerine katılmamıştı. 80 şoför ikmal edildiği takdirde, er kadrosu tamamlanmış olacaktı. 241. Piyade Alayı ve Tanksavar takımı hariç, diğer birlikler 25 Ağustos 1950'den, 13 Eylül 1950'ye kadar kendi sınıf okullarında eğitim gördüler. Tanksavar takımı Etimesgut'ta özel bir programla yetiştirildi. Kore'ye gidecek motorlu araçlar, 104 adet iki buçuk tonluk GMC kamyon, 76 adet bir tonluk römork, 36 adet iki yüz elli kiloluk römork, 86 adet jeep, 6 adet özel tip araç idi (Erkilet v.d., 1975, s. 72).

4.4.2.3. Kore'ye Gidecek Türk Askerleri'nin Takip Ettiği Güzergâh

Kore'ye gidecek olan Türk Tugayı 19-21 Eylül 1950 tarihlerinde Etimesgut'tan İskenderun'a demiryolu ile dört katarla hareket etti (ATASE

Arşivi, KSK, K: 2, G: 20, B: 20-3). Türk kuvvetleriyle birlikte beş kişilik Amerikan irtibat grubu da İskenderun'a hareket etti ve bunlar Kore'ye birlikte gittiler. Bu kurulun başkanı Topçu Albay Gumby idi. Diğer üyeleri ise Piyade Kurmay Yarbay Wedner, İstihkam Binbaşı Munsin, Ordudonatım Subayı Rebenson ve Muhabere yüzbaşı Lorenzo idi. Bu irtibat grubunun görevi Amerikan kuvvetleriyle Tugayın bağlantısını sağlamak ve ikmal işlerini koordine etmektir (Erkilet v.d., 1975, s. 72).

Ankara Garı'nda coşkulu bir kalabalık tarafından tezahüratlarla uğurlanan tren katarları yol boyunca gündüz geçilen istasyonlarda da yine içten sevgi gösterilerine maruz kaldı. 24 Eylül günü son heyet de geldi. Bütün Tugay 267 subay ve askeri memur, 4.810 astsubay ve eriyle İskenderun'da toplanmış oldu. Tayin emirlerini geç alan veya uzak yerlerden gelen subay ve astsubaylar Tugayın hareketini öğrendikten sonra gece gündüz demeksizin hatta yakınlarına veda etmeksizin hareketlerine devam ederek, İskenderun'da Tugay'a katıldılar (Erkilet v.d., 1975, s. 72).

İskenderun'a gelen birlikler geceyi kışla avlusunda alelacele kurdukları çadırlarda geçirdikten sonra, sabahleyin 39. Tümen Komutanlığı'nca hazırlanan, şehrin 18 km. güneydoğundaki, Atik Yaylası ordugâhına gönderildiler. Daha önce ihtiyaç gösterilen, ancak tamamlanamayan 80 şoför de İskenderun'da Tugay'a katıldı. 39. Tümen Komutanı ve karargâh heyeti, Tugayın iskânı, iaşesi ve diğer hususları için her türlü yardımı yaptılar (Yazıcı, 1963, s. 81).

Amerikalılar, Türk Silahlı Kuvvetlerini Kore'ye nakletmek için beş gemi tahsis etti. Bunların üçü personel, diğer ikisi ise araç gereç içindi. Bindirme ve yüklemenin ayrıntıları Amerikalı Albay Lettle tarafından idare edildi. Gemilere binmek için gerekli hazırlıklar, inme ve binme listeleri yapıldı. Her gemi için ön heyet olarak binecekler tespit edildi (ATASE Arşivi, KSK, K: 2, G: 5, B: 5-4).

Üstsubaylar beraberlerinde yalnız 272 kg, subaylar 181 kg ve diğer şahıslarda 90 kg özel eşya götürebilecekler ve bunlardan yalnız en gerekli olanları yanlarına alarak diğerlerini ambara vereceklerdi. Türk personelinin yedirilip içirilmesi gemilerce sağlanacağı gibi, birlikler gemilerdeki sıhhi tesis ve malzemeden faydalanabileceklerdi. Gemilerde insan sayısına göre kurtarma yeleği, sal ve filika vardı. 25 Eylül günü birlikler, gemilere binip Kore'ye harekete başlayacaklarından, sırasıyla Atik Yaylası ordugâhından limana gelerek gemilere binmeye hazırlanmaktaydılar. Bu sırada Cumhurbaşkanı, Kore yolcularını uğurlamak için İskenderun'a gelmişti. Bölgenin askerî ve mülkî büyükleriyle, üst düzey yöneticiler, memurlar, şehrin ileri gelenleri ve halk, Antakya, Dört Yol ve Mersin'den gelen kurullar, kabilelerin vapurlara binip hareket ettikleri sıralarda, bandoların da katıldığı büyük ve heyecanlı törenlerle uğurlandılar (Erkilet v.d., 1975, s. 73).

Personel üç kabile şeklinde üç yolcu gemisiyle, araç, gereç ve malzemeler ise L. Victory ve Cornell Victory adlı şileplerle Kore'ye deniz yolu ile intikal etti (ATASE Arşivi, KSK, K: 2, G: 84, B: 84-1).

Birinci kabile: 241. Piyade Alay Komutan yardımcısı Piyade Yarbay Natık Poyrazoğlu'nun kabile komutanlığında, Mc Rea adlı Amerikan gemisiyle intikal etti. Bu kabilede 3. Piyade taburu, Alay İkmal Bölüğü, Alay Havan Bölüğü, Tugay Depo Bölüğü ve Tugay Sıhhiye Bölüğü olmak üzere, 93 subay, 1.789 astsubay ve er olmak üzere toplam 1.882 personel bulunmaktaydı. Mac Rea gemisi 25 Eylül 1950 günü saat 21:00'de hareket etti ve bu gemiye Mısır karasularına kadar Gemlik Muhribimiz eşlik etti (ATASE Arşivi, KSK, K: 2, G: 5, B: 5-5).

İkinci kabile: 241. Piyade Alay Komutanı Piyade Albay Celal Dora'nın kabile komutanlığında, General W. Haan adlı Amerikan gemisiyle intikal etti (ATASE Arşivi, KSK, K: 4, G: 4, B: 4-26). Bu kabilede Alay Karargah Bölüğü, 1. ve 2. Piyade Taburları, Tugay Karargah Şubeleri, Tugay İstihkam Bölüğü, Tugay Muhabere Bölüğü, Tugay İnzibat Kıtası ve Tugay Badosu olmak

üzere 129 subay, 2.332 astsubay ve er olmak üzere toplam 2.461 personel bulunmaktaydı. General W. Haan gemisi 26 Eylül 1950 günü saat 21:15'te hareket etti. Bu gemiye de Mısır karasularına kadar Gaziantep Muhribimiz eşlik etti ve Kore Türk Tugayı Komutanı General Tahsin Yazıcı da bu kafiye de bulunmaktaydı (ATASE Arşivi, KSK, K: 2, G: 5, B: 5-7).

Üçüncü Kafiye: Topçu Tabur Komutanı Topçu Yarıbay Tahsin Kutay'ın kafiye komutanlığında, Private Johnson adlı Amerikan gemisiyle intikal etti. Bu kafiye de ise, Tugay Topçu Taburu Uçaksavar Bataryası olmak üzere 5 subay, 690 astsubay ve er olmak üzere toplam 740 personel bulunmaktaydı. Private Johnson gemisi 29 Eylül 1950 günü saat 13:00'de hareket etti. Bu gemiye de Mısır karasularına kadar Gelibolu Muhribimiz eşlik etti (Dora, 1960, s. 26; Yalta, 2005, s. 67).

Buna göre üç personel gemisine, 272'si subay 4.811'i astsubay ve er olmak üzere 5.083 kişi bindirildi. Bu sayı, toplam kadrodan 9 astsubay noksan ve iki er fazla idi. Kadroya göre noksan astsubayların yerine kıta çavuşları verildi (ATASE Arşivi, KSK, K: 2, G: 5, B: 5-17). Personel gemilerinden sonra ilk eşya, malzeme ve araç gemisi 30 Eylül 1950'de, ikincisi de 2 Ekim'de Kore'ye gitmek üzere İskenderun limanından ayrıldı.

Kore 1. Türk Tugayı'nın personeli ile eşya, araç ve gereçlerini Kore'ye taşıyan beş geminin takip edecekleri güzergâh; Süveyş Kanalı-Kızıldeniz-Mendep Boğazı-Seylan Adası'nın merkezi Colombo-Singapur-Filipinler ve Formaza Adası-Pusan Limanı idi. Bu gemiler aralarındaki seyir mesafeleri ve sıralarını koruyarak 21 günde Kore'nin güneydoğusunda bulunan Pusan limanına birer gün ara ile 18, 19 ve 20 Ekim 1950 günlerinde varmak üzere sessiz bir şekilde intikal ettiler (ATASE Arşivi, KSK, K: 4, G: 4, B: 4-33).

Deniz yolculuğu esnasında gemide eğitim faaliyetleri devam etti. İlk günler deniz yolculuğunun verdiği rahatsızlıklar atlatıldıktan sonra alarm eğitimi, atış eğitimi, konferanslar ve taktik çalışmalarına hızla devam edildi.

Amerikan silahları ile yeteri kadar atış yapılamadığından, gemide mekanik ve nişancılık eğitiminden sonra, denize atılan konserve kutularına ateş edilerek atış eğitimi yaptırıldı. (ATASE Arşivi, KSK, K: 4, G: 4, B: 4-27). Bulaşıcı hastalıklara karşı koymak için tifo, tifüs, veba, kolera dizanteri aşılıları sağlık personeli tarafından ilk günden itibaren düzenli olarak yapıldı (Dora, 1960, s. 31).

4.4.2.4. Türk Tugayı'nın Taegu'ya İntikali, Yeniden Donatılması ve Hazırlanması

Türk Tugayı için Pusan Limanı'nın 85 km. kuzeybatısındaki Taegu şehrinde, Japonlardan kalma bir garnizon tahsis edilmişti. Bu garnizon Amerikalılar tarafından işletilmekteydi ve çoğu iki katlı kagir binalar, büyük pavyon binaları ve geniş tesisleri ile büyük iki meydandan ibaretti (ATASE Arşivi, KSK, K: 4, G: 5, B: 5-8).

Pusan Limanı'nda gemiden iskeleye çıkan birlikler hazır bulunan kamyonlarla tren istasyonuna gönderildiler. Buradan da tren yolu ile Taegu'da kendileri için tahsis edilen garnizona gittiler. Taegu şehri istasyona 3,5 km. mesafede bulunmaktaydı (ATASE Arşivi, KSK, K: 4, G: 5, B: 5-6). Taegu ve çevresinin emniyeti 5. Kore Tümeni tarafından sağlanmaktaydı. Pusan köprübaşından çekilmek zorunda kalan düşmanın Güney Kore'de kalan küçük grupları, faaliyet halindeydiler. Gündüzleri ormanlarda saklanmakta, geceleri ise köylere, ulaştırma vasıtalarına, zayıf birliklere baskınlar yapmaktaydılar, bunlar ya komünist olanlardan ya da tehditle ele geçirdiklerinden yardım görmekteydiler. Düşmanın büyük bir kısmı Kuzey Kore arazisinde, kuzeye doğru takip edilmekteydi. Tugayın emrine verildiği 9. Amerikan Kolordusu, Taegu'nun 130 km. kadar kuzeyinde Taejon şehrindeydi. Birlikleri yolların, köprülerin emniyeti ve çetelerin takibiyle görevliydi. Taegu'nun iç emniyeti ise Kore polisine aitti. Türk Tugayına düşen

emniyet vazifesi ise yalnız bulunduğu garnizonun yakın emniyetiydi (ATASE Arşivi, KSK, K: 4, G: 5, B: 5-7).

Amerikan silahları ile yeteri kadar eğitim ve atış yapılmamış olduğundan Tugay birliklerinin bu silahlarla bir süre daha eğitim yapmaları kararlaştırıldı. 9. Amerikan Kolordu Komutanı'nın Türk Tugay Komutanı ile tanışıp görüşmek istemesi üzerine, 22 Ekim 1950'de Tugay Komutanı Tahsin Yazıcı yanına bir kısım karargah subaylarını da alarak Kolordu karargahının bulunduğu Taejon'a jeeplerle gittiler (ATASE Arşivi, KSK, K: 4, G: 40, B: 40-26). Türk Tugayına bir hafta istirahattan sonra cephede görev verilmesi düşünüldüğü halde, silah ve donatımının henüz noksan olduğu öğrenildiğinden, Tugayın şimdilik Taegu ile Taejon dağları arasında gizlenen ve fırsat buldukça yollara inerek saldıran çeteleri arayıp, temizlemek, yol ve köprülerin güvenliğini sağlamak görevi verildi (Erkilet v.d., 1975, s. 77).

Taegu'da yirmi gün kalındı. Bu zamanın dört beş günü bakım ve hareket hazırlıklarıyla geçti, diğer günler spor, atış, manga muharebe tatbikatına ayrıldı. En son günde topçu ve piyade ağır silahlarının hakiki ateşleri altında bir taburun taarruz tatbikat gösterisi yapılarak Taegu'da eğitim bitirildi (Yazıcı, 1963, s. 121).

Bu arada, Tugay Komutanı ve Kurmay Heyeti, Kore Türk Silahlı Kuvvetlerinde, piyade taburları ile Tugay Komutanlığı arasında bir alay komutanlık kademesinin bulunmasını fazla, gereksiz ve hatta sevk ve idare bakımından sakıncalı görmekteydi. Bu sorunu bir düzene sokmak için 3 Kasım 1950'de Tugay'dan verilen bir emirle alay kademesi kaldırılarak durum Genelkurmay Başkanlığı'na bildirildi. Alay Komutanı, Tugay Komutan yardımcılığı görevine getirildi. Piyade taburları numaralarını koruyacaklar ve doğrudan Tugaya bağlı olacaklardı (Erkilet v.d., 1975, s. 80).

4.4.2.5. Türk Tugayı'nın Cepheye Hareketi

Türk Tugayı, Mac Arthur karargâhından gelen 25 Ekim 1950 tarihli bir emirle, 8. Amerikan Ordusu'ndan da aynı gün akşam alınan telefon emriyle Seoul'un 46 km. kuzey batısındaki Munsan bölgesinin emniyeti ve düşman gerillalarını arama ve tarama işiyle görevlendirildi. Türk Tugayı, 10 Kasım 1950 günü kuzeye hareket edecek ve orada 25. Amerikan Tümeni'nin emrine girecekti. Bu Amerikan ordusundan alınan ilk ön emir olup, teşkil edilen konakçı heyeti Munsan bölgesine gönderildi. Türk Tugayı'nın tamamının motorize olmaması büyük sorunlar yaratmaktaydı. Tugayın insan gücünü teşkil eden 5.000'den fazla askerin ancak 1.500 kişisi motorize araçlara bindirilmiş olarak nakledilebilirken, geri kalan yaklaşık üçte ikilik kısmı trenlerle veya üst kademedeki gelecek, geçici olarak verilecek araçlarla sevk edilecekti. Tugay birlikleri 10 Kasım 1950 sabahı Taegu'dan harekete başlayarak planlanan yürüyüş tertibine göre Tugayın motorlu bölüğü, karargah bölüğü, istihkam bölüğü, muhabere bölüğü, uçaksavar bölüğü, sıhhiye bölüğü, topçu taburu ve tanksavar takımı karadan Taegu-Taejon-Suwon-Seoul yolu ile hareket etti. Geriye kalan piyade birlikleri ile araç-gereç, eşya ve cephe demiryolu ile 13 ve 14 Kasım günleri ayrı ayrı üç katar halinde Güney Kore'nin başkenti Seoul'e nakledildiler (Erkilet v.d., 1975, s. 82-83)..

İntikalin tamamlanmasına müteakip, 15 Kasım 1950'den itibaren Tugay İmjın nehriyle Kaesong'tan kuzeye, Sibyonni'ye giden bir hat arasında, 25 km. genişlik ve 50 km.lik derinlikteki bir bölgeyi taramak, komünist çetelerine karşı emniyet altına almak ve yol ile köprüleri düşman hareketlerine karşı korumak göreviyle tertiplenerek, bu bölgedeki Amerikan birliklerini değiştirmeye başladı. Bu nedenle Türk piyade taburları çok geniş bir alana yayılmak zorunda kaldı. Türk birlikleri kendilerine ait bölgelerde geniş keşif ve emniyet düzenleri olarak 19 Kasım 1950 tarihine kadar komünist çetelerin taciz, pusu ve taarruz hareketlerine engel olmaya çalıştılar. Yakalanan şüpheli şahıslar üst makamlara teslim edildi.

8. Amerikan Ordusuna bağlı 9. Amerikan Kolordusu genel karşı taarruz için hazırlanmaktaydı. 9. Kolordu'ya bağlı 25. Amerikan Tümeni Kuzey Kore'nin başkenti Pyonyang'ın 48 km. kuzeyinde Sunchon bölgesinde toplanmaktaydı. Türk Tugayı 25. Tümen'den 18 Kasım'da almış olduğu hareket emri gereğince, 20 Kasım sabahı Chong'tan Pyongyang'ın 75 km. kuzeyinde bulunan Kunuri bölgesine Tugay karargahının komuta kademesiyle, ön heyet hareket ettiler (Erkilet v.d., 1975, s. 84).

Tugay birliklerinin bulunduğu Chongdan ve Kaesong bölgesinden intikal edilecek, Kunuri bölgesine kadar olan mesafe 300 km. idi. Türk Tugayı'nın elinde yeteri kadar vasıta olmadığından, 25. Amerikan Tümeni'nden sekiz adet kamyon gönderildi. Bu vasıtalar yeterli olmadığı için giden araçlar geri gönderilecekti. Kunuri bölgesine doğru ardı arkası kesilmeyen bir araç akını Kaesong – Simnak – Piyongyang – Sisan - Kunuri yolunu tamamen kapladı. Bununla birlikte 23/24 Kasım 1950 gecesi sabaha kadar devam eden yolculukta Türk vasıtaları arasına BM'den çeşitli birliklere ait olan araçlarda girdi. Tugayın tamamının taşınması için Kunuri'ye varan araçlar hiç bekletilmeden geri gönderildi. Tugay, ancak 26 Kasım akşamı Kunuri'deki toplanma bölgesine topçu taburu hariç varabildi (Dora, 1960, s. 91-92).

Bu sırada 1. ve 9. Amerikan Kolorduları ile 2. Güney Kore Kolordusu'ndan meydana gelen 8. Amerikan Ordusu, Korgeneral Walton H. Walker'in komutasında olarak, genel bir taarruza hazırlanmaktaydı. 25. ve 2. Tümenlerle, 1. Süvari (Motorlu) Tümeni'nden teşekkül eden 9. Kolordu, bu taarruza ordunun merkezinde katılmak üzere hazır bulunmaktaydı (Erkilet v.d., 1975, s. 84). BM Komutanlığı'nca, 24 Kasım sabahı başlaması kararlaştırılmış olan genel taarruzda Türk topçu taburu 22/23 Kasım gecesi Amerikan irtibat kurulu başkanı Albay Gumby'nin aracılığı ile 25. Amerikan Tümeni bölgesinde toplanan diğer beş Amerikan topçu taburunun yanında mevziye girdi.

Türk Tugayı emredilen vakitte bütün mevcudu ile Kunuri'de toplanamamış olmasına rağmen, 24 Kasım sabahından itibaren 9. Amerikan Kolordusu'nun ihtiyatı olarak görevlendirildi. Sadece topçu taburumuz 24 Kasım sabahından itibaren başlayan genel taarruzda takviye topçusu olarak görev aldı ve ilk defa Kore dağlarına ve komünistler üzerine mermilerini yağdırmaya başladı (Dora, 1960, s. 93).

BEŞİNCİ BÖLÜM

TÜRK ASKERLERİ'NİN KORE'DEKİ SAVAŞLARI VE İSTANBUL BASININA YANSIMALARI

4.5.1. TÜRK ASKERLERİ'NİN KORE'DEKİ SAVAŞLARI

4.5.1.1. Kunuri Savaşları ve Yankıları

24 Kasım'da başlayan ve BM Başkomutanı'nca Çin-Rusya sınırına kadar sürdürülmesi kararlaştırılan genel taarruz hareketinin hızla devam ettiği bir sırada, Türk Tugayı, 26 Kasım 1950'de Kunuri bölgesinde toplanmıştı. Kendisine 9. Amerikan Ordusu'nun ihtiyat görevi verilmişti. Aylardır Kuzey Kore'ye sızan Komünist Çin Orduları, BM Ordusu'na aniden beklenmedik darbeyi vurdu. Yalu Nehrine ulaşmayı bekleyen BM kuvvetleri panik halinde geri çekilmeye başladı ve BM Ordusu'nun cephesi birden ikiye ayrıldı (Artuç, 1980, s. 156-58). 9. Amerikan Kolordusu'nun ve 8. BM Ordusu'nun kuşatılma tehlikesi ortaya çıktı ve düşmanı durdurma görevi Türk Tugayı'na verildi.

9. Kolordu Komutanlığı'na çağrılan General Yazıcı'ya, Kolordu Komutanı Coulter tarafından verilen emirde; 2. Kore Ordusu geri çekildiği, Teochon şehrinin düşman tarafından kuşatıldığı ve düşmanın 9.Kolordunun sağ tarafını tehdit ettiği belirtilmiştir. Türk Tugayının görevinin, Kunuri-Teochon yoluyla hareket ederek Teochon'u işgal etmek ve burada Kolordu'nun sağındaki 2. Tümen ile bağlantı sağlayarak Teochon'dan Hyangsang ve Changsang-ni üzerinden kuzeybatıya giden yolu emniyet altına almak olduğu söylenmiştir. Ayrıca kolordu topçusunun Kunuri'de

Tugay'a katılacağı, hemen hareket etmenin çok önemli olduğu Teochon'u almak üzere Tugayın muhtemelen muharebe edeceği vurgulanmıştır (Erkilet, v.d., 1975, s. 88).

Güney Kore Birliği dağılınca 9. Amerikan Kolordusu'nun, 2. Tümenini korumak üzere Kore'ye yeni gelmiş olan Türk Tugayı, Kunuri yoluyla Teochon'a gönderildi. Kore'de ilk defa muharebeye girecek olan Türk Birlikleri, ne tarafın yukarı ne tarafın aşağı olduğunu dahi bilmediği bölgede, dost ve düşmanın kim olduğu belli olmayan zor bir arazide kendi başlarına hareket etmek zorunda kaldı (Ruscuklu, 2005, s. 21).

Türk Tugayı'nın elinde, piyade taburlarını taşıyabilecek kadar motorlu araç yoktu. Tüm piyade taburlarının motorlu hareket ettirilebilmesi ancak kolordunun göndereceği araçlara bağlıydı. Bu nedenle Türk Tugayı beklemeksizin harekete karar verdi. Bir kısmı motorlu, bir kısmı da yaya olarak hareket ettiler. Kolordu'dan verilecek olan kamyonlar geldiğinde yaya olarak ilerleyen askerlerin bindirilmesi kararlaştırıldı. Ancak 9. Kolordu'dan 50 yerine 35 kamyon gönderildi. Kamyonlar, ilk dinlenme yeri olan Wawon bölgesinde askeri indirerek geride yaya olanları aldı. Bu sayede akşam 7'de başlayan yürüyüş, tüm Tugay'ın ulaşmasıyla birlikte gece 3'te tamamlanabildi (Erkilet, v.d., 1975, s. 91).

27 Kasım sabahının erken saatlerinden itibaren Teochon'a yürüyen Tugay, saat 14:30'da Kolordu'dan gelen bir emir ile durduruldu. Emirde Teochon'a gidilmemesi, bir gece kamyonlarla ulaşılan yerin 10.000 yarda doğusunda kalınarak bu bölgenin savunulması istenmekteydi. İleride Changsang-ni'de düşmanın bulunduğu belirtiliyordu. Tugay Komutanı Yazıcı, sorumluluğu üstüne alarak geri dönülmesini ve gece konakladıkları Wawon bölgesinin savunularak yolun emniyete alınmasını emretti. İlerleyiş durduruldu (Erkilet, v.d., 1975, s. 97-99) ve Tugay Komutanı'nın sorumluluğu üzerine verdiği bu kararın yerinde olduğu sonradan anlaşılacaktı. Verilen karar, Türk Tugayı'nı bir kuşatmadan ve imhadan kurtardı.

Çekilen Tugay'ın artçı görevini gören Takviyeli Keşif Takımı, 27 Kasım gece yarısı saldırıya uğradı. Daha sonradan öğrenildiğine göre Amerikalı Muhabere Yüzbaşı Lorenzo'nun telsiz aracı arıza yapmış ve Lorenzo, yalnız kalmamak için aracı, yolun ortasına çekerek Türk askerinin geri dönüş yolunu kapatmıştır (Denizli, 1994, s. 94). Keşif Takımı arızanın giderilmesini beklerken kayalık, dağlık ve sarp olan bu arazide baskına uğradı. Ancak iki subay ve dört er Türk Tugay'ının karargâhına ulaşabildi. Kalanlar ise şehit ya da esir oldu. Keşif Takımı, Tugay'ın baskına uğramasını engelledi. 27-28 Kasım gecesi ilk önce Tugay'ın Keşif Takımı ile çarpışmalar olurken, 10. Piyade Bölüğü'ne, Tugay'ın ileri Karakol Bölüğü olarak Songbul-gol Köprüsünü ve yolun iki yakasını tutma görevi verildi. Sabah gün ağarırken bölüğün tamamı düşmanla savaşa tutuştu. İşte böyle başlayan Wawon muharebeleri sonucunda 28 Kasım akşamına kadar Tugay'ın tamamı savaşa girmiş oldu (Erkilet, v.d., 1975, s. 105).

Tugay'ın ilk süngü muharebesi de burada yaşandı. Tugay'a, Kolordu'nun ikinci emri sözlü olarak 28 Kasım 1950'de saat 15:30'da geldi. Tugay'ın çekilmekte olan 2. Amerikan Tümeni'nin sağ kanadı ile irtibat kurarak 998 ve 1190 rakımlı tepelerle bunların devamından geçen geniş bir hat üzerinde mevzii tutması bildirildi. Bu kez zaten Tugay belirtilen mevziideydi. Tugay bugünkü oyalama görevini de yapmıştı. Geri çekilme konusunda Albay Dora'nın önerisini uygun bulan General Yazıcı, çekilme emrini verdi. Tugay, 9. Kolordu'nun yan ve gerilerini koruma görevini daha elverişli olduğu düşünülen Simnin-ni bölgesinde yapacaktı (Erkilet, v.d., 1975, s. 110).

Wawon muharebeleri dört ay önce kurulmuş olan 1. Türk Tugay'ının ilk muharebesiydi. Tugay, bir aylık deniz yolculuğundan sonra Kore'ye ulaşmış, yeni Amerikan silahlarıyla savaşması ve daha önce gerillalara karşı mücadelede kullanılmamış olması nedeniyle, savaş kabiliyeti ve düzenini yeterince geliştirme imkânı bulamamıştı. Buna rağmen, Tugay, dost veya

düşman olduğu ayırt edilemeyen bir ülkede, çok sarp ve kapalı bir arazi ile soğuk hava şartları altında, dost birliklerin yardımından uzak olarak çok üstün sayıdaki düşmana karşı kazandığı zafer, düşmanın ileri hareketini bir gün geciktirdi (Erkilet, v.d., 1975, s. 112).

28 Kasım gecesi karanlıkla birlikte Türk Tugayı, Simninni Köyü'ne çekilmeyi gerçekleştirdi. Yerleşilmeye çalışılan bu bölgede Türk askeri baskına uğradı. Gerillalarla birlikte komünist birliklerin baskını, bazı birliklerin birbirlerine karışmasına neden oldu ve bir şekilde geriye çekilmeye başlandı. Kötüleşen tablo karşısında Tugay Karargâhı'nın 1. ve 2. taburları ile bağlantısı kesildi. Bu sırada Kaecheon'da bir okul binasında bulunan Tugay Karargâhı'nın da baskına uğradığı söylentisi askerler arasında dolaşmaya başladı.

Tugay Komutanı General Yazıcı, 9. Amerikan Kolordusu ve 8. Ordu'nun ölüm kalımına etki edebilecek bir karar daha verdi. Verilen karara göre, 1. ve 2. taburları kurtarmak için geriye giden birlikler çevrilerek, Kaecheon'da toplanacak ve bu kasabanın sırtlarında yeni bir savunma cephesi oluşturulacaktı (Erkilet, v.d., 1975, s. 119). Yazıcı, yola çıkarak askerleri geri çevirmek için bir konuşma yaptı. Tugay komutanının bu kararı yerindeydi ve geriye çekilmekte olan askerler, Kaecheon'da kısmen durduruldu. Tugay Komutanı, Alay Sancağı'nı da açarak askerlerin milli duygularını harekete geçirmek istemişti (Yazıcı, 1963, s. 178).

1. ve 2. Piyade Taburları savaşa savaşa Kaecheon'a çekilmeyi başardı, ama düşman askerinin arasında kalan Türk askerlerinin de kurtarılması gerekmektedir. Bunun için de General Yazıcı, Amerikan Tank Takımı'ndan yardım istedi. Zorlamalara rağmen Tank Takımı gece görev yapmamak için elinden geleni yapınca tanklardan bir yardım gelmeyeceği anlaşıldı. Kalan askerler de kahramanca savaşarak Kaecheon'a çekilmeyi başardı (Yazıcı, 1963, s. 179-180).

Bu arada düşman Kaechon'un kuzey ve güneyinden dolaşarak, 500 m. kuzeybatıda başlayan ve Kunuri'ye doğru 4 km. kadar uzayan boğazın ağzını tuttu. Kunuri-Sunchon Boğazı Amerikalı ve Güney Koreli birliklerle birlikte geçildi. Geçilen yol dağlıktı ve sol tarafında derin uçurum bulunmaktaydı. Yalnızca bir aracın geçişine imkân tanıyan bu yolda, bir araç arızalandığında tüm trafik kesintiye uğramaktaydı. Bu nedenle bazı araçlar yükleriyle birlikte uçuruma yuvarlandı. Türk birlikleri, bu yolda birbirlerinin ve Amerikan araçlarının güvenliğini sağlayarak ilerleme imkânı buldu (Ergüngör, 1954, s. 81). Daha sonraları gelen Amerikan tankları da arkayı emniyete alarak geçiş güvenliğine destek oldu. Türk askeri elinde süngüsüyle boğazın dik yamaçlarına tırmanarak, ateş gelen yerlere doğru hareket etti.

Türk Piyadesinin süngüsü bu mücadelede etkili olurken, 2. Tümen'in sıkışıp kaldığı Sunchon Boğazını geçişe açtı. Bu mücadele özellikle Türk askeri ile birlikte boğazı geçen Amerikalılarda, büyük hayranlık yarattı. Boğazı açan Türk askeri, 2. Amerikan Tümeninin Karargâhını da kuşatılmaktan kurtardı. Tugay Komutanı Yazıcı, Tugay'ın en büyük kaybını, Kunuri-Sunchon arasındaki boğazın geçişi sırasında verdiğini raporlarında kaydetmekteydi (Denizli, 1994, s. 108).

Türk Tugayı'nın 26 Kasım 1950'den, 6 Aralık 1950 tarihine kadar olan Kunuri Muharebeleri ile çekilme sırasında yaptığı savaşlarda verdiği kayıp, insan olarak toplam mevcudunun % 15'i, ağır silah ve araçların % 70'dir. Bu savaşlarda Tugay, 218 şehit, 94 kayıp, 455 yaralı olmak üzere toplam 767 kişilik bir kayba uğradı (Erkilet, v.d., 1975, s. 112).

Türk Tugayı'nın fazla kayıp vermesi nedeniyle Türk halkının üzüntülerini hesaba katan Amerikan hükümeti, Türk makamlarından özür dilemek zorunluluğu hissetti (Sel, 1979, s. 228).

Türk askerinin Kore Savaşı'nda göstermiş olduğu kahramanlık, bütün dünyada Türklere karşı bir hayranlık uyandırdı. Amerikan gazetelerinin birinci

sayfalarında çıkan harp fotoğraflarının altındaki yazılarda *“Türkler bizi korkutuyor”, “Türkler imdadımıza koşuyor”* gibi başlıklar kullanılmıştır. Zafer Gazetesi, 11 Aralık 1950 tarihli sayısında konuyla ilgili olarak Minneapolis Tribune Gazetesi'nin baş makalesinden şunları aktarmaktaydı: *“Türklerin Kore'deki fedakârlığı Amerikan askeri tarafından asla unutulmayacaktır. Türkler Amerika'ya dost olan memleketler arasında ve barış idealini benimseyen milletler meyanında yüksek mevki kazanmışlardır”*.

Yine konuyla ilgili olarak Sayılan, Washington'da çıkan Evening Star Gazetesi'nden kitabına aktardığı haberde; Kore'de çarpışan 5000 Türk askerinin kahramanlığını icabında tekrarlayacak 375 bin Türk askerinin daha silâh altında bulundurulmasının hür dünya milletlerine ferahlık verici bir haber olduğu duyurulmuştur. Şayet Sovyetler Birliği Çanakkale'ye, Süveyş veyahut Yakınoğu'ya tecavüz ederse, Türkler'in iki milyon askeri daha seferber edebilecekleri belirtilmiştir. Türk askerinin çetin ve birinci sınıf muharip kahramanlıklarının Amerikalılar için mesut bir sürpriz teşkil ettiği ancak Türkler için bunun tabii olduğu, Türklerin asıl kuvvetinin 2 milyon süngüsünde değil, 21 milyon Türk'ün tam bir birlik ve kardeşlik manzarası arz etmesinden kaynaklandığı tespiti yapılmıştır. Sonuç olarak, Ortadoğu'nun bekçisi Türkiye'ye yapılan yardım kadar yerine mahsup hiçbir paranın tasavvur edilemeyeceğini ve Amerikalı askerî mütehassısların da tam kanaatlerinin bundan ibaret olduğu belirtilmiştir (Sayılan, 1996, s. 180).

İngiliz Ordusu'nun yüksek rütbeli subaylarından olan 1945-46 yıllarında Türk Genelkurmayı'nda müşavirlik görevinde bulunan General Chost, Kore'deki Türk Birliği'nin kahramanlığı hakkında yayınladığı mesajında; Kore Harbi hakkında alınan son haberlerde, BM kuvvetlerinin bir kısmını teşkil eden Türk Tugayı'ndan daima övgüyle bahsedildiğini belirterek bu haberler kısa bir müddet için Türkiye Genelkurmayı'na müşavirlik şerefine nail olan ve binaenaleyh Türk askerinin parlak vasıflarını yakından gören bir İngiliz subayı olarak kendisi için bilhassa enteresan olduğunu vurgulamıştır. Daha sonra İngilizler olarak kendilerinin bugünkü Türk askerinin, asırlarca

devam eden tarihi başarı ve ananelerinin varisi olduğunu bazen unutabileceklerini söylemiştir. Fakat bu asırlar zarfında Türk askerlerinin, dünyanın en büyük imparatorluklarından birini kurduğunu ve bu imparatorluğun vasi hudutlarında savaştığını, tarihin gösterdiği veçhile bu imparatorluğun savaş kabiliyeti ve disiplini yüksek mahir askerlerden müteşekkil bir ordunun eşsiz başarıları sayesinde kurulmuş ve idame ettirilmiş olduğunu vurgulamıştır. Daha sonra İngiltere’de bugünkü neslin, ihtimal ki unutmuş belki de idrak edememiş olduğunu ancak 1915’te Gelibolu’nun kanlı harp sahalarında İngilizlerin aylarca süren çetin savaşlardan sonra karşılarındaki askerin kahramanlığını iyice anladıklarını ve mağlup olduklarını itiraf etmek zorunda kaldıklarını ifade etmiştir (Zafer, 11 Aralık 1950).

8. Ordu Komutanı General Walton H. Walker, Kunuri Savaşları’ndan sonra Kore Türk Tugayı’na gönderdiği mesajında; 2. Tümenle birlikte hareket eden Türk savaş birliği gösterdiği kahramanca cesaretiyle dört gün devam eden geciktirme savaşları sayesinde ordunun sarılmasına ve parçalanmasına mani olduğunu belirtmiştir. Türk savaş birliğinin 28 Kasım 1950 gecesi, bir tümen olduğu tahmin edilen komünist kuvvetler tarafından Wawon civarında sarıldığını fakat Türklerin cesaretle savaştığını ve göğüs göğüse yaptıkları muharebelerde süngü ile iki yüz düşman öldürdüklerini vurgulamıştır. İki günlük savaştan sonra düşmanın bu kesimdeki kuvvetlerinin altı tümeni bulunduğu halde hatlarımıza girmeye muvaffak olamadıklarını ve Türk savaş birliğinin 2. Tümenle birlikte 8. Ordunun çevrilmesini önlemek için lazım gelen zamanı temin ettiğini ifade etmiştir (Yazıcı, 1963, s. 217).

Sosari’deki Türk Tugayı’nı 13 Aralık 1950’de ziyarete gelen Walton H. Walker, beraberinde getirdiği 15 madalyayı Türk askerlerine takmadan önce yaptığı konuşmada, Kunuri Savaşlarında Türk askerlerine Kahraman Türk evlatları! diye seslenerek, şahsı, Amerikan ordusu ve Amerika milleti adına teşekkür etmek için geldiğini söylemiştir. Daha sonra yapılan harekattan bahsederek kendisinin Türk Tugayını Kunuri bölgesinde hemen

vazifelendirmek istemediğini ancak düşmanın taarruzu ile hâsıl olan fena durum karşısında birden ağır bir vazife vermek mecburiyetinde kaldığını belirtmiştir. Buna rağmen Türk Tugayının vazifesini fedakarane bir şekilde yaptığını, eğer Türk Tugayının, düşmanı durdurmak için kahramanane çarpışması olmasaydı, ordusunun kuşatılarak çok zor durumlara düşeceğini belki de imha edilebileceğini vurgulamıştır. Bu başarıdan dolayı Türk Tugayına teşekkür ve takdirlerimi sunmuş ve ordusunun değerli bir uzvu olmasından iftihar ettiğini ifade etmiştir (Erkilet, v.d., 1975, s. 88).

Walter, bu konuşmasının ardından getirdiği 15 madalyayı askerlerimizin göğsüne takmıştır.

Tahsin Yazıcı'nın, Abent Post Gazetesi'nden Türklerin savaşta gösterdiği kahramanlıklar hakkında aktardığı haberde: *"Kore muharebelerinin sürprizi Çinliler değil, Türkler oldular. Türklerin muharebelerde gösterdiği kahramanlığı anlatacak bir kelime bulmak, şu anda mümkün değildir"* şeklinde yazmaktaydı (Yazıcı, 1963, s. 218).

4.5.1.2. Kumyangjangni Savaşları ve Yankıları

8. Ordu Komutanı Ridgway, düşmanın yapabileceği yeni bir taarruz ihtimalini düşünerek, yeni bir mevziinin keşfini ve gerekirse Kore'yi boşaltmak için hazırlık planlarını yaptırırken, bir taraftan da düşmanın niyetini ve hareketini öğrenmek için Ocak 1951 ortalarında bazı taarruzi keşifler yapılmasını emretti. Bir süre sonra keşif harekâtlarında Türk Tugayı'nın denenmesine karar verildi (Denizli, 1994, s. 122). Bu sıralarda BM Kuvvetleri'nin Kore'yi boşaltması için hazırlıklara başlandığı haberinin duyulması, Türk Tugayı'nın yapacağı taarruzi keşif hareketinin, gemilere yüklenen silah ve askerlerin kolaylıkla Kore'den ayrılmasını sağlayacak kamuflej bir hareket olarak yorumlanmasına neden oldu (Sayılan, 1996, s. 95-96).

25. Tümen ve Türk Tugayı ortada, iki alay da Türk Tugayı'nın iki yanında olmak üzere taarruz için 24 Ocak 1950 gecesi gizlice cepheye hareket edildi. Bu hareketle, düşmanı sarsarak ona kayıp verdirmek amaçlanmıştı. Türk Tugayı'na düşmanın en güçlü tahkimatının bulunduğu Kunyangjangni Kasabası ile 185 ve 156 rakımlı tepeler ayrıldı. Tugay'ın önünde 12 km.lik geniş bir alan vardı. Bu nedenle Türk Tugayı'nı desteklemek üzere, iki Amerikan tank bölüğü, bir uçaksavar bölüğü, tümen topçusu ve hava kuvvetleri ayrılmıştı. 25 Ocak 1951 sabahı erkenden Tugay'ın taarruzu başladı. Düşmanla girişilen ilk çatışmada düşman mevzilerine girilerek 4 km. de ilerlendi (Artuç, 1980, 293-295).

O gün, düşmanın savaş meydanında bıraktığı ölümlerin üzerinde yapılan aramada, bir Çinli'nin üzerinden çıkan not defterinin Kunuri Savaşları'nda şehit düşen bir çavuşumuza ait olduğu ve bu suretle karşıdaki düşmanın, Kunuri'de Türk askerine büyük kayıplar verdiren Çin birlikleri olduğu anlaşılmıştı (Dora, 1960, s. 198). Yakalanan esirlerin de verdikleri bilgiler bunu doğrulamaktaydı. Türk askerinin karşısındaki düşman, Türk Tugayı'nı Kunuri'de kuşatan 38. Komünist Çin Ordusu'nun 150. Tümeni'ne mensup 2. Alayı idi. Bu durum bütün Tugay'ın intikam alma duygusunu kamçulamıştır (Sayılan, 1996, s. 102).

İkinci gün savaş yine sabahın ilk saatlerinden itibaren, kaldığı yerden başladı. Plana göre 2. Tabur'un, Kumyangjangni Kasabası'nı, Albay Celal Dora Grubu'nun da 156 Rakımlı Tepe'yi alması gerekiyordu. Gruplar birbirinden 7-8 km. uzaklıkta ve birbirini görmeden düşman üzerine atıldı. Mehmetçiklerin bu şiddetli hücumunda, Kunuri şehitlerinin intikamını almak istemesi önemli bir rol oynadı. Sabahleyin 1. Ordu Komutanı Milburn de ileri hatlara, Tugay komuta yerine gelmiş, bu kadar methini duyduğu Türklerin savaşını yakından görmek istemiştir. Onunla beraber gazete muhabirleri de cepheye geldi (Artuç, 1980, 296). Generalin gelişi, alınacak sonucun BM Kuvvetleri'nin tüm başarısını etkileyecek bir mücadelenin yapıldığı düşüncesini doğurdu.

Öğleden sonra Albay Dora grubu, bomba ve süngü hücumlarıyla 156 rakımlı tepeyi ele geçirdi ve az sonra da 2. Tabur'un 5. Bölük erleri de tankların desteğinde, Kumyangjangni Kasabası'nın eteklerine ulaştı. Kasaba savunma için önceden Çinliler tarafından hazırlanmıştı. Yaşanan çatışmada, Çinliler'in ölümü hiçe sayarak mücadeleye kararlı oldukları gözlemlendi. Fakat iki saat sonra, kasabanın en yüksek binasına Türk Bayrağı dikildi. Özellikle o gün yapılan savaşlarda, Türk askerinin yanlarında Amerikan ve Kore alaylarının geride kalışı, Türk Tugayı'nın büyük kayıplar vermesine neden oldu. Türk askeri, zaman zaman tankların da önüne geçerek ateş etmesini engelledi (Artuç, 1980, 297).

Bu arada yine Amerikalıları hayrete düşüren bir olay yaşandı. 5. Bölük, Kumyangjangni Kasabası'nın kuzey sırtlarına vardığı zaman etkili bir şekilde Çin askerinin ateşiyle karşılaştı. Plana göre, Tank Bölüğü'nün 5. Bölük'ün yanında olması gerekiyordu. Her nedense Tank Bölüğü Komutanı yalnızca ateş desteğinde bulunmayı uygun gördü. Tank Bölük Komutanı Yüzbaşı Reksby, telsizle 5. Bölük Komutanı Cevat Olhon'u bularak, başarılarından dolayı kendisini kutladı ve Türk askerinin hücumunu kolaylaştırmak için bütün tanklarla, makineli tüfek ve havan ateşlerini susturmak için atışa geçmek istediği bildirdi. Bu nedenle Türk Bölüğü'nün de daha fazla ilerlememesini istedi. Türk Yüzbaşı ise bu isteğe, *"bize önce ekmek gerekli"* cevabını verdi. Bu durum karşısında şaşırان Yüzbaşı Reksby, telsizi tekrar eline alarak *"ateş desteği değil de ekmek istiyorsunuz öyle mi?"* diye sormuş ve aynı cevabı almıştır. *"Evet, ekmek istiyoruz"*. Bu durum karşısında şaşkınlığını gizleyemeyen Tank Bölük Komutanı: *"Şu Türkler anlaşılır şeyler değil, Tank birliğinden ateş desteği değil de ekmek istiyorlar. Bu isteği bir başkasına anlatsam, belki akli dengemin haklı olarak sağlamlığından şüphe eder"* demiştir (Sayılan, 1996, s. 110).

27 Ocak 1951 sabahı da taarruza devam edildi, ancak zayıf gözetleme postalarından başka bir kuvvete rastlanmadı. Tugay'ın karşısındaki 447. ve 448. Çin alayları, gece cepheyi bırakarak geri çekilmek zorunda kalmıştı. 27

Ocak 1951'de Türk Tugayı'nın ele geçirdiği mevziler gezilerek, meydanda 525 düşman cesedi sayılmıştır. Ayrıca 45 Çin askeri de esir alınmıştır. Ölümlerin çoğu 156 rakımlı tepede bulunmaktaydı. Bu ölümlerin piyade tüfeği, bomba ve süngü ile öldürülmüş olduğu tespit edildi. Amerikalılara bu bilgi ulaştırıldığında bu rakamlar abartılı bulundu. Daha sonra Amerikalılar tarafından bizzat yapılan sayımda, düşman zayıyatının 1.734 kişi olduğu tespit edildi. Türk Tugayı'nın kaybı ise 1 astsubay ve 11 er olmak üzere 12 şehit ve 30 da yaralıydı (Erkilet, v.d., 1975, s. 212 ; Denizli, 1994, 129-130).

Bu taarruz ve kazanılan zafer, yalnız 1. Kolordu'ya değil, tüm 8. Ordu askerlerine büyük moral verdi. Tugay'ın bu olağanüstü başarısı üzerine Kore'yi tahliye planından vazgeçildi. İlk önce 1. Kolordu, iki gün sonra da 9. Kolordu ile 8. Ordu birlikleri taarruza geçti. Kore'de ikinci kez savaşın akış yönünü değiştiren Türk Tugayı, Kore'den ayrılmayı düşünen BM Ordusu'na, Çinlilerin yenilebilir olduğunu gösterdi. Türk askeri, Çinlileri, en iyi savundukları mevzilerinden 10 km. geri sürmeyi başardı. Bu hat BM Ordusu'nun savaşın sonuna kadar gidebildiği en son hat oldu. BM Ordusu, bir hafta önce Pusan Köprübaşı mevzilerine çekilmeyi, hatta Kore'yi tamamen boşaltmayı düşünmekteydi. Türk askeri, bu zafer ile sadece Çin Ordusunu yenmekle kalmadı, BM Ordusu'nun makûs talihini de yenmiş oldu (EDOK, s. 50).

Kumyangjangni Savaşı'nın basına yansımaları da unutulmayacak kadar geniş oldu. Amerika ve Avrupa'daki basın ve ajanslar ikinci bir Kunuri'den söz etmekteydi. Dünya'nın her köşesinde yine, Türk Tugayı'nın zaferini öven haberler yapılarak, Tugaya tebrik telgrafları gönderildi. İkinci dünya savaşına katılmayan ve modern harp deneyimi bulunmayan Türk askeri, Amerikan silahları ile Kore'de tanışmıştı. Yeterli eğitim ve hazırlığını da tam anlamıyla yapmaya fırsat bulamamıştı. Kısa bir süre önce Kunuri Savaşları'nda mevcut insan gücünün %15'ini kaybeden Türk Tugayı, ikinci kez Kore Savaşı'nın kaderini değiştirmişti. Türkler, 15 bin km. uzaktan dünya

17barışını korumak için gelmiş ve bu uğurda canlarını vermişti. Bu nedenle de dünya basını Türk askerine geniş yer verdi.

Sayılan'ın, Japonya'nın Star Gazetesi'nden aktardığı haberde Türk askerinin zaferi övülerek, tarihin birçok piyade muharebeleri yazdığı, kural olarak taarruz eden tarafın, savunan taraftan en az üç misli kuvvette olmasının lazım geldiği belirtilmiştir. Fakat kuralların aksine Osanni'nin kuzeyinde meydana gelen 156 rakımlı tepe muharebelerinde 10 km. genişliğinde olan bir cephede taarruz eden Türk Alayı'nın karşısında bulunan 1150. Çin Tümeni günlerden beri hazırlıklarını tamamlayarak müstahkem mevzilerinde savunmaya geçtikleri ifade edilmiştir. Türk Alayı kendisinden üç misli kuvvetli olan bu Çin tümenine taarruz ederek yaptığı muharebede yakın süngü hücumlarıyla çok üstün bir zafer kazandığı ve muharebe sahası gezildiğinde binlerce Çin ölüsünün ekserisinin alından vurulduklarının görüldüğü vurgulanmıştır. Bu manzaranın Türk birliğinin ne kadar atıcı ve savaşçı, hatta süngüsünü maharetle kullanan, ne cesur bir birlik olduğunun eşine rastlanmayan en büyük şahidi olduğu yazılmıştır (Sayılan, 1996, s. 113).

Türk askeri daha gemi yolcuğunda iken, halatların bağlandığı demir babalara kasaturalarını sürterek bilemeye başlamıştı. Gemi mürettebatı tarafından ilk önceleri önemsenmeyen bu olay, tüm asker arasında yaygınlaşınca, Amerikalılar bir önlem alma gereği duymuş ve kafile komutanının emriyle bu hareket engellenmiştir. Amerikalılar, ufacık demir parçasının bilenmesinden fayda gelmeyeceğini düşünmekteydiler. Çünkü modern savaşta boğaz boğaza yapılan mücadelenin yeri yoktu. Mehmetçiğin bu hareketi Amerikalılar tarafından hayretle karşılanmıştı. Kore Savaşı'nda bu silahın Mehmetçik tarafından ne kadar ustaca kullanıldığını gördüklerinde, *"Türk askeri, Kore'de süngünün konserve açma aleti olmadığını gösterdi"*, demişlerdir.

Türk Tugayı'nın 156 rakımlı tepeyi ele geçişini yakından izlemiş olan Amerikan United Press muhabiri gördüklerini 1. Kolordu'nun gazetesinde anlatırken Türklerin Cuma günü Çinlilerle karşı karşıya geldiklerini ve daha cesur olduklarını ispat ettiklerini belirtmiştir. Türklerin kuzeye ilerlemesini, vadiye hâkim bir tepeye iyice menzilenmiş olan Kızıl Çinlilerin durdurmak istediklerini, karanlık basmadan önce mevcudu 500'den eksik olan iki Türk bölüğünün, çıplak tepenin 2000 metreye yakın cephesine karşı iki dalga halinde avcı hattını yardıklarını anlatmıştır. Türk birliklerinin ilerleyişini hava kuvvetleri ve topçunun desteklediğini, bu ateşin Çinlileri tilki yuvalarına sinmeye zorladığını ifade etmiştir. Tilki yuvalarının, derin ve üstleri kapatılmış ateş mevzileri olduğunu, tilki yuvalarının önlerine ustalıkla yayılmış olan toprak yığınları ve gizleme tertibatı sayesinde bunların elli metre yaklaşıldığı halde görülemediklerini anlatmıştır. Birinci dalgayı teşkil eden avcı hatlarının karanlıkla beraber düşmana 130 metre yaklaştığını, ikinci dalganın da birinci dalganın hemen arkasına yanaştığını, buradan yukarıya tırmanan Türklerin, hemen süngülerini takıp, ateş ederek ilerlemeye başladıklarını ve tilki yuvalarının yanlarına yaklaştıkları zaman bir Türkün ateş ettiğini, diğerinin de ümitsiz halde bekleyen Çinliyi süngülediğini yazarak Türk askerinin kahramanlığını ifade etmiştir (Erkilet, v.d., 1975, s. 88).

4.5.1.3. Türk Tugayı'nın Amerika ve Güney Kore Tarafından Ödüllendirilmesi

Tugayın başarıları, Amerikan kamuoyunu da çok etkiledi. 8. Ordu Komutanı'nın önerisi üzerine 25-27 Ocak 1951'de yapılan muharebelerdeki büyük başarıları dolayısıyla Türk Tugayı'na, Amerikan Kongresi tarafından Mümtez Birlik Nişanı (Distinguished Unit Station) ve beratı verilmiştir. O güne kadar, bu nitelikte bir nişan sadece iki Amerikan birliğine verilmişti. Bunların dışında, yabancı bir ulusun birliği olarak bu nişanı alan, ilk Türk Tugayı olmuştur. Bu nişan ve berat, Amerikan Orduları Uzakdoğu Başkomutanı General Ridgway'in bir mesajıyla Türk Tugayı'na gönderilmiştir. Mesajda,

“Amerikan Hükümeti’nin en büyük nişanının bundan daha iyi ve isabetli hallerde verildiği pek azdır” denilmekte ve Türk Tugayı’nın göstermiş olduğu başarı tebrik edilmektedir. Bu nişan 6 Temmuz 1951’de yapılan bir törende 8. Ordu Komutanı General Van Fleet tarafından 241. Alayın sancağına takılmıştır. Nişanın beratında Türk Tugayı’nın 25-27 Ocak muharebelerinden övgüyle bahsedilmektedir (Erkilet, v.d., 1975, s. 216).

Kumyangjangni Zaferi’nin hatırası ve Mümtaz birlik sembolü olarak, Tugay mevcuduna göre getirilmiş olan sarı çerçeve içindeki mavi kurdele, bütün Türk Tugayı askerlerinin göğüslerini süslemek üzere sembolik olarak General Tahsin Yazıcı ve Albay Celal Dora’nın göğsüne takılmış ve bu günden itibaren Türk Birliği mensupları, bu nişanla göğüslerini iftiharla süslemişlerdir (Dora, 1960, 209).

Yine aynı zafer dolayısıyla Güney Kore Cumhurbaşkanı Syngman Rhee, Tugay’a, Kore Cumhurbaşkanlığı Birlik Nişanı’nı vermiş ve bir buçuk yıl sonra 17 Eylül 1952’de bu nişanı Syngman Rhee, Güney Kore Bakanları, 8. Ordu Komutanı ve diğer komutanların huzurunda törenle, o zamanki Tugay Komutanı General Sırrı Acar’ın göğsüne takmıştır. Nişan Beratı’nda da Türk askerlerinin Kumyangjangni savaşında gösterdiği kahramanlıklardan bahsetmektedir (Artuç, 1980, s. 302). Ayrıca Güney Kore Cumhuriyeti, Kumyangjangni Savaşı anısına, 18 metre uzunluğunda Türk süngüsünün tasvir edildiği, Türk Silahlı Kuvvetleri Anıtı’nı yaptırdı.

4.5.1.4. Kunuri ve Kumyangjangni Savaşlarından Sonra 1953 Yılına Kadar Meydana Gelen Gelişmeler

Seoul’un tekrar ele geçirilmesinden sonra BM Ordusu Komutanı Mac Arthur, Türk Tugayı’nı bizzat ziyaret ve tebrik etmek amacıyla, Tokyo’dan Kore’ye geldi. 13 Şubat 1951 günü Türk Tugayı’nı ziyaret eden Mac Arthur, Tören Bölüğü askerlerine şöyle seslenmiştir: *“Sizleri görmekten memnunum.*

Japonya'da siz Türklere herkes kahraman diyor. Kunuri'de 8. Ordu'yu kurtaran, Kumyangjangni'de düşmanı mağlup ve perişan eden Türkler, kahramanlar kahramanıdır. Türk için yok yoktur” (Sayılan, 1996, s. 158-159). Türk Tugay'ı, Mac Arthur'a, o günün hatırası olarak Selçuk Kız Sanat Enstitüsü öğrencilerinin milli duygularla işledikleri ve bir kahramana verilmesini istedikleri Türk Bayrağı'nı hediye etmiştir (Denizli, 1994,s. 139).

BM Ordusu 25-27 Ocak 1951'de giriştiği yıpratıcı taarruzlarda Türk Ordusu sayesinde başarılı oldu ve kazanılan bu zafer BM Ordusu'nun da ilerlemesini sağladı. BM ordusu bu tür taarruzları daha da büyüterek, düşmanın bütün cephe boyunca yıpratılarak barışa razı olunmasının sağlanmasına karar verdi (Denizli, 1994, s. 138). BM Ordusu, tüm cephelerde kuzeye doğru taarruza başladı. 11 Şubat 1951'de Han Nehri'ne ulaşıldı. 7 Mart 1951'de Han Nehri geçilerek Seoul tekrar kurtarıldı. 27 Mart 1951 tarihinde de 38. paralele ulaşıldı. BM Ordularını 38. paralele durduran komünist Çin Ordusu, yeni takviyelerle mevcudunu 750 bine yükseltti (Erkilet, v.d., 1975, s. 84).

O sırada BM Ordusu'nun mevcudu 400 bin kişiydi. Bu arada Türk Tugay'ının muharebelerde verdiği kayıpları karşılamak için Türkiye'den gönderilen 600 kişilik takviye birliği, Kore'de eğitimlerini tamamladıktan sonra 2 Nisan 1951'de Tugay'a katıldı. Subay, astsubay ve erlerden oluşan takviye birliği personeli, bölüklere dağıtılarak eksikler karşılandı. Yeni gelen takviye birliği ile yurttan gönderilen çeşitli hediyelerde askerlerimize ulaştırıldı. Askerlerimizin hasretini çektiği pek çok yiyecek de gönderilen bu hediyeler arasında yer almaktaydı. Bunlar bulgur, üzüm, incir, fındık ve pastırma gibi yiyeceklerdi. Ankara'dan Şekerci Ali Uzun isimli şahsın her askere bir kilo düşecek şekilde hazırlattığı lokum ve İskenderun Şoförler Cemiyeti'nin gönderdiği ikişer paket Yenice ve birer paket Kulüp sigarası Türk Tugay'ının zevk ve neşesini artırdı (Ruscuklu, 2005, s. 112).

Nisan 1951'de 38. paralelin kuzeyine tekrar geçildi. Bu arada Amerikan Başkanı Truman, 11 Nisan 1951'de Mac Arthur'u BM Ordusu Komutanlığı görevinden aldı, yerine 8. Ordu Komutanı General Ridgway'ı getirdi. 8. Ordu Komutanlığı'na ise Van Fleet getirildi. Mac Arthur'un azlinden önce Amerikan siyasetçileriyle arasında birtakım anlaşmazlıklar çıktı. Çin'in savaşa katılmasının ardından Mac Arthur, Çin'in cezalandırılmasını ve bombalanmasını, askerî ikmal yollarının kesilmesini, Çin sahillerinin abluka altına alınmasını ve hatta Milliyetçi Çin Kuvvetleri'nin Güney Çin'de ve Kore'de kullanılmasını istemişti (Erkilet, v.d., 1975, s. 301-302). Mac Arthur, ancak bu şekilde sayı üstünlüğüne dayanan düşmanın barışa zorlanabileceğine inanmaktaydı. Arthur'un bu görüşü, BM ve Amerikan siyasetine uygun değildi. Arthur'un kendi başına buyruk hareketlerde bulunması, Başkan'ın ulusal politikasına karşı çıkması ve Cumhuriyetçi Parti liderine yazdığı mektupla bu durumun su yüzüne çıkması, Mac Arthur'un azledilmesine neden oldu. Arthur'un görevinden alınması, Amerikan kamuoyunda şok etkisi yarattı (Ruşçuklu, 2005, s. 133-134).

Mac Arthur'un Çin konusundaki düşünceleri, İstanbul basınında da yankı uyandırdı. En Son Dakika Gazetesi'nin, 3 Ocak 1951 tarihli sayısında, Çin'e karşı alınabilecek tedbirler konusunda şöyle demektedir: *"...bize göre mesele basittir. Üç dört misli üstün olan mütearrız kuvvetlere karşı, BM Ordusu'nun muvaffakiyet ile vazife görmesi için ya süratle yeni kuvvetlerin gönderilmesi ya da atom bombasının artık ortaya çıkarılması lazımdır"*. Bunun yanı sıra Arthur'un azledilmesi ile ilgili kamuoyunda çeşitli eleştiriler de yapılmaktaydı. Nadir Nadi, Cumhuriyet Gazetesi'ndeki köşesinde bu konuyla ilgili olarak şu yorumu yapmaktaydı: *"...Mac Arthur'un işten el çektilmesi kızıl Çin'e karşı açık bir tavizdir. Öyle ki batılılar Mao Tse Tung'u bütün Rusya'nın kollarına atılmaktan alıkoyabileceklerini umuyorlardı. Bizce bu umut boşunadır. Çünkü ikinci cihan harbi bittiği günden beri çok zaman kaydedilmiş, Birleşik Amerika Mao'nun temsil ettiği Çin'i anlamakta geç kalmıştır..."* (Nadi, 17 Nisan 1951).

1951 yılının bahar aylarında komünist Çin Ordusu yeniden hareketlenmeye başlamıştı. Çin Ordusu, Sarıdeniz'den Doğu Denize kadar 200 km.'yi aşkın bir cephe boyunca tertiplenmişti. Çin Ordusu, 36 Tümenle taarruza geçmeye hazırlanmaktaydı. Gerçekleşecek Çin taarruzunun sıklet merkezi, Türk Tugayı'nın bulunduğu yerden geçiyordu. Türk Tugayı'nın savunduğu hattı yarararak tüm BM Ordusu'nu parçalamayı ve kuşatmayı düşünmekteydi. Türk Tugayı, 22 Nisan 1951 sabahı 25 kişilik düşman birliği ile karşılaşmış ve ele geçirilen esirlerden, yarın gece Çin Ordusu'nun baskın yapacağı öğrenilmiştir. BM Ordusu bir kez daha Türkler sayesinde baskına uğramaktan kurtarılmıştır (Denizli, 1994, s. 144-145).

22 Nisan'da başlayan Komünist taarruzu, ancak Seoul önlerinde durdurulabilmiştir. Bu sefer 26 Mayıs'ta BM Ordusu'nun karşı taarruzu başlamış, 20 Haziran 1951'de tekrar 38. paralel hattına ulaşılmıştır. 25 Haziran 1950'de Kuzey Kore'nin 38. paraleli geçerek başlattığı savaş, bir yıldır devam etmekteydi. Her iki taraf da ağır kayıplar vermişti ve iki tarafın da artık büyük taarruzu gerçekleştirecek gücü kalmamıştı. 10 Temmuz 1951'de, o an iki tarafın ulaşmış olduğu hatta bulunan Kaeson civarında ateşkes görüşmeleri başladı. Görüşmeler öncesinde savaş, mevzilerde kilitlenip kaldı (EDOK, 2002, s. 63-64).

Amerika, savaşı tırmandırmaktan sakınmaktaydı. Çin'in ise Formaza Adası'ndaki Çan Kay Şek'e ya da Japonya'ya saldıracak gücü yoktu. Sovyet Rusya da savaşın devamında fayda görmemekteydi. Çünkü bu savaş, bir dünya savaşının çıkmasına neden olabilirdi. Ayrıca, savaşın devamı, Batılılar arası kaynaşmayı artırabilir ve NATO'nun daha da güçlenmesini sağlayabilirdi. Ateşkes görüşmelerine karşı çıkan sadece Güney Kore idi. 38. enlem üzerinde bir anlaşmaya varmak Kore'nin muhtemelen uzun bir süre için ikiye ayrılması demektir. Ateşkes sonucunda yine bölünmüş iki Kore devleti olacaktı. Bir yıldır savaşın tüm acılarını çekmiş olan Güney Kore, ordusunun ve halkının büyük bir kısmını yitirmişti. Ülke harap olmuştu.

Koreliler, bu kadar kurbanın ne için verildiğini sorgulamaktaydı (Sel, 1979, s. 380-381).

Bütün itirazlara rağmen 10 Temmuz 1951'de ateşkes görüşmeleri için BM temsilcileri ile Çin Gönüllü Ordusu ve Kuzey Kore Ordusu temsilcileri masaya oturdu. Komünist temsilciler, ateşkes hattının 38. paralel olmasını, BM temsilcileri ise şimdiki temas hattı olmasını istemekteydi. Temas hattı, BM ve Güney Kore açısından daha avantajlıydı. Anlaşmazlık yalnız bununla da sınırlı kalmadı. Savaş esirlerinin değişimi ve savaş sonrasında askersizleştirilecek bölge konularında görüş birliğine varılamaması üzerine ateşkes görüşmeleri kesildi. Savaş bitinceye kadar iki yıl içinde toplam 159 oturum gerçekleştirildi (Artuç, 1980, s. 327).

Bu arada Genelkurmay Başkanlığı, Türk Tugayı'nın her yıl değiştirilmesini kararlaştırmıştı. Görev süresini tamamlayan I. Türk Tugayı, kademeli olarak 2 Temmuz 1951 tarihinden itibaren II. Türk Tugayı ile değiştirildi. Üç kafile halinde değiştirilen I. Türk Tugayı yurda dönerken, 18 Kasım 1951 tarihinde II. Türk Tugayı görevi devraldı (EDOK, 2002, s. 64).

Kore Savaşı, 1952 yılından itibaren mevzi çatışmaları dönemine girdi. İki taraf güçlü tahkimatlarını gerçekleştirmiş ve böylece cephelerde güç dengeleri oluşmuştu. Savaşın bundan sonraki safhası, iki taraf arasında kalan 2-3 km.'lik alanda oluşturulan BM Ordusu muharebe ileri karakollarında yaşandı. Bu muharebe ileri karakolları, birliklerden daha ileriye gönderilen tanklarla, top ve havanlarla desteklenmiş olmasına rağmen ilerlenememekteydi. Asıl savunma mevzilerinin arasında kalan alanlarda yapılan keşif harekâtları ise çoğu zaman kanlı mücadelelere neden oldu. Düşman, takım ve bölük çapındaki kuvvetlerle asıl savunma mevzisinin ilerisinde daha çok baskın ve taarruz girişiminde bulunmaktaydı. II. Türk Tugayı 24 Şubat 1952'den itibaren cephede görevlendirildi (Erkilet, v.d., 1975, s. 345).

II. Türk Tugayı, görev süresi boyunca büyük bir savaşa girmemiştir. Türk askeri buradaki mücadelede, savunmadaki disiplini, bozulmayan morali, çelikleşmiş sınırları, modern silahları kullanmadaki kabiliyeti ve savaş yeteneği ile takdir toplanmıştır (Öke, 2000, s. 104).

Her iki tarafın mevzilerden birbirini ateşe tuttuğu bu mücadelede II. Türk Tugayı'nın da kaybı az olmamıştır. 121 şehit, 463 yaralı vererek 24 Ağustos 1952'de görevini III. Türk Tugayı'na devretmiştir. Çin Ordusu'nun taarruzu üzerine III. Türk Tugayı, 1 Mayıs 1953'ten itibaren, Muharebe İleri Karakollarına hareket etmiş, ve 3 Mayıs günü asıl savunma mevzilerini ve 600-1000 metre önündeki altı adet Muharebe İleri Karakol mevzilerini teslim almıştı. Amerikalıların Nevada Kompleksi adını verdikleri 11 km.'lik cephesi olan bu İleri Karakol Mevzileri, esas Muharebe İleri Karakolu kategorisine alınmıştı ve savaş sonuna kadar elde bulundurulması emredilmişti (EDOK, 2002, s. 85).

Amerikalılar, Muharebe İleri Karakol hattındaki isimsiz tepelere II. Dünya Savaşı'ndan esinlenerek; "Doğu Berlin, Batı Berlin, Büyük Vegas, Küçük Vegas, Eva, Elko, Karsan" isimlerini takmışlardı. Muharebe İleri Karakol hattı ile Tugayın asıl muharebe hattı arasında kalan arazi kesimi pirinç tarlalarıyla kaplı ve bataklık halindeydi. Muharebe İleri Karakol hatlarına mühimmat dahil tüm ikmal patika yollardan insan gücüyle yapılabilmekteydi. Türk askeri, BM Ordusu'nun dünyaca tanınan moral gücü olmuştu. Türk askerine bir numara (Number One) adını takmışlardı. (Denizli, 1994, s. 158).

Komünist Çin Ordusu, o güne kadar yaptığı savaşların hiçbirinde Türk Tugayı'nı geçememiş ve Türkleri yıldırabilmişti. Çinliler, hem intikam almak, hem BM Ordusu'nun moral gücünü ezerek gözdağı vermek, hem de Seoul yolunu açarak başladıkları işi tamamlamak ve böylece anlaşma masasına zafer kazanarak oturmak için hazırlıklarını tamamlamıştı. 15 Mayıs 1953'te savaşı sona erdirecek taarruzu Çin Tümeni başlattı. Gece saat 01:00'de

Muharebe İleri Karakolları'na taarruzla başlayan ilk hücumlar, Türk süngüsü karşısında kırılmış ve Çinliler geri çekilmek zorunda kalmıştı. 28 Mayıs'a kadar yoğun top ve havan ateşiyle Türk Tugayı ateş altında tutuldu. Çinliler, tüm kuvvetleriyle Türklerin bulunduğu Muharebe İleri Karakollarına saldırdı. Çin taarruzu, yaklaşık 30 saat devam etti. Bu taarruzda Çin, yalnızca Karsan mevzilerini ele geçirebildi, Vegas, Berlin ve Elko'ya ise giremedi. Daha Türk Tugayı'nın asıl muharebe hattına taarruz edemedi, Muharebe İleri Karakol hattında 3.000 ölü vererek geri çekilmek zorunda kaldı. (EDOK, 2002, s.70-71).

Bu savaşlarda Türk Tugayı'nı insan kaybı 2 subay, 3 astsubay, 146 er şehit; 8 subay, 231 er yaralı ve 2 er kayıp olmuştur. Buna karşılık Çinlilerin yalnızca cephede bıraktıkları ölü sayısı ise 3000 idi. Türk askeri üzerine aldığı görevi başarı ile yapmış BM Ordusu'nu bir kez daha kurtarmış, karşı tarafın elde edeceği kazançlara da engel olmuştur. Bu savaşa 8. Ordu Komutanlığı'nca Kanlı Vegas Savaşı adı verilmiştir. III. Türk Tugayı, yurda döndükten sonra 28-29 Mayıs 1953 savaşları dolayısıyla Amerika Birleşik Devletleri tarafından Liyakat Nişanı (Legion Merit) ile ödüllendirilmiştir (Denizli, 1994, s. 167). Bu Nişan 30 Kasım 1954 günü Ankara 19 Mayıs Stadı'nda yapılan bir törende, ABD Büyükelçisi tarafından Tugay Komutanı'na takılmıştır (Erkilet, v.d., 1975, s. 386).

4.5.1.5. Mütareke Görüşmeleri ve Savaşın Genel Kayıpları

Her iki tarafta, her türlü muharebe teşebbüslerinin, boşu boşuna kan dökmekten başka bir sonuç vermeyeceğine inanmışlardı. BM Ordusu Komutanı M. Clark, mütareke antlaşmasının 18 Haziran 1953 günü imza edileceğini sanıyordu. Fakat Güney Kore Cumhurbaşkanı Syngman Rhee'nin kararlaştırılan mütareke hükümlerini kabul etmeyeceğini açıklaması ve 10 Haziran tarihinde komünizme karşıt 27.000 Kuzey Koreli esiri serbest bırakması olayların seyrini değiştirdi.

10 Temmuz 1951'de başlayan ve iki yıldır yapılması beklenen mütarekenin 27 Temmuz 1953 günü imzalanması kararlaştırıldı. Mütareke belgeleri BM adına General Harrison ve komünistler adına General Nam İl tarafından imzalandı. Aynı belgeleri, BM Ordusu Başkomutanı Mark Clark da üç saat sonra Munsanni'de, aynı saatlerde komünist karargâhında da, Kore Halk Orduları Başkomutanı Kim İl Sung ve Çin Halk Gönüllüleri Komutanı Peng Keh Hüai tarafından imzalanarak merasim sona ermiş oldu. 63 madde ve birçok fıkra maddelerinden meydana gelen antlaşma şartlarına göre özetle, iki taraf Kore'ye askerî kuvvet göndermeyecek, hava harekâtı yapmayacak, silah ve malzeme kuvvetlendirmeyecek ve halen işgal ettikleri yerleri terk ederek iki kilometre geri çekileceklerdi. Üç yıldan beri devam eden BM ile Komünist Kuvvetler arasındaki savaş, çarpışmaların kesilmesiyle durmuştu (Erkilet, v.d., 1975, s. 396).

27 Temmuz 1953'te Ponmunjom mütarekesinde sözü geçen siyasi konferansın üç ay içersinde toplanamaması üzerine Kore sorunuyla birlikte Çin Hindi işlerini de görüşmek üzere, Sovyet Rusya dâhil, BM üyesi olan 16 devlet ile BM üyesi olmayan komünist Çin, Kuzey Kore ve Güney Kore devletleri delegelerinden oluşan bir siyasi konferansın Cenevre'de toplanması; ABD, İngiltere, Fransa ve Sovyet Rusya Dışişleri Bakanlarının 18 Şubat 1954'te Berlin'deki anlaşmalarıyla karara bağlandı.

Cenevre'de toplanması kararlaştırılan siyasi konferans 26 Nisan 1954'te başladı. 28 Nisan'daki 3. oturumundan, 15 Haziran'daki 15. oturumuna kadar bir neticeye varılamadı. Sonuç olarak, 26 Nisan-15 Haziran 1954 tarihleri arasında Cenevre'de toplanan siyasi konferans, komünist grubu meydana getiren Sovyet Rusya, komünist Çin ve Kuzey Kore'nin seçimlerde BM denetimini kabul etmemeleri nedeniyle, Kore sorununu barış yoluyla çözemediği için dağıldı (Erkilet, v.d., 1975, s. 415-416).

Savaşın genel kayıpları ise; 25 Haziran 1950 tarihinde Kuzey Kore'nin saldırısı ile başlayan ve 27 Temmuz 1953 tarihine kadar üç yıl süren Kore

Savaşı, 220.000 Güney Kore askerinin, 1.000.000 Koreli sivilin ölümüne ve 5.000.000 kişinin de evsiz kalmasına neden olmuştur.

Savaşa katılan üç tugayımızdan 37 subay, 26 astsubay, 658 erbaş ve er olmak üzere toplam 721 asker şehit olmuştur. 81 subay, 66 astsubay, 2000 erbaş ve er toplam 2147 asker yaralanmış; 6 subay, 3 astsubay, 225 erbaş ve er toplam 234 asker esir düşmüş; 3 subay, 1 astsubay, 171 erbaş ve er olmak üzere toplam 175 asker ise kayıp olmuştur (Erkilet, v.d., 1975, s. 417). Esir düşen 234 askerimiz, Çinlilerin esir kamplarında esirlere her türlü yalan, korkutma ve işkence metotları uygulayarak propaganda faaliyetlerine ve yiyecek, içecek, barınma bakımından çok kötü uygulamalarına dayanarak hepsi sağ salim geri dönmüştür. Türk askerleri bu kamplarda metanetlerini hiçbir zaman kaybetmemişler, emir ve komuta zincirini hiçbir zaman bozmamışlardır.

Kore Savaşı'nın sona ermesinden sonra 1960 yılına kadar, Kore'deki Türk Birliği Tugay seviyesinde varlığını devam ettirdi. Ortalama 5.500 mevcutlu bu birlikler, düzenli olarak her yıl değiştirildiler (ATASE Arşivi, KSK, K: 152, G: 81, B: 81-28). Bkz., EK II.

15 Haziran 1960'da Kore'ye 258 mevcutlu bir bölük gönderildi. Her yıl personel değişimi yapılmak suretiyle 10 Temmuz 1966 yılına kadar, Kore'de bölük seviyesinde Türk askeri mevcudiyetini sürdürdü. 26 Haziran 1966'dan, 30 Haziran 1971 tarihine kadar geçen sürede, Kore'deki Türk askeri varlığı 11 mevcutlu Şeref Kitası'ndan ibaretti. Böylece 1950 yılında başlayan Kore'deki Türk askeri varlığı, 21 yıl sonra 1971 yılında şeref kütasının dönüşüyle sona erdi.

4.5.2. TÜRK HALKININ KORE'DE SAVAŞAN TÜRK ASKERLERİNE GÖSTERDİĞİ İLGİNİN İSTANBUL BASININA YANSIMASI

25 Eylül 1950 tarihinde İskenderun'dan yola çıkan Türk askerinin ilk kafilesi, 17 Ekim 1950'de Kore'ye ulaşmıştı. Türkiye'den binlerce kilometre uzakta savaşıyan askerlerimiz, uzaklarda da yalnız bırakılmamıştı. Ankara Radyosu'nda yapılan bir törenin ardından, 15 Ekim 1950'den itibaren her gün saat 12:00'de "Kore Saati" adında bir program yapılmaktaydı. Bu program cephede çarpışan askerin ruh gıdasını oluşturmuş ve askerin moralini yükseltmiştir (Artuç, 1980, s. 132). En ileri hattaki mevzilere kadar ulaştırılan bu yayında, asker yakınları uzaktaki evlatlarına, eşlerine, babalarına; sevgilerini, hasretlerini ve duydukları gururu ulaştırmışlardır.

Kore'ye giden birlik için düzenlenen radyo saatinin ilk programında konuşan bir asker anası şöyle demektedir: *"Keşke bir çocuğum daha olsaydı da kahraman anası olmanın zevkini iki misli tadsaydım"* (Cumhuriyet, 16 Ekim 1950).

En ileri hatlara kadar ulaştırılan radyo konuşmalarında, Türk askerinin savaştaki başarısı övülüyor, hürriyet insanlık ve adalet anlayışıyla gerçekleştirilen mücadelenin tüm dünyaya örnek olduğu belirtiliyordu. Bunun yanı sıra Türk Milleti'nin dinî ve millî değerlerinin, insanlık ideali ile örtüştüğü kaydediliyordu. Radyo konuşmalarında komünizmin, insan hak ve hürriyetini nasıl yok ettiği de konu ediliyordu. Bu konuşmalardan birinde Türk askeri için yurttan yapılan törenlerden bahsedilirken, vatanın bütün minarelerindeki ezanlar, mabetlerin kubbesinde ilahi akisler yapan dualar, niyazlar, mevlitler sizin için. Kabeye dönmüş gönüller sizlerle dolu, çocukların rüyasında siz, anaların gözyaşında siz, babaların mağrur bakışlarında siz varsınız. Yurdun her köşesinde hemen her gün yüzlerce mitingler, kapalı yer toplantıları yapılmaktadır. Bütün bu toplantılarda vefakâr gençliğin, devlet büyüklerinin fikir mümessillerinin ateş dolu, iman dolu, gıpta ve heyecan dolu hitabeleri

hep sizi tebci, sizi takdis içindir denilerek Türk Milletinin askeri ile duyduğu gurur anlatılıyordu (Kebir, Mayıs 1951, s. 85).

Türk askerinin zafer haberleri yurda ulaştıkça Türk kamuoyunun da heyecanı artmıştır. Türk Tugayı'nın Kunuri Savaşları, İstanbul basınında büyük yankı uyandırmıştır. Başbakan Adnan Menderes, BM emrindeki Türk Silahlı Kuvvetleri Komutanlığı'na bir mesaj göndermiştir. Başbakan mesajında Sulh ve hürriyetin bütün tecavüzlere karşı korunması gibi en yüksek insani gayeyi, kendine milli gaye edinen Türk Milleti'nin Kore'de ideale bağlı diğer milletlerle beraber giriştiği hak ve adalet mücadelesine yüksek kumandanız altındaki kuvvetlerimizin gösterdiği büyük fedakârlık ve kahramanlık kalplerimizi haklı bir iftiharla doldurmuştur demiştir. Ayrıca Hükümetin, kendisine tevdi edilen bu çok şerefli vazifeyi bu kadar büyük başarı ile ifa ederek bütün sulh ve hürriyet dünyasının hayranlığını kazanan başta kıymetli şahsiyetiniz olmak üzere cesur ve kahraman evlatlarına en samimi takdir şükranlarını sunduğunu belirtmiştir (Zafer; Hürriyet, 3 Aralık 1950).

TBMM aldığı kararlarla, birincisi 27 Kasım 1950, ikincisi 4 Aralık 1950 tarihinde olmak üzere iki kez Türk Tugayı'na minnet ve şükran duygularını iletmiştir. 4 Aralık tarihli TBMM kararında; dünya sulhunu korumak ve bu suretle medeni insanlık âleminin emniyet ve huzurunu sağlamak yolunda BM orduları saflarında parlayan ve bütün dünyada hayranlıklar yaratan süngüleriyle Kore'de şanlı tarihimize yeni bir hamaset ve şehamet destanı daha katan Plevne, Çanakkale ve Dumlupınar kahramanlarının yiğit evlatlarına TBMM'nin yürekten minnet ve şükran duygularının bir kere daha duyurulmasına oy birliği ile karar verildiği belirtilmiştir (TBMMTD, Dönem 9, C. III, s. 28-29).

Basında Türk askerinin, Türk Milleti'nin tanıtımına katkıda bulunduğu yönünde yazılar da yazılmıştır. Bu konuda Cumhuriyet Gazetesi'nde yazılan bir yazıda; Kore'de akan Türk kanının ve düşman göğüslerini delik deşik

eden Türk süngüsünün, kalem sahiplerimizin, diplomatlarımızın, basın bürolarımızın yıllardan beri yapamadıklarını yaptığı, Türkü başta Amerika olmak üzere dost düşman dünyalara tanıttığı ifade edilmiştir. Bu bakımdan da Kore'ye asker göndermemizin çok yerinde olduğu ve orada can veren şehitlerimizin, kan döken gazilerimizin fedakârlıklarının, memleket ve milletimize kıymeti ölçülemeyecek kadar fayda, dünya ölçüsünde yüksek manevi kazanç sağladığı vurgulanmıştır (Cumhuriyet, 2 Mart 1951).

Türk halkı, Kore'de savaşan askerlerimizin başarılarını, Türk milletine has olan kahramanlığın devam ettirildiğinin açık bir delili saymış ve büyük bir heyecan duymuştur. Türk halkının kendisine ve Türk askerine duyduğu güven artmıştır. Dünya barışı için savaşmanın, kendi vatan ve milletin bağımsızlığı için savaşmak kadar önemli olduğunu düşünmüştür. Bu düşüncesini ispat etmek için yurdun her köşesinde, okullarda, caddelerde, meydanlarda, camilerde ve kilisede Kore şehit ve gazileri için törenler düzenlenmiştir.

Kore Türk Tugayı'na başarılarından dolayı tebrik mesajları, telgraflar ve mektuplar gönderilmiştir. Şehitlere ve gazilere, şükran duygusunun bir ifadesi olarak, birçok yerde mevlit okutulmuş, gaziler için zafer duası edilmiştir. Türkiye'den Kore'de savaşan askerlerimize çeşitli kampanyalarla hediyeler ulaştırılmıştır. Yurda dönen gazilerimize, şehit ailelerine büyük sevgi, saygı ve hürmet gösterilmiştir. Uğurlanışlarında olduğu gibi, Türk askerinin karşılanışında da coşkulu anlar yaşanmıştır. Madden ve manen Kore Savaşı'na, Türk askerinin yanında Türk halkı da katılmıştır. Binlerce kişi Kore'ye gönüllü olarak gidebilmek için Milli Savunma Bakanlığı'na müracaat etmiştir. İstanbul basını da Kore Savaşı'na başından beri büyük bir ilgi göstermiştir.

4.5.2.1. Kore'ye Gitmek İsteyen Gönüllüler

Kore'ye gönüllü gitmek isteyenlerin sayısı, 1950 Aralık ayının son günlerinde 15.000'i aşmıştır. Milli Savunma Bakanlığı'nın Kore Bürosu'na 10 profesör, 4 doçent, 8 lise müdürü ve diğer Bakanlıklara mensup yüzlerce memur, öğretmen ve çok sayıda yedek subayın müracaatta bulunduğu bildirilmiştir (Akşam, 29 Aralık 1950).

Türk kadını da Türk askerinin Kore'deki savaşlarına duyarsız kalmamıştır. Kurtuluş Savaşı'nda olduğu gibi Kore'de Türk askeriyle birlikte savaşmak ya da çeşitli görevlerde çalışmak için Milli Savunma Bakanlığı'nın Kore Bürosu'na müracaat etmiştir. İlk etapta Tokyo'da bulunan yaralılarımıza yardım etmek için, 25 hemşire gönüllü olmuştur. Bunun yanı sıra Kore'deki yaralı askerlerimize kan vermek için de Türk kadınları Milli Savunma Bakanlığı'na müracaat etmiştir (Akşam, 29 Aralık 1950).

Türkiye'nin ilk kadın savaş pilotu Sabiha Gökçen de Milli Savunma Bakanlığı'nın Kore Bürosu'na müracaatta bulunmuştur (Cumhuriyet, 21 Ocak 1951). Kore Savaşı'nda hava kuvvetlerinde görev almak için Kore Bürosu'na başvuran Sabiha Gökçen'in, ilk müracaatına olumlu cevap verilmemesi üzerine Gökçen, bir kez daha müracaatta bulunmuş ve Cumhurbaşkanı Bayar'ı ziyaret ederek, bu konuda kendisine yardımcı olmasını istemiştir. Gökçen'in bu kararı Bayar tarafından takdirle karşılanmış ve kendisi tebrik edilmiştir. Bu haber Amerika'da da büyük ilgiyle karşılanmış ve New York Radyosu, Atatürk'ün manevi kızı olan Sabiha Gökçen'in, Kore'ye gitmek istemesinin, Amerikan kamuoyunda büyük heyecana sebep olduğunu ve gazetelerin ikinci sayfalarında bu haberin yayınlandığını bildirmiştir (Zafer, 2 Şubat 1951) . Sabiha Gökçen'in ilk müracaatına, Amerikan makamlarınca olumlu bir cevabın verilememesi, Amerikan Hava Kuvvetleri'nde henüz muvazzaf kadın pilotun bulunmamasına bağlanmıştır (Cumhuriyet, 13 Şubat 1951) .

Bazı ses ve saz sanatçıları, Kore Savaşı'na katılmak istemiş ve yurda gönderilen yaralıları ziyaret ederek, hastanede konserler vermişlerdir (Zafer, 9 Mayıs 1952).

4.5.2.2. Kore Şehit ve Gazileri İçin Yapılan Törenlerin İstanbul Basınına Yansımaları

İnsanlık ideali uğrunda Kore'de savaşan askerlerimize saygı ve şükran borçlarını ifade etmek, bu uğurda şehit düşenlerin aziz hatıralarını anmak amacıyla Trabzon, Borçka, Anamur, Bozdoğan, Bekilli, Yenipazar, Çayeli, Datça, Güneyce, Bayındır, Burhaniye, Kızıltepe, İstanbul, İzmir, Ankara ve pek çok yerde toplantılar düzenlenmiştir.

İstanbul'da Milli Talebe Birliği tarafından düzenlenen Kore Mitingi, Şehzadebaşı'ndaki birlik merkezi önünde başlamış ve katılımcılar buradan da Taksim Meydanı'na yürümüştür. Gençler ellerinde şu ibarelerin olduğu pankartları taşımışlardır: "*Tarih tekerrür etti, Türkler Çin Seddi önünde*", "*Niğbolu, Plevne, Çanakkale'den sonra şimdi de Kore*" (Yeni Sabah, 10 Aralık 1950).

Ankara'da 9 Aralık 1950 günü üniversite öğrencileri, Kore gazilerini ve şehitlerini minnet ve şükranla anmış ve bu vesile ile de komünizmi bir kez daha telin etmiştir. Meydanları dolduran gençler şu sloganları atmışlardır: "*Hudutlar boyunca hazır dururuz, sulhun düşmanına yaman vururuz. Yurtta ve cihanda sulhu koruruz*". Üç dakikalık saygı duruşunun ardından hep birlikte İstiklal Marşı okunmuştur (Akşam, 10 Aralık 1950).

Türkiye Anıtlar Derneği, Kore'de ölen askerlerimiz için Süleymaniye Camii'nde 10 Aralık 1950 günü öğle namazına müteakip bir mevlit okutmuştur. Bu mevlide Diyanet İşleri Başkanı Hamdi Akseki, Birinci Ordu Müfettişi Vekili Şükrü Kanatlı, İstanbul Vali Yardımcısı Fuat Alper, Müslüman

devletlerin elçileri ve 70.000 kişilik bir halk kitlesi katılmıştır. Mevlit İstanbul ve Ankara radyolarından da canlı olarak yayınlanmıştır. Ayrıca, mevlit kaydedilerek Kore'deki Türk Tugayı'na da gönderilmiştir. Diyanet İşleri Başkanı Akseki, Kore Savaşı ile ilgili olarak şunları söylemiştir: *"Bu savaş alelade bir savaş değildir. Bu hak ile batılın, ehli kitap ile kitapsızların, hayır kuvvetleri ile şer kuvvetlerinin çarpışmasıdır. Beşeri tarihte bunun emsaline çok tesadüf edilmiştir. Tarih tetkik edilirse bu savaşta, azim, irade, sabır ve sebat, kahramanlık bir ordu için bitmek tükenmek bilmeyen manevi bir kuvvet kaynağıdır..."*(Hürriyet; Cumhuriyet, 11 Aralık 1950). Daha sonra Akseki, konuşmasını bir dua ile bitirmiştir.

Kore'de şehit düşen kahramanlarımız için bundan başka çeşitli kurum ve kuruluşlar tarafından, İstanbul'un birçok semtinde mevlit okutulmuştur. Defterdar Fabrikası ve İstanbul Tekstil Sanayi İşçileri tarafından Eyüp Camii'nde, Demokrat Parti Şişli Ocağı tarafından Şişli Camii'nde, Milli Türk Talebe Birliği tarafından da Beyazıt Camii'nde mevlit okutulmuştur (Akşam, 18 Aralık 1950). Yurdun birçok yerinde mevlitler okutulurken, Kumkapı Ermeni Patrikhane Kilisesi'nde de Kore'de şehit düşen askerlerimizin ruhlarına ithaf etmek üzere ayin yapılmıştır (Yeni Sabah, 18 Aralık 1950).

Bu tür törenlerin yanı sıra Kore'ye gönderilen askerlerimizin zaferini ve şehitlerimizin hatırasını ölümsüzleştirmek için bir takım girişimlerde de bulunulmuştur. Kore'ye gönderilen I. Türk Tugayı'nın hatırasını ölümsüzleştirmek üzere, İskenderun Belediyesi tarafından bir anıt yaptırılması kararlaştırılmış ve yaptırılan bu anıt, o zamanki deyimiyile Milli Hakimiyet Günü, 23 Nisan 1952'de törenle açılmıştır (Akşam, 24 Nisan 1952).

Kore'ye giden Türk askerlerinin hatıralarını ölümsüzleştirmek için halktan da değişik fikirler gelmekteydi. Bu konuda Hasan Çiğdem adlı bir vatandaşımız, Cumhuriyet Gazetesi'ne yazdığı mektubunda Türk askerinin hatırasını ölümsüzleştirmek için *"Kore Birliğimiz"* isimli bir pul serisi çıkarılmasını istemiş ve şunları yazmıştır: *"Böyle bir pulun çıkarılması ile*

dünya tarihinde büyük bir yer almış olan Türk askerinin, hem kahramanlığı asırlar boyunca dünyada unutulmayacak bir hatıra olacak, hem de posta tarihinde önemli bir yer alacaktır (Cumhuriyet, 12 Aralık 1950). Böyle bir önerinin yetkililerden önce bir vatandaşımızdan gelmesi dikkat çekicidir. Bu istek Posta İdaresi tarafından karşılanmıştır.

4.5.2.3. Kore'ye Gönderilen Hediyeler

Türk halkı, Kore Savaşı boyunca milli birlik ve beraberlik duygusunun bir kanıtı olarak, Kore'ye birçok hediye göndermiştir. Bu hediyeler arasında en anlamlıları, Türk gençlerinin kanlarıyla boyadıkları ve el emekleri ile işledikleri bayraklardır. Galatasaray Lisesi öğrencileri, kanlarıyla boyadıkları ve sağ köşesinde "*Berberiz*" yazılı bir bayrağı Hürriyet Gazetesi aracılığıyla Kore'ye göndermiştir. Yine Selçuk Kız Sanat Enstitüsü öğrencileri de atlas kumaş üzerine gümüş simle işledikleri Türk Bayrağı'nı Kore'ye göndermiştir (Cumhuriyet, 21 Ocak 1951). Bu bayrak Mac Arthur'un Türk Tugayı'nı ziyareti esnasında kendisine hediye edilmiştir.

Balıkesir Kız Sanat Enstitüsü öğrencileri tarafından hazırlanan Türk Bayrağı da, Yeni Sabah Gazetesi aracılığıyla Kore'deki Türk Tugayı'na gönderilmiştir. Bu bayrağın üzerinde "Balıkesir Kız Sanat Enstitüsü'nden Kore Savaş Birliğimize" yazılıdır (Yeni Sabah, 25 Aralık 1950).

Türk halkı ve Türk gençleri, yaptıkları her davranışla Kore'de savaşan Türk askeri ile birlikte olduklarını vurgulamaya çalışmıştır. Konya'da Türk Gençlik Teşkilatı'nın hazırladığı bir törende, "*Şehitlerimizin yanında bizimde kanımız bulunsun*" düşüncesiyle bir vazoya kan doldurularak Kore'ye gönderilmesi kararlaştırılmıştır. Yaptırılan vazo küçük olduğu için yüzlerce kişinin talebi geri çevrilmiştir (Cumhuriyet, 16 Aralık 1950). Ankara Üniversitesi Talebe Birliği öğrencileri de Anafartalar'dan aldıkları boş bir

mermi kovanını kanlarıyla ıslattıkları Conkbayırı toprağı ile doldurarak, Kore Türk Tugayı'na göndermiştir (Zafer, 25 Mart 1952).

Kore Birliğimiz için yapılan hediye toplama kampanyası sonucunda, ağırlığı 40 tonu bulan hediye hazırlanmıştır. Bu hediyeler, Türk damak tadına özgü tarhana, üzüm, bulgur, sucuk, pastırma, lokum, şeker gibi gıda maddeleriyle Türk sigarasından oluşturulmuştur (Hürriyet; Cumhuriyet, 4 Mart 1951). Ayrıca Kore'deki Türk Tugayı'nın subaylarına, gediklilerine, erlerine hediye almak veya bunlardan şehit düşenlerin ailelerine, yardım etmek amacıyla, Türkiye İş Bankası'nın Ankara Şubesi'nde açılan hesapta para toplanmıştır. Milli Savunma Bakanlığı'nın 20 Temmuz 1951 tarihli resmi tebliğine göre toplanan bu paraların toplamı, 67.053,91 kuruştur. Toplanan bu paranın bir kısmı ile Kore'deki askerlerimiz için sigara ve kitap alınmış, bir kısmı bankaya vergi olarak verilmiş ve geri kalan kısmı da ekonomik durumu kötü olan gazi ailelerine ve şehitlerin yakınlarına ulaştırılmak üzere valiler adına havale edilmiştir.

YURDA DÖNEN KORE GAZİLERİNE GÖSTERİLEN İLGİNİN İSTANBUL BASININA YANSIMASI

Kore'den dönen ilk gazi kafilesi 8 Ocak 1951'de yurda ulaşmıştır. Bunlar tedavi olmak üzere Tokyo'daki hastanelerden yurdumuza gönderilen yaralılardır. Yaralıların bir kısmı Ankara Gülhane Hastanesi'ne, bir kısmı da İstanbul Kasımpaşa Deniz Hastanesi'ne yatırılmıştır. İstanbul'a uçakla gelen yaralılar, Devlet Bakanı Başbakan Yardımcısı Samet Ağaoğlu, ilde bulunan bazı milletvekilleri, Vali Yardımcısı Fuat Alper, askerî ve mülkî makamların amirleri tarafından Yeşilköy Havaalanı'nda törenle karşılanmıştır. Törene, sabahın erken saatlerinde havaalanını dolduran halkta katılmıştır (Zafer; Hürriyet, 9 Ocak 1951).

İstanbul ve Ankara'daki hastanelerde yatan hastaları ziyaret etmek için pek çok kişi hastanelere gitmiştir. Cumhurbaşkanı Bayar ve Başbakan Menderes birlikte Deniz Hastanesi'ndeki yaralıları ziyaret ederek şifa dilemişlerdir (Zafer, 9 Ocak 1951). Başbakan ziyaretin anısına yaralı askerler için birer kol saati göndermiştir. Bu hediyeler gazilere, İstanbul Valisi Kerim Gökay tarafından verilmiştir (Zafer, 14 Ocak 1951).

Ermeni Patrikhanesi namına başpapaz Aram Basmacıyan ve yanında üç kişilik bir heyet de Deniz Hastanesi'ndeki yaralıları ziyaret etmiş ve askerlere hediyeler vermiştir (Cumhuriyet, 21 Ocak 1921). Fener Rum Patriği Athenagoras da İstanbul'da bulunan Kore gazilerini ziyaret etmiştir. Bunun yanı sıra ses sanatçısı Zehra Bilir ve arkadaşları da hastanedeki yaralıları ziyaret edip, hastanede bir de konser vermişlerdir (Cumhuriyet, 13 Ocak 1951).

I. Türk Tugayı, Kore'deki bir yıllık görevini tamamladıktan sonra kademeli olarak değiştirilmiştir. İlk gelen gazi kafilesi İstanbul'da karşılanmıştır. Kore'den dönen askerler için asıl karşılama töreni 14 Ağustos 1951'de İstanbul Galata Rıhtımı'nda yapılmıştır. Birinci gazi kafilesi Amerikan bandıralı General W. Langfit gemisiyle rıhtıma çıkmıştır. Gazileri karşılamak için Cumhurbaşkanı adına başyaver Kurmay Yarbay Nurettin Alpkartal, İstanbul Valisi Kerim Gökay, İstanbul Komutanı Korgeneral Nazmi Ataç, Tümen Komutanı Tümgeneral Vedat Garan, Merkez Komutanı Albay Reşit Erkmen, Emniyet Müdürü Kemal Aygün, İstanbul'da bulunan Milletvekilleri, Şehir Meclisi Üyeleri, siyasi parti temsilcileri ve halk galata rıhtımında hazır bulunmuştur. Bandonun çaldığı marşlar eşliğinde rıhtıma yanaşan gemiye, Cumhurbaşkanı başyaveri Yarbay Alpkartal, generaller, İstanbul valisi ve basın mensupları çıkmıştır. Başyaver, Cumhurbaşkanı adına Kore gazilerine hoş geldiniz diyerek, Cumhurbaşkanı'nın selam, sevgi ve takdirlerini sunmuştur. Vali Gökay da şehir adına gazileri selamladıktan sonra kafile başkanı Binbaşı Ahsen Sapar'a buket vermiştir.

Kore'den dönen askerler misafir edilecekleri Selimiye Kışlası'na da halkın coşkulu tezahüratları arasında ulaşmışlardır. Selimiye Kışlası'nda misafir edilen gaziler ertesi gün, şehir hatları vapuruyla Sarayburnu'na gelmişlerdir. Gazilerin Sarayburnu'na çıkacağını duyan binlerce halk, sabahın erken saatlerinden itibaren Gülhane Parkı'nda toplanmışlardır. Sarayburnu'na çıkan gaziler, bando ve askeri tören kıtası tarafından karşılanmıştır. Gaziler, Gülhane Parkı'ndan Taksim Meydanı'na kadar yürümüştür. Bu yol üzerinde toplanan halk gazileri coşkun sevgi gösterileri, gözyaşları ve çiçek yağmuru altında, "Yaşa, Varol" sesleriyle alkışlamışlardır. Taksim Meydanı'na ulaşan gaziler, Cumhuriyet Anıtı önüne üzerinde ay yıldız ve "*Kore Gazileri*" yazısı yazan bir çelenk koymuşlardır. Burada yapılan törene Cumhurbaşkanı adına başyaver Kurmay Yarbay Nurettin Alpkartal, İstanbul Valisi Kerim Gökay ve İstanbul Komutanı Korgeneral Nazmi Ataç katılmıştır (Cumhuriyet; Hürriyet, 16 Ağustos 1951).

İlk gazi kafilesi İstanbul'da, savaş süresince gelen diğer gazi kafileleri ise İzmir Limanı'nda karşılanmıştır. İzmir'de 1952 yılından itibaren yapılan karşılama törenlerine NATO Kuvvetleri Komutanlığı yetkilileri de katılmıştır. 22 Eylül 1952'de II. Değişirme Birliği yapılan karşılama töreni ile İzmir Limanı'nda karşılanmıştır.

Kore'de fiilen son kez savaşımlara katılan III. Değişirme Birliği'nin dönüşünde de coşkulu bir karşılama töreni düzenlenmiştir. Sabahın erken saatlerinden itibaren İzmirililer, Cumhuriyet Meydanı'nda Atatürk Heykeli'nin etrafında toplanmaya başlamışlardır. Civardaki binaların camları, balkonları karşılamaya gelenlerle dolmuştur. Gazileri taşıyan gemiyi İzmir Valisi Osman Sabri Adal, Orgeneral Abdülkadir Seven, NATO Komutanı Korgeneral Wyman, Korgeneral Yusuf Adil Egeli, Tümgeneral Ragıp Gümüşpala, İzmir Belediye Başkanı Rauf Onursal, basın mensupları ve kalabalık bir halk kitlesi karşılamıştır. Orgeneral Abdülkadir Seven, karşılama töreninde yaptığı konuşmasında şunları söylemiştir: "*Üçüncü Kore Değişirme Birliği'nin subay, astsubay ve erleri, BM ideali uğrunda, çok uzak diyarlarda Türk'in daima ak*

olan alnını, kahramanlık nuru ile aydınlatarak yurda döndünüz” (Yeni Asır, 28 Ağustos 1953).

Türk askerinin Kore’deki savaşları Amerikan kamuoyunda da takdirle karşılanmış ve bizzat Amerikan Başkanı Truman’ın davetlisi olarak iki gazi Amerika’ya gitmiştir.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

5. 1. SONUÇLAR

Kore Savaşı, 25 Haziran 1950'de Kuzey Kore'nin Güney Kore'ye saldırmasıyla başlamıştı. Dünya barışının, İkinci Dünya Savaşı'nın üzerinden çok geçmeden yeniden bozulması, tüm dünyayı tedirgin etmişti. Uzakdoğu'da başlayan bu savaşın, yeni bir dünya savaşına neden olabileceği fikri, bütün dünyada olduğu gibi Türkiye'de de hâkimdi. Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi, 27 Haziran 1950'de aldığı kararla, saldırıyı durdurup dünya barışını yeniden tesis etmek için, tüm üye devletleri Güney Kore'ye yardım etmeye çağırırdı. BM'nin bu kararı ile barış karşıtı bir harekete ilk defa, BM bayrağı altında ordu kurularak karşı çıkılmıştır.

Kore Savaşı başladığı andan itibaren İstanbul basını da gelişmeleri yakından takip etmiştir. Yeni bir dünya savaşı çıkması ihtimali, Türk halkının güvenliğinden endişe duymasına neden olmuştur. O dönemde Sovyet tehdidi altında bulunan Türkiye'nin, NATO ittifakı dışında kalması, bu endişenin daha da artmasına neden olmuştur.

İstanbul basınında, savaşın başlamasıyla birlikte artan endişenin yanında, Kore'ye yapılabilecek yardımın şekli de tartışılmaktaydı. Kimilerine göre yapılacak yardımın sembolik olması gerekliliği vurgulanırken, kimileri de sembolik yardımdan daha ziyade esaslı bir yardımdan yanaydılar. DP Hükümeti'nin 25 Temmuz 1950'de aldığı asker gönderme kararı, İstanbul basınında uzun süren tartışmalara neden oldu. Hükümet, Bakanlar Kurulu'nun almış olduğu bu kararla, Kore'ye asker göndermeye karar verdiğini bildirmiş oldu. Ancak, verilen bu kararda TBMM'nin onayı alınmamıştır.

Muhalefet Partisi olan CHP, asker gönderme kararı alınırken kendisine ve TBMM'ye danışılmamasını çok eleştirdi. CHP yetkilileri, milleti böyle derinden etkileyen bir kararın, sadece TBMM yetkisi dâhilinde olduğunu ileri sürerek, DP Hükümeti'nin Anayasa'yı ihlal ettiğini ileri sürdü. Ayrıca CHP, Türkiye'nin Kore'ye asker göndermesinin, Sovyetlerin bize karşı olan düşmanlığını artırabileceğini ve böyle bir durumda da Türkiye'nin güvenliğinin antlaşmalarla garanti altına alınması gerektiğini belirtmekteydi. Bunun yanı sıra NATO ile güvenliğini garanti altına almış olan devletler yardım konusunda kararsız kalırken, NATO'ya üye olmayan Türkiye'nin Kore'ye asker göndermesini eleştirmiştir.

1950 yılının Kasım ayı sonlarında, Türk kuvvetleri Kore'de ilk büyük savaşına girmiş ve Kunuri Savaşı olarak bilinen bu savaşlarda büyük bir başarı kazanmıştı. O günlerde bütün İstanbul basını, hatta dünya basını, Türk askerlerinin başarısından söz etmekteydi. Bu ortam içinde CHP, Kore kararına karşı yönelttiği eleştirilerini yumuşatmak zorunda kaldı. Asker gönderme kararının Meclis'te oylanması 11 Aralık 1950'de gerçekleşti. Kore'ye gönderilen askeri birlik hakkında alınan kararın Anayasa'ya ve kanunlara uygun olduğu 311 lehte oyla kabul edildi.

Muhalefet partilerinin karar ile ilgili eleştirileri, İstanbul basınında geniş yer tuttu. Muhalefetin bu eleştirilerine rağmen, asker gönderme kararı ülke içinde olumlu bir hava yarattı. Özellikle Türk gençliği, asker gönderme kararını, komünizmin yayılmasına karşı yapılan kararlı bir girişim olarak görmekteydi. Basın, Kore Savaşı'na başından itibaren büyük bir ilgi göstermekteydi. Gösterilen bu ilgi Türk askerinin Kore'ye ulaşmasıyla birlikte daha da arttı. Bazı gazeteler cepheye savaş muhabiri göndererek, Türk askerinin savaşlarını yakından takip etmiş, gazeteler aracılığıyla Türk askeri ile aileleri arasında iletişim sağlanmıştır.

Türk askeri, cephede savaştığı üç yıl süresince, savaşın hep can alıcı bölgelerinde görev yapmıştır. Türk askerinin, üç yıl içinde kazandığı muharebeler, savaşın kaderini ve seyrini değiştirmiştir. Güney Kore'nin

kurtarılarak, egemenliğine kavuşmasında etkili olmuştur. Kunuri Savaşı'nda Türk askeri üzerine aldığı görevi başarıyla yapmış ve BM Ordusu'nun imha edilmesini engellemiştir. Türk askerinin göstermiş olduğu bu başarılar, tüm dünyaca takdir edilmiştir.

Kunuri Savaşı'nın ertesinde gemilere binerek Kore'yi terk etme planları yapan BM kuvvetleri, Türk askerinin Kumyangjangni Zaferi'nden sonra, taarruza katılarak, Kore'yi terk etmekten vazgeçmiştir. Kore'de ikinci kez savaşın kaderini değiştiren Türk askeri birliği, bu başarısından dolayı Amerikan Kongresi tarafından Mümtaz Birlik Nişanı ile ödüllendirilmiştir. Güney Kore Cumhurbaşkanlığı tarafından da Birlik Nişanı verilmiştir. 1953 yılında yapılan son taarruzu da engelleyen Türk Tugayı, 23 Temmuz 1953'te savaşı sona erdiren, Panmunjim Ateşkes Antlaşması'nın imzalanmasını sağlamıştır. Bu başarısı nedeniyle de Türk Tugayı'na ikinci kez Mümtaz Birlik Nişanı verilmiştir.

Türk askerinin Kore'deki başarıları, tüm dünyanın Türkiye'ye bakış açısını değiştirmiştir. Özellikle Amerikan Kongresi'nin tutumunun değişmesinde, Türk askerinin Kore'deki mücadelesi etkili olmuştur. Türkiye'nin BM Güvenlik Konseyi'nin kararına hemen uyararak Kore Savaşı'na asker göndermesi ve bu askerlerin savaşta gösterdiği mücadele azmi Türkiye'nin NATO'ya kabul edilmesinde etkili olmuştur.

Türk halkı, Türk askerinin Kore'deki savaşlarına büyük bir ilgi göstermiş ve onların başarılarını, Türk milletine has olan kahramanlığın açık bir delili saymıştır. Ayrıca, dünya barışı için savaşmanın, kendi vatan ve milletin bağımsızlığı için savaşmak kadar önemli olduğunu düşünmüştür. Bu düşüncesini ispat etmek için birçok yerde, mitingler düzenlemiş, okullarda, camilerde ve kilisede şehit ve gaziler için törenler yapılmıştır. Binlerce kişi, gönüllü olarak Kore'de savaşmak için, Milli Savunma Bakanlığı'na müracaat etmiştir. Türkiye'den binlerce kilometre uzakta Kore'de savaşan askerlerimiz için çeşitli kampanyalar düzenleyerek, onlara hediyeler gönderilmiştir. Yurda dönen gazilerimize, şehit ailelerine büyük sevgi ve saygı gösterilmiştir.

Kısacası Kore Savaşı'na Türk askerinin yanında manevi olarak Türk halkı da katılmıştır.

5. 2. ÖNERİLER

Kore Savaşı ile ilgili yapılan çalışmalar daha çok savaşın gelişimi ile ilgili bilgiler taşımaktadır. Mevcut çalışmalar arasında, savaşın İstanbul basına yansımaları hakkında detaylı bilgilerin verildiği spesifik nitelikli çalışmaların azlığı dikkat çekici boyuttadır. Bu çalışmada, daha ayrıntılı bilgiler verebilmek için İstanbul basınına göre Kore Harbi incelendiğinden, yirminci yüzyıldaki uluslararası gelişmelerin Türkiye'ye yansımaları açısından büyük önem taşımaktadır.

Yapmış olduğumuz çalışmanın araştırmacıları teşvik etmesini, ulusal gazetelerden daha ziyade bölgesel veya yerel gazetelere yansımalarının araştırılması önerilir. Yapılacak böyle bir çalışmanın konuya daha farklı bir bakış açısı getireceği inancındayız.

KAYNAKÇA

I. ARŞİV VESİKALARI

Genelkurmay Askeri Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı Arşivi (ATASE).

- Kore Savaşı Koleksiyonu (KSK), Karton No. (K), Gömlek No. (G), Belge No. (B).

KSK; K: 1, G: 29, B: 29-1 ; K: 1, G: 41, B: 41-6 ; K: 1, G: 22, B: 22-17 ; K: 1, G: 41, B: 41-65 ; K: 1, G: 41, B: 41-5 ; K: 1, G: 22, B: 22-3 ; K: 8, G: 68, B: 68-1 ; K: 2, G: 20, B: 20-3 ; K: 2, G: 84, B: 84-1 ; K: 2, G: 5, B: 5-5 ; K: 4, G: 4, B: 4-26 ; K: 2, G: 5, B: 5-7 ; K: 2, G: 5, B: 5-17 ; K: 4, G: 4, B: 4-27 ; K: 4, G: 5, B: 5-6 ; K: 4, G: 5, B: 5-7 ; K: 4, G: 5, B: 5-8 ; K: 4, G: 40, B: 40-26 ; K: 152, G: 81, B: 81-28.

II. RESMİ YAYINLAR

Ayın Tarihi, (25 Haziran 1950), "*Olayların Takvimi-Batı Avrupa*", S. 199.

Ayın Tarihi, (25 Temmuz 1950), "*Olayların Takvimi-Birleşmiş Milletler*", S. 135.

Ayın Tarihi, (Temmuz 1950), S. 200.

Düstur, Üçüncü Tertip, C. XXVI.

TBMMTD, (1950), Dönem 9, C.I, Ankara, TBMM Basımevi.

TBMMTD, (1951), Dönem 9, C.II, Ankara, TBMM Basımevi.

TBMMTD, (1951), Dönem 9, C.III, Ankara, TBMM Basımevi.

III. GAZETELER

Akşam

Cumhuriyet

En Son Dakika

Hürriyet

Kudret

Milliyet

Son Telgraf

Vatan

Yeni Sabah

Zafer

IV. ARAŞTIRMA İNCELEME ESERLER

AKALIN, Cüneyt, (2003), **Soğuk Savaş, ABD ve Türkiye-1** (Olaylar- Belgeler 1945-52), İstanbul, Kaynak Yayınları.

Akşam, (25 Temmuz 1950), *"İkinci Truman Doktrini"*.

AMA, C. ve ASLANOĞLU, H., (1951), **Kore ve Kore Harbi**, Ankara, Emek Basımevi.

ARCAYÜREK, Cüneyt, (1983), **Demokrasimizin İlk Yılları (1947-1951)**, I. Baskı, Bilgi Yayınları, İstanbul.

ARMAOĞLU, Fahir, (1991a), **20. Yüzyıl Siyasî Tarihi**, Ankara, Türkiye İş Bankası Kültür Yay.

_____, (1991b), **Belgelerle Türk-Amerikan Münasebetleri**, Ank., TTK Yay.

ARTUÇ, İbrahim. (1980), **Kore Savaşlarında Mehmetçik**, İstanbul, Kartuş Yayınları.

ATAÖV, Türkkaya, (1969), **Amerika-NATO ve Türkiye**, İkinci Baskı, Ankara, Aydınlık Yayınevi.

AYDEMİR, Şevket Süreyya, (1979), **Menderes'in Dramı**, İstanbul, Remzi Kitabevi.

BALCIOĞLU, Mustafa, (2005), *"Yirminci Yüzyıl Başlarında Dünya"*, **Türkiye Cumhuriyeti Tarihi**, C.I, 4. Baskı, Ankara, Divan Yayınları.

BAYUR, Hikmet, (27 Temmuz 1950), *"Kore'ye Türk Askerinin Gönderilmesi"*, **Kudret**.

_____, (30 Temmuz 1950), *"Kore Meselesi ve Başbakanın Sözleri"*, **Kudret**.

_____, (1 Ağustos 1950), *"Küçük Marifetler ve Büyük İşler"*, **Kudret**.

BOZDAĞ, İsmet, (1986), **Zafer ve Şereflerle Dolu Bir Hayat Celal Bayar**, İstanbul, Tercüman Yayınları.

BURÇAK, Rıfki Selim, (1998), **On Yılın Anıları 1950-1960**, 1. Baskı, Ankara, Nurol Matbaası.

COŞAR, Ömer Sami, (26 Haziran 1950), *"Kore Harbi"*, **Cumhuriyet**.

Cumhuriyet, (18 Temmuz 1950), *"Sembolik Yardım mı?"*.

ÇANÇAR, Hamdi Nüzhet, (18 Ağustos 1946), *"Rus İstekleri"*, **Anadolu**.

DANIŞMENT, İsmail Hami, (30 Haziran 1950), *"Öfdeki Ölem"*, **Milliyet**.

DAVER, Abidin, (28 Temmuz 1950), *"Kararımız İsbetli mi Değil mi?"*, **Cumhuriyet**.

_____, (11 Temmuz 1950), *"Kore'de İş Sıkı Tutmak Lazım"*, **Cumhuriyet**.

_____, (30 Haziran 1950), *"Kore Harbi'nin Verdiği Ders"*, **Cumhuriyet**.

_____, (8 Temmuz 1950), *"Konseyin Kararı ve Türkiye"*, **Cumhuriyet**.

_____, (30 Eylül 1946), *"Sovyet Notasına Cevabımız Gene Hayır Olacaktır"*, **Cumhuriyet**.

DENİZLİ, Ali, (1994), **Kore Harbinde Türk Tugayları**, Ank., Genelkurmay Basımevi.

- DERAL, Mustafa, (1950), **Kore'ye Niçin Gidiyoruz**, İstanbul, Bakış Matbaası.
- DERİNGİL, Selim, (2001), **Denge Oyunu** (İkinci Dünya Savaşı'nda Türkiye'nin Dış Politikası), İstanbul, Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- DOĞAN, Gazi, (2004), **Kamuoyunda Kore Savaşı**, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- DORA, Celal, (1960), **Kore Savaşı'nda Türkler 1950-1951**, İstanbul, İsmail Akgün Matbaası.
- EBÜZZİYA, Ziyad, (6 Ağustos 1945), "*Türk Rus Münasebetleri*", **Tasvir**.
- EDOK, (2002), **Kore Harbi Kore Türk Tugayı ve BM Askerlerinden Alınan Dersler**, Ankara, Eğitim ve Doktrin Okullar Komutanlığı Yay.
- ELMAS, Ahmet, (2004), **Kore Savaşı'nda Türk Ordusu**, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- EMEÇ, Selim Ragıp, (26 Temmuz 1950), "*Tarihi Dönemeç*", **Son Telgraf**.
- ERGÜNGÖR, Turan, (1954), **Kore'de Birinci Türk Tugayı**, Ankara, Karınca Matbaası.
- ERHAN, Çağrı, ERDEM, Gökhan ve EMBEL, Ersin, (Haziran 2004), "*Türkiye'nin Nato Serüveni*", **Popüler Tarih**, S.46.
- ERHAN, Çağrı, (2004), "*ABD ve NATO İle İlişkiler*", **Türk Dış Politikası**, 10. Baskı, C. 1, İstanbul, İletişim Yayınları.
- ERİM, Nihat, (2 Ekim 1950), "*Marshall Yardımı*", **Ulus**.
- ERKİLET, H. E., Bıyıklıoğlu, T. ve Arun, H., (1975), **Kore Harbinde Türk Silahlı Kuvvetlerinin Muharebeleri (1950-53)**, Ankara, Genelkurmay Basımevi.
- ERTEM, Barış, (2009), "Türkiye-ABD İlişkilerinde Truman Doktrini ve Marshall Planı", C. 12, S. 21, **Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, ss. 377-397.
- ESEN, Muzaffer, (Temmuz-Ağustos 1990), "*Kore Nere*", **Gaziler**, S. 32, Türkiye Muharip Gaziler Derneği Dergisi.
- FENİK, Mümtaz Faik, (26 Haziran 1950), "*Dünya Barışı Yine Tehlikede*", **Zafer**.
- _____, (27 Temmuz 1950), "*Kore'ye Gidecek Türk Askerleri Yolunuz Açık Olsun*", **Zafer**.
- _____, (3 Ağustos 1950), "*Dünya Çapında Bir Karar*", **Zafer**.
- FERRO, Marc, (2002), **Fetihlerden Bağımsızlık Hareketlerine Sömürgecilik Tarihi 13-20 Yüzyıl**, (Çev. Muna Cedden), Ankara, İmge Kitabevi Yayınları.
- GÖNLÜBOL, M., Ulman, A. H., Bilge, A. S. ve Sezer, D., (1996), **Olaylarla Türk Dış Politikası-1945-1965 Dönemi**, 9. Baskı, Ankara, Siyasal Yayınları.
- GÜRKAN, İhsan, (1953), **Kore'de Savaş Ulaştırması**, Ankara, Genelkurmay Basımevi.
- GÜRKAYNAK, Muharrem, (2004), **Avrupa'da Savunma ve Güvenlik**, Ankara, Asil Yay.
- GÜRSEL, Haluk, (1968), **Tarih Boyunca Türk - Rus İlişkileri**, İstanbul, y.y.
- GÜRÜN, Kamuran, (1983), **Dış İlişkiler ve Türk Politikası 1939'dan Günümüze Kadar**, Ankara, AÜSBF Yay.

- GÜVEN, Cüneyt, (2007), **Sebepler ve Sonuçlarıyla Kore Savaşı ve Türkiye**, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Denizli, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- HAYTOĞLU, Ercan, (2002), "*Kore Savaşı ve Denizli Kore Şehitleri ile Gazileri*", S. 11, Denizli, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi.
- Hürriyet**, (2 Temmuz 1950), "*Amerika'ya Türk Yardımı*".
- Hürriyet**, (27 Temmuz 1950), "*Demokrat Partinin Talihsizliği*"
- KARACAN, Ali Naci, (27 Temmuz 1950), "*Hükümet Kararında İsbet Etmıştır*", **Milliyet**.
- _____, (28 Temmuz 1950), "*Kore'ye Asker Yollamamızın Nedeni*", **Milliyet**.
- _____, (1 Ağustos 1950), "*Bozguncuları Tasfiye Zamanı Gelmiştir*", **Milliyet**.
- _____, (4 Ağustos 1950), "*Eğer Akılları Olsaydı*", **Milliyet**.
- KEBİR, Mustafa, (Mayıs 1951), "*Türk Kahramanlarına Vatandan Sesleniş*", S. 150, **Topçu Dergisi**
- KISSINGER, Henry, (2000), **Diplomasi**, (Çev. Halil İbrahim Kurt), 2. Baskı, İstanbul, İş Bankası Kültür Yay.
- KOCAŞ, Sadi, (1979), **Atatürk'ten 12 Mart'a Anılar**, C. I, İstanbul, Doğu Matbaası.
- KÖNİ, Hasan, (2000), "Soğuk Savaş Döneminde Uluslararası İlişkiler ve Sonuçları", **21 nci Yüzyılın İlk Çeyreğinde Türkiye'nin Genel Vizyonu Politikası ve Stratejisi 7-8 Aralık 1999**, Bildiriler, İstanbul, Harp Akademileri Komutanlığı Yayınları.
- Milliyet**, (28 Temmuz 1950), "*Hükümetin Kararı ve Hukukçuların Fikri*".
- NADİ, Nadir, (27 Haziran 1950), "*Sonun başlangıcı*", **Cumhuriyet**.
- _____, (1 Temmuz 1950), "Karar", **Cumhuriyet**.
- _____, (17 Nisan 1951), "Bir Balona Benzer", **Cumhuriyet**.
- _____, (26 Temmuz 1950), "*Hükümetin Kararı*", **Cumhuriyet**.
- _____, (29 Temmuz 1950), "*Haklı ve Haksız*", **Cumhuriyet**.
- _____, (14 Ağustos 1946), "*Rus İstekleri Karşısında Yapılacak Şey*", **Cumhuriyet**.
- _____, (1979), **Perde Aralığından**, 3. Baskı, İstanbul, Çağdaş Yayınları.
- NALCIOĞLU, Orhan, (1997), **Birleşmiş Milletler Barışı Koruma Hareketinin Hukuksal Esasları**, Ankara, Genelkurmay Basımevi.
- ORAN, B. (Ed.), (2004), **Türk Dış Politikası**, C.I, 10. Baskı, İstanbul, İletişim Yayınları.
- ORGA, İbrahim, (1958), **Kore**, (y.y.), Sulhi Garan Matbaası.
- ÖKE, Mim Kemal, (2000), **Unutulan Savaşın Kronolojisi Türkler ve Kore 1950-53**, İstanbul, Kültür Bakanlığı Yayınları.
- ÖZ, Baki, (1996), **Bıçağın Sirtında Siyaset**, Ankara, Can Yayınları.
- ÖZTÜRK, Kazım, (1999), **Türk Parlamento Tarihi TBMM IX. Dönem 1950-1954**, Ankara, TBMM Vakfı Yayınları.
- PARASIZ, M. İlker, (1998), **Türkiye Ekonomisi**, Bursa, Ezgi Kitabevi.

- RUSCUKLU, Bülent, (2005), **Kore Savaşı Unutulan Savaş ve Gazi Faruk Pekerol'un Anıları**, İstanbul, Melisa Matbaacılık.
- SADAK, Necmettin, (9 Ağustos 1950), "Kore Savaşı ve Türkiye", **Akşam**.
_____, (16 Temmuz 1950), "*Türkiye'nin Kore'ye Yardımı*", **Akşam**.
- SANDER, Oral, (1998), **Siyasi Tarih 1918-1994**, Ankara, İmge Kitabevi.
- SARINAY, Yusuf, (1988), **Türkiye'nin Batı İttifakına Yönelişi ve Nato'ya Girişi (1939-1952)**, Ankara, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- SAYILAN, Nazım DüNDAR, (1996), **Kore Harbinde Türklerle**, İstanbul, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- SEL, Lütfü, (1979), **Kore'de Cereyan Eden Muharebelere Alınacak Dersler**, Ankara, Genelkurmay Basımevi.
- SİMAVİ, Sedat, (6 Ağustos 1950), "*Komünizmle Mücadele*", **Hürriyet**.
- SOYSAL, İsmail, (1997), **Soğuk Savaş Dönemi ve Türkiye** (olaylar Kronolojisi 1945-1975), İstanbul, Isis Yayınları.
- SOYSAL, Mümtaz, (1964), **Dış Politika ve Parlamento**, Ankara, Sevinç Matbaası.
- SÖNMEZOĞLU, Faruk, (2006), **II. Dünya Savaşı'ndan Günümüze Türk Dış Politikası**, İstanbul, Der Yayınları.
- SUNALP, Turgut, (1954), **Kore Harbi**, İstanbul, Harp Akademileri Basımevi.
- TOKER, Metin, (1971), **Türkiye Üzerinde 1945 Kâbusu**, Ankara, Akis Yay.
_____, (1990), **Demokrasimizin İsmet Paşalı Yılları 1944-73 DP'nin Altın Yılları 1950-54**, İstanbul, Bilgi Yayınları.
- UÇAROL, Rifat, (1995), **Siyasi Tarih (1789-1994)**, 4. Baskı, İstanbul, Filiz Kitabevi.
- ÜLMAN, Haluk A., (Eylül 1968), "*Türk Dış Politikasına Yön Veren Etkenler (1923-68) I.*", **ASBFD**, C. 23, S. 3, ss. 241-273.
_____, (1961), **Türk-Amerikan Diplomatik Münasebetleri (1939-1947)**, Ankara, Sevinç Matbaası.
- ÜLMAN, Haluk A. ve Oral Sander, (Mart 1972), "*Türk Dış Politikasına Yön Veren Etkenler (1923-68) II.*", **ASBFD**, C. 27, S. 1, ss. 1-24.
- YALMAN, Ahmet Emin, (1997), **Yakın Tarihte Gördüklerim ve Geçirdiklerim 1922-1971**, C. II, 2. Baskı, İstanbul, Pera Turizm ve Ticaret A.Ş. Yayınları.
_____, (3 Ağustos 1950), "*Türkler Geliyor*", **Vatan**.
_____, (26 Temmuz 1950), "*Saldırıya Meydan Okuma*", **Vatan**.
- YALTA, Bahtiyar, (2005), **Kunuri Muharebeleri ve Geri Çekilmeler**, İstanbul, Ülkü Basımevi.
- YAZICI, Tahsin, (1963), **Kore 1.Türk Tuğayında Hatıralarım**, İst., Ülkü Basımevi.
Yeni Sabah, (3 Ağustos 1950), "*Sokak Politikacılığı*".
Yeni Sabah, (27 Temmuz 1950), "*Karar Hatalıdır*".
- YILMAZ, Veli, (1993), **Yakın Dönem Harp Tarihi Özetleri**, İstanbul, Harp Akademileri Yay.
_____, (1998), **Siyasi Tarih**, İstanbul, Harp Akademileri Yay.

EKLER

EK I. Kore Savaşı ve Türk Tugayları Kronolojisi

EK II. Tugay Komutanları ile Bazı Görevlilerin Adları ve Görev Süreleri

EK III. 1950-53 Yıllarına Ait İstanbul Basınından Gazete Örnekleri

EK I. Kore Savaşı ve Türk Tugayları Kronolojisi

1 Aralık 1943	Kahire Konferansı (Kore'nin vakti gelince bağımsızlığa kavuşturulması kararı)
4-11 Şubat 1945	Yalta Konferansı (Japonların Kore'den çıkarılmasının ABD ve Sovyet Rusya tarafından sağlanması kararı)
7 Temmuz – 2 Ağustos 1945	Postdam Konferansı'nda ABD, İngiltere ve Çin liderlerince Kahire Konferansı'ndaki kararın doğrulanması.
12 Ağustos 1945	Sovyet Rusya'nın Kuzey Kore'yi işgal altına alması.
Eylül 1945	ABD'nin Güney Kore'yi işgali ve Güney Kore'de Askeri bir hükümet kurması.
24 Ekim 1945	Japonya'nın teslim olması.
8 Mayıs 1946	Kuzey Kore'de Sovyet kontrolünde komünist bir hükümet kurulması.
17 Temmuz 1948	Güney Kore'de demokratik cumhuriyetin ilanı.
5 Ağustos 1948	Güney Kore Hükümeti'nin kurulması.
9 Eylül 1948	Demokratik Kuzey Kore Halk Cumhuriyeti'nin kurulması.
31 Aralık 1948	Güney Kore ile ABD arasında askerî yardım ve emniyet antlaşmasının yapılması.
20 Mart 1949	Demokratik Kuzey Kore Halk Cumhuriyeti ile Sovyet Rusya arasında 10 yıllık yardım paktının imzalanması.
14 Şubat 1950	Sovyet Rusya ile Komünist Çin arasında 30 yıllık karşılıklı savunma ve dostluk antlaşmasının imzalanması.
25 Haziran 1950	Kuzey Kore'nin Güney Kore'ye savaş ilan etmesi.
28 Haziran 1950	BM'nin Kore'de ortak müdahaleye karar vermesi.
25 Temmuz 1950	Türkiye'nin BM Genel Sekreterliği'ne Güney Kore'ye yardım için kuvvet göndermeye hazır olduğunu bildirmesi.
3 Ağustos 1950	Kore Tugayı teşkil emrinin Genelkurmay Başkanlığı'nca verilmesi.

8 Ağustos 1950	241. Alay'ın Ankara'ya intikali.
10 Ağustos 1950	2. Zırhlı Tugay Komutanlığı görevini yürüten Tuğgeneral Tahsin Yazıcı'nın Kore Türk Tugayı Komutanlığı görevine atanması.
15 Eylül 1950	Inchon çıkarması ve 8. Amerikan Ordusu'nun Pusan Köprübaşı'ndan karşı taarruzu.
17 Eylül 1950	Kumpo hava meydanının işgal edilmesi.
18 Eylül 1950	Kuşatma kuvvetlerinin Seoul'e ilerlemesi.
19-20 Eylül 1950	1. Türk Tugayı'nın Ankara'dan İskenderun'a hareketi.
25 Eylül 1950	1. Türk Tugayı'nın 1. kafilesinin İskenderun'dan Kore'ye intikali.
26 Eylül 1950	2. kafilenin intikali.
28 Eylül 1950	Seoul'un geri alınması.
29 Eylül 1950	3. kafilenin intikali.
9 Ekim 1950	38. paralelin geçilmesi.
14-16 Ekim 1950	Komünist Çin'in savaşa karışması.
18 Ekim 1950	Pusan Limanı'na 1. kafilenin çıkması.
19 Ekim 1950	Pusan Limanı'na 2. kafilenin çıkması.
20 Ekim 1950	Pusan Limanı'na 3. kafilenin çıkması.
23 Ekim 1950	1. Türk Tugayı'nın gerillalara karşı emniyet görevi alması.
24 Ekim 1950	Kuzey Kore'nin başkenti Pyongyang'ın zaptedilmesi.
3 Kasım 1950	241. Piyade Alay Komutanlığı kademesinin kaldırılması.
7 Kasım 1950	1. Türk Tugayı'nın 8. Ordu'ya bağlanması.
7 Kasım 1950	Türk Tugayı'nın Seoul'un kuzey batısındaki Chongdan bölgesinin emniyeti ile görevlendirilmesi ve 25. Amerikan Tümeni'nin emrine verilmesi.

21 Kasım 1950	1. Türk Tugayı'nın Kunuri bölgesine hareketi.
24 Kasım 1950	BM ordularının genel taarruza başlaması.
26 Kasım 1950	1. Türk Tugayı'nın Tockhon'a hareketi.
27 Kasım 1950	1. Türk Tugayı'nın geri dönüşü.
28 Kasım 1950	Wawon muharebesi.
28-29 Kasım 1950	Sinnimni muharebeleri.
29 Kasım 1950	Kaechon muharebeleri ve öğleden sonra çekilme.
29 Kasım 1950	Kunuri-Sunchon boğazları muharebeleri.
30 Kasım 1950	Kunuri'den Pyongyang'a geri dönüş.
30 Kasım 1950	1. Türk Tugayı karargâhının Pyongsng'a varışı.
4 Aralık 1950	1. Türk Tugayı karargâhının Kaesong'ta toplanması.
7 Aralık 1950	1. Türk Tugayı'nın Sasori'ye intikali.
7 Aralık 1950	241. Piyade Alay karargâhının yeniden kurulması.
10 Aralık 1950	241. Piyade Alay Karargâhı'nın Kumpo Yarımadası'nı savunma hazırlıkları.
14 Aralık 1950	BM Ordusu'nun batı kanadının İmjın Nehri'ni tutması.
31 Aralık 1950	Komünist ordularının İmjın hattına taarruzları.
2 Ocak 1951	1. Türk Tugayı'nın Chonan'a çekilişi.
22 Ocak 1951	BM Ordusu'nun keşif ve yıpratma taarruzlarına başlaması.
24 Ocak 1951	Türk Tugayı'nın yıpratıcı taarruz görevini alması.
25-27 Ocak 1951	1. Türk Tugayı'nın Kumyangjang-ni muharebesi.
27 Ocak 1951	1. Türk Tugayı'nın Suwon bölgesinde toplanması.
28 Ocak – 4 Şubat 1951	1. Türk Tugayı'nın taarruz muharebeleri.
10-11 Şubat 1951	1. Türk Tugayı'nın Han Nehri güneyinde savunma durumu.

13 Şubat 1951	Mac Arthur'un 1. Türk Tugayı'nı ziyareti.
13-17 Şubat 1951	Komünist ordularının taarruzları.
15-21 Şubat 1951	1. Türk Tugayı'nın Anyangni'de ihtiyata geçmesi.
16 Şubat 1951	BM Ordusu'nun taarruzu ve Komünist Çin Ordusu'nun geri çekilmesi.
22 Şubat 1951	1. Türk Tugayı'nın savunma görevi alması.
7 Mart 1951	25. Tümen'in Han Nehri'ni taarruzla geçmesi, 1. Türk Tugayı'na savunma görevi verilmesi.
8 Mart 1951	BM Ordusu ve 25. Tümen'in taarruzu.
16-22 Mart 1951	Düşmanın çekilmesi.
10 Nisan 1951	1. Türk Tugayı'nın Han Nehri'ne çekilmesi.
22 Nisan 1951	Düşmanın taarruzu.
22 Nisan 1951	BM Ordusu ve 1. Türk Tugayı'nın geri çekilmesi.
1-17 Mayıs 1951	BM Ordusu ve 1. Türk Tugayı'nın savunma ve taarruz muharebeleri.
17 Mayıs 1951	Düşmanın 10. Kolordu, 3. ve 1. Güney Kore Kolorduları'na taarruzu ve bu kuvvetlerin geri çekilmesi.
20 Mayıs 1951	Düşmanın, 1. ve 3. Güney Kore Kolorduları'na taarruzu, buna BM Orduları'nın, 24. Tümen'e bağlı olan 1. Türk Tugayı'nın da katılımıyla 9. Kolordu cephesinden karşı taarruzu.
25 Mayıs – 4 Haziran 1951	1. Türk Tugayı'nın ihtiyata alınması.
20 Haziran 1951	1. Türk Tugayı'nın Kolordu ihtiyatına alınması.
2 Temmuz 1951	1. Türk Tugayı'nın 2. Türk Tugayı ile değiştirilmesi.
10 Temmuz 1951	İlk mütareke konuşmaları.
18 Temmuz 1951	1. Türk Tugayı'nın Kanada Tugayı'nı değiştirmesi.
3 Ağustos 1951	1. Türk Tugayı mevzilerinin 3. Amerikan Tümeni'nin 15. Alayı'na teslim edilmesi.

4 Ağustos 1951	Türk Tugayı'nın yeniden 25. Tümen emrine girmesi.
5 Ağustos 1951	7. Amerikan Alayı cephesinin Türk Tugayı tarafından işgali.
19 Eylül – 1 Kasım 1951	Türk Tugayı'nın mevzi taarruz hareketleri ile savunma muharebeleri.
1-16 Kasım 1951	Türk Tugayı'nın savunma muharebeleri.
16 Kasım 1951	2. Değişirme Tugayının savunma mevziini teslim alması.
18 Kasım 1951	2. Tugay'ın 3. değişirme kafilesinin İnchon Limanı'na gelmesi.
20 Aralık 1951	2. Türk Tugayı'nın 25. Tümen ile 9. Kolordu ihtiyatına alınması.
20 Şubat 1952	2. Türk Tugayı'nın 10. Kolordu emrine verilmesi.
24 Şubat 1952	2. Türk Tugayı'nın cephede görevlendirilmesi.
5 Temmuz 1952	3. Türk Tugayı'nın ilk kafilesinin Kore'ye gelişi ve 2. Tugay'ın ilk kafilesinin yurda dönüşü.
12 Ağustos 1952	2. Türk Tugayı 2. kafilesinin yurda dönüşü.
20 Ağustos 1952	3. Türk Tugayı'nın Kore'de göreve başlaması.
21 Ağustos 1952	3. Türk Tugayı'nın son kafilesinin Kore'ye gelişi.
24 Ağustos 1952	2. Türk Tugayı 3. kafilesinin yurda dönüşü.
17 Eylül 1952	2. Türk Tugayı'na Kore Cumhurbaşkanı tarafından yeterlilik nişanının verilmesi.
30 Ekim 1952	3. Türk Tugayı'nın 9. Kolordu emrinde görev alması.
29 Ocak 1953	3. Türk Tugayı'nın ihtiyata alınması.
1 Mayıs 1953	3. Türk Tugayı'nın muharebe ileri karakol savaşlarına başlaması.
15 Mayıs 1953	3. Türk Tugayı'nın Vegas, Doğu ve Batı Berlin muharebe ileri karakol savaşlarına başlaması.
28 Mayıs 1953	Elko ve Karsan muharebeleri.

29 Mayıs 1953	Vegas'ın boşaltılması.
30 Mayıs – 7 Temmuz 1953	Türk Tugayı'nın savunma durumu.
3 Haziran 1953	3. Tugay'ın 1. kafilesinin dönüşü.
8 Haziran 1953	Savaş esirlerinin değiştirilmesine dair antlaşma.
6 Temmuz 1953	4. Tugay'ın 1. kafilesinin Pusan'a varışı (diğer kafileler belirli aralıklarla gelmişlerdir).
27 Temmuz 1953	Mütareke'nin imzalanması.
15 Ağustos 1953	3. Tugay'ın 2. kafilesinin dönüşü.
20 Ağustos 1953	3. Tugay'ın 3. kafilesinin dönüşü.
30 Kasım 1954	Ankara'da 3. Tugay'a Lejyon Merit (Legion of Merit) nişanının verilmesi (28-29 Mayıs 1953 muharebeleri dolayısıyla)

EK II. Tugay Komutanları ile Bazı Görevlilerin Adları ve Görev Süreleri

TUGAY KOMUTANLARININ VE BAZI GÖREVLİLERİNİN ADLARI İLERİ
GÖREV SÜRELERİ

GÖREVİ	ADLI (RÜTBESİ)	GÖRÜM SÜRESİ
1 nci Tugay Komutanı	Tuğg. Tahsin YAZICI	25.9.1950-26.11.1951
1 nci Tugay Kurmay Bşk.	Kur.Yb. Selahattin TOKAY	" " " "
1 nci Tugay Alay Komutanı	P.Alb. Celal DORA	" " " "
1 nci Tugay Alay K.Yrd.	P.Yb. Natik POYRAZOĞLU	" " " "
1 nci Tugay Top.Tb. Komutanı	Top.Yb. Tahsin KUNTAK	" " " "
2 nci Tugay Komutanı	Tuğg. Namak ARGÜÇ	5.6.1951-22.9.1952
2 nci Tugay Kur.Bşk.	Kur.Yb. Cahit TOKGÖZ	" " " "
2 nci Tugay Alay Komutanı	P.Alb. Nuri PAMİR	" " " "
2 nci Tugay Alay Komutanı Yrd.	P.Yb. Hilmi ELÇİ	" " " "
2 nci Tugay Top.Tb. Komutanı	Top.Bnb. Kemal BARLAS	" " " "
3 ncü Tugay Komutanı	Tuğg. Sırrı ACAR	9.6.1952-7.9.1953
3 ncü Tugay Komutanı Yrd.	P.Yb. Necati CANTÜRK	" " " "
3 ncü Tugay Kur.Bşk.	Kur.Yb. Vahit ŞELİMEN	" " " "
3 ncü Tugay Top.Tb. Komutanı	Top.Bnb. Faruk GÜVENTÜRK	" " " "
4 ncü Tugay Komutanı	Tuğg. Şinasi AKKURT	12.6.1953-17.8.1954
4 ncü Tugay Komutanı Yrd.	Kurmay Alb. Cemal MADAN- OĞLU	" " " "
4 ncü Tugay Komutanı Yrd.	P.Yb. Halim ÇAĞLAR	" " " "
4 ncü Tugay Kur.Bşk.	Kur.Yb. Mehmet ÜCAL	" " " "
4 ncü Tugay Top.Tb. Komutanı	Kur.Bnb. Cahit TANÖR	" " " "
5 nci Tugay Komutanı	Tuğg. Mete YURDAKUL	10.6.1954-15.8.1955
5 nci Tugay Komutanı Yrd.	Kur.Alb. Sıtkı KUTLU	" " " "
5 nci Tugay Komutanı Yrd.	Kur.Alb. Zeki OKÇU	" " " "
5 nci Tugay Kur.Bşk.	Kur.Yb. Niyazi GENÇER	" " " "
5 nci Tugay Top.Tb. Komutanı	Top.Bnb. Kâmil TUNA	" " " "
6 ncı Tugay Komutanı	Tuğg. Hilmi GİRAY	11.6.1955-14.8.1956
6 ncı Tugay Komutanı Yrd.	Kur.Yb. Yusuf DEMİRDAĞ	" " " "
6 ncı Tugay Kur.Bşk.	Kur.Yb. Eftal ARIKAN	" " " "
6 ncı Tugay Top.Tb. Komutanı	Top.Bnb. Bedrettin SÖNMEZ	" " " "
7 nci Tugay Komutanı	Tuğg. Cemil ULUÇEVİK	10.6.1956-14.8.1957
7 nci Tugay Komutanı Yrd.	Kur.Ayb. Cavit YENİCİOĞLU	" " " "
7 nci Tugay Komutanı Yrd.	Kur.Alb. İrfan BAŞTUÇ	" " " "
7 nci Tugay Kur.Bşk.	Kur.Yb. Muhittin ATALAY	" " " "
7 nci Tugay Top.Tb. Komutanı	Top.Yb. Cenap ÖZKETEN	" " " "
8 nci Tugay Komutanı	Tuğg. Niyazi ÇELİK	10.6.1957-14.8.1958
Sonradan Tuğg.	Rasim ATAKAN	" " " "
8 nci Tugay Komutanı Yrd.	Kur.Alb. Nihat TURGAY	" " " "
8 nci Tugay Komutanı Yrd.	Kur.Yb. Sedat KIRTETEPE	" " " "
8 nci Tugay Komutanı Kur.Bşk.	Kur.Yb. Baki CEBECİ	" " " "
8 nci Tugay Komutanı Top.Tb. K?Top.Yb. N. Kemal BARLAS	"	" " " "

A	1/2/19
D	61
F	1-28

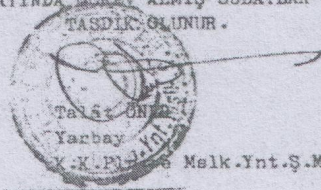
GÖREVLİ	ADI (NİHAZİ)	GÜNEV SÜRESİ
9 ncu Tugay Komutanı	Tuğg. Basim ATAKAN	7.6.1968-21.8.1969
9 ncu Tugay Komutanı Yrd.	Kur. Alb. Ragıp PASIN	" " " "
9 ncu Tugay Komutanı Yrd.	Kur. Alb. Bekir ECEVİT	" " " "
9 ncu Tugay Kur. Bşk.	Kur. Yb. Kâzım GÜRKAN	" " " "
9 ncu Tugay Top. Tb. Komutanı	Top. Yb. Recep ANTONA	" " " "
10 ncu Tugay Komutanı	Tuğg. Fahrettin ÜNGÖR	16.6.1959-17.8.1960
10 ncu Tugay Komutanı Yrd.	Kur. Alb. Ekrem GÜRKARLAR	" " " "
10 ncu Tugay Komutanı Yrd.	Kur. Alb. Fethi BOZEKİR	" " " "
10 ncu Tugay Komutanı Bşk.	Kur. Yb. Fuat ŞENOL	" " " "
10 ncu Tugay Top. Tb. Komutanı	Top. Yb. Kemal BİRKAN	" " " "
11 nci Kore Birliği Komutanı	P. Bnb. Faruk POLAT	15.6.1960-17.7.1961
12 nci Kore Birliği Komutanı	P. Bnb. Badi ÖZGÜN	5.7.1961-16.7.1962
13 ncu Kore Birliği Komutanı	P. Bnb. Behmet POLATLI	2.7.1962-12.7.1963
14 ncu Kore Birliği Komutanı	Kur. Bnb. Cemil KILIÇASLAN	8.7.1963-6.7.1964
15 nci Kore Birliği Komutanı	Kurtay Bnb. Berat ÖZRU	30.6.1964-10.7.1965
16 nci Kore Birliği Komutanı	Kurtay Bnb. Cengiz ANEPA	5.7.1965-10.7.1966
1 nci Şeref Kitası Komutanı	Asb. P. Bgvy. Kemal KELES	26.7.1966-8.6.1967
2 nci Şeref Kitası Komutanı	Asb. P. Bgvy. Maslum DURSUN	8.6.1967-6.6.1968
3 ncu Şeref Kitası Komutanı	Asb. Bgvy. Ali TERKİ	24.7.1968-12.7.1969
4 ncu Şeref Kitası Komutanı	Asb. Bgvy. Ahmet ÇAVUŞOĞLU	19.7.1969-12.7.1970
5 nci Şeref Kitası Komutanı	Asb. P. Üst. Çvy. İlhan BAKAN	9.7.1970-30.6.1971

N O T :

- Burada yazılı Personelin Kore'ye varış ve dönüş tarihleri değil, birliğe göreve başlamları esas alınmıştır.
- 2 nci Tugay'dan itibaren Alay komutanlığı kaldırılmış, Tugay'ca ihtiyaç görüldüğü zaman, komutan yardımcılardan bir alay komutanlığı hizmetlerini yürütmüştür.
- 8 nci Tugay Komutanlığı ile görevlendirilen Niyazi ÇELİK bir süre sonra Yurda dönmüş, 2 nci olarak atanan Basim ATAKAN sonuna kadar Tugay Komutanlığında kalmıştır.

KORE TUGAYINDA GÖREVLİ OLMUŞ SUBAYLAR OLDUĞU TASTİKLİ OLUNUR.

A	
D	
F	

ATASE Arşivi, KSK, K:152, G:81, B: 081-29

ne Mühendisi ve İktisatçı olarak mezunu alınacak
 Kurumları İşletmesi Genel Müdürlüğünden
 Teknik ve İdari Servisleri için Mühendisi veya Mühendisi, mezunu elemanlar alınacaktır. ve istedikleri ücret miktarını bildiren Mükürüğü - Zonguldak) adresine yazınız.
 1950 aksamına kadar kabul edilecektir.
 M. Ko. Bşk. (381)
 onuna kadar Geliboludaki Aa Ziraat Bakanlığı dahilinde teslim edilmiş toprakların fiyatları hizmetlerinde yeni iktisatçıların muhadden fiyatlarına göre belirlenmiştir.
 ehre ayrı ayrı isteklere de özetle komisyonunda görülebileceği gibi 1950 6 saymanlığından da alınabilir.
 mmuz 1950 Pazartesi günü saat 10.00'de M. Ko. da yapılacaktır. İsteklere ekinde kadar teminatlarını havi teklifleri.

Miktarı	Flatr Krş.	Muhammen	Türko	Liz E
0.000 Kilo	32		9000	
0.000 "	15		12000	
3.000 "	15		1800	
7.000 "	12		4400	
			27.800	

Hepsinin

İKİKAT
 ARINDA GARANTİLİ YAĞ SATIŞI
 İlgisiz URFA, KARS, D. BAK...
 toptan ve perakende olarak tenekeler içinde 5 kiloluk tenekeler içerisinde...
 ve KARS yağlarımızın da...
 ertederiz. Tel. 12630
 Yeni Halde 5-7 de
 Süleyman Kurt ve Servis

izi rica edeceğim. Sualleriyle tu... yine gazete ve ajanslarla takip et...
 ★ (Devamı 8 inci sayfada)

Türkiyenin dünya barışına hürmeti

Mümtaz Fak ENK

Dün Büyük Millet Meclisi Dışişleri Bakanımız Sayın Profesör Fuad Köprülü'nün Kore'deki tecavüz hâdisesi hakkında hükümetimizin görüşünü, ve Birleşmiş Milletler Anayasasına sadık kalarak barış anlayışımızı açık eden beyanatını sürekli alkışlarla ve büyük tezahüratla tasvip etti. Muvafık, muhalif, bağımsız bütün milletvekillerinin barışın korunmasında ve Birleşmiş Milletler Anayasasına sadık kalarak birlik olmalarından dolayı dayduğumuz memnuniyeti burada ifade etmek vazifesidir. Türkiye Cumhuriyeti gerek kuvveti ve gerek politikasıyla dünya barışında esaslı bir unsur olduğunu bu kararıyla isbat ve teyit etmiş olmaktadır.

Dışişleri Bakanımız Büyük Millet Meclisinde gayet açık konuşmuş ve bu husustaki bütün vesikaları umumî efkârın önüne sermiştir. Bu, dış politikamızın idaresinde ve anlayışında yepyeni bir zihniyetin ve tam bir samimiliğin ifadesidir.

Uzakşark'ta Kore'de bir tecavüz harbi başlamıştır. Şimali Kore'de Rusların desteklediği bir peyk hükümet, Cennaptaki Garı Demokratik kuvvetleri telâkkilerine bağlı bulunan bir hükümetin topraklarına silâhlı bir taarruzda bulunmuştur. Bu taarruzun gayesi sade Kore'yi tamamen Sovyet nüfusu altına sokmak değil, belki bir mütevacivite karşı Birleşmiş Milletlerde ne gibi bir akis doğacağına kontrol etmektir. Bunun üzerine Birleşmiş Milletler ve anımsa beraber Birleşmiş Amerika derhal harekete geçmiş ve mütevacivite taarruzunu durdurması için bir ihbar yapmıştır. Fakat komünistler buna kulak asmamışlar, fiili ne gibi bir harekete geçileceğini beklemişlerdir. İşte bundan sonradır ki Başkan Truman Cenubi Kore'ye Amerikan deniz kuvvetlerinin iştirakiyle her türlü yardımın yapılmasını emretmiştir.

Diğer taraftan Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi de âza devletlere başvurarak Kore Cumhuriyetine gereken yardımı yapmalarını tavsiyesinde bulunmuştur. İngiltere bu tavsiyeye itiba ederek derhal harekete geçmiş ve donanmasına

yardıma iştirak etmek emri vermiştir. Kore durumu ile doğrudan doğruya ve yakinen alakadar devletler ise iki gün içinde fiili yardımlara başlamışlardır.

Türkiye ise Birleşmiş Milletler Genel Sekreterine cevabi bir teğrai göndererek Birleşmiş Milletler Kurulundan bir üye olmak sıfatıyla

★ (Devamı 8 inci sayfada)

İşletmeler Bakanı dün Zonguldakta n avdet etti

Bakan, Zonguldaktaki tetkik ve temasları hakkında izahat veriyor

Zonguldak ve Karabükte bir tetkik gezisine çıkmış olan İşletmeler Bakanı Profesör Dr. Muhlis Ete şehrimize dönmüş bulunmaktadı. kendisinden gezisi hakkında muhtemat istiyen Anadolu Ajansı muhabirine Bakan şu demeyece bulundu:

"Zonguldak kömür işletmelerine umum müdürlerden mürekkep bir heyet gitmiştir. Seyahatım esnasında bu heyetin çalışmalarını gördüm. Havzanın amecanajman planı.

★ (Devamı 8 inci sayfada)

Esrarlı bir ölüm hâdisesi

Dün şehrimizde esrarlı bir ölüm hâdisesi olmuş ve at yarışlarının devamı müdâvimlerinden bir kuyumcu evinde ölü olarak bulunmuştur.

Yapılmış tahkikata göre Anafartalar caddesi Tahtakale sokak...
 ★ (Devamı 8 inci sayfada)

Çukurova tüccarı

Famak müstahab

Vali...

Bir list...

Öğrendiğimizde 1 - İçişleri Bakanlığı genel müdürü nin Afyon valiliği İsmail Raif Tekin Çene, Muş valisi Şehinçhan, Mevlâ Haneddin Tekerran, İzmir valisi Muhammed Erzurum valisi Şekip Yurdugüne, Antalya valisi Baykalan Urfa valisi İhsan Hayri Çelebi valiliğine, Mehmet Kümbetlioğlu valisine, Ağrı valisi İsmail Gümüşhane valisi Hüseyin Bingöl valisine, Mardin valisi Kars valiliğine, Danış Yurdakulmuş Çanakkale valisi.

★ (Devamı 8 inci sayfada)

(Zafer, 1 Temmuz 1950)

evket ince söz anı-
serlevhası ile birinci
la bir aykırılık bu-
yapılan affın bir affı
sını, esasen kanunun
a suçların affı hak-
olduğuna göre bi-
a birinci fıkrasının
değiştirilmesi icabet-
ve bu hususta bir
ermiştir.
arının birinci madde-
te kabul edilmiştir.
evamı 8 inci sayfada)

alınan Millî
ma vergisi

ülletvekili Şükrü Ke-
andan Büyük Millet
alığına memleket şa-
lındiren mühim bir
yapılmıştır. Bu kanun
rü şarabın Millî Sa-
ından istisna edilme-
mektedir.
an litresinden on beş
avunma vergisi alın-
klif sahibi bu vergi
akirdir şarap istisna-
akinin artacağını, dola-
arımız kalkınacağı gi-
kollu işkiler yerine az-
ki olan şarabın yayı-
nının gerekçesinde izah

Meclisiniz çok mühim bir meseleyi
müzakere etmekle meğuldür. Bu
mesele harici manzarasıyla, eb'adı
ile belki o kadar mühim görün-
meyebilir. En nihayet bir vilâyetin

hakikatler gizlenmiştir. Bu memle-
kette yıllardır bir çok iyi ve fena
şeyler yapılmıştır, fakat fena şey-
ler hiç bir zaman tahkik edilme-
★ (Devamı 8 inci sayfada)

Kore'de Amerika'nın ilk muvaffakiyeti

Suwon civarında komünist zırhlı birlikleri geri atıldı

Korede bir Amerikan ileri genel
karargâhı 5 (a.a.) — (U. P.): A-
merikan kütaları bugün Kore har-
binde ilk muvaffakiyeti elde etmiş
ve Suwon'un güneyindeki Kuzey
Kore komünist zırhlı birliğini geri
püskürtmüştür. Amerikalıların ateşi
karşısında komünist tankları geriye
dönmüşlerdir.
Komünistler Salı günü Suwonu

ele geçirmişler ve dün gece ile bu
sabah vaziyetlerini takviye etmiş-
lerdir.
Güney Koreliler geri çekilirken
Suwonun güneyinde yeni mevziler
de Amerikalılara iltihak etmişler-
dir.
İleri genel karargâh sözcüsü, Gü-
ney Korelilerin Suwondan dağınık
(Devamı 8 inci sayfada)

Yakında Ankara ve
radyolarında haftanın
yen günlerinde Kur'an
okunması hazırlanmış,
sesi güzel hafızlar
dan Radyoevinde plâk
rulmasına başlanmıştır.
de bu hazırlıklar m
tile Radyoevine gide-
net işleri Başkanı Ahm
di Akseki, Radyoevinde
ken görüyor.

Otomobil ve Motosiklet yarışları

**AKINTIYA
KU**

(Zafer, 6 Temmuz 1950)

ZAFER
DEMOKRASININDIR

ÜLGEN
Parfümeri Mağazası

D. P. GENEL BAŞKAN SIFATILE
başbakanıstanbul
D. P. Merkezini
dün ziyaret etti

Şarayı dolduran müthiş kalabalık
den salon çokme tehlihesi gösterdi
bakanın yapacağı görüşme çarşambaya kaldı

Amerika
B. Elçisi
Kıbrıs'a
gidiyor

Seyahatin son tebliğ
söylentilerinde ilgili olmasın
mühtemel.

Korede vaziyet Amerikalıların
lehine inkişaf etmeye başladı

Kum nehrini geçmiş, bulunan
Koreliler ağır zayıyata uğradı

Koreye Amerikan malzemesi yağmur gibi akıyor

NEHRUNUN
YAPTIĞI

Son harpte
bir Sovyet

Defette
çikleri zorluk
Mümtaz Faik FENİK

Bir gizli gemi
nitrolyöz cinsi e
moruz kıldı

Bangkok, 16 (a.a.) (Haberler) —
Bangkok'ta Çin jordanlısı bayramı
bur sepe, Çin askerleri Formosa'da
Komünistler tarafından...

Amerika Yüksek Komuta Heyeti başkanı, Soğuk Savaş'ta Kore Komünist Komandanı Yankovskiy, Gestapoları Başkan Omar Bradley, Kara Kuvvetleri Komandanı Lawson Collins, Deniz Kuvvetleri Komandanı Forrest Sherman

Amerika Yüksek Komuta Heyeti başkanı, Soğuk Savaş'ta Kore Komünist Komandanı Yankovskiy, Gestapoları Başkan Omar Bradley, Kara Kuvvetleri Komandanı Lawson Collins, Deniz Kuvvetleri Komandanı Forrest Sherman

Korede vaziyet Amerikalıların lehine inkişaf etmeye başladı

Kum nehrini geçmiş, bulunan Koreliler ağır zayıyata uğradı

Koreye Amerikan malzemesi yağmur gibi akıyor

NEHRUNUN YAPTIĞI

Son harpte bir Sovyet

Defette çikleri zorluk

Bir gizli gemi nitrolyöz cinsi emoruz kıldı

Bangkok, 16 (a.a.) (Haberler) —

Amerika Yüksek Komuta Heyeti başkanı, Soğuk Savaş'ta Kore Komünist Komandanı Yankovskiy, Gestapoları Başkan Omar Bradley, Kara Kuvvetleri Komandanı Lawson Collins, Deniz Kuvvetleri Komandanı Forrest Sherman

(Zafer, 17 Temmuz 1950)

Hürriyet
GÜNLÜK MUSTAKİL SİYASİ GAZETE

Müessesin: BEDAT ŞİHAVİ

Cuma 28 Temmuz 1950
Sayı 3 - No. 811
Fiyatı 10 kuruş

Tarihçe Ermeniler ve Ermeni Meselesi
Tema: ERMENİLER
Uzun mesai ve tedirgin mahallide ve en ciddi vesile ve beyanatların içinde edilecek yazının özetini 80 kelimede bu büyük eser için yazıyor. Fiyatı 100 kuruş. Tercümesi: B. F. K. A. L. P. Kitabevi - Ankara.

İnönü'nün Hürriyet'e Beyanatı

Kore'ye asker sevki meselesi hakkında Muhalefet Partisi Lideri diyor ki:
Muhtemel bir tecavüz karşısında Türkiye'ye ne şekilde bir yardımda bulunulacağı daha şimdiden düşünülebilir

Çalışma Bakanlığında Bazı suistimaller meydana çıkarıldı
Bakan, ileride bu gibi hadiseler en ufak müsamaha gösterilmeyeceğini bildirdi

Mc Arthur Kore cephesini dün ikinci defa ziyaret etti
(Hürriyet, 28 Temmuz 1950)

Piyasada...

Oral Mustafa

ZAFER
GÜNLÜK MUSTAKİL SİYASİ GAZETE

Müessesin: BEDAT ŞİHAVİ

Cuma 29 Temmuz 1950
Sayı 4 - No. 812
Fiyatı 10 kuruş

Tarihçe Ermeniler ve Ermeni Meselesi
Tema: ERMENİLER
Uzun mesai ve tedirgin mahallide ve en ciddi vesile ve beyanatların içinde edilecek yazının özetini 80 kelimede bu büyük eser için yazıyor. Fiyatı 100 kuruş. Tercümesi: B. F. K. A. L. P. Kitabevi - Ankara.

Başbakan tenkidlerin yersizliğini belirten beyanatta bulundu

Hükümetin verdiği karar harp kararı değildir

Muhaliflerimiz, bu kararı almamak lâzımdı, diyemez

Bugünkü hükümetin kararı, onlar tarafından da takip edilen golan ve girişilmiş taahhütlerin en tabii net cesidir

Kore meselesinde İnönü'nün rey-i?
Mümtaz FAH FENİK

Çarşamba başkanı C. Bayar Yalova'ya gitti

Kararımızın hariçte uyandırdığı takdir
Trygve Lie, Dışişleri Bakanımıza bir telaraf aöndererek teşekkür etti

Kökü dışarıda bir cemiyetin tahriri
İstanbul'a helikopterle bazı beyan nameler dağıtan bir cemiyet mesulleri mahkeme'ye verildi

Kredi muameleleri kesilmiş değildir

Paris'e gidiyor

(Zafer, 29 Temmuz 1950)

Pazartesi
31
Temmuz 1950
Sene 3 - No. 814
Fiyatı 10 kuruştur.

Hürriyet

GÜNLÜK MUSTAKİL SİYASİ GAZETE

Müessesin: SEDAT SIMAVI

Dünyanın en büyük patronlu, eliy ve model mecmuası
100 sahife 100 kuruş, No. 336 (1871)

Atlantik ve Akdeniz Paktlarına Türkiye'nin iştiraki meselesi

Dün şehrimizden ayrılan Dışişleri Bakanı F. Köprülü İngiliz ve Fransız Büyükkelçileriyle konuştu

Köprülü Kore'ye asker sevki işinde tankidleri reddetti

Bahana göre orantısızlık şerhi beyan bir hane kadar zail olacak

Dışişleri Bakanı Prof. Faki Köprülü Strasbourg'da toplanacak Avrupa Konseyi Dışişleri Bakanları toplantısına iştiraki mesele şerefini dün sabah sekizmiş beş ve öğleden sonra 13.30 da yapılan basın toplantısında konuştu.

Dışişleri Bakanı dün sabah Londra'da Hükümetin dışişleri konularındaki görüşlerini açıkladı. Bu görüşmelerin sonunda el işleri meselesinden sonra verdiği demeçte, sevkiyatın bir teşekkülün olacağını Paris ve

Attlee'nin radyodaki nutku

Kore harbini bir komünist suikasti diye tavsif etti

Orduya ve sivil müdafian teşkilatına çok sayıda asker kaydolmasını istedi

Chiquera laghore, 30 (P) - Başbakan Attlee bu akşam radyoda verdiği bir konuşmada "Kore'de başlanan yabancı işgali müdahale hareketi de tam bir komünist suikastidir" diye konuştu.

1 - Komünistlerin Amerika'da ve dünya çapında bir suikast hareketi olduğunu söyledi.

2 - Rusların bir tarafın müdahale edilmesini istediği bir taraftan diğer taraftan bir müdahale yapmaya isteklenmiş bahsetti.

3 - Sabotajlar ve Belçika'da sığınan komünistlerin müdahale etmesini istedi.

4 - Müdahale hareketi için müdafian teşkilatına katılmaya teşvik etti.

5 - Orduya ve sivil müdafian teşkilatına daha çok sayıda askerlerin kaydolmasını istedi.

Attlee bu konuşmada, komünistlerin fakir ülkelere diğer taraftan bir suikast hareketi yaptığını söyledi.

(Devamı 36. 4. 56. 3. 46)

Kral aleyhtarlarının tertipledikleri Brüksel üzerine yürüyüş hareketi yarın başlıyor

Grev, nümayiş ve sabotajlar Belçika'ya günde yüz milyon franka maloluyor

Brüksel, 30 (P) - Grevler, nümayişler ve sabotajlar Belçika'ya günde yüz milyon franka maloluyor.

(Hürriyet, 31 Temmuz 1950)

Perşembe
3
Ağustos 1950
Sene 3 - No. 817
Fiyatı 10 kuruştur.

Hürriyet

GÜNLÜK MUSTAKİL SİYASİ GAZETE

Müessesin: SEDAT SIMAVI

Her nevî fevri gözlük, cam, çerçeve ve gözlüğe her türlü masrafı J. SARAGOSI

Kore'deki Amerikan kıtaları yakında taarruza geçecekler

Kuzey Koreliler taarruz tarihinden önce istilayı

Atlantik Pakta girmek için resmen müracaatta bulunduk

Bevin Strazburg'da Köprülü ile bu meseleyi görüşecek

İngiltere, Amerika ve İtalya Pakta iştirak talebimizi destekliyecekler

Pakta girdikten sonra bir taarruza uğrarsak diğer üye devletler bizi müdafaayı taahhüt etmiş olacaklar

Özellikle İngiltere, Amerika'ya toplanacak olan Kuzey Atlantik Pakti konseyi, hükümetimiz tarafından yapılan talep hakkında bir karar verecek

Londra 2 (A.A. ve P) - Türkiye tasarrufu, Dışişleri Bakanları ve Kuzey Atlantik Pakti teşkilatının görüşü üzerine toplantısında açıklama girmeye arzusunda olduğunu bildirdi.

Muhim Rus hücumu karşısında Avrupanın vaziyeti

Amerika müdafian hareketleri için birleşme arzı

(Hürriyet, 3 Ağustos 1950)

(Zafer, 9 Ağustos 1950)

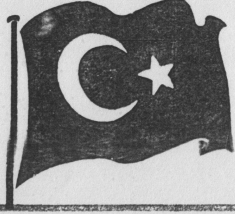
(Zafer, 10 Ağustos 1950)

(Hürriyet, 27 Ağustos 1950)

(Hürriyet, 16 Eylül 1950)

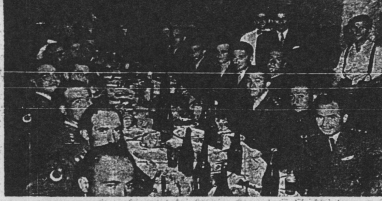

Hürriyet

GÜNLÜK MUSTAKİL SİYASİ GAZETE

K O R E

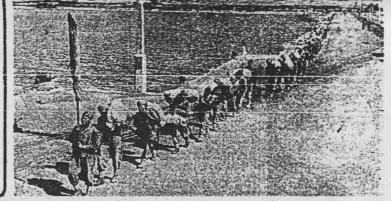
Birliğini Uğurladık

Hürriyet Objektifi ile
Kore'ye Giden Savaş
Birliğimizi Uğurlarken

Fotoğraflar:
Â L İ E R S A N

Savaş birliğimize ait diğer fotoğraflar 4 ve 5 inci sahifelerdedir

Savaş birliğimize şerefine verilen siyasette kahraman Türk subayları

Savaş birliğimizde hasta ağır sancağınla yürütülen kolonda

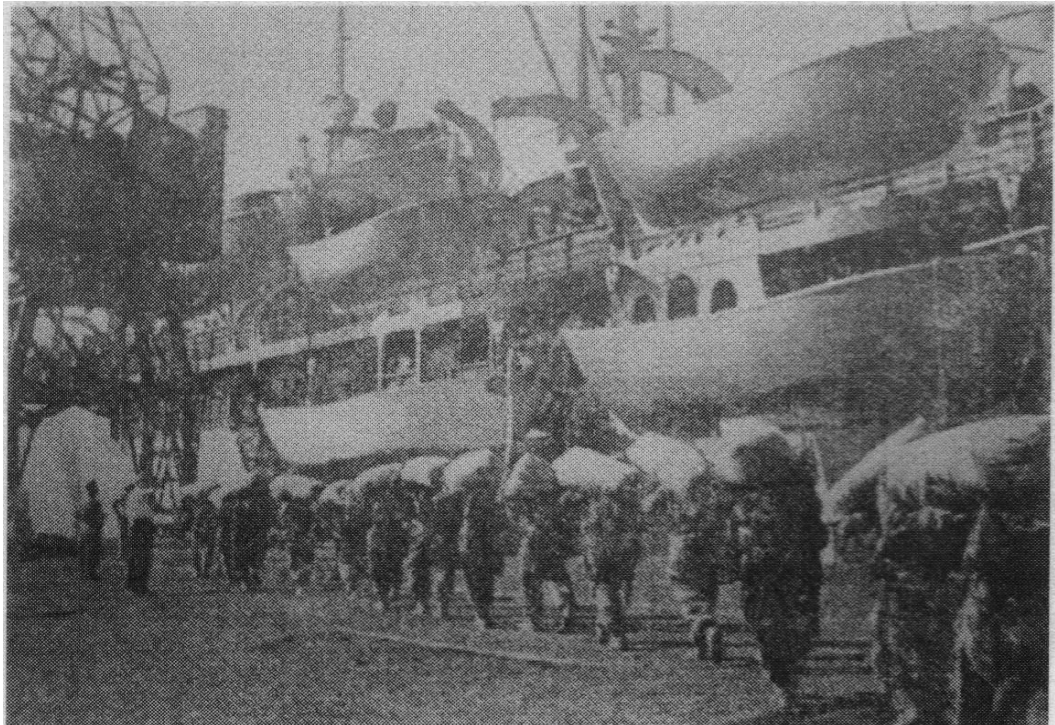
Yüksek Komutanlık tarafından hazırlanan, savaşta ölen askerlerin yakınları için hazırlanan yardım paketleri

Savaş birliğimize komutanı General Tahsin Yalçın ve diğer üyelerinin hazırlanan yardım paketleri

(Hürriyet, 28 Eylül 1950)

(Hürriyet, 29 Eylül 1950)

(Hürriyet, 29 Eylül 1950 ; Türk Askerinin İskenderun'dan gemilere binışı)

Hürriyet
GÜNLÜK MUSTAKİL SİYASİ GAZETE
Müessesesi: SEDAT İSMAYİL

Dün Kore şehitleri tazimle anıldı
İstanbul ve Ankara'da yapılan iki büyük mitingde
Mübarek şehitlerin hâtraları tazim ve komünizm tel'in edildi

Süleymaniye'de bu gün müazzam bir mevlüt okunacak
Diyaset Kızı Kestane Halkınak öğrenci mevlüt radyo ile de yayınlanacak

Gl. Walton Walker de Tugayımızı tebrik etti
Oradakiler Tugayımız altı kızıl tümeni 4 gün

MESAJLAR
Harp mühabiriniz Hikmet Feridun Ka'la muhabirlerinden kurtulmuş ve yaralıları taşıdığı konvoyları 5 inci sayfasındadır.

UNIVERSAL
Sakıt ve müptelâ evleri için. Kararın vermeden muhakkak sonuç. Koleksiyonunu görülmü.

Beş gün süren muhabirlerden sonra düşmana korkunç bir 'sayat' verdirecek emberli yarın aralarında birleşecek Türk askerleri. (Hürriyet - SEMİHA FERİDUN ES)

(Hürriyet, 10 Aralık 1950)

Hürriyet
GÜNLÜK MUSTAKİL SİYASİ GAZETE
Müessesesi: SEDAT İSMAYİL

Tugayımız tekrar harbe giriyor
Kızılar 38 inci arz dairesini aştılar
Seul'de askerden başka kimse yok
Tokyo'ya nakledilen yaralılarımızdan vefat edenlerin cenazeleri büyük bir törenle Tokyo mezarlığına defnolundu

Hikmet Feridun Es telexle bildiriyor:
Seul 10 (Hürriyet harp mühabiri Hikmet Feridun Es telexle bildiriyor) — Seul 10 — Türk kuvvetinin bulunduğu Seul'de her biri, hasta gazeteciler bile ay rilyorlar. Sebip bombas. Her Seul'de kalan tek Türk gazeteciyim. Yakında kuvvetimiz dönüşüne yeniden tozuna gelecektir. Kore harbinin kalbi neşelenen pek yakındır.

Tugayımızın başarısı:
Altın Ördü Komutanı Generali Walton Walker'in Türk tugayına beşokür tek Eğinde bahsedilen hikmeti E. (Hürriyet, 10 Aralık 1950)

Dün Süleymaniye Camiinde Kore şehitlerimizin ruhu

Dün Ankarada Oynanan Türkiye - Fransa

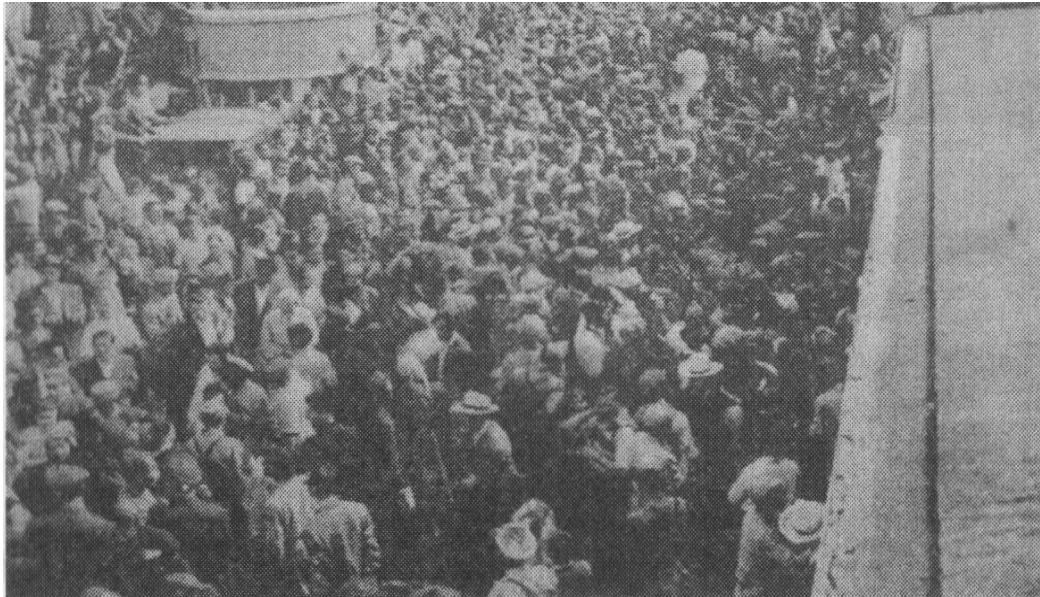
UNIVERSAL
Sakıt ve müptelâ evleri için. Kararın vermeden muhakkak sonuç. Koleksiyonunu görülmü.

(Hürriyet, 11 Aralık 1950)

(Zafer, 2 Temmuz 1951)

(Cumhuriyet, 15 Ağustos 1951 ; Kore'den dönen Türk Tugayı'nın Galata rıhtımında karşılanması)

erkânı ile yap

Tarihi değer faşıyan bir hâdise

Mümtaz Faik FENİK

Sayın Necmeddin Sadak, Akşam gazetesinde yazdığı bir başmakalede Atlantik Paktına girişimizi tabii etmekte ve çok mühim noktalara dokunmaktadır.

Eski Dışişleri Bakanı da artık kanıktır ki «Türkiye'nin Kore harbine ehemmiyetli ölçüde asker göndermesinin Amerikan umumî efkârı üzerinde bıraktığı tesir büyük olmuştur», «Türkiye'nin güvenliği bakımından Amerika'nın ahdi teminatını elde etmek neticesi, bugünkü iktidar için önümüze gelecek bir netice sayılır. Türkiye için tarihi değer taşıyan bir hâdise karşısında bulunduğumuz şüphesizdir.»

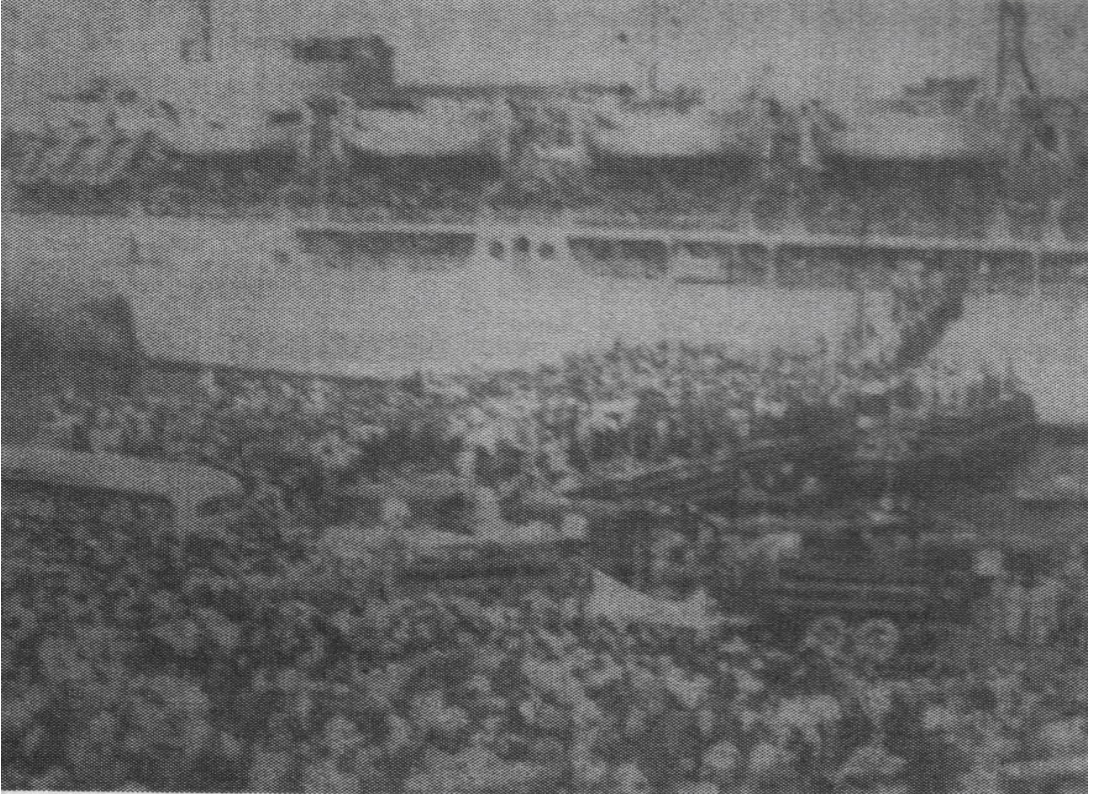
Eski İktidarın Dışişleri Bakanının kaleminden bu satırları okumak, hakikaten dikkate şayandır. Hatırlarda olduğu üzere Halk Partisi Heri gelenleri şimdige kadar tamamiyle bu görüşün aksi bir propaganda yoluna sapmışlar, hele Kore'ye asker gönderilmesi kararı karşısında söyledikleri menfi vaziyet kimsenin meçhulü değildir. Kore'de Türk evlâtları nâhak yere ölümün kucağına atılıyor, diye feryat etmişlerdir. Kore'de canlarını feda edenlerin şehit sayılmıyacağını iddia edecek kadar iş partiliğe dökmüşler ve Kore bizim için ikinci bir Yemen olacak diye gü-rültüler koparmışlar ve bizzat C.H.P. Genel Başkanı İsmet İnönü, kaç kere Demokrat Parti İktidarının memleketi karanlık âkibetlere sürüklediğini söylemiştir.

Şimdi, görülüyor ki, ne bu garip ve yersiz propagandaların, ne de bu menfi iddiaların hakikatte zerre kadar alâkası yoktur. Nitekim, bizzat eski Dışiş-

(Sona Sa. 1 Sa. 3 de

Yeni Resimli t

(Zafer, 4 Şubat 1952)

(Cumhuriyet, 18 Ağustos 1953; Yurda dönen askerlerin İzmir’de karşılanması)